

Dział Regionalny  
Informacja o Regionie – Biblioteczny Ośrodek Informacji  
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna  
im. Josepha Conrada-Korzeniowskiego w Gdańsku  
80-806 Gdańsk, Targ Rakowy 5/6  
tel. 58 557 29 52  
e-mail: boi@wbpg.org.pl

## KALENDARIUM ROCZNIC I WYDARZEŃ W ROKU 2024

(rocznice ogólne – wybór)

### PATRONI ROKU 2024

#### Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Marka Hłaski

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie ustanowienia roku 2024 Rokiem Marka Hłaski

W 2024 roku przypada dziewięćdziesiąta rocznica urodzin Marka Hłaski wybitnego polskiego prozaika i autora scenariuszy filmowych.

Debiutował w 1954 roku opowiadaniem „Baza Sokołowska”, a wysokie noty krytyków, Nagrodę Literacką Wydawców i uznanie czytelników zdobył tomem opowiadań „Pierwszy krok w chmurach”. Zarówno w tym zbiorze, jak i w następnych utworach ukazywał, omijając socrealistyczny sztafaż, niełatwą codzienność zwykłych ludzi. Wiarygodne ujęcie rzeczywistości i potoczny język zjednały mu rzesze czytelników.

Na podstawie Jego prozy powstawały filmy, m.in. „Zbieg” Stanisława Jędryki, „Pętla” Wojciecha Hasa czy „Baza ludzi umarłych” Czesława Petelskiego. Scenariusz tego ostatniego filmu oparto na powieści pt. „Głupcy wierzą w poranek”. Jej publikację rozpoczął katowicki tygodnik „Panorama”. Wkrótce jednak druk wstrzymano.

Opublikowanie opowiadania „Cmentarze” nakładem Instytutu Literackiego we Francji zamknęło Hłasce drogę powrotną do Polski. Od tego czasu zaczęła się Jego emigracyjna epopeja. Tułaczka po świecie owocowała kolejnymi utworami takimi jak: „Sowa, córka piekarza”, „Wszyscy byli odwrócenii”, „Drugie zabicie psa” oraz wspomnieniami „Piękni dwudziestoletni”.

Marek Hłasko był pisarzem, który potrafił nasycić banalne motywy i tematy zaczerpnięte z potocznego życia głęboką treścią egzystencjalną. Dzięki temu Jego twórczość ma wymowę uniwersalną. Swą bezkompromisowością, także wobec komunistycznej rzeczywistości, przyciągał do siebie pokolenia młodych ludzi z różnych zakątków świata. Jego książki były tłumaczone na niemal wszystkie języki europejskie oraz na japoński, koreański i hebrajski.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, biorąc pod uwagę uniwersalny wymiar twórczości Pisarza, ustanawia rok 2024 Rokiem Marka Hłaski.

/Marszałek Sejmu: E. Witek/ Monitor Polski 2023 poz. 847

## **Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Arcybiskupa Antoniego Baraniaka**

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie ustanowienia roku 2024 Rokiem Arcybiskupa Antoniego Baraniaka

Ksiądz arcybiskup Antoni Baraniak urodził się 1 stycznia 1904 roku w Sebastianowie koło Śremu w Wielkopolsce w rodzinie rolniczej. Po szkole podstawowej wstąpił do zgromadzenia św. Franciszka Salezego. Naukę w szkołach salezjańskich zakończył w 1924 roku, kiedy zdał maturę i złożył wieczyste śluby zakonne. W sierpniu 1930 roku w Krakowie przyjął święcenia kapłańskie. W 1933 roku ukończył studia na papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim w Rzymie i uzyskał doktorat z prawa kanonicznego.

Również w 1933 roku został sekretarzem prymasa Polski kardynała Augusta Hlonda. W czasie II wojny światowej wraz z księdzem prymasem znalazł się na uchodźstwie, a w 1945 roku powrócił z nim do Polski. Od 1948 roku był sekretarzem nowego prymasa arcybiskupa Stefana Wyszyńskiego. W 1951 roku otrzymał nominację na biskupa sufragana gnieźnieńskiego. Nadal pracował jednak w sekretariacie prymasa Polski, a jednocześnie pełnił posługę biskupią w diecezjach północnych i zachodnich Polski, z których komuniści usunęli administratorów apostolskich.

We wrześniu 1953 roku został aresztowany w Warszawie przez funkcjonariuszy komunistycznej bezpieki jako jeden z najbliższych i najbardziej zaufanych współpracowników prymasa Wyszyńskiego. W więzieniu przy ulicy Rakowieckiej został poddany różnorodnym i wymyślnym torturom fizycznym i psychicznym. Komuniści chcieli wymusić na nim zeznania, które obciążąłyby prymasa Wyszyńskiego i umożliwiły wytoczenie mu procesu. Mimo okrutnych tortur pozostał wierny – nie zdradził Kościoła, Prymasa Tysiąclecia ani Polski. Od grudnia 1955 roku, mając już zniszczone zdrowie, przetrzymywany był w domu salezjańskim w izolacji. Wolność odzyskał w październiku 1956 roku. Do końca życia nie powrócił do pełni zdrowia.

Decyzją papieża Piusa XII w maju 1957 roku biskup Antoni Baraniak został mianowany arcybiskupem metropolitą poznańskim, co było wyrazem solidarności Ojca Świętego z prześladowanym, ale nieugiętym biskupem. Jako arcybiskup metropolita poznański powołał wiele nowych parafii, reaktywował kolegiatę w Śremie, a później utworzył na Uniwersytecie w Poznaniu Papieski Wydział Teologiczny. Uczestniczył w Soborze Watykańskim II, podczas którego pracował w kilku komisjach i zajmował się między innymi kwestią Kościołów wschodnich, oraz w dwóch późniejszych synodach biskupów.

Był wybitnym mówcą i znakomitym kaznodzieją, wielokrotnie występował publicznie w obronie praw polskich katolików, domagał się od władz zgody na budowę nowych kościołów i stawał w obronie księży szykanowanych przez komunistów za ich budowę bez pozwoleń. W kwietniu 1966 roku, blisko współpracując z prymasem Wyszyńskim, zorganizował w Poznaniu obchody milenium chrztu Polski, a dwa lata później z okazji tysiąclecia pierwszego biskupstwa w Poznaniu – pierwszy od 230 lat synod archidiecezjalny.

Arcybiskup Antoni Baraniak zmarł w Poznaniu 13 sierpnia 1977 roku. Pochowano Go w podziemiach bazyliki archikatedralnej. W 2018 roku ten kapłan męczennik pośmiertnie został odznaczony Orderem Orła Białego.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, w 120. rocznicę urodzin księdza arcybiskupa Antoniego Baraniaka – metropolity poznańskiego, salezjanina, niezłomnego obrońcy wiary katolickiej, Kościoła i Polski wobec prześladowań komunistycznych, jednego z przywódców pokojowych zmagania Polaków o niepodległość, ogłasza rok 2024 Rokiem Arcybiskupa Antoniego Baraniaka.

## **Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Romualda Traugutta**

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie ustanowienia roku 2024 Rokiem Romualda Traugutta

W roku 2024 przypada 160. rocznica śmierci Romualda Traugutta – dyktatora Powstania Styczniowego, wielkiego patrioty, który oddał życie, walcząc o odzyskanie przez Polskę niepodległości.

Romuald Traugutt urodził się 16 stycznia 1826 roku we wsi Szostakowo w powiecie brzeskim w niezamożnej rodzinie szlacheckiej. Po ukończeniu gimnazjum w Świsłoczy w 1843 roku udał się do Petersburga z zamiarem podjęcia studiów. Nieprzyjęty ze względu na wiek, poświęcił się karierze wojskowej. W ciągu 17 lat służby w wojsku jako żołnierz armii rosyjskiej walczył podczas kampanii węgierskiej w 1849 roku; wziął też udział w wojnie krymskiej. W 1861 roku, ze względów zdrowotnych i rodzinnych, podał się do dymisji i skończył służbę w stopniu podpułkownika. Po wybuchu Powstania Styczniowego Romuald Traugutt, w kwietniu 1863 roku, objął dowództwo nad oddziałem złożonym ze 160 osób pochodzących z powiatu kobryńskiego. Od maja do lipca stoczył siedem potyczek, odnosząc kilkakrotnie zwycięstwa nad Moskalami, w tym w śmiałej zasadzce pod Horkami. Po rozbiciu przez Rosjan oddziału pod Kołodnem przedostał się do Warszawy i oddał się do dyspozycji Rządu Narodowego. 15 sierpnia otrzymał awans na stopień generała i funkcję komisarza wojennego na Galicję wraz z poleceniem odbycia misji dyplomatycznej do Francji. W Paryżu spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Francji oraz przedstawicielami polskiej emigracji. Nabrał przekonania, że możliwa jest interwencja państw zachodnich w sprawie Polski, gdyby powstanie dotrwało do wiosny 1864 roku. Po powrocie do Warszawy 17 października objął funkcję dyktatora powstania. Podporządkowała mu się większość dotychczasowego Rządu Narodowego.

W swojej działalności Romuald Traugutt kładł szczególny nacisk na finanse, wojsko oraz sprawę chłopską. Oprócz obowiązujących danin wprowadził podatek dochodowy od osób przebywających za granicą, przeprowadził także pożyczkę narodową. Pragnął powszechnego udziału włościan w powstaniu, dlatego wydał dekret tworzący wydział do kontrolowania realizacji uwłaszczenia. W oparciu o oddziały gen. Józefa Hauke-Bosaka dokonał reorganizacji armii narodowej, powołując wojsko zawodowe składające się z czterech korpusów, każdy złożony z dwóch lub trzech dywizji. W polityce zagranicznej, nie mogąc liczyć na poparcie rządów Anglii i Francji, nawiązał kontakty z Giuseppe Garibaldim i włoską Partią Czynu oraz z rewolucjonistą węgierskim Györgyem Klapką. Próby ratowania powstania przez Traugutta zostały zahamowane na wiosnę 1864 roku przez zaostrenie polityki Austrii i Prus wobec sprawy polskiej, rozbicie sił Hauke-Bosaka pod Opatowem oraz wprowadzenie uwłaszczenia chłopów przez cara.

Romuald Traugutt został aresztowany w nocy z 10 na 11 kwietnia 1864 roku. Podczas przesłuchań i procesu nie skompromitował nikogo ze swoich współpracowników. Zachowując się bardzo godnie stwierdził: „Celem zaś jedynym i rzeczywistym powstania naszego jest odzyskanie niepodległości i ustalenie w kraju naszym porządku opartego na miłości chrześcijańskiej, na poszanowaniu prawa i wszelkiej sprawiedliwości”.

Wyrokiem sądu rosyjskiego został skazany na śmierć. 5 sierpnia 1864 roku na stokach Cytadeli Warszawskiej Romuald Traugutt został powieszony wraz z członkami i pracownikami Rządu Narodowego: Janem Jeziorańskim, Rafałem Krajewskim, Józefem Toczyskim i Romanem Żulińskim. Zgromadzony na egzekucji wielotysięczny lud Warszawy padł wówczas na kolana i śpiewał pieśń „Święty Boże”.

W uznaniu zasług niezłomnego dyktatora Powstania Styczniowego dla Polski Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia rok 2024 Rokiem Romualda Traugutta.

### **Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Wincentego Witosa**

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie ustanowienia roku 2024 Rokiem Wincentego Witosa

W roku 2024 przypada 150. rocznica urodzin Wincentego Witosa. Z tej okazji Sejm Rzeczypospolitej Polskiej oddaje hołd temu wybitnemu mężowi stanu, państwowcowi, działaczowi samorządowemu i przywódcy ruchu ludowego.

Wincenty Witos urodził się 21 stycznia 1874 r. we wsi Wierzchosławice w powiecie tarnowskim w biednej rodzinie chłopskiej. Dzięki uporowi i samokształceniu doszedł do najwyższych godności w ruchu ludowym i państwie.

Działalność samorządową rozpoczął jako radny wierzchosławickiej Rady Gminy. W roku 1905 uzyskał mandat radnego Rady Powiatowej w Tarnowie. Przez 23 lata, począwszy od roku 1908, był nieprzerwanie wójtem gminy Wierzchosławice. Pełnił tę funkcję także wtedy, gdy był znanym politykiem krajowym – posłem i premierem.

Aktywność Wincentego Witosa w miejscu zamieszkania oraz w strukturach samorządowych i politycznym ruchu ludowym została zauważona i doceniona przez mieszkańców Galicji, którzy w 1908 r. wybrali go na posła do Sejmu Krajowego we Lwowie, a w 1911 r. – na posła do parlamentu austriackiego. Już wtedy dał się on poznać jako gorący patriota, którego życiowym posłannictwem stało się dążenie do odzyskania suwerenności przez Polskę obejmującą tereny wszystkich trzech zaborów.

W październiku 1918 r. Wincenty Witos stanął na czele Polskiej Komisji Likwidacyjnej, pierwszego polskiego regionalnego rządu w zaborze austriackim, który organizował na tym terenie struktury odradzającego się państwa polskiego. Znany był wówczas jako polityk, który w imię racji narodowych potrafi współpracować z przedstawicielami różnych orientacji politycznych.

Kiedy w 1920 r. Armia Czerwona, która parła na zachód Europy, znalazła się niemal na przedpolach Warszawy, Wincenty Witos otrzymał od Naczelnika Państwa misję utworzenia Rządu Obrony Narodowej. Rząd pod jego kierownictwem podjął dramatyczne wysiłki, które zaowocowały odrzuceniem bolszewików spod stolicy i rozpoczęciem odwrotu Armii Czerwonej. Na wezwanie Wincentego Witosa w odezwie do włościan do wojska stawili się chłopci, którzy stanowili 70% jego składu.

18 marca 1921 r. w Rydze doszło do podpisania z Rosyjską Socjalistyczną Federacyjną Republiką Rad traktatu pokojowego, który przetrwał do 17 września 1939 r.

W czasie sprawowania po raz pierwszy przez Wincentego Witosa funkcji premiera i przy jego udziale została uchwalona w dniu 17 marca 1921 r. demokratyczna i nowoczesna Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Za działalność w okresie kierowania Rządem Obrony Narodowej Wincenty Witos został odznaczony przez Naczelnika Państwa Orderem Orła Białego. Funkcję premiera powierzono mu jeszcze dwukrotnie. W maju 1926 r. w czasie zbrojnego zamachu stanu złożył w imię odpowiedzialności za Polskę dymisję rządu, a tym samym doprowadził do przerwania bratobójczych walk i zapobiegł przerodzeniu się ich w wojnę domową.

W latach 30. ubiegłego wieku za zaangażowanie w obronę prawa i demokracji Wincenty Witos został niesłusznie skazany w haniebnym procesie brzeskim. Nie zgodził się z wyrokiem, opuścił kraj i udał się na emigrację do Czechosłowacji, gdzie przebywał przez 6 lat. Do Polski powrócił, gdy dostrzegł nieuchronność wybuchu wojny z Niemcami. Niepomny na doznane prześladowania wzywał

do obrony Polski, pisząc: „Macie służyć państwu bez względu na to, jaki jest rząd”. W czasie II wojny światowej odrzucił niemieckie propozycje utworzenia kolaboracyjnego rządu współpracującego z okupantem.

Polityczne motto swoich działań Wincenty Witos zawarł w słowach: „Kiedy nie było Polski niepodległej – dążyć do niej, gdy przyszła – pracować dla niej, a gdy była w potrzebie – bronić jej”.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawą z dnia 7 kwietnia 2017 r. włączył Wincentego Witososa w poczet Ojców Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, w uznaniu wybitnych zasług Wincentego Witososa i w związku ze 150. rocznicą jego urodzin, ustanawia rok 2024 Rokiem Wincentego Witososa.

/Marszałek Sejmu: E. Witek/

### **Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Polskich Olimpijczyków**

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie ustanowienia roku 2024 Rokiem Polskich Olimpijczyków

W 2024 r. minie 100 lat od zdobycia pierwszych medali olimpijskich przez polskich sportowców. W niedzielę 27 lipca 1924 r. na VIII Letnich Igrzyskach Olimpijskich w Paryżu drużyna kolarzy torowych w składzie: Józef Lange, Jan Łazarski, Tomasz Stankiewicz i Franciszek Szymczyk zdobyła srebrny medal. Polacy w wyścigu na dochodzenie na 4000 m przegrali jedynie z Włochami. Jak wspominał Franciszek Szymczyk, nasza drużyna jechała nadzwyczaj dobrze, szybko, płynnie i bez strat. W pewnym momencie nastąpił jednak dramat: „Świetnie usposobiony Lange prowadzi bardzo szybko całe okrążenie i oddaje zmianę Stankiewiczowi, oczywiście pod wiatr. Tomasz wjeżdżając na prostą, prawie stanął. Nie spodziewając się tego Łazarski znalazł się po lewej stronie i nie może go wyminąć. Mijam więc obu, prowadzę prawie 3/4 okrążenia i oddaję zmianę Langemu. Na tym nieporozumieniu straciliśmy kilkanaście bezcennych sekund i dalej już we trójkę, gdyż Tomasz się oderwał – kończyliśmy wyścig”.

Tego samego dnia kilkadziesiąt minut później brązowy medal w konkursie skoków w jeździectwie wywalczył Adam Królikiewicz na koniu Picador.

Pierwszy złoty medal dla Polski wywalczyła w 1928 r. na letnich igrzyskach w Amsterdamie Halina Konopacka. W rzucie dyskiem ustanowiła rekord świata. Jak wspominała, 31 lipca w Amsterdamie: „Od rana padał deszcz. Oślizgły dysk, miękkie koło, zimno, wiatr to niedobre prognozytyki. Jedyne moje atuty – to dobre poczucie, gaz i szalona chęć zwycięstwa – chęć zwycięstwa tak wielka, że prawie pewność. (...) Z szatni przez długi tunel wychodzę na boisko. Dopiero teraz widzę przytłaczającą potęgę stadjonu. (...) Z trudem odnajduję biało-czerwone chorągiewki na trybunach (...). Jestem ogromnie podniecona. Moja mała biało-czerwona chorągiewka z boiska musi wyrosnąć w wielki sztandar i zawisnąć na najwyższym maszcie.”

W zimowych igrzyskach pierwszy medal dla Polski wywalczył Franciszek Gąsienica-Groń. W 1956 r. we włoskiej Cortinie d’Ampezzo zajął trzecie miejsce w kombinacji norweskiej. Oprócz medalu organizatorzy igrzysk sprezentowali mu też wieczne pióro, a trenerzy zabrali w nagrodę do kina na western. Po powrocie do kraju Gąsienica-Groń otrzymał talon na motocykl WFM.

Pierwszy złoty medal zimowych igrzysk zdobył dla Polski skoczek narciarski Wojciech Fortuna. W 1972 r. na igrzyskach w Sapporo fenomenalny był jego skok w pierwszej serii na odległość 111 m. „Ręce same mi pofrunęły w górę i zaczęły klaskać. Cieszyłem się bardzo, zakręciłem, wyhamowałem i nagle przestałem rozumieć sytuację. Co jest? Dlaczego nie słyszę żadnych braw? Przecież na stadionie

jest 50 tys. ludzi. Patrzą, a wszyscy Japończycy robią zdjęcia. Po mojej lewej stronie była duża trybuna, z 10 tys. aparatów we mnie strzelało. Ukłoniłem się do tych ludzi, ich obiektywów i fleszów. I dopiero po chwili usłyszałem oklaski.” – wspominał niezwykle konkurs Fortuna.

Do tej pory w 23 letnich i 24 zimowych igrzyskach olimpijskich wystąpiło łącznie 3012 polskich sportowców. Nasi zawodnicy zdobyli 321 medali: 79 złotych, 96 srebrnych i 146 brązowych.

W uznaniu zasług i wyjątkowego znaczenia występów polskich sportowców na igrzyskach olimpijskich, w 100-lecie zdobycia pierwszego medalu olimpijskiego Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ogłasza rok 2024 Rokiem Polskich Olimpijczyków.

/Marszałek Sejmu: E. Witek/

### **Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Kazimierza Wierzyńskiego**

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie ustanowienia roku 2024 Rokiem Kazimierza Wierzyńskiego

Kazimierz Wierzyński to wyjątkowa postać w dziejach literatury polskiej. Urodził się 27 sierpnia 1894 r. w Drohobyczku na Podkarpaciu i do końca życia wspominał piękno tamtych stron. Tam w 1913 r. debiutował wierszem „Hej, kiedyż, kiedyż”, który ukazał się w piśmie „1863” poświęconym Powstaniu Styczniowemu.

W młodości zaangażował się w konspirację niepodległościową w szeregach Polskich Drużyn Strzeleckich, a następnie w Legionie Wschodnim. Gdy nie dotarł do Oddziału Strzeleckiego komendanta Józefa Piłsudskiego został wcielony do armii austro-węgierskiej i walczył w jej szeregach. Okupił to długą niewolą rosyjską. Pod koniec I wojny światowej działał w konspiracji piłsudczykowskiej – Polskiej Organizacji Wojskowej. Gdy tuż po odzyskaniu niepodległości nadeszła nawała bolszewicka, wstąpił w szeregi Wojska Polskiego, był oficerem w biurze prasowym i korespondentem wojennym.

Właściwym debiutem poetyckim Wierzyńskiego był tom wierszy „Wiosna i wino”, który ukazał się w 1919 r. i został uznany za jeden z najradośniejszych zbiorów poezji w polskich dziejach. Został współtwórcą najślynniejszej polskiej grupy literackiej Skamander.

Bardzo znacząca była jego pasja sportowa. Redagował pismo „Przegląd Sportowy”, a w 1928 r. za tom „Laur olimpijski” otrzymał złoty medal na konkursie literackim IX Letnich Igrzysk Olimpijskich w Amsterdamie. Niesamowity jest jego opis wyczynów hiszpańskiego bramkarza Zamory i reakcji kibiców w wierszu „Match footballowy”.

W późniejszych latach odnosił się do losów ojczyzny – w tomie „Wolność tragiczna” z 1936 r. oddał hołd marszałkowi Piłsudskiemu, ale wyrażał niepokój o przyszłość niedawno odzyskanej, a już ponownie zagrożonej niepodległości Polski. W czasie II wojny światowej Niemcy zamordowali większość jego rodziny. Losy Rzeczypospolitej stawały się coraz bardziej tragiczne, także pod nowymi rządami sowieckimi. Taką też wymowę miały jego poezje, np. „1-go września 1944”, „Na rozwiązanie Armii Krajowej”, „Na proces moskiewski”, „Krzyknęli wolność” czy „Nekrolog”.

Po wojnie pozostał na uchodźstwie, wiele lat mieszkał niedaleko Nowego Jorku. Organizował życie kulturalne emigrantów, odwiedzał polskich żołnierzy, a za pośrednictwem Radia Wolna Europa docierał ze swymi wierszami i felietonami do rodaków w kraju. W 1968 r. w tomie „Czarny polonez” zawarł najcięższe oskarżenie systemu komunistycznego i upomniał się o prawdę o zbrodni katyńskiej.

Ale w wierszu „Nocna Ojczyzna” dawał wyraz pewności, że Polska przetrwa komunistyczną okupację: „Wierność sumienia,/ Sens ponad klęską,/ Tego nie wezmą,/ To było nasze,/ Jest i zostanie”.

Kazimierz Wierzyński tworzył również prozę – ogłosił m.in. opowiadania, wybór recenzji i felietonów teatralnych, zbiór esejów, a także „Życie Chopina”, „Moja prywatna Ameryka” i „Pamiętnik poety”.

Gdy Wierzyński zmarł 13 lutego 1969 r. w Londynie, środowiska niezłomnych, londyńskie „Wiadomości” pisały: „Z najgłębszym smutkiem w sercach żegnamy poetę wolności, twórcę niezrównanego, świadomego swojej sztuki i swojego posłannictwa, wiernego przyjaciela, towarzysza prac i walk, najlepszego z nas, który pozostawił w niezapomnianych wierszach świadectwo naszych przeżyć i wzruszeń”.

Zbigniew Herbert określił go tak: „poeta jak seismograf zapisujący dolę narodu”, a Jacek Kaczmarski poświęcił mu jeden ze swoich tekstów, w którym pisał: „Miło znów Pana ujrzeć Panie Kazimierzu!/ Gdzie uroczyście trwa najświętsza z gal./ W ostatnim skoku w nieskończoną dal...”.

W wierszu „Wyrok pośmiertny” poświęconym Józefowi Piłsudskiemu Wierzyński pisał: „Konie moje, zarzyście!/ Wysoki i mściwy,/ Skazuję was na wielkość./ Bez niej zewsząd zguba”. Ten testament Marszałka, tak jak go sformułował poeta, jest nadal niezwykle aktualny.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w 130. rocznicę urodzin Kazimierza Wierzyńskiego – wielkiego artysty słowa, niezłomnego w podtrzymywaniu ducha polskiej niezawisłości – ustanawia rok 2024 Rokiem Kazimierza Wierzyńskiego.

/Marszałek Sejmu: E. Witek/

### **Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Zygmunta Miłkowskiego**

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie ustanowienia roku 2024 Rokiem Zygmunta Miłkowskiego

Zygmunt Fortunat Miłkowski – pułkownik Powstania Styczniowego, polityk, pisarz i publicysta, znany pod pseudonimem Teodor Tomasz Jeż, urodził się 23 marca 1824 roku w Saracei na Podolu w rodzinie oficera napoleońskiego. Ukończył liceum w Odessie, a następnie studiował w Kijowie, organizując tam konspirację niepodległościową. Po wybuchu Wiosny Ludów przedostał się na Węgry i uczestniczył w walkach powstańczych w Legionie Polskim generała Józefa Wysockiego. Przez Turcję dotarł na Zachód, ale niebawem jako emisariusz Towarzystwa Demokratycznego Polskiego działał w Kijowie. Po dekonspiracji uciekł do Mołdawii i przez wiele lat był emisariuszem na terenie Bałkanów. Stworzył tam ośrodek pośredniczący między uchodźstwem polskim w Paryżu a członkami konspiracji na Ukrainie.

W 1862 roku Zygmunt Miłkowski został mianowany naczelnikiem wojskowym na Ruś, dowodzącym w przyszłym powstaniu, a po wybuchu walk – naczelnikiem na Podolu. Kiedy ze zorganizowanym w Turcji oddziałem przedzierał się na Ukrainę, pobił zagradzającą drogę oddział rumuński pod Kostangalią, nie chciał jednak dalej walczyć z Rumunami i złożył broń. Razem z nim walczył major Józef Jagmin – bohater 5 wojen, który później był przez niego wielokrotnie opisywany. Po upadku Powstania Styczniowego działał w Zjednoczeniu Emigracji Polskiej i wydawał paryskie pismo „Niepodległość”. Wreszcie w 1872 roku osiadł w Lozannie, w Szwajcarii. Kilukrotnie przyjeżdżał do Lwowa. Działał w Związku Wychodźstwa Polskiego i radzie zarządzającej Muzeum Narodowego Polskiego w

Rapperswilu, którego był kontrolerem aż do 1912 roku.

W 1887 roku opublikował swój najważniejszy tekst polityczny „Rzecz o obronie czynnej i o skarbie narodowym”, w którym poddał ostrej krytyce obronę bierną i politykę ugody z zaborcami, która ułatwiała im wynarodowianie Polaków. Postulował powrót do obrony czynnej i przygotowywanie się do walki zbrojnej w sprzyjającej sytuacji międzynarodowej, a także gromadzenie środków potrzebnych do przyszłej walki – skarbu narodowego.

Zygmunt Miłkowski razem z Ludwikiem Michalskim założył w 1887 roku w Zurychu tajną organizację Ligę Polską. Jej program zakładał odbudowanie Polski jako demokratycznej republiki i współpracę z innymi narodami zamieszkującymi dawną Rzeczpospolitą. Miłkowski zwracał szczególną uwagę na konieczność harmonijnego współistnienia Polaków i Ukraińców. Działający pod jego wpływem, przebywający wówczas na uchodźstwie w Szwajcarii, Zygmunt Balicki równolegle utworzył w środowiskach uniwersyteckich pod zaborami w kraju oraz na terenie Rosji i wielu państw europejskich, konspiracyjną organizację Związek Młodzieży Polskiej „Zet”, która została podporządkowana Lidze Polskiej, a później Lidze Narodowej. Po przejęciu władzy w Lidze przez działających w kraju narodowych demokratów z Dmowskim, Balickim i Popławskim na czele oraz przekształceniu jej w 1893 roku w Ligę Narodową podporządkował się im i przez lata wspierał działalność organizacji ze środków skarbu narodowego. Odciął się od Ligi i zaprzestał jej finansowania, gdy od 1908 roku jej działacze postanowili przejściowo związać przyszłość sprawy polskiej w oparciu o Rosję. Ruch strzelecki Józefa Piłsudskiego poparł jednak dopiero w 1914 roku, ale i tak nadzieje na niepodległość pokładał we współpracy z państwami Zachodu.

Jednocześnie Zygmunt Miłkowski, publikujący pod pseudonimem Teodor Tomasz Jeż, był jednym z najłudniejszych, obok Józefa Ignacego Kraszewskiego, pisarzy polskich. Był autorem 80 powieści, w tym sag rodzinnych, w których opisywał życie Polaków i Ukraińców na terenie Rusi, XIX-wieczne wojny i powstania narodowe, dokumentował etnograficzne oblicze epoki oraz relacje etniczne i społeczne szlachty i chłopów. Miał także obszerny dorobek publicystyczny o charakterze społeczno-politycznym.

Zygmunt Miłkowski zmarł 11 stycznia 1915 roku w Lozannie. Na gruncie utworzonej przez niego Ligi Polskiej rozpoczęli działalność narodowi demokraci Dmowskiego, do jego koncepcji nawiązywał tajny Związek Walki Czynnej założony przez Sosnkowskiego i Kukiela oraz Polski Skarb Wojskowy powołany przez Piłsudskiego.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w dwusetną rocznicę urodzin Zygmunta Miłkowskiego, pseudonim Teodor Tomasz Jeż, żołnierza i pisarza, wytrwałego działacza niepodległościowego, twórcy idei obrony czynnej i skarbu narodowego, ustanawia rok 2024 Rokiem Zygmunta Miłkowskiego.

/Marszałek Sejmu: E. Witek/

### **Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Melchiora Wańkowicza**

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie ustanowienia roku 2024 Rokiem Melchiora Wańkowicza

Melchior Wańkowicz – reportażysta i pisarz – był jednym z najwybitniejszych polskich dziennikarzy w historii. Nazywany ojcem reportażu, wypełniał znakomicie to, co składa się na misję dziennikarską:



opisując rzetelnie rzeczywistość służyć wspólnocie. Jego artykuły i książki dotyczą najważniejszych dla niej doświadczeń i chwil. Przyszło mu tworzyć w wieku kataklizmów, jakich doświadczył nasz naród, ale i w epoce odzyskanego państwa i kształtowania na nowo polskiego świata. Opisując go – z wielką siłą talentu reportażysty – dawał świadectwo, relacjonował, często na bieżąco, losy narodu. Pisząc „Sztafetę”, „Dzieje rodziny Korzeniewskich”, „Westerplatte” czy „Bitwę o Monte Cassino”, miał świadomość, że czyni to zarówno dla współczesnych, jak i dla potomnych. Pisząc, łączył tradycję polskiej gawędy szlacheckiej, niezwykle ciekawość świata oraz drobiazgową, żmudną pracę w ustalaniu i weryfikowaniu informacji. Kierował się prawdą i jej służył. Na karty swoich książek przenosił świat wartości wyniesionych z rodzinnego domu w Kałużycach na Białej Rusi, gdzie urodził się w 1892 roku, oraz z majątku swej babki w Nowotrzebach na Kowieńszczyźnie, gdzie wychowywał się po wczesnym osieroceniu przez rodziców. Pochodził z rodziny ziemiańskiej i świat kresowej, polskiej obyczajowości szlacheckiej przedstawił we wspomnieniach zawartych w książce „Szczeniące lata”.

Gimnazjum ukończył w Warszawie, a lata nauki w szkole średniej przypadły na czas strajków szkolnych i walki o polską szkołę. Wańkiewicz brał w tych wydarzeniach udział – w 1905 roku uczestniczył w strajku szkolnym, a w roku 1907 wstąpił do organizacji młodzieży szkół średnich „Przyszłość” („Pet”), redagował też nielegalne pismo młodzieży „Wici”. Studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie i w Szkole Nauk Politycznych. Aktywny w konspiracji studenckiej, wstąpił do Polskiego Związku Strzeleckiego, w którym był podoficerem, a potem należał do Organizacji Młodzieży Narodowej „Wolny Strzelec”.

Podczas I wojny światowej został pełnomocnikiem Centralnego Komitetu Obywatelskiego Królestwa Polskiego do ewakuacji Polaków z terenów Rosji. W 1918 roku jako żołnierz I Korpusu Polskiego gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego walczył z bolszewikami, a za udział w walkach został odznaczony Krzyżem Walecznych. Opisał ten czas w „Strzępach epopei”.

Po wojnie zamieszkał w Warszawie, ukończył studia prawnicze, założył w 1924 roku wydawnictwo „Rój”, którym kierował do 1939 roku. Publikował między innymi w „Kurierze Warszawskim”, „Wiadomościach Literackich” i „Kurierze Porannym”. Był także doradcą reklamowym Związku Cukrowników Polskich i to on wymyślił słynne hasło: „Cukier krzepi”.

Z powodu powieści reportażowej „Na tropach Smętka”, której był autorem – gdzie w lekkiej formie podróżniczej relacji podjął temat polskości, tożsamości wspólnoty narodowej konfrontowanej z przemocą i złem germanizacji – musiał po wybuchu II wojny światowej ewakuować się z Polski. Opisał to w cyklu „Od Stołpców po Kair”, będącym zapisem jego własnych losów i zbiorem reportaży o spotkanych Polakach, losach emigrantów i tworzeniu wojsk polskich. Największy pomnik bohaterstwu polskich żołnierzy Wańkiewicz wystawił w trzypięciowym dziele „Bitwa o Monte Cassino”. Jako naoczny świadek – reportażysta wojenny oddał heroizm tej walki w prostym, a zarazem pełnym napięcia i energii opisie.

Po wojnie pozostał do 1957 roku na emigracji. Pisał, wygłaszał odczyty, wędrując po Ameryce i publikując z tych wędrowek kolejne książki reportaże. Wtedy też powstało słynne „Ziele na kraterze” – barwna, dowcipna relacja życia rodzinnego pisarza w dwudziestolecie międzywojennym.

Po odwilży w bloku komunistycznym zaczął publikować w prasie PRL i wkrótce podjął decyzję o powrocie do Warszawy. Publikował między innymi na łamach „Tygodnika Powszechnego”. Napisał „Karafkę La Fontaine’a” – książkę warsztatową dziennikarską, znaczeniu talentu, pracy i wierności prawdzie. Na skutek ingerencji cenzury pełny tekst „Karafki” mógł ukazać się dopiero po upadku komunizmu.

W 1964 roku jako jeden z sygnatariuszy „Listu 34”, który był protestem przeciwko polityce kulturalnej PRL, stał się ofiarą nagonki. Oskarżono go o to, że przekazuje za granicę materiały godzące w Polskę i współpracuje z Radiem Wolna Europa. Wańkowiczowi wytoczono proces i skazano go na trzy lata więzienia. Spędził w areszcie pięć tygodni. Wobec skandalu, jaki wywołano, i powszechnego oburzenia opinii publicznej władze PRL musiały wstrzymać wykonanie wyroku. Jednak dopiero w 1990 roku Sąd Najwyższy uchylił wyrok i pośmiertnie uniewinnił Wańkowicza.

Melchior Wańkowicz zmarł w Warszawie 10 września 1974 roku w wieku 82 lat. Zgodnie z jego wolą rodzina odmówiła państwowego pogrzebu, który chciały zorganizować komunistyczne władze. Pochowany został na Powązkach.

W 50. rocznicę od jego odejścia Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia rok 2024 Rokiem Melchiora Wańkowicza – niepokornego, odważnego, wnikliwego dziennikarza, pisarza i reportażysty, będącego wzorem i symbolem polskiego dziennikarstwa.

/Marszałek Sejmu: E. Witek/ Monitor Polski poz. 855

### **Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Rodziny Ulmów**

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie ustanowienia roku 2024 Rokiem Rodziny Ulmów

W marcu 2024 roku przypada 80. rocznica zamordowania w Markowej na Podkarpaciu przez żandarmerię niemiecką rodziny Ulmów, która ukrywała Żydów z rodzin: Goldmanów, Didnerów i Grünfeldów. Rodzina Ulmów należy do licznego grona bohaterskich Polaków, którzy podczas II wojny światowej ratowali Żydów skazanych przez Niemców na zagładę. Ulmowie zostali uhonorowani wysokimi odznaczeniami Polski i Izraela, a 10 września 2023 roku zostaną ogłoszeni błogosławionymi Kościoła Katolickiego.

Józef Ulma i Wiktoria z domu Niemczak urodzili się i mieszkali w Markowej. Zaangażowani w wiele inicjatyw społecznych byli dobrze znani i lubiani. Swoimi różnymi talentami dzielili się z mieszkańcami Markowej oraz innych miejscowości ówczesnych powiatów: łańcuckiego i przeworskiego. W 1935 roku zawarli związek małżeński, a wkrótce doczekali się licznego potomstwa: Stasi, Basi, Władzia, Frania, Antosia, Marysi, a kolejne dziecko miało przyjść na świat na wiosnę 1944 roku.

Podczas okupacji niemieckiej mieszkali w swoim domu w Markowej na uboczu wsi. Prawdopodobnie w grudniu 1942 roku Ulmowie zostali poproszeni przez rodziny żydowskie o pomoc w ich ukryciu. Były to dwie siostry, sąsiadki domu rodzinnego Józefa Ulmy: Gołda Grünfeld i Lea Didner z małą córką o imieniu Reszla. Wśród ukrywanych było także pięciu Goldmanów z Łańcuta – Saul i czterech jego dorosłych synów: Baruch, Mechel, Joachim i Mojżesz. Jakie motywy kierowały Ulmami? Była to bezinteresowna miłość bliźniego. Ulmowie ukrywali Żydów przez około 15 miesięcy. Niestety 24 marca 1944 roku w gospodarstwie Ulmów pojawili się niemieccy żandarmi, zamordowali Żydów, a następnie Józefa i Wiktoria oraz wszystkie ich dzieci.

Józef i Wiktoria Ulmowie w 1995 roku zostali uhonorowani przez Yad Vashem medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, a w 2010 roku przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego – Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W 2016 roku otwarto w Markowej Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów, a od 2018 roku na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy obchodzony jest –

ustanowiony przez Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej – Narodowy Dzień Pamięci Polaków ratujących Żydów pod okupacją niemiecką.

W 2003 roku rozpoczął się proces beatyfikacyjny Józefa i Wiktorii Ulmów oraz ich siedmiorga dzieci. Czas uroczystego wyniesienia rodziny Ulmów na ołtarze został wyznaczony na 10 września 2023 roku w Markowej.

Ulmowie są w Polsce oraz poza jej granicami symbolem tych wszystkich, którzy oddali życie za pomoc Żydom prześladowanym przez Niemców.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, ze względu na heroizm rodziny Ulmów oraz jej wielkie i niezwykle bohaterstwo, ustanawia rok 2024 Rokiem Rodziny Ulmów.

/Marszałek Sejmu: E. Witek/

## KALENDARIUM

W kalendarium uwzględniono pierwszą rocznicę śmierci, a także rocznice urodzin i śmierci oraz wydarzeń od dziesiątej rocznicy i potem w porządku co pięć lat, czyli wspomniana została dziesiąta rocznica, piętnasta, dwudziesta, dwudziesta piąta, trzydziesta itd.

	<b>2024</b>	
	<b>STYCZEŃ</b>	
225	1.01.1799	Ur. <b>Andrzej Towiański</b> , filozof, współtwórca mesjanizmu polskiego; do koła towiańczyków należeli m.in. Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Seweryn Goszczyński. Zm. 13.05.1878.
120	1.01.1904	Ur. <b>Antoni Baraniak</b> , duchowny katolicki, sekretarz prymasów Polski Augusta Hlonda i Stefana Wyszyńskiego, biskup sufragan gnieźnieński, arcybiskup metropolita poznański; w 1953 aresztowany przez służbę bezpieczeństwa, mimo tortur nie zgodził się obciążyć prymasa Wyszyńskiego fikcyjnymi oskarżeniami. Zm. 13.08.1977. <b>Sejm Rzeczypospolitej ustanowił roku 2024 Rokiem Arcybiskupa Antoniego Baraniaka.</b> Zob. Patroni roku 2024.
100	1.01.1924	Ur. <b>Jacques Le Goff</b> , francuski historyk, mediewista. Jeden z najwybitniejszych przedstawicieli francuskiej szkoły historycznej „Annales”, która przesuwiała zainteresowania badawcze z historii politycznej na historię gospodarczą, społeczną, życie codzienne, mentalność ludzi. Le Goffa łączyły z Polską związki naukowe i rodzinne (był żonaty z Polką Anną Dunin-Wąsowicz). ( <i>Inteligencja w wiekach średnich; Kultura średniowiecznej Europy; Człowiek średniowiecza; Sakiewka i życie; Świat średniowiecznej wyobraźni</i> ). Zm. 1.04.2014 w Paryżu. [10 rocznica śmierci]
95	1.01.1929	Rozpoczęło działalność przedsiębiorstwo <b>Polskie Linie Lotnicze LOT</b> ; przed wojną obsługiwało pięć linii krajowych i jedną zagraniczną.

95	1.01.1929	Ur. <b>Zbigniew Nienacki</b> , powieściopisarz i dramaturg, autor książek dla młodzieży. (Cykl przygód Pana Samochodzika; <i>Raz do roku w Skirotawkach</i> ; <i>Dagome Iudex</i> ). Ur. 23.09.1994. [30 rocznica śmierci]
85	1.01.1939	Zm. <b>Zofia Urbanowska</b> , powieściopisarka, autorka książek dla dzieci i młodzieży. ( <i>Gucio zaczarowany</i> ; <i>Księżniczka</i> ; <i>Róża bez kolców</i> ; <i>Złoty pierścień</i> ). Ur. 15.05.1849. [175 rocznica urodzin]
25	1.01.1999	W Polsce wprowadzono <b>nowy podział administracyjny państwa</b> , m.in. utworzono 16 województw zamiast dotychczasowych 49.
85	2.01.1939	Zm. <b>Roman Dmowski</b> , polityk, minister spraw zagranicznych RP, poseł na Sejm RP, współzałożyciel i główny ideolog Narodowej Demokracji; delegat polski na konferencję paryską w 1919 r., sygnatariusz traktatu pokojowego w Wersalu, publicysta polityczny. ( <i>Myśli nowoczesnego Polaka</i> ; <i>Nasz patriotyzm</i> ; <i>Nowe czasy i nowe zagadnienia</i> ). Ur. 9.08.1864 [160 rocznica urodzin]
15	3.01.2009	Zm. <b>Wincenty Bolesław Różański</b> , polski poeta; przyjaciel Edwarda Stachury, jeden z bohaterów powieści Stachury <i>Cała Jaskrawość</i> . ( <i>Wiersze o nauce nawigacji między kamieniami</i> ; <i>Dziecko idące jak włócznia śpiewało</i> ; <i>Światłolubne</i> ; <i>Bądź pozdrowiona chwilo...</i> ; <i>Chciałem zmienić świat</i> ; <i>Ręce Marii Magdaleny</i> ; <i>Wędrujemy do Szeol</i> ; <i>Posrebrzane pola słów</i> ). Ur. 12.07.1938.
20	4.01. 2004	Zm. <b>Dorota Terakowska</b> , polska dziennikarka i powieściopisarka. ( <i>Tam, gdzie spadają anioły</i> ; <i>Władca Lewawu</i> ; <i>Lustro pana Grymsa</i> ; <i>Ono</i> ; <i>Poczwarka</i> ). Ur. 30.08.1938.
75	5.01.1949	Ur. <b>Andrzej Mleczek</b> , grafik, autor kilkunastu tysięcy rysunków satyrycznych opublikowanych w prasie polskiej i zagranicznej.
100	6.01.1924	Ukazał się pierwszy numer „ <b>Wiadomości Literackich</b> ”, pisma kulturalno-literackiego założonego w Warszawie przez Mieczysława Grydzewskiego.
95	6.01.1929	Ur. <b>Lucjan Kydryński</b> , dziennikarz, publicysta, konferansjer, autor audycji radiowych i telewizyjnych poświęconych muzyce popularnej, operze i operetce. Przez kilkanaście lat wraz z Ireną Dzedzic prowadził sopocki festiwal piosenki. (Audycje: <i>Rewia piosenek</i> ; <i>Muzyka łatwa, lekka i przyjemna</i> ; książki: <i>Wierzę piosence</i> ; <i>Opera na cały rok</i> ; <i>Życie wśród gwiazd</i> ; <i>Kino muzyczne</i> ). Zm. 9.09.2006.
50	6.01.1974	Zm. <b>David Alfaro Siqueiros</b> , meksykański malarz i grafik, współtwórca i teoretyk narodowego programu sztuki meksykańskiej, autor murali nawiązujących do sztuki indiańskiej, m.in. w Pałacu Kongresów w stolicy Meksyku. Ur. 29.12.1896.
100	7.01.1924	<b>George Gershwin</b> opublikował swój najśłynniejszy utwór – „Błękitną rapsodię”.
95	7.01.1929	Ur. <b>Janusz Pasierb</b> , ks. katolicki, historyk sztuki sakralnej, poeta i eseista. ( <i>Ochrona zabytków sztuki sakralnej</i> ; <i>Malarz gdański Herman Han</i> ; <i>Katedra w Pelplinie</i> ; <i>Czarna</i>

		skrzynka; <i>Gałęzie i liście; Czas otwarty</i> ). Zm. 15.12.1993.
75	7.01.1949	Zm. <b>Jan Rodowicz</b> , ps. Anoda, porucznik Armii Krajowej, członek Szarych Szeregów, uczestnik m.in. akcji pod Arsenałem; w grudniu 1948 aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa, zmarł po bestialskich przesłuchaniach.
60	7.01.1964	Ur. <b>Nicolas Cage</b> , amerykański aktor filmowy ( <i>Dzikość serca; Ptasiek; Peggy Sue wyszła za mąż; Lot skazańców; Zostawić Las Vegas; Twierdza; Miasto aniołów; Oczy węża</i> ).
30	7.01.1994	Powieść Doroty Terakowskiej „ <b>Córka czarownic</b> ” została wpisana na Światową Honorową Listę Światowej Rady Książki dla Dzieci i Młodzieży (Lista im. Hansa Christiana Andersena).
20	7.01.2004	Zm. <b>Jerzy Skarżyński</b> , malarz, scenograf, autor ilustracji książkowych, pedagog, profesor ASP w Krakowie. (Scenografie teatralne: <i>Proces F. Kafki; Hamlet W. Szekspira</i> ; scenografie filmowe: <i>Historia żółtej cizemki; Lalka; Rękopis znaleziony w Saragossie; sanatorium pod Klepsydrą</i> ). Ur. 16.12.1924 [20 rocznica urodzin]
700	8.01.1324	<b>Marco Polo</b> , wenecki kupiec i podróżnik; jako jeden z pierwszych przedstawicieli Zachodu dotarł do Chin, przemierzając jedwabny szlak. ( <i>Opisanie świata</i> ).
140	8.01.1884	Ur. <b>Kornel Makuszyński</b> , polski powieściopisarz, poeta, felietonista, krytyk teatralny, autor książek dla dzieci i młodzieży. ( <i>Rzeczy wesołe; Romantyczne historie; Awantury arabskie; Bardzo dziwne bajki; Bezgrzeszne lata; O dwóch takich, co ukradli księżyc; Listy zebrane; Przyjaciel wesołego diabła; Panna z mokrą głową; Przygody Koziołka Matołka; Małpka Fiki Miki; Wielka brama; Awantura o Basię; Szatan z siódmej klasy; Szaleństwa panny Ewy; Kartki z kalendarza; Legendy krakowskie; Poezje wybrane</i> ). Zm. 31.07.1953.
130	8.01.1894	Ur. <b>Rajmund Maria Kolbe</b> (o. Maksymilian), franciszkanin, kapłan i męczennik; 29.07.1941 w obozie koncentracyjnym Auschwitz ofiarował się na śmierć głodową za współwięźnia; zginął 14.08 dobity zastrzykiem fenolu. Pierwszy polski święty wyniesiony na ołtarze przez polskiego papieża, kanonizowany 10.10.1982 r.
15	8.01.2009	Zm. <b>Ziemowit Feddecki</b> , polski tłumacz z języka rosyjskiego, białoruskiego i francuskiego, satyryk, publicysta, współtwórca Studenckiego Teatru Satyryków. (Współaut. <i>Gościnnie występy : teksty; Niewolnica; Piosenki kolegi : składanka słowno-muzyczna; Casanova w Warszawie; Marsz do kąta! : operetki obywatelskie z repertuaru STS</i> ). Ur. 24.09.1923.
80	9.01.1944	Ur. <b>Jimmi Page</b> (właśc. James Patrick Page), brytyjski muzyk, uznawany za jednego z najlepszych gitarzystów rockowych wszech czasów; członek zespołu The Yardbirds, założyciel grupy The New Yardbirds przemianowanej po kilku miesiącach na Led Zeppelin (1969).

25	10.01.1999	Zm. <b>Juliusz Żuławski</b> , poeta, prozaik, krytyk literacki, tłumacz; prezes polskiego oddziału PEN Clubu w l. 1978-1990. (Wiersze: <i>Pole widzenia</i> , 1948; <i>Wiersze z notatnika</i> , 1957; <i>Kartki z drogi</i> , 1975; powieści: <i>Wyprawa o zmięczeniu</i> , 1936; <i>Skrzydło Dedala</i> , 1949; <i>Czas przeszły niedokonany</i> , 1962; wspomnienia: <i>Z domu</i> , 1979). Ur. w Zakopanem 7.10.1910.
95	11.01.1929	Ur. <b>Wanda Witkomirska</b> , skrzypaczka, laureatka m.in. Konkursu im. H. Wieniawskiego (1952), solistka Filharmonii Narodowej w Warszawie; koncertowała na całym świecie. Zm. w Warszawie 1.05.2018.
295	12.01.1729	Ur. <b>Edmund Burke</b> , irlandzki filozof i działacz polityczny, twórca nowoczesnego konserwatyzmu, krytyk rewolucji francuskiej, zwolennik zmian ewolucyjnych i poszanowania dziedzictwa wcześniejszych pokoleń. ( <i>Rozważania o rewolucji we Francji</i> ). Zm. 9.07.1797.
105	12.01.1919	Ur. <b>Jan Józef Szczepański</b> , prozaik, eseista, tłumacz i autor scenariuszy filmowych, taternik, inicjator i współzałożyciel Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. ( <i>Polska jesień</i> ; <i>Rafa</i> ; <i>Przed Nieznanym Trybunałem</i> ; <i>Kadencja</i> ; <i>Ultima Thule</i> ; <i>Mała encyklopedia totalizmu</i> ; <i>Wszyscy szukamy</i> ; <i>Dzienniki</i> ; scenariusze: <i>Wolne miasto</i> ; <i>Westerplatte</i> ; <i>Z dalekiego kraju</i> ; reportaże: <i>Zatoka Białych Niedźwiedzi</i> ; <i>Koniec westernu</i> ; <i>Nasze nie nasze</i> ). Zm. 20.02.2003.
100	12.01.1924	Zm. <b>Wincenty Rapacki</b> , polski powieściopisarz i dramaturg, także aktor, reżyser. (Dramaty: <i>Wit Stwos</i> , 1874; <i>Bogusławski i jego scena</i> ; <i>Odsiecz Wiednia</i> ; powieści: <i>Grzechy królewskie</i> , 1886; <i>Hanza</i> ; nowele, szkice: <i>Trefniś</i> ; <i>Okolo teatru</i> , 1905; <i>Czarny dwór</i> , 1923; inne: <i>Sto lat sceny polskiej w Warszawie</i> , 1925). Ur. 22.01.1840.
95	12.01.1929	Ur. <b>Janusz Szpotański</b> , poeta, satyryk, mistrz szachowy; autor szyderczych poematów, w których ośmieszał prymitywizm rządzących Polską działaczy PZPR i demaskował komunistyczną ideologię. W l. 60. skazany na 3 lata więzienia. Ulubieniec kształtującego się w tamtym czasie środowiska warszawskiej młodej opozycji demokratycznej. ( <i>Cisi i gęgacze</i> ; <i>Towarzysz Szmaciak</i> ; <i>Caryca i zwierciadłko</i> ; <i>Ballada o Łupaszce</i> ; <i>Bania w Paryżu</i> ). Zm. 13.10.2001.
55	12.01.1969	Ukazał się pierwszy album angielskiego zespołu <b>Led Zeppelin</b> , jednej z najważniejszych grup w historii muzyki rockowej.
25	12.01.1999	Zm. <b>Kazimierz Grześkowiak</b> , artysta estradowy, autor tekstów, kompozytor i wykonawca piosenek kabaretowych. ( <i>Chłop żywemu nie przepuści</i> ; <i>Panny z Cicybora</i> ; <i>Odmieniec</i> ; <i>To je moje</i> ; <i>Czy już mnie nie kochasz</i> ). Ur. 1.03.1941.
75	13.01.1949	Ur. <b>Andrzej Zaucha</b> , muzyk i wokalista jazzowy i popowy, członek grupy Dżamble, po rozpadzie zespołu kontynuował karierę solową. Zm., został zamordowany, 10.10.1997.
85	13.01.1939	Ur. <b>Jacek Gmoch</b> , zawodnik i trener piłkarski; reprezentant polski, asystent trenera Kazimierza Górskiego w okresie największych sukcesów polskiej piłki nożnej, twórca tzw. banku informacji; w l. 1976-1978 selekcjoner kadry narodowej, którą

		doprowadził do 5 miejsca na Mistrzostwach Świata w Argentynie.
60	13.01.1964	<b>Biskup Karol Wojtyła został mianowany arcybiskupem metropolitą krakowskim.</b>
90	14.01.1934	Ur. <b>Marek Hłasko</b> , prozaik; legendarna postać powojennej literatury polskiej, symbol buntu i nonkonformizmu dla części ówczesnego młodego pokolenia. Od 1958 przebywał za granicą, m.in. we Francji, Niemczech, Izraelu, USA. Publikował w paryskiej „Kulturze”. ( <i>Pierwszy krok w chmurach; Następny do rajy; Wszyscy byli odwrócenii; Piękni dwudziestoletni; Nawrócony w Jaffie; Sowa córka piekarza; Palcie ryż każdego dnia</i> ). Na podstawie kilku opowiadań nakręcono przy końcu I. 50. filmy: <i>Pętla; Ósmy dzień tygodnia; Baza ludzi umarłych</i> . Zm. w Wiesbaden 14.06.1969. [55 rocznica śmierci] <b>Sejm Rzeczypospolitej ustanowił roku 2024 Rokiem Marka Hłaski.</b> Zob. Patroni roku 2024
25	14.01.1999	Zm. <b>Jerzy Grotowski</b> , światowej sławy reżyser teatralny, teoretyk teatru, twórca Teatru Laboratorium, jeden z największych reformatorów teatru XX wieku. (Spektakle: <i>Akropolis; Księżę Niezłomny; Apocalypsis cum figuris</i> ; publikacje: <i>Towards the Poor Theatre</i> , 1967; <i>Teksty zebrane</i> , 2012). Ur. 11.08.1933.
265	15.01.1759	W Londynie otwarto <b>British Museum</b> .
155	15.01.1869	Ur. <b>Stanisław Wyspiański</b> , dramaturg, poeta, malarz, „czwarty wieszcz narodowy”, ( <i>Wesele; Noc listopadowa; Wyzwolenie; Warszawianka; Legion; Klątwa; Sędziowie; Bolesław Śmiały</i> ). Zm. 28.11.1907.
1	15.01.2023	Zm. <b>Marek Gaszyński</b> , dziennikarz muzyczny, prezenter radiowy, autor tekstów piosenek i książek poświęconych muzyce. Od 1958 współpracował z Rozgłośnią Harcerską PR, później z PR III i PR I. Napisał teksty do ponad 150 utworów, m.in. dla Czerwonych Gitar, Czesława Niemena, Haliny Frąckowiak, Wojciecha Gąssowskiego. (Teksty piosenek, m.in.: <i>Nie zadzieraj nosa; Przed pierwszym baleem; Barwy jesieni; Posłuchaj, co ci powiem dziś; Stracić kogoś; Jesień idzie przez park; Śledztwo zakochanego; Szukam tamtej wiosny; Sen o Warszawie; Jeszcze swój egzamin zdasz; Klęcząc przed tobą; Za mną nie oglądaj się; Wołanie przez Dunajec; Gdzie się podziały tamte prywatki</i> ; książki: <i>Czas jak rzeka; Czerwone Gitary : nie spoczniemy; Fruwa twoja marynara; Mocne uderzenie : Czerwono-Czarni, Niebiesko-Czarni; Cudowne lata : moja historia rock and rolla w Polsce</i> ). Ur. 14.06.1939. [85 rocznica urodzin]
125	16.01.1899	Ur. <b>Stanisław Czernik</b> , poeta, prozaik, krytyk, badacz folkloru; był inicjatorem i głównym teoretykiem „autentyzmu” – kierunku poetyckiego ukształtowanego w polskiej literaturze w I. 30. XX w., postulującego „jedność prawdy artystycznej i życiowej”. (Zbiory wierszy: <i>O polskim płocie</i> , 1933; <i>Przyjaźń z ziemią</i> , 1934; <i>Siedem nocy</i> , 1948, <i>Stary pług</i> ; <i>Autentyki</i> , 1967; <i>Wiatr od ziemi</i> , 1970; <i>Zadymka</i> , 1972; powieści: <i>Gorycz</i> , 1934; <i>Wierne kosy</i> ; <i>Wichura, Trzewiczek</i> , 1967). Zm. 3.12.1969.

		[55 rocznica śmierci]
90	17.01.1934	Ur. <b>Jerzy Turek</b> , aktor teatralny i filmowy (filmy: <i>Gdzie jest generał; Mocne uderzenie; Miś; Ballada o Januszku; Złotopolscy</i> ). Zm. 14.02.2010.
55	17.01.1969	Zm. <b>Grażyna Bacewicz</b> , skrzypaczka i kompozytorka. Ur. 5.02.1909. [115 rocznica urodzin]
20	17.01.2004	Zm. <b>Czesław Niemen</b> właśc. Czesław Wydrzycki, piosenkarz, muzyk, kompozytor, instrumentalista, jedna z największych indywidualności polskiej sceny rockowej. (Utwory: <i>Wiem, że nie wrócisz; Czas jak rzeka; Czy mnie jeszcze pamiętasz; Czy wiesz; Zabawa w ciuciubabkę; Dziwny jest ten świat; Coś, co kocham najwięcej; Domek bez adresu; Sukces; Klęcząc przed tobą; Płonie stodoła; Wspomnienie; Sen o Warszawie; Bema pamięci rapsod żałobny; Italiam, Italiam; Włóczęga; Jednego serca; Jeszcze sen; Com uczynił, Marionetki; Człowiek jam niewdzięczny; Obok nas; Pod Papugami</i> ). Ur. w Wasiliszkach k. Grodna, 16.02.1939. [85 rocznica urodzin]
	18.01	<b>Międzynarodowy Dzień Kubusia Puchatka.</b>
175	18.01.1849	Ur. <b>Aleksander Świętochowski</b> , publicysta, prozaik, dramaturg, filozof, działacz społeczny i polityczny, redaktor i wydawca, czołowy ideolog polskiego pozytywizmu; założyciel i redaktor pisma „Prawda” (1881-1902). W okresie międzywojennym uprawiał publicystykę antysanacyjną, zarzucając władzy „narzucenie narodowi modelu szlachcica jako obowiązującego”. (Artykuły: <i>My i wy</i> , 1871; <i>Praca u podstaw</i> , 1873; <i>Socjalizm i jego błędy</i> , 1878; cykl felietonów: <i>Liberum veto</i> ; sztuki: <i>Niewinni</i> , 1875; <i>Nieśmiertelne dusze</i> , 1876; <i>Aspazja</i> , 1885; <i>Aureli Wiszar</i> , 1888; <i>Regina</i> , 1899; <i>Piękna</i> ; <i>Hultaj</i> ; nowele: <i>O życie</i> , 1879; <i>Klemens Boruta</i> , 1880; <i>Na pogrzebie</i> , 1881; <i>Bartłomiejka</i> , 1900; <i>Hymn niemych</i> , 1888; powieści: <i>Drygałowie</i> , 1913; <i>Nałęcz</i> , 1928; rozprawy: <i>Dumania pesymisty</i> ; <i>O powstawaniu praw moralnych</i> ; <i>Utopie w rozwoju historycznym</i> , 1910; <i>Historia chłopów polskich w zarysie</i> , 1925-1928; <i>Genealogia teraźniejszości</i> , 1935). Zm. 25.04.1938.
120	18.01.1904	Ur. <b>Michał Bylina</b> , malarz, grafik, ilustrator, prof. ASP w Warszawie; malował głównie sceny batalistyczne sławiące dzieje oręża polskiego. Zm. 5.08.1982.
85	18.01.1939	Zm. <b>Marian Sokołowski</b> , botanik, leśnik, prof. SGGW, działacz ochrony przyrody, członek Państwowej Rady Ochrony Przyrody, rzecznik utworzenia Tatrzańskiego Parku Narodowego, taternik, alpinista, pierwszy prezes Klubu Wysokogórskiego; autor prac z zakresu hodowli lasu, fitogeografii, fitosocjologii. Ur. 22.02.1884. [140 rocznica urodzin]
20	18.01.2004	Zm. <b>Irena Sławińska</b> , historyk i teoretyk literatury, teatrolog, badaczka twórczości Norwida. ( <i>Tragedia w epoce Młodej Polski; O komediach Norwida</i> ; współaut.: <i>Zarys teorii literatury</i> ). Ur. 13.08.1913.



215	19.01.1809	Ur. <b>Edgar Allan Poe</b> , amerykański poeta pochodzenia angielsko-irlandzkiego, nowelista, krytyk i teoretyk literatury; zdobył rozgłos jako autor opowiadań grozy i nowel detektywistycznych; jego twórczość poetycka miała wpływ na rozwój francuskiego symbolizmu, a proza przyczyniła się do rozwoju XX-wiecznej literatury fantastycznej i kryminalnej. W 1831, będąc jeszcze początkującym pisarzem, planował wyjazd do Polski, by ochotniczo walczyć w powstaniu listopadowym. Zm. 7.10.1849. [175 rocznica śmierci]
115	19.01.1919	<b>Uznanie państwa polskiego przez Stany Zjednoczone.</b>
45	19.01.1979	Zm. na Wyspie Króla Jerzego <b>Włodzimierz Puchalski</b> , artysta fotografik, podróżnik, reżyser i operator; pionier filmów przyrodniczych i krajoznawczych ( <i>Flora Tatr; Jeziora mazurskie; Wśród gór i dolin Arktyki</i> ); mistrz czarno-białej fotografii przyrodniczej; autor wielu albumów fotograficznych ( <i>Bezkrwawe łowy</i> ). Od 1995 organizowany jest konkurs fotograficzny jego imienia. Ur. 6.03.1909. [115 rocznica urodzin]
25	19.01.1999	Na mocy ustawy z dnia 18.12.1998 został powołany <b>Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.</b>
75	20-23.01.1949	<b>IV Walny Zjazd Związku Zawodowego Literatów Polskich w Szczecinie.</b> Na Zjeździe sformułowano podstawowy warunek twórczości: pełne zaangażowanie w sprawy socjalistycznego budownictwa. Realizm socjalistyczny miał stanowić kryterium oceny dzieła literackiego.
25	20.01.1999	Zm. <b>Garry Mulligan</b> , amerykański saksofonista, aranżer i kompozytor jazzowy, przedstawiciel cool jazzu.
150	21.01.1874	Ur. <b>Wincenty Witos</b> , przywódca ruchu ludowego, premier w l. 1920-1921, publicysta. Zm. 31.10.1945. <b>Rok 2024 został ogłoszony przez Sejm RP Rokiem Wincentego Witosy.</b> Zob. Patroni roku 2024.
105	21.01.1919	Ur. <b>Stanisława Fleszarowa-Muskat</b> , powieściopisarka, autorka słuchowisk, dramatów, utworów dla dzieci, publicystka. Od 1945 związana z Trójmiastem. Jej powieści zyskały ogromną popularność, były wydawane w setkach tysięcy egz. ( <i>Sen o morskiej potędze</i> , poemat, 1948; <i>Pozwólcie nam krzyżeć</i> , 1957; <i>Przerwa na życie; Wizyta; Milionerzy</i> , 1960; <i>Lato nagich dziewcząt; Kochankowie róży wiatrów; Zatoka śpiewających traw; Powrót do miejsc nieobecnych</i> , 1968; <i>Ucieczka – wycieczka</i> , dla dzieci 1968; <i>Dwie ścieżki czasu; Tak trzymać</i> , 1974-1977; <i>Most nad rwącą rzeką</i> , 1984; <i>Pod jednym dachem, pod jednym niebem</i> , 1988). Zm. 1.10.1989. [35 rocznica śmierci]
100	21.01.1924	Ur. <b>Benny Hill</b> , komik brytyjski; międzynarodową sławę zdobył występując w programie „The Benny Hill Show”. Zm. 18.04.1992.

100	21.01.1924	Ur. <b>Terry Savalas</b> , amerykański aktor, m.in. odtwórca tytułowej roli porucznika policji Kojaka. Zm. 22.01.1994. [30 rocznica śmierci]
100	21.01.1924	Zm. <b>Włodzimierz Lenin</b> , założyciel partii bolszewickiej, ideolog komunistyczny, przywódca rewolucji rosyjskiej, twórca totalitarnego państwa radzieckiego. Ur. 10.04.1870.
65	21.01.1959	Zm. <b>Stanisław Młodożeniec</b> , poeta, prozaik, publicysta. Na początku l. 20. aktywny uczestnik ruchu futurystycznego, m.in. współautor słynnej jednodniówki „Nuż w bżuchu”. Po kampanii wrześniowej 1939 przedostał się do Syrii, służył w Samodzielnej Brygadzie Strzelców Karpackich. Od 1942 w Londynie w dziale propagandy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych rządu polskiego. Do kraju wrócił w 1957. ( <i>Kreski i futureski; Kwadraty; Niedziela; Futuro-gamy i futuro-pejzaże; W Dolinie Małej Wody</i> ; dla dzieci: <i>Wiosenne obrazki</i> ). Ur. 31.01.1895.
145	22.01.1879	Ur. <b>Francis Picabia</b> , malarz francuski pochodzenia hiszpańskiego; jego twórczość ewaluowała – od impresjonizmu, przez kubizm, dadaizm, surrealizm – do abstrakcji. Zm. 30.11.1953.
175	22.01.1849	Ur. <b>August Strindberg</b> , szwedzki dramaturg i prozaik, prekursor ekspresjonizmu. (Dramaty: <i>Panna Julia; Ojciec; Eryk XIV; Wielkanoc; Sonata widm</i> ). Zm. 14.05.1912.
135	22.01.1889	Ur. <b>Mamert Aleksander Stankiewicz</b> , kapitan żeglugi wielkiej Polskiej Marynarki Handlowej, komandor podporucznik Marynarki Wojennej II RP, dowódca statków „Lwów”, „Polonia” i „Piłsudski”, bohater powieści Karola Olgierda Borchardta <i>Znaczy Kapitan</i> . Zm. 26.11.1939. [85 rocznica śmierci]
35	22.01.1989	Zm. <b>Salvatore Dali</b> , hiszpański malarz, jeden z głównych przedstawicieli surrealizmu (Obrazy: <i>Płonąca żyrafa; Kuszenie św. Antoniego; Połów tuńczyka; Dziewczyna wyglądająca przez okno</i> ). Ur. 11.05.1904. [120 rocznica urodzin]
80	23.01.1944	Zm. <b>Edward Munch</b> , norweski malarz, jeden z prekursorów ekspresjonizmu. (Obraz: <i>Krzyk</i> ). Ur. 12.12.1863.
90	24.01.1934	Ur. <b>Stanisław Grochowiak</b> , poeta, prozaik, dramaturg, eseista. W 1952 jako student polonistyki na Uniwersytecie Poznańskim trafił do więzienia za obrazę prezydenta Bieruta. Jeden z najważniejszych powojennych poetów polskich; wprowadził do poezji elementy antyestetyki (turpizm). (Tomy wierszy: <i>Ballada rycerska; Menuet z pogrzebaczem; Rozbieranie do snu; Agresty; Kanon; Nie było lata; Totentanz In Polen; Polowanie na cietrzewie; Bilard; Haiku-images</i> ; powieści: <i>Plebania z Magnoliami; Trismus; Karabiny</i> ; dramaty: <i>Szachy; Partia na instrument drewniany; Król IV; Chłopcy; Lęki poranne; Okapi; Dulle Griet</i> ). Zm. 2.09.1976.
150	25.01.1874	Ur. <b>William Somerst Maugham</b> , angielski powieściopisarz, nowelista, dramaturg, eseista. (Powieści: <i>Księżyc i miedziak</i> , 1919; <i>W niewoli uczuć</i> , 1915; <i>Ciastka i piwo</i> , 1930; <i>Skrawek Ziemi</i> , 1932; <i>Ostrze brzytwy</i> , 1944; opowiadania: <i>Ashenden</i> , 1928; <i>Drżenie liścia</i> , 1921; eseje: <i>Notatnik pisarza</i> , 1948). Zm. 15.12.1965.

100	25.01.1924	W Chamonix we Francji rozpoczęły się <b>pierwsze zimowe igrzyska olimpijskie</b> ; trwały do 5.02.
70	25.01.1954	Premiera pierwszego kolorowego filmu produkcji polskiej, komedii muzycznej, <b>„Przygoda na Mariensztacie”</b> w reżyserii Leonarda Buczkowskiego wg scenariusza Ludwika Starskiego, z Lidią Korsakówną i Tadeuszem Szmidtem.
60	26.01.1964	Zm. <b>Xawery Dunikowski</b> , rzeźbiarz i malarz, prof. ASP w Krakowie i Warszawie. (M.in. pomniki: Czynu Powstańczego na Górze św. Anny; Józefa Dietla w Krakowie). Ur. 24.11.1875.
20	26.01.2004	Zm. <b>Aleksander Małachowski</b> , publicysta, związany z „Solidarnością” i opozycją, w stanie wojennym internowany i aresztowany, polityk, współzałożyciel partii: Solidarność Pracy i Unia Pracy (przewodniczący), poseł na Sejm, wicemarszałek i marszałek senior Sejmu (1998-2003), prezes Polskiego Czerwonego Krzyża. Autor artykułów o tematyce społecznej i kulturalnej (m.in. artykuły i cykle felietonów we „Współczesności”, „Kulturze”, „Przeglądzie Kulturalnym”, „Przeglądzie”), redaktor w Dziale Literackim Polskiego Radia (1961-1981), autor filmów dokumentalnych i audycji telewizyjnych („Telewizja nocą”, „Rozmowy o cierpieniu”). Odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski. ( <i>Rzeczniepospolita</i> , 1964; <i>Diaspora</i> , 1967; <i>Iliada półinteligentów</i> , 1972; <i>O ćwiartowaniu smoka</i> , 1991; <i>Żyłem szczęśliwie</i> , 1993, <i>Zapiski z domu pod Ptakami</i> , 1999). Ur. 23.11.1924. [100 rocznica urodzin]
	27.01	<b>Dzień Pamięci o Ofiarach Holocaustu.</b>
25	27.01.1999	Zm. <b>Jerzy Turowicz</b> , dziennikarz, publicysta, od 1956 do śmierci red. nac. „Tygodnika Powszechnego”, pisma katolickiego, które w czasach PRL-u posiadało względną niezależność. Ur. 10.12.1912.
60	27.01.1964	Zm. <b>Stanisław Piętak</b> , poeta, prozaik; czołowy przedstawiciel tzw. Drugiej Awangardy w poezji polskiej. ( <i>Alfabet oczu</i> , 1935; <i>Legendy dnia i nocy</i> , 1935; <i>Dom rodzinny</i> , 1947; <i>Szczęście i cierpienie</i> , 1958; <i>Zaklinania</i> , 1963); powieści: <i>Młodość Jasia Kunefala</i> , 1938; <i>Ucieczka z miejsc ukochanych</i> , 1948; <i>Plama</i> , 1963; <i>Odmieniec</i> , 1964). Ur. 3.08.1909. [115 rocznica urodzin]
220	28.01.1804	Ur. <b>Józef Dietl</b> , lekarz, działacz społeczny, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego, poseł na Galicyjski Sejm Krajowy i do austriackiej Rady Państwa, prezydent Krakowa (1866-1874), pionier balneologii w Polsce. Zm.18.01.1878.
100	28.01.1924	Ur. <b>Maria Foltyn</b> , śpiewaczka (sopran dramatyczny) i reżyserka operowa; solistka-śpiewaczka Państwowej Opery w Warszawie, Leipziger Opernhaus, opery w Lubece i Hamburgu, Teatru Wielkiego w Łodzi; liczne gościnne występy za granicą; laureatka nagród na międzynarodowych konkursach śpiewaczych (m.in. w Vercelli i Chiavarri). Wykonywała partie tytułowe w „Halce” (w 15 inscenizacjach), „Tosce” Pucciniego, „Damie Pikowej” Czajkowskiego. Popularyzatorka muzyki polskiej – zwłaszcza Stanisława Moniuszki – na świecie. Reżyserowała „Halkę” w Hawanie,

		Meksyku, Ankarze. Zm. 2.12.2012.
70	28.01.1954	Zm. <b>Eugeniusz Romer</b> , geograf, kartograf, statystyk, twórca nowoczesnej kartografii polskiej; prof. Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, a po wojnie Uniwersytetu Jagiellońskiego Autor prac naukowych z dziedziny kartografii, klimatologii, geomorfologii, geografii politycznej, historii geografii, metodyki nauczania geografii. Członek wielu towarzystw naukowych polskich i zagranicznych (m.in. Royal Geographical Society w Londynie). Uczestnik kongresów geograficznych na całym świecie. Założyciel (1921) Instytutu Kartograficznego „Atlas” we Lwowie (później Książnica-Atlas), jednego z najlepszych na świecie zakładów kartograficznych (do 1939 wydał ponad 250 map i atlasów nagradzanych na wystawach w Poznaniu, Florencji i Paryżu). Współzałożyciel Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (1906). ( <i>Mały atlas geograficzny</i> [20 wydań do 1963]; <i>Geograficzno-statystyczny atlas Polski</i> ; <i>Polski atlas kongresowy</i> ; <i>Powszechny atlas geograficzny</i> ; <i>O wpływie lasów na klimat i wody gruntowe (...)</i> ; <i>Klimat ziem polskich</i> ; <i>Rola rzek w historii i geografii narodów</i> ; <i>Geograficzne położenie ziem polskich</i> ; <i>Rzeźba ziem polskich</i> ; <i>Pogląd na klimat Polski</i> ; <i>W obronie Galicji Wschodniej</i> ; <i>O wschodniej granicy Polski sprzed roku 1772</i> ; <i>Tatrzańska epoka lodowa</i> ; <i>Polska i Polacy</i> ; <i>Duch Polski Zachodniej</i> ; <i>Pamiętniki</i> [wyd. 1988]). Ur. 3.02.1871.
160	29.01.1864	Ur. <b>Franciszek Nowicki</b> , poeta, współzałożyciel Towarzystwa Tatrzańskiego, projektodawca szlaku Orlej Perci. Zm. 3.09.1935.
135	29.01.1889	Ur. <b>Jan Piwowarczyk</b> , ksiądz, w 1945 współzałożyciel i pierwszy red. nacz. „Tygodnika Powszechnego”. Zm. 29.12.1959. [65 rocznica śmierci]
380	30.01.1644	<b>Bitwa pod Ochmatowem</b> , w której hetman Stanisław Koniecpolski rozbił wojska Tuhaj-beja.
125	30.01.1899	Ur. <b>Max Theiler</b> , południowoafrykański bakteriolog i epidemiolog, wynalazca szczepionki przeciw żółtej febrze, laureat Nagrody Nobla w 1951. Zm. 11.08.1972.
90	30.01.1934	Prezydent Niemiec Paul von Hindenburg mianował na kanclerza <b>Adolfa Hitlera</b> .
55	30.01.1969	Ostatni koncert <b>The Beatles</b> w pełnym składzie – w Londynie, na dachu budynku wytwórni płytowej „Apple” przy Saville Row.
90	31.01.1934	Ur. <b>Joanna Rawik</b> , piosenkarka; największym jej przebojem była piosenka „Romantyczność”, nagrodzona w 1969 r. na Festiwalu Polskiej Piosenki w Opolu. Wykonywała m.in. piosenki Edith Piaf.
10	31.01.2014	Zm. <b>Nina Andrycz</b> , aktorka, poetka, autorka wspomnień ( <i>Patrzę i wspominam</i> ). Ur. 11.11.1912.
	<b>LUTY</b>	

80	1.02.1944	Udany <b>zamach</b> oddziału dyspozycyjnego Kedywu Komendy Głównej Armii Krajowej „Pegaz” (późniejszy „Parasol”) <b>na Franza Kutschere</b> , dowódcę SS i policji dystryktu warszawskiego.
160	2.02.1864	Ur. <b>Maria Rodziewiczówna</b> , pisarka. ( <i>Straszny dziadunio; Między ustami a brzegiem pucharu; Anima vilis; Dewajtis; Pożary i zgliszcza; Wrzos; Lato leśnych ludzi; Florian z Wielkiej Hłuszy; nowele: Nowele; Obrazki; Z głuszy; Światła; Rupiecie; Czarny chleb; Niedobitowski z granicznego bastionu</i> ). Zm. 6.11.1944. [80 rocznica śmierci]
150	3.02.1874	Ur. <b>Gertruda Stein</b> , amerykańska pisarka, przedstawicielka dekadentyzmu. Od 1902 mieszkała w Paryżu, skupiała wokół siebie twórców awangardy plastycznej i literackiej (P. Picasso, H. Matisse, E. Pound, T.S. Eliot, E. Hemingway). Była autorką terminu „stracone pokolenie” (Lost Generation) w odniesieniu do pisarzy amerykańskich, głównie uczestników I wojny światowej (E. Hemingway, S. Fitzgerald, E.E. Cummings, M. Cowley, J.R. Dos Passos). W esejach krytyczno i teoretycznoliterackich przedstawiała eksperymentalne teorie związane z narracją i stylem literackim; była prekursorką strumienia świadomości i „stylu filmowego” ukazującego teraźniejszość w nieustannym ruchu i zmianie, swobodnie przy tym traktując zasady gramatyki, składni i interpunkcji. ( <i>Autobiografia Alicji B. Toklas, Autobiografia każdego z nas; Picasso</i> ). Zm. 27.07.1946.
100	3.02.1924	Ur. <b>Andrzej Szczypiorski</b> , pisarz i publicysta. ( <i>Msza za miasto Arras; Podróż do końca doliny; Początek; Noc, dzień i noc</i> ). Zm. 16.05.2000.
90	3.02.1934	Ur. <b>Bohdan Królikowski</b> , prozaik i historyk literatury; ( <i>Labirynt wojny północnej 1700-1706; Błażeja Siennickiego diariusz z wojny szwedzkiej i inne części cyklu; Dwa stulecia polskiego orła wojskowego; Szable nie rdzewiały czyli Przewagi lisowczyków nad Turkiem srogim pod Cecorą i Chocimiem czynione; Wiatr na szablach</i> ).
110	5.02.1914	Ur. <b>William S. Burroughs</b> , amerykański pisarz, poeta, malarz, scenarzysta; czołowy przedstawiciel ruchu artystycznego Beat Generation. ( <i>Ćpun</i> , wyd. oryg. 1953, wyd. pol. 2014; <i>Nagi lancz</i> , 1959, 1995; <i>Delikatny mechanizm</i> , 1961, 2013; <i>Wybuchowy bilet</i> , 1962, 2014). Zm. 2.08.1997.
35	6.02.1989	<b>Rozpoczęcie obrad „okrągłego stołu”</b> przez przedstawicieli komunistycznego rządu gen. Jaruzelskiego z „konstruktywną opozycją” i działaczami „Solidarności”, zdelegalizowanej w wyniku wprowadzonego przez rząd stanu wojennego w grudniu 1981 r. Obrady trwały do 5.04.1989. W wyniku jawnych i tajnych ustaleń między przedstawicielami strony rządowej i przedstawicielami części strony solidarnościowej komunii w sposób kontrolowany i dla siebie korzystny podzielili się władzą z opozycją.
115	7.02.1909	Ur. <b>Anna Świrszczyńska</b> , poetka i dramatopisarka, autorka utworów dla dzieci i młodzieży; sanitariuszka w powstaniu warszawskim. ( <i>Rok polskiego dziecka; Orfeusz; Arkona, gród Świętowita; Gdańska panienska; Odezwa na murze; Z dawnej Polski; Paż królowej Barbary; Budowałam barykadę; Wiatr; Jestem baba; Szczęśliwa</i>

		<i>jak psi ogon</i> ). Zm. 30.09.1984. [40 rocznica śmierci]
60	7.02.1964	Ur. <b>Jacek Podsiadło</b> , poeta, tłumacz, laureat Nagrody im. Georga Trakla i Nagrody Kościelskich, czterokrotnie nominowany do Nagrody Nike.
30	7.02.1994	Zm. <b>Witold Lutosławski</b> , światowej sławy kompozytor, pianista, dyrygent. ( <i>Wariacje symfoniczne; Koncert na orkiestrę; Tryptyk śląski</i> ; pieśni i piosenki dla dzieci). Ur. 25.01.1913.
40	7.02.1984	Amerykańscy astronauta <b>Bruce McCandless</b> i <b>Robert Steward</b> opuścili wahadłowiec „Challenger” i jako pierwsi ludzie poruszali się w przestrzeni kosmicznej.
115	8.02.1909	Zm. <b>Mieczysław Karłowicz</b> , kompozytor i dyrygent, autor poematów symfonicznych, pieśni solowych, utworów kameralnych; jeden z pionierów polskiego taternictwa. Zginął w lawinie w Tatrach u stóp Małego Kościelca w drodze z Hali Gąsienicowej do Czarnego Stawu. ( <i>Powracające fale; Odwieczne pieśni; Rapsodia litewska; Stanisław i Anna Oświęcimowie; Smutna opowieść</i> ). Ur. 11.12.1876.
25	9.02.1999	Zm. <b>Aleksander Gieysztor</b> , prof. historii, mediewista, wykładowca Uniwersytetu Warszawskiego, w l. 1980-1991 dyrektor Zamku Królewskiego w Warszawie. W 1989 współprzewodniczył obradom „okrągłego stołu”. ( <i>Mitologia Słowian; Zarys dziejów pisma łacińskiego; Miasta polskie w tysiącleciu</i> ). Ur. 17.07.1916.
105	10.02.1919	Otwarcie obrad <b>Sejmu Ustawodawczego</b> przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego.
15	10.02.2009	Zm. <b>Jan Błoński</b> , historyk literatury, krytyk literacki, eseista, tłumacz literatury francuskiej; kierownik literacki Starego Teatru w Krakowie (1967-1981), prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. dydaktycznych (1981-1984), dyrektor Instytutu Filologii Polskiej (1988-1991), kierownik Zakładu Teatru (1977-1980) i Katedry Literatury Polskiej XX wieku; redaktor „Przekroju”, współzałożyciel „Tekstów”. Jego interpretacje, opinie i oceny współczesnej literatury polskiej miały duży wpływ na kształtowanie się obrazu tej literatury i miejsce poszczególnych twórców. (Szkice: <i>Zmiana warty; Romans z tekstem; Odmarsz; Kilka myśli co nie nowe; Biedni Polacy patrzą na getto</i> ; monografie: <i>Mikołaj Sęp Szarzyński a początki polskiego baroku; Widzieć jasno w zachwyceniu; Witkacy na zawsze; Miłosz jak świat</i> ). Ur. 15.01.1931.
20	11.02.2004	Zm. <b>Ryszard Kukliński</b> , ps. Jack Strong, pułkownik Ludowego Wojska Polskiego, w l. 1976-1981 szef Oddziału Planowania Strategicznego Sztabu Generalnego WP; od 1970 agent wywiadu CIA; przed wprowadzeniem stanu wojennego ewakuowany przez CIA do bazy amerykańskiej w Berlinie Zach., a następnie do USA. W 1984 skazany w PRL na karę śmierci. W 1995 wyrok uchylono. Pośmiertnie awansowany w wolnej Polsce do stopnia generała brygady WP. Zbigniew Brzeziński określił go pierwszym polskim oficerem w NATO. Ur. 30.06.1930.

65	12.02.1959	Zm. <b>Iwo Wiktor Gall</b> , reżyser teatralny, scenograf, malarz i inscenizator, dyrektor teatrów, pedagog. Ur. 1.04.1890.
40	12.02.1984	Zm. <b>Julio Cortázar</b> , argentyński pisarz. ( <i>Gra w klasy; Książka dla Manuela; Opowieści o kronopkach i famach; Ostatnia runda; Tajemna broń</i> ). Ur. 26.08.1914. [110 rocznica urodzin]
45	13.02.1969	Zm. na emigracji w Londynie <b>Kazimierz Wierzyński</b> , poeta, prozaik, eseista; współtwórca grupy poetyckiej Skamander. (Tomy poetyckie: <i>Wiosna i wino</i> , 1919; <i>Wróble na dachu; Wielka Niedźwiedzica</i> , 1923; <i>Pamiętnik miłości; Laur olimpijski</i> , 1927; <i>Rozmowa z puszcza; Pieśni fanatyczne; Gorzki urodzaj</i> , 1933; <i>Wolność tragiczna</i> , 1936; <i>Kurhany; Ziemia-Wilczyca</i> , 1941; <i>Krzyże i miecze</i> , 1946; <i>Korzec maku</i> , 1951; <i>Siedem podków</i> , 1954; <i>Tkanka ziemi</i> , 1960; <i>Kufer na plecach</i> , 1964; <i>Sen mara; Czarny polonez</i> , 1969; opowiadania: <i>Granice świata</i> , 1933; inne: <i>W garderobie duchów</i> , 1938; <i>The Life and Death of Chopin</i> , 1949; <i>Życie Chopina</i> , 1953). Ur. 27.08.1894. [130 rocznica urodzin] <b>Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Kazimierza Wierzyńskiego. Zob. Patroni roku 2024.</b>
20	13.02.2014	Zm. <b>Zbigniew Romaszewski</b> , dr nauk fizycznych, działacz opozycyjny w PRL, m.in. kierował Biurem Interwencji KSS KOR, w 1982 organizator podziemnego Radia „Solidarność”, w l. 1989-2011 senator, wicemarszałek Senatu. Ur. 2.01.1940.
105	14.02.1919	Zm. <b>Wiktor Gomulicki</b> , poeta, nowelista, powieściopisarz, krytyk literacki, felietonista i tłumacz. ( <i>Ilustrowany przewodnik po Warszawie ozdobiony planem miasta...; Niedziele Romcia; Pieśń o Gdańsku; Miecz i łokieć; Wybór nowel; Opowiadania o Starej Warszawie; Wspomnienia niebieskiego mundurka; Pokłosie : wybór nowel, opowiadań i szkiców</i> ). Ur. 17.10.1848.
15	14.02.2009	Zm. <b>Louie Bellson</b> , amerykański perkusista big-bandowy, kompozytor i aranżer; występował z większością najświetniejszych jazzmanów, m.in. z Dukiem Ellingtonem, Louisem Armstrongiem, Bennym Goodmanem, Dizzym Gillespiem, Tommym Dorseyem; uważany za jednego z najbłęglejszych technicznie perkusistów w historii jazzu. Ur. 6.07.1924. [100 rocznica urodzin]
85	16.02.1939	Ur. <b>Czesław Niemen</b> właśc. Czesław Wydrzycki, piosenkarz, muzyk, kompozytor, instrumentalista, jedna z największych indywidualności polskiej sceny rockowej. (Utwory: <i>Wiem, że nie wrócisz; Czas jak rzeka; Czy mnie jeszcze pamiętasz; Czy wiesz; Zabawa w ciuciubabkę; Dziwny jest ten świat; Coś, co kocham najwięcej; Domek bez adresu; Sukces; Klęcząc przed tobą; Płonie stodoła; Wspomnienie; Sen o Warszawie; Bema pamięci rapsod żałobny; Italiam, Italiam; Włóczęga; Jednego serca; Jeszcze sen; Com uczynił, Marionetki; Człowiek jam niewdzięczny; Obok nas; Pod Papugami</i> ). Ur. w Wasiliszkach k. Grodna,. Zm. 17.01.2004. [20 rocznica śmierci]

190	17.02.1834	<b>Premiera „Zemsty” Aleksandra Fredry</b> w teatrze lwowskim w gmachu dawnego kościoła pofranciszkańskiego.	
120	17.02. 1904	Ur. <b>Józef Chałasiński</b> , socjolog, językoznawca, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, rektor Uniwersytetu Łódzkiego. W badaniach socjologicznych wykorzystywał również pamiętniki., inicjował konkursy na pamiętniki robotników i chłopów. ( <i>Młode pokolenie chłopów; Kultura i naród; przeszłość i przyszłość inteligencji polskiej</i> ). Zm. 5.12.1979. [45 rocznica śmierci]	Zm. <b>Józe</b> Warszaw wykorzys chłopów <i>intelligen</i>
25	17.02.1999	<b>Sejm przyjął ustawę upoważniającą prezydenta Kwaśniewskiego do ratyfikacji Traktatu Północnoatlantyckiego.</b>	
460	18.02.1564	Zm. <b>Michał Anioł</b> , właśc. Michelangelo di Ludovico Buonarroti Simoni, włoski rzeźbiarz, malarz, rysownik, architekt i poeta. ( <i>Pieta; Dawid; Mojżesz; freski na sklepieniu Kaplicy Sykstyńskiej; Sąd Ostateczny; Nawrócenie Szawła; Ukrzyżowanie św. Piotra; kopia Bazyliki św. Piotra</i> ). Ur. 6.03.1475.	
65	19.02.1959	Zm. w Zakopanem <b>Antoni Kenar</b> , rzeźbiarz, pedagog, dyrektor Państwowego Liceum Technik Plastycznych w Zakopanem. Tworzył rzeźby w drewnie, kamieniu, metalu, łączył elementy ludowej sztuki podhalańskiej z nowoczesnym pojmowaniem formy. Projektował również meble, zabawki i ceramikę. Ur. 23.01.1906 w Iwoniczu.	
130	20.02.1894	Ur. <b>Jarosław Iwaszkiewicz</b> , poeta, nowelista, powieściopisarz, dramaturg, eseista, tłumacz. ( <i>Okostychy; Dionizje; Księga dnia i księga nocy; Powrót do Europy; Lato; Warkocz jesieni; Ciemne ścieżki; Jutro żniwa; Krągły rok; Xenie i elegie; Śpiewnik włoski; Mapa pogody; Czerwone tarcze; Pasje błędmierskie; Sława i chwala; Panny z Wilka; Młyn nad Utratą; Nowa miłość i inne opowiadania; Nowele włoskie; Tatarak i inne opowiadania; Kochankowie z Marony; Opowiadania muzyczne; Bitek; Król Roger; Kochankowie z Werony</i> ). Zm. 2.03.1980.	
105	20.02.1919	Sejm uchwalił tzw. <b>Małą Konstytucję</b> jako tymczasową ustawę o organizacji władz zwierzchnich i podziału władzy między Naczelnikiem Państwa, Sejmem i Rządem.	
210	22.02.1814	Ur. <b>Oskar Kolberg</b> , etnograf, folklorysta, kompozytor. ( <i>Lud, jego zwyczaje, sposób życia, podania, przysłowia, obrzędy, gusła, zabawy, pieśni, muzyka i tańce; Pieśni ludu polskiego</i> ). Zm. 3.06.1890.	
130	22.02.1894	Ur. <b>Marian Sokołowski</b> , botanik, leśnik, prof. SGGW, działacz ochrony przyrody, członek Państwowej Rady Ochrony Przyrody, rzecznik utworzenia Tatrzańskiego Parku Narodowego, taternik, alpinista, pierwszy prezes Klubu Wysokogórskiego; autor prac z zakresu hodowli lasu, fitogeografii, fitosocjologii. Zm. 18.01.1939. [85 rocznica śmierci]	
165	23.02.1859	Zm. <b>Zygmunt Krasieński</b> , polski poeta, dramaturg, filozof okresu romantyzmu. ( <i>Agaj-Han; Nie-Boska komedia; Irydion; Psalm przyszłości; Korespondencja</i> ). Ur. 19.02.1812.	



100	23.02.1924	Ur. <b>Thomas W. Wilson</b> , polityk amerykański, prezydent Stanów Zjednoczonych 1913-1921. W 1917 wypowiedział wojnę Niemcom i Austro-Węgrom. 8.01.1918 przedstawił program 14 punktów dot. warunków pokoju i stabilizacji sytuacji międzynarodowej po I wojnie. Punkt 13 przewidywał utworzenie niepodległego państwa polskiego z dostępem do morza. Program Wilsona był uwzględniony na paryskiej konferencji pokojowej. W 1919 otrzymał pokojową Nagrodę Nobla. Ur. 28.12.1856.
35	23.02.1989	Zm. <b>Hans Helmut Kirst</b> , niemiecki pisarz. ( <i>08/15; Fabryka oficerów; Bunt żołnierzy; Noc generałów</i> ). Ur. 5.12.1914. [110 rocznica urodzin]
20	23.02.2014	Zm. <b>Tadeusz Chyła</b> , piosenkarz, autor muzyki i tekstów do piosenek o charakterze kabaretowym; absolwent PWSSP w Sopocie. Debiutował w gdańskim teatryku Bim-Bom, później założył kabaret To Tu. Przy końcu l. 60. występował z Silną Grupą Pod Wezwaniem. Największą popularność zyskały wykonywane przez niego piosenki do tekstów Andrzeja Waligórskiego, nagradzane m.in. na Festiwalu Polskiej Piosenki w Opolu. (Piosenki: <i>Tamara; Makary; Pochód świętych; Ballada o cysorzu; Ballada o kniaziu Dreptaku; Ballada o straszliwej rzezi; Pastuszek i gąski; Sen psa</i> ). Ur. 30.10.1933 w Sopocie.
15	23.03.2009	Zm. <b>Franciszek Starowieyski</b> , malarz, grafik, rysownik, autor plakatów teatralnych i filmowych, scenograf, kolekcjoner, twórca i autor Teatru Rysowania. Ur. 8.07.1930.
95	24.02.1929	Ur. <b>Zdzisław Beksiński</b> , malarz, fotograf, rzeźbiarz, architekt. Zm. 21.02.2005.
40	24.02.1984	Zm. <b>Lech Bądkowski</b> , polski prozaik, eseista, publicysta związany z Gdańskiem i Pomorzem, współzałożyciel Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego, działacz opozycyjny, członek Prezydium Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w sierpniu 1980. ( <i>Odwrócona kotwica; Młody księżę; Huśtawka; Połów nadziei; Pomorska myśl polityczna</i> ). Ur. 24.01.1920.
90	25.02.1934	Ur. <b>Leszek Bogdanowicz</b> , kompozytor, aranżer, muzyk. Założyciel i kierownik muzyczny Zespołu Gdańskiego Jazz Club, następnie zespołu Rhythm & Blues. Był wielokrotnym kierownikiem muzycznym Krajowego Festiwalu Polskiej Piosenki w Opolu. (Piosenki: <i>Może już jutro; Ostatnie tango naszej miłości; Gwiazda miłości; Taki dzień się zdarza raz; Dziewczyny tańczą jedno lato; Nie ma drogi dalekiej; Zapijemy naszą miłość; Nie wrócą te lata</i> ). Zm. 2.08.1984 w Sopocie. [40 rocznica śmierci]
110	26.02.1914	Ur. <b>Witold Rowicki</b> , dyrygent; zorganizował Wielką Orkiestrę Symfoniczną Polskiego Radia w Katowicach, był kierownikiem artystycznym Filharmonii Narodowej w Warszawie; podczas licznych występów zagranicznych popularyzował muzykę polską. Zm. 1.10.1989 [35 rocznica śmierci]
30	26.02.1994	Zm. <b>Stanisław Swen Czachorowski</b> , polski poeta, prozaik. (Ani litera, ani ja; Białe semaforey; Wieczera ludzka; opowiadania: Pejzaż Gnojeń Góry). Ur. 13.11.1920.

25	26.02.1999	Po złożeniu przez premiera Jerzego Buzka kontrasygnaty pod Aktem Ratyfikacyjnym Traktatu Północnoatlantyckiego (23.02) <b>prezydent Aleksander Kwaśniewski podpisał dokumenty ratyfikujące członkostwo Polski w NATO.</b>
120	27.02.1904	Ur. <b>Jalu Kurek</b> , polski poeta, powieściopisarz, tłumacz i publicysta. ( <i>Grypa szaleje w Naprawie; Zamurowana rzeka; Janosik; Księga Tatr; Księga Tatr wtóra; Zraniony ptak; Posągi z wiatru; Zabijcie Barabasa; Syn Róży; Zmierzch natchnienia? : szkice o poezji; Proza nagła : [miniatury literackie i felietony]; Mój Kraków</i> ). Zm. 10.11.1983.
135	28.02.1889	Ur. we Lwowie <b>Wilam Horzyca</b> , właśc. Wilhelm Henryk Hořitza, inscenizator, reżyser, dyrektor teatrów, teoretyk i krytyk teatralny czeskiego pochodzenia. Współtwórca stylu monumentalnego w teatrze polskim. Kierował teatrami m.in. we Lwowie, w Toruniu, Poznaniu, Krakowie i Warszawie. Inscenizował m.in. dramaty Wyspiańskiego, Norwida i Szekspira. ( <i>O dramacie</i> ). Zm. w Warszawie 2.03.1959. [65 rocznica śmierci]
80	28.02.1944	<b>Oddziały SS Galizien i UPA dokonały pacyfikacji wsi Huta Pieniacka</b> (pow. Brody, woj. tarnopolskie) w Małopolsce Wschodniej. Zamordowano ok. 1000 Polaków, mieszkańców wsi oraz przebywających we wsi uciekinierów z Wołynia i innych wiosek.
80	28.02.1944	Ur. <b>Wojciech Marczewski</b> , reżyser filmowy, scenarzysta, nauczyciel akademicki. ( <i>Zmory; Dreszcze; Ucieczka z kina „Wolność”; Weiser</i> ).
	<b>Marzec</b>	
	1.03	<b>Międzynarodowy Dzień Walki przeciwko Zbrojeniom Atomowym.</b> Obchodzony w rocznicę wybuchu amerykańskiej bomby wodorowej na atolu Bikini w 1954.
	1.03	<b>Międzynarodowy Dzień Obrony Cywilnej.</b>
230	1.03.1794	W Teatrze Narodowym w Warszawie odbyła się premiera pierwszej polskiej opery narodowej „ <b>Cud mniemany, czyli krakowiaczy i górale</b> ” z muzyką Jana Stefaniego i librettem Wojciecha Bogusławskiego.
120	1.03.1904	Ur. <b>Glenn Miller</b> amerykański kompozytor, aranżer i puzonista, założyciel słynnego big bandu Glenn Miller Orchestra (1938). Spopularyzował jazz w Europie. W czasie wojny prowadził Reprezentacyjną Orkiestrę Sił Powietrznych Stanów Zjednoczonych. Zginął w katastrofie lotniczej 15.12.1944. [80 rocznica śmierci]
240	2.03.1784	Francuski baloniarz <b>Jean Pierre Blanchard</b> wzniósł się po raz pierwszy w powietrze; jako pierwszy człowiek przeleciał balonem nad kanałem La Manche.
160	2.03.1864	Car Aleksander II wydał ukazy wprowadzające w Królestwie Polskim <b>uwłaszczenie chłopów</b> i samorząd gminny; bezpośrednim ich celem było oderwanie chłopów od

		powstania styczniowego.
125	2.03.1899	Zm. <b>Ernest Adam Malinowski</b> , polski inżynier kolejowy i drogowy, projektant linii kolejowych i mostów w Peru. Z Polski wyemigrował wraz z ojcem po powstaniu listopadowym. Autor i realizator kolei transandyjskiej, wówczas najwyższej położonej linii kolejowej na świecie. Ur. 5.01.1818.
65	2.03.1959	Zm. w Warszawie <b>Wilam Horzyca</b> , właśc. Wilhelm Henryk Hořitza, inscenizator, reżyser, dyrektor teatrów, teoretyk i krytyk teatralny czeskiego pochodzenia. Współtwórca stylu monumentalnego w teatrze polskim. Kierował teatrami m.in. we Lwowie, w Toruniu, Poznaniu, Krakowie i Warszawie. Inscenizował m.in. dramaty Wyspiańskiego, Norwida i Szekspira. ( <i>O dramacie</i> ). Ur. we Lwowie 28. 02.1889 [135 rocznica urodzin]
	3.03	<b>Międzynarodowy Dzień Pisarzy i Pisarek.</b>
90	3.03.1934	Ur. <b>Jacek Kuroń</b> , historyk z wykształcenia, lewicowy polityk, jeden z czołowych przywódców opozycji demokratycznej w PRL, wielokrotnie zatrzymywany i więziony; współzałożyciel Komitetu Obrony Robotników. Po 1989 działacz Unii Demokratycznej, następnie Unii Wolności. W l. 1989-1990 i 1992-1993 minister pracy i opieki społecznej. (Artykuły programowe [publikowane poza cenzurą]: <i>Polityczna opozycja w Polsce</i> ,1974; <i>Myśli o programie działania</i> ,1977; <i>Zasady ideowe</i> ,1978; <i>Tezy o wyjściu z sytuacji bez wyjścia</i> , 1982; <i>Krajobraz po bitwie</i> , 1987; książki: <i>Polityka i odpowiedzialność</i> ; <i>Wiara i wino</i> ; <i>Do i od komunizmu</i> ; <i>Jeśli nie panujemy nad swoim życiem, ono panuje nad nami</i> ). Zm. 17.06.2004. [20 rocznica śmierci]
540	4.03.1484	Zm. <b>św. Kazimierz</b> , syn króla Kazimierza Jagiellończyka; uczeń długosza i Kallimacha; kanonizowany w 1604; patron Litwy i Korony.
230	4.03.1794	<b>Przysięga Tadeusza Kościuszki na krakowskim Rynku.</b>
205	4.03.1819	Ur. <b>Narcyza Żmichowska</b> , ps. Gabryella, pisarka, poetka, pedagog, uważana za jedną z prekursorów feminizmu w Polsce. (Powieści: <i>Poganka</i> , 1846; <i>Książka Pamiątek</i> ). Zm. 24.12.1876.
70	4.03.1954	Ur. <b>Irena Ratuszyńska</b> , rosyjska poetka polskiego pochodzenia, działaczka opozycji demokratycznej w ZSRR. ( <i>Mój ty kraju znieawidzony</i> ). Zm. 5.07. 2017.
20	4.03.2004	Zm. <b>Jeremi Przybora</b> , humorysta, autor tekstów piosenek (głównie z muzyką Jerzego Wasowskiego) i tekstów kabaretowych, słuchowisk radiowych, scenariuszy i widowisk telewizyjnych, prozaik, spiker radiowy. Twórca teatru radiowego Eterek, współtwórca i współodtwórca – wraz z Jerzym Wasowskim – telewizyjnego Kabaretu Starszych Panów, jednego z najbardziej znanych programów w historii TVP. ( <i>Kabaret Starszych Panów</i> ; <i>Divertimento</i> ; <i>Zdążyć z happy endem</i> ; <i>Spacerek</i>

		przez Eterek; <i>Baśnie Szeherazada; Baśnie z podróży; Memuary</i> ; piosenki: <i>Piosenka jest dobra na wszystko; Na lwy by; Dobranoc; Taka gmina; Jak dobrze jest wiosną podumać nad Prosną; Herbatka; O Romeo; Nie budźcie mnie; Do ciebie szłam; Jesienna dziewczyna; Ciepła wdówka na zimę; Już kąpiesz się nie dla mnie; My jesteśmy tanie dranie; Jeżeli kochać to nie indywidualnie; Adio pomidory; Spinoza; Upiorny twist; Przeklnę cię; To było tak; W czasie deszczu dzieci się nudzą; Kaziu, zakochaj się; Dąb, zupa, ząb</i> . Ur. 12.12.1915.
30	5.03.1994	Zm. <b>Jan Dobraczyński</b> , pisarz, działacz społeczny i polityczny; związany ze Stowarzyszeniem PAX; w l. 1983-1989 przewodniczący Patriotycznej Rady Ocalenia Narodowego. (Powieści: <i>Listy Nikodema; Najeżdźcy; A znak nie będzie mu dany; Samson i Dalila; Dwa stopy; Wybrańcy gwiazd; Powieści biblijne; Ptaki śpiewają, ryby słuchają</i> ). Ur. 20.04.1910.
570	6.03.1454	Kazimierz Jagiellończyk na prośbę stanów pruskich, wydał <b>akt inkorporacji Prus</b> do korony oraz akt wypowiedzenia wojny Krzyżakom – wojna trzynastoletnia, zakończona zwycięstwem Polski w 1466.
115	6.03.1909	Ur. <b>Stanisław Jerzy Lec</b> , poeta, satyryk, tłumacz literatury niemieckiej. Sławę zdobył jako autor aforyzmów – <i>Myśli nieuczesane</i> . ( <i>Do Abła i Kaina; Kpię i pytam o drogę; Spacer cynika; Życie jest fraszką</i> ). Zm. 7.05.1966.
115	6.03.1909	Ur. <b>Włodzimierz Puchalski</b> , artysta fotografik, podróżnik, reżyser i operator; pionier filmów przyrodniczych i krajoznawczych ( <i>Flora Tatr; Jeziora mazurskie; Wśród gór i dolin Arktyki; Czaple; Wyspa Wolin</i> ); mistrz czarno-białej fotografii przyrodniczej; autor wielu albumów fotograficznych ( <i>Bezkrwawe łowy</i> ). Od 1995 organizowany jest konkurs fotograficzny jego imienia. Zm. 19.01.1979 [45 rocznica śmierci]
30	6.03.1994	Zm. <b>Melina Mercouri</b> , grecka aktorka i piosenkarka. (Filmy: <i>Nigdy w niedzielę; Brzydkie zwyczaje; Obietnica poranka; Bez zobowiązań; Stella</i> ). Ur. 18.10.1920.
750	7.03.1274	Zm. <b>Tomasz z Akwinu</b> , święty, włoski teolog i filozof, dominikanin, twórca tomizmu, wykładowca uniwersytetu paryskiego i królewskiego uniwersytetu w Neapolu; jeden z najwybitniejszych myślicieli w dziejach chrześcijaństwa. ( <i>Summa teologiczna; Suma filozoficzna; Sriptum super libros; O bycie i istocie</i> ). Ur. 1225.
185	7.03.1839	Ur. <b>Adolf Dygasiński</b> , powieściopisarz, nowelista, publicysta, redaktor, pedagog; jeden z najwybitniejszych przedstawicieli polskiego naturalizmu. W twórczości najczęściej podejmował tematy związane z życiem zwierząt i życiem ludu. (Opowiadania: <i>Nowele</i> , 1884 {tu m.in. opowiadania: <i>Wilki, psy i ludzie; Co się dzieje w gniazdach; Za krowę</i> }; <i>Z ogniw życia</i> , 1886; <i>Z siół, pól i lasów</i> , 1887; <i>Beldonek</i> , 1888; <i>Wywczasy młynowskie</i> ; powieści: <i>Właściciele; Pan Jędrzej Piszczalski; Gorzałka; W Swojczy; As; Zajac</i> , 1900; <i>Gody życia</i> , 1902; inne: <i>Listy z Brazylii</i> , 1891; <i>Pisma pedagogiczne</i> ). Zm. 3.06.1902.
100	7.03.1924	Ur. <b>Kōbō Abe</b> , właśc. Abe Kimifus, japoński pisarz, twórca japońskiego modernizmu powojennego. (Powieści: <i>Kobieta z wydm, Obca twarz</i> ; dramat: <i>To ja jestem</i>

		<i>duchem</i> ). Zm. 22,01.1993.
55	7.03.1969	Zm. <b>Anna Kowalska</b> , powieściopisarka i nowelistka. (Powieści: <i>Uliczka klasztorna; Wielka próba; Wójt wolborski; Astrea; Safona; Szczelina</i> ; opowiadania: <i>Złota kula; Nimfa; Bajdula i paradnice; Ołtarze; Wieża; Ptasznik; wspomnienia: Figle pamięci</i> ). Ur. 26.04.1903.
25	7.03.1999	Zm. <b>Stanley Kubrick</b> , amerykański reżyser, scenarzysta i producent filmowy. (Filmy: <i>Lolita; Spartakus; Mechaniczna Pomarańcza; Oczy szeroko zamknięte; Iśnienie; 2001 Odyseja kosmiczna</i> ). Ur. 26.07.1928.
20	7.03.1984	Zm. <b>Michał Scipio del Campo</b> , polski inżynier mechanik, pionier polskiego lotnictwa, pilot sportowy od 1910 i twórca pierwszej w Polsce szkoły pilotażu. (Książka: <i>Wspomnienia z nieba i ziemi</i> ). Ur. 26.01.1887.
	8.03	<b>Międzynarodowy Dzień Kobiet.</b>
80	8.03.1944	Ur. <b>Waldemar Łysiak</b> , pisarz, publicysta, historyk sztuki. ( <i>Alfabet szulerów; Stulecie kłamców; Napoleonida; Ostatnia kohorta; Konkwista</i> ).
1015	9.03.1009	Zm. <b>Brunon Bonifacy z Kwerfurtu</b> , niemiecki misjonarz, benedyktyn i hagiograf; metropolita misyjny, działał wśród Polaków, Węgrów, Pieczyngów. Zginął śmiercią męczeńską podczas misji do Jaćwingów. Jego dzieła hagiograficzne <i>Żywot Świętego Wojciecha</i> i <i>Żywot Pięciu Braci Męczenników</i> stanowią ważne źródła do dziejów wczesnośredniowiecznej Polski.
570	9.03.1454	Ur. <b>Amerigo Vespucci</b> , włoski kupiec, żeglarz, podróżnik i odkrywca w służbie hiszpańskiej i portugalskiej. W l. 1499-1502 dotarł do Gujany, Wenezueli, Haiti, opłynął wschodnie wybrzeże Ameryki Pd. Jego listy z opisami podróży zyskały wielką popularność, były tłumaczone na wiele języków. Od jego imienia pochodzi nazwa Ameryki. Zm. 22.02.1512.
210	9.03.1814	Ur. <b>Taras Szewczenko</b> , ukraiński poeta i malarz romantyczny, członek tajnego ukraińskiego bractwa Cyryla i Metodego, twórca nowoczesnej literatury narodowej. Na zesłaniu w l. 1847-1857, gdzie zaprzyjaźnił się z polskimi zesłańcami. Pisał głównie w jęz. rosyjskim. Imię Szewczenki nosi obecnie dawny Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. (Poematy: <i>Kaukaz; Heretyk; Sen</i> ; powieści: <i>Najemnica; Muzykant; Księżna</i> ). Zm. 10.02.1861.
135	9.03.1889	Ur. <b>Kazimierz Demel</b> , hydrobiolog, prof. dr hab., pionier polskich badań naukowych morza i twórca polskiej szkoły biologów morza, autor wielu prac naukowych i popularnonaukowych o faunie i florze Bałtyku. Od 1923 pracował w Morskim Laboratorium Rybackim w Helu, później był związany z Gdynią. Wykładał na Wydziale Rybackim w Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie, w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie i w Wyższej Szkole Handlu Morskiego w Sopocie. ( <i>Życie morza; Nasz Bałtyk; Morza i oceany; Morze, jego życie i zasoby;</i>

		<i>Zwierzę i jego środowisko</i> ). Zm. 27.09.1978.
90	9.03.1934	Ur. <b>Jurij Gagarin</b> , radziecki kosmonauta, jako pierwszy człowiek odbył podróż kosmiczną na statku „Wostok 1”. Zginął w katastrofie lotniczej 27.03.1968.
70	9.03.1954	Ur. <b>Adam Franciszek Jedliński</b> , polski prawnik, radca prawny, specjalista prawa spółdzielczego, nauczyciel akademicki, współtwórca i działacz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych w Polsce. Jego dorobek naukowy obejmuje liczne monografie, komentarze i glosy z zakresu prawa cywilnego i spółdzielczego, z których korzystają do dziś zarówno studenci prawa i administracji jak również, w swej codziennej pracy, prawnicy. Był członkiem zespołu legislacyjnego przy Prezydencie Aleksandrze Kwaśniewskim oraz Lechu Kaczyńskim, przygotowującym projekt ustawy Prawo Spółdzielcze. Uczestniczył w pracach nad projektem ustawy o upadłości konsumenckiej. Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi. ( <i>Prawo do lokali w spółdzielniach mieszkaniowych; Komentarz do ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych</i> ). Zm. 21.11.2017.
65	9.03.1959	<b>Lalka Barbie</b> zadebiutowała na nowojorskich targach zabawek.
60	9.03.1964	Ur. <b>Juliette Binochet</b> , aktorka francuska; występowała m.in. w filmach Krzysztofa Kieślowskiego. (Filmy: <i>Angielski pacjent, Nieznośna lekkość bytu; Skaza Trzy kolory. Niebieski; Trzy kolory. Czerwony; Wichrowe wzgórza; Podróż czerwonego balonika</i> ).
30	9.03.1994	Zm. <b>Charles Bukowski</b> , amerykański prozaik i poeta, autor scenariuszy filmowych, rysownik; jego twórczość i postawa życiowa była bliska autorom spod znaku Beat Generation. ( <i>Szmira; Zapiski starego świntucha; Z szynką raz!; Faktotum; Kobiety; Miłość to piekielny pies; Płonąc w wodzie, tonąc w ogniu</i> ). Ur. 16.08.1920.
50	10.03.1974	Zm. <b>Bolesław Kominek</b> , arcybiskup metropolita wrocławski, kardynał. Organizator polskiego życia kościelnego na Ziemiach Odzyskanych, główny autor orędzia biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965, w którym padły historyczne słowa: „Przebaczamy i prosimy o przebaczenie”. Ur. 23.12.1903.
150	10.03.1874	Ur. <b>Witold Noskowski</b> , publicysta krytyk literacki, teatralny i muzyczny, redaktor krakowskiego pisma „Czas”, współtwórca i autor kabaretu Zielony Balonik (m.in. <i>Szopki</i> ); autor reportaży (m.in. <i>Ludzie i armaty</i> , 1918). Aresztowany przez gestapo, rozstrzelany 2.11.1939. [85 rocznica śmierci]
510	11.03.1514	Zm. <b>Donato Bramante</b> , włoski architekt i malarz epoki renesansu, autor pierwotnego projektu Bazyliki św. Piotra w Watykanie.
100	11.03.1924	Sejm RP podjął uchwałę o <b>budowie portu w Gdyni</b> .
130	12.03.1894	Zm. <b>August Cieszkowski</b> , filozof mesjanistyczny, jeden z twórców tzw. polskiej filozofii narodowej; jego poglądy wywarły duży wpływ m.in. na twórczość pisarską Zygmunta Krasińskiego i Cypriana Kamila Norwida; działacz i myśliciel społeczno-

		polityczny, współzałożyciel Ligi Narodowej Polskiej, współtwórca i prezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. ( <i>Ojciec nasz; Prolegomena zur Historiosophie; Gott und Palingenesie; Uwagi nad obecnym stanem finansów angielskich; O kredycie i obiegu</i> ). Ur. 12.09.1814. [210 rocznica urodzin]
135	12.03.1889	Ur. <b>Wacław Niżyński</b> , rosyjski tancerz i choreograf polskiego pochodzenia; największy tancerz swojej epoki. Zm. 8.05.1950.
90	12.03.1934	Ur. <b>Henryk Bista</b> , aktor teatralny i filmowy; od 1962 do 1989 w Teatrze Wybrzeże w Gdańsku (84 role), od 1990 w Warszawie (m.in. w Teatrze Współczesnym i Teatrze Ateneum). Stworzył wiele wybitnych kreacji aktorskich w spektaklach Stanisława Hebanowskiego, Marka Okopińskiego, Ryszarda Majora, Krzysztofa Babickiego. W filmie był mistrzem ról drugoplanowych. Jednym z największych jego osiągnięć była rola Hitlera w serialu telewizyjnym <i>Przed burzą</i> . Zm. 8.10.1997.
80	12.03.1944	Ur. <b>Wojciech Korda</b> , właśc. Wojciech Kędziora, wokalista i gitarzysta rockowy, kompozytor. Był członkiem chóru Poznańskie Słowiki pod dyr. Stefana Stuligrosza. Na I Festiwalu Młodych Talentów w Szczecinie (1962) znalazł się w tzw. Złotej Dziesiątce. W l. 1964-1976 występował z zespołem Niebiesko-Czarni. Koncertowali m.in. we Francji (I nagroda w turnieju zespołów rythmandbluesowych Sur de Tremplin do Golf Drout w Paryżu, udział w festiwalu w Rennes), Szwecji, Jugosławii, Holandii, USA, Kanadzie, Finlandii, RFN, NRD. Wystąpili w filmach <i>Mocne uderzenie, Kulig, Przekładaniec</i> , nagrali muzykę do filmów <i>Sublokator, Dwa żebra Adama, Trzecia część nocy</i> . Korda jest współkompozytorem pierwszej polskiej rock-opery <i>Naga</i> . Po rozwiązaniu Niebiesko-Czarnych występował z żoną Adą Rusowicz (Ada i Korda). W l. 80. śpiewał w klubach w Skandynawii i w ośrodkach polonijnych w USA i Kanadzie. (Płyty z Niebiesko-Czarnymi: <i>Niebiesko Czarni, 1966; Alarm, 1967; Mamy dla was kwiaty; Twarze; Naga</i> ; piosenki: <i>Smutny list; Czy będziesz sama dziś wieczorem; Niedziela będzie dla nas; Ach, gdybyś ty ją znał; Raz ją spotkałem; Skończyły się wakacje; Pod naszym niebem; Adagio cantabile; Hej, wracajcie chłopcy na wieś; Hej tam w dolinie; Ty i ja i noc; Przyszedł do mnie blues; Mamy dla was kwiaty; Przepróśmy walca; Nie mów jej; Andrea Doria; Na betonie kwiaty nie rosną; Lot na Wenus; Stary las; Bądź ty mi dziewczyno; Zostało mi po tobie</i> ).
25	12.03.1999	W Independence w stanie Missouri w USA odbyła się <b>uroczystość oficjalnego przyjęcia Polski, Czech i Węgier do NATO</b> .
25	12.03.1999	Zm. <b>Yehudi Menuhin</b> , angielski dyrygent, wirtuoz skrzypiec i wiolonczeli; wykonawca m.in. utworów Paganiniego i Wieniawskiego; wielokrotnie koncertował w Polsce. Ur. 22.04.1916.
140	13.03.1884	Ur. <b>Józef Węgrzyn</b> , aktor teatralny ( <i>Dziady, Mazepa, Kordian</i> ) i filmowy ( <i>Trędowata, Uroda życia</i> ); uznawany za jedną z ważniejszych postaci przedwojennego polskiego teatru i kina. Zm. 4.09.1952.
125	13.03.1899	Ur. <b>Jan Lechoń</b> , właśc. Leszek Serafinowicz, polski poeta, publicysta, współtwórca grupy poetyckiej Skafander. (Zbiory poezji: <i>Karmazynowy poemat; Srebrne i czarne;</i>

		<i>Marmur i róża</i> ; utwory satyryczne: <i>Rzeczpospolita Babińska</i> ; szkice: <i>Cudowny świat teatru</i> ). Zm. 8.06.1956 [Niektóre źródła podają datę urodzenia 13.06.1899].
70	13.03.1954	<b>W Warszawie powstał Studencki Teatr Satyryków (STS).</b>
230	14.03.1794	Ur. <b>Józef Bem</b> , generał wojsk polskich, węgierskich i tureckich, teoretyk wojskowości; uczestnik kampanii 1812, powstania listopadowego i rewolucji węgierskiej 1848-1849; po przyjęciu islamu podjął służbę w armii tureckiej. Zm. 10.12.1850.
100	14.03.1924	Liga Narodów przyznała Polsce prawa do utworzenia wojskowej składnicy tranzytowej i budowy oddzielnego basenu portowego na Półwyspie Westerplatte.
60	14.03.1964	Intelektualiści wystosowali do premiera Józefa Cyrankiewicza tzw. <b>List 34</b> , pierwszy zbiorowy protest przeciwko polityce kulturalnej władz PRL, m.in. zaostreniu cenzury prasowej; domagano się prawa do krytyki, swobodnej dyskusji, rzetelnej informacji i zwiększenia przydziału papieru na działalność wydawniczą.
145	14.03.1879	Ur. <b>Albert Einstein</b> , fizyk, twórca teorii względności, jeden z twórców teorii kwantów i fizyki statystycznej; laureat Nagrody Nobla w 1921. W 1933 opuścił Niemcy i zamieszkał w USA. ( <i>Istota teorii względności; Ewolucja fizyki</i> ). Zm. 18.04.1955.
	15.03	<b>Międzynarodowy Dzień Konsumenta.</b>
25	16.03.1999	Premiera pierwszego odcinka serialu telewizyjnego „ <b>Świat według Kiepskich</b> ”.
	17.03	<b>Dzień św. Patryka – święto narodowe Irlandii.</b>
105	17.03.1919	Ur. <b>Nat King Cole</b> , amerykański pianista jazzowy i piosenkarz. Zm. 15.02.1965.
35	17.03.1989	Zm. <b>Marek Bliziński</b> , gitarzysta i kompozytor; grał w zespołach Michała Urbaniaka, Wojciecha Karolaka, Zbigniewa Namysłowskiego; występował w Europie, USA, Kanadzie, Indiach. (Podręcznik: <i>Gitara jazzowa</i> ). Ur. 22.02.1947.
40	17.03.1984	Zm. <b>Witold Rychter</b> , kierowca rajdowy, motocyklista, pilot; pionier polskiej motoryzacji i lotnictwa sportowego; w 1960 brał udział w opracowaniu polskiego kodeksu drogowego. (Książki: <i>Dzieje samochodu; Skrzydlate wspomnienia; Moje dwa i cztery kółka</i> ). Ur. 2.02.1902.
70	17.03.1954	Zm. <b>Stanisław Ligoń</b> , autor ludowych gawęd i tekstów satyrycznych oraz audycji radiowych, malarz. ( <i>Wesele na Górnym Śląsku; Bery i bojki śląskie; Dożynki w Jerozolimie</i> ). Ur. 27.07.1879. [145 rocznica urodzin]



180	18.03.1844	Ur. <b>Nikołaj Rimski-Korsakow</b> , rosyjski kompozytor epoki romantyzmu, autor oper <i>Baśń o carze Saltanie; Pan Wojewoda; Pskowianka; Złoty kogucik</i> oraz pieśni, symfonii, koncertów, muzyki kameralnej. Zm. 21.06.1908.
95	18.03.1929	Ur. <b>Christa Wolf</b> , niemiecka poetka, czołowa reprezentantka literatury NRD. Zm. 1.12.2011.
155	19.03.1869	Ur. <b>Józef Mehoffer</b> , malarz, witrażysta, grafik, uczeń Jana Matejki, przedstawiciel sztuki Młodej Polski. Autor 13 witraży w katedrze we Fryburgu oraz witraży katedry wawelskiej. Zm. 8.07.1946.
20	19.03.2004	Zm. <b>Zygmunt Kubiak</b> , polski tłumacz, eseista, krytyk literacki, historyk literatury, znawca kultury antycznej. ( <i>Wędrówki po stuleciach; Literatura Greków i Rzymian; Mitologia Greków i Rzymian; Uśmiech Kore</i> ). Ur. 30.04.1929. [95 rocznica urodzin]
	20.03	<b>Międzynarodowy Dzień Frankofonii.</b>
50	20.03.1974	Ur. <b>Andrzej Pilipiuk</b> , autor kilkudziesięciu wydanych książek klasyfikowanych jako literatura fantastyczna; czterokrotny laureat nagrody Nautilus, wielokrotnie nominowany do Nagrody im. Janusza A. Zajdla; sam siebie nazywał „Wielkim Grafomanem”. (Cykl o Jakubie Wędrowyczu; cykl o kuzynkach Kruszewskich; cykl o Panu Samochodziku; cykl Oko jelenia).
	21.03	<b>Światowy Dzień Poezji</b> – ustanowiony przez UNESCO jesienią 1999.
	21.03	<b>Dzień Ziemi.</b> Obchodzony w dzień wiosennego przesilenia, ogłoszony z inicjatywy sekretarza ONZ w 1971 r. Dodatkowo ONZ wyznaczyło 22 kwietnia jako Międzynarodowy Dzień Matki Ziemi.
220	21.03.1804	<b>Ogłoszenie Kodeksu Napoleona</b> , pierwszego nowoczesnego kodeksu prawa cywilnego, opartego m.in. na zasadzie wolności osobistej jednostki, formalnej równości obywateli wobec prawa, wolności własności prywatnej. Obowiązywał także na terenie Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego. W Polsce ostatnie przepisy Kodeksu Napoleona utraciły moc w 1946 r.
185	21.03.1839	Modest <b>Musorgski</b> , rosyjski kompozytor; przedstawiciel rosyjskiej szkoły w muzyce. (Opery: <i>Borys Godunow; Chowiańszczyzna</i> ; pieśni, miniatury fortepianowe, utwory orkiestrowe). Zm. 28.03.1881.
135	21.03.1889	Ur. <b>Aleksander Weretyński</b> , rosyjski pieśniarz, kompozytor, poeta i aktor, autor słynnych romansów. Zm. 21.05.1957.
75	21.03.1949	<b>Ukazał się pierwszy numer „Przyjaciółki”</b> , popularnego tygodnika dla kobiet.

	22.03	<b>Światowy Dzień Wody.</b>
90	22.03.1934	Ur. <b>Marian Grześczak</b> , poeta, prozaik, dramaturg, krytyk literacki, tłumacz poezji czeskiej, autor utworów dla dzieci, redaktor miesięcznika „Poezja” i „Tygodnika Kulturalnego”. 1996-1999 prezes Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. ( <i>Lumpenezje</i> , 1960; <i>Kwartal wierszy</i> , 1980; <i>Snutki</i> , 2006; <i>Wyjście z pozorów</i> ; <i>Odyseja, odyseja</i> ; <i>Przedszkole prawdziwych przygód</i> ). Zm. 27.01.2010.
50	22.03.1974	<b>Przedstawiciele siedmiu państw nadbałtyckich podpisali w Helsinkach konwencję o ochronie środowiska regionu Bałtyku.</b>
200	23.03.1824	Ur. <b>Tomasz Jeż</b> , właśc. Zygmunt Miłkowski, powieściopisarz, publicysta, działacz patriotyczny i niepodległościowy, uczestnik Wiosny Ludów na Węgrzech, internowany w Turcji, członek Towarzystwa Demokratycznego, jeden z założycieli i prezes Ligi Polskiej; przebywał na emigracji w wielu krajach Europy, m.in. we Francji, Anglii, Szwajcarii, Belgii, na Bałkanach. Mimo stałego pobytu za granicą utrzymywał kontakt z krajem. Autor kilkudziesięciu powieści współczesnych i historycznych. ( <i>Wasył Hołub</i> ; <i>Szandor Kowacz</i> , 1861; <i>Uskoki</i> ; <i>Narzęczona Harambaszy</i> ; <i>Za króla Olbrachta</i> , 1876; <i>Dyplomacja szlachecka</i> , 1885; <i>Emancypowana</i> ; <i>Jaskółki</i> , 1900; <i>Od kolebki przez życie</i> ). Zm.11.01.1915 w Lozannie. <b>Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Zygmunta Miłkowskiego.</b> Zob. Patroni roku 2024.
230	24.03.1794	<b>Przysięga Tadeusza Kościuszki na Rynku w Krakowie</b> , początek insurekcji kościuszkowskiej przeciw okupującym kraj wojskom carycy Katarzyny II. Tekst przysięgi: „Ja, Tadeusz Kościuszko, przysięgam w obliczu Boga całemu Narodowi Polskiemu, iż powierzonej mi władzy na niczyj prywatny ucisk nie użyję, lecz jedynie jej dla obrony całości granic, odzyskania samowładności Narodu i ugruntowania powszechnej wolności używać będę. Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna męka Syna Jego”.
110	24.03.1914	Ur. <b>Krystyna Krahełska</b> , poetka, harcerka, żołnierz Armii Krajowej, autorka piosenki <i>Hej, chłopcy bagnety na broń</i> napisanej dla żołnierzy batalionu Baszta. W 1936 rzeźbiarka L. Nitschowa utrwaliła jej twarz w pomniku Syreny warszawskiej. (Zbiory wierszy: <i>Smutna rzeka</i> ; <i>Wiersze</i> ). Ciężko ranna w pierwszym dniu powstania warszawskiego zmarła 2.08.1944. [80 rocznica śmierci]
80	24.03.1944	<b>Niemcy zabili Józefa i Wiktorię Ulmów</b> , gospodarzy z podkarpackiej wsi Markowa, i siedmioro ich dzieci za ukrywanie dwóch żydowskich rodzin. Ulmowie zostali odznaczeni przez Yad Vashem medalem Sprawiedliwi wśród Narodów Świata. 10.09.2023 w Markowej odbędzie się beatyfikacja rodziny Ulmów. <b>Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Rodziny Ulmów.</b> Zob. Patroni roku 2024.
65	24.03.1959	<b>Pierwszy koncert w gdańskim klubie Rudy Kot zespołu muzycznego Rythm and Blues</b> , uważanego za pierwszy polski zespół rock and rollowy.
60	24.03.1964	Ur. <b>Marek Kamiński</b> , gdański podróżnik i biznesmen, pisarz; jako pierwszy dotarł na oba bieguny Ziemi bez pomocy z zewnątrz w ciągu jednego roku; laureat Nagrody

		Artusa. ( <i>Moje bieguny : dzienniki z wypraw 1990-1998</i> ).
	25.03	<b>Dzień Świętości Życia.</b>
70	25.03.1954	Zm. <b>Leon Schiller</b> , teoretyk, historyk i krytyk teatru, autor widowisk teatralnych, inscenizator, reżyser teatralny. ( <i>Teatr ogromny; Na progu nowego teatru : 1908-1924; Droga przez teatr : 1924-1939; Theatrum militans : 1939-1945; Rozmowy z Leonem Schillerem : wywiady i autowywiady : 1923-1953; Teatr demokracji ludowej 1946-1950: Pro domonostro 1951-1954; Wielkanoc, historia o Męce Najświętszej i Chwalebnym Zmartwychwstaniu Pańskim w 3 sprawach; Kram z piosenkami; Rok polski</i> ). Ur. 14.03.1887.
65	26.03.1959	<b>Zm. Raymond Chandler</b> , pisarz amerykański, autor powieści detektywistycznych, prekursor i jeden z głównych twórców tzw. czarnego kryminału. Kreacja bohatera jego powieści, prywatnego detektywa Philippe'a Marlowe'a, miała ogromny wpływ na kreowanie postaci detektywów w światowej literaturze kryminalnej, a Marlowe stał się jedną z najpopularniejszych postaci literackich. ( <i>Żegnaj laleczko</i> , wyd. oryg. 1940, wyd. polskie 1969; <i>Wysokie okno</i> , 1942, 1974; <i>Tajemnica jeziora</i> , 1943, 1958; <i>Siostrzyczka</i> , 1949, 1983; <i>Długie pożegnanie</i> , 1953, 1980; <i>Kłopoty to moja specjalność</i> , 1950, 1977; <i>Mówi Chandler</i> , 1962, 1983). Ur. 23.07.1888.
	27.03.	<b>Międzynarodowy Dzień Teatru.</b>
30	28.03.1994	Zm. <b>Eugène Ionesco</b> , dramaturg francuski pochodzenia rumuńskiego, współtwórca tzw. teatru absurdu, autor opowiadań, powieści, scenariuszy filmowych, tekstów krytycznych, dzienników oraz libretta opery <i>Maksymilian Kolbe</i> . (Dramaty: <i>Krzęsta; Lekcja; Łysa śpiewaczka; Nosorożec</i> ; powieści: <i>Samotnik</i> ). Ur. 26.11.1912.
15	29.03.2009	Zm. <b>Stanisław Dróżdż</b> , polski poeta, jeden z głównych twórców i teoretyków poezji konkretnej w Polsce; tworzył minimalistyczne teksty złożone z pojedynczych słów, krótkich sentencji lub pojedynczych liter; (realizacja przestrzenna <i>Między</i> ; <i>Eschatologia egzystencji</i> ; teksty <i>Klepsydra</i> ; <i>Algebra przyimków</i> ; <i>Pojęciokształty</i> : poezja konkretna). Ur. 15.05.1939. [85 rocznica urodzin]
	KWIECIEŃ	
	1.04	<b>Międzynarodowy Dzień Ptaków</b> – obchodzony od 1906.
150	1.04.1874	Ur. <b>Wojciech Sikora</b> , działacz społeczny, polityk ruchu ludowego, uczestnik powstania wielkopolskiego i akcji plebiscytowej na Górnym Śląsku, poseł na Sejm RP; rozstrzelany przez Niemców w Lesie Winiarskim k. Kalisza wraz z kilkudziesięcioma przedstawicielami inteligencji Ostrowa Wielkopolskiego,

		uczestnikami powstania wielkopolskiego. Zm. 14.12.1939 [85 rocznica śmierci]
95	1.04.1929	Ur. <b>Milan Kundera</b> , czeski i francuski powieściopisarz, eseista. ( <i>Żart; Śmieszne miłości; Życie jest gdzie indziej; Księga śmiechu i zapomnienia; Nieznośna lekkość bytu; Sztuka powieści; Nieśmiertelność; Tożsamość; Zasłona</i> ). Zm. 11.07.2023. [1 rocznica śmierci]
10	1.04.2014	Zm. <b>Jacques Le Goff</b> , francuski historyk, mediewista. Jeden z najwybitniejszych przedstawicieli francuskiej szkoły historycznej „Annales”, która przesuwiała zainteresowania badawcze z historii politycznej na historię gospodarczą, społeczną, życie codzienne, mentalność ludzi. Le Goffa łączyły z Polską związki naukowe i rodzinne (był żonaty z Polką Anną Dunin-Wąsowicz). ( <i>Inteligencja w wiekach średnich; Kultura średniowiecznej Europy; Człowiek średniowiecza; Sakiewka i życie; Świat średniowiecznej wyobraźni</i> ). Ur. 1.01.1924. [100 rocznica urodzin]
	2.04	<b>Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci</b> – obchodzony od 1967 w rocznicę urodzin Hansa Christiana Andersena.
55	2.04.1969	Zginął w katastrofie lotniczej koło Suchej <b>Zenon Klemensiewicz</b> , językoznawca. ( <i>Historia języka polskiego; Gramatyka historyczna języka polskiego</i> ). Ur. 2.11.1891.
175	3.04.1849	Zm. <b>Juliusz Słowacki</b> , polski poeta epoki romantyzmu. ( <i>Król-Duch; Lambro; Duma o Waclawie Rzewuskim; Godzina myśli; Kordian; Balladyna; Podróż do Ziemi Świętej z Neapolu; Anhell; Ojciec zadżumionych w El-Arish; Mazepa; Lilla Weneda; Beniowski</i> ). Ur. 4.09.1809. [215 rocznica urodzin]
100	3.04.1924	Ur. <b>Marlon Brando</b> , jeden z najwybitniejszych aktorów amerykańskich, gwiazda kina, siedmiokrotnie nominowany do Oscara, w l. 50. XX w. uosabiał pokoleniową postawę buntu i nonkonformizmu. ( <i>Pokłosie wojny, 1950; Tramwaj zwany pożądaniem, 1951; Viva Zapata!, 1952; Juliusz Cezar, 1953; Dziki, 1953; Na nabrzeżach, 1954; Młode lwy, 1958; Dwa oblicza zemsty, 1961; Obława, 1965; Ojciec chrestny, 1971; Ostatnie tango w Paryżu, 1972; Przełomy Missouri, 1976; Czas Apokalipsy, 1979; Tylko dla białych, 1989; Kolumb odkrywca, 1992; Odważny, 1997</i> ). Zm. 1.07.2004. [20 rocznica śmierci]
85	3.04.1939	Zm. <b>Walery Sławek</b> , pułkownik, polityk II Rzeczypospolitej, trzykrotny premier RP, współpracownik Józefa Piłsudskiego, lider obozu sanacyjnego, twórca i prezes Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem, współtwórca konstytucji kwietniowej. Ur. 2.11.1879. [145 rocznica urodzin]
230	4.04.1794	<b>Bitwa pod Raclawicami</b> (woj. małopolskie). Cztery dni po wymarszu z Krakowa w kierunku na Warszawę formujące się wojska powstańcze naczelnika Tadeusza Kościuszki stoczyły zwycięską bitwę z rosyjskim oddziałem gen. Aleksandra Tormasowa. Na losy bitwy wpłynął brawurowy i krwawy atak kosynierów (chłopi nie brali jeńców) prowadzonych przez Wojciecha Bartosa (późniejszego Wojciecha Głowackiego) na artylerię rosyjską. Wieści o bitwie pod Maciejowicami

		przyspieszyły wybuch powstania w Warszawie i w Wilnie.
115	4.04.1909	Ur. <b>Stanisław Skura</b> , metaloplastyk, malarz rzeźbiarz; jako pierwszy łączył żelazne artystyczne kraty z bryłami szkła. Wiele jego prac znajduje się w gdańskich wnętrzach zabytkowych (przekazane przez artystę jako dary) i w Zamku Królewskim w Warszawie. Liczne wystawy w kraju i za granicą. Zm. 6.01.1981.
75	4.04.1949	<b>Podpisano w Waszyngtonie Traktat północnoatlantycki</b> , powołujący międzynarodową organizację polityczno-wojskową – <b>Pakt (Sojusz) Północnoatlantycki (North Atlantic Treaty Organization, NATO)</b> . Sygnatariusze: Belgia, Dania, Francja, Holandia, Islandia, Kanada, Luksemburg, Norwegia, Portugalia, Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Włochy. Traktat obowiązywał od 24.08.1949. Polska przystąpiła do Sojuszu, wraz z Czechami i Węgrami, 12.03.1999. Obecnie (po przyjęciu Finlandii w 2023) NATO liczy 31 państw członkowskich. Sojusz zapewnia bezpieczeństwo wszystkim członkom w myśl zasady kolektywnej obrony, traktując atak zbrojny na jedno państwo członkowskie Sojuszu jako atak przeciw wszystkim członkom.
35	5.04.1989	Zakończyły się <b>obrazy Okrągłego Stołu</b> , rozpoczęte 6.02.1989.
110	6.04.1914	Zm. <b>Józef Chełmoński</b> , malarz, jeden z najwybitniejszych polskich twórców malarstwa realistycznego, autor scen rodzajowych o tematyce wiejskiej oraz pejzaży oddających nastrój polskiej wsi i przyrody. ( <i>Odlot żurawi</i> , 1871; <i>Przed deszczem</i> 1872; <i>Sprawa u wójta</i> , 1873; <i>Zjazd na polowanie</i> , 1874; <i>Babie lato</i> , 1875; <i>Na folwarku</i> , 1875; <i>Noc księżycowa</i> , 1876; <i>Przed karczmą</i> , 1877; <i>Jarmark na konie w Bałcie</i> , 1879; <i>Powrót z balu</i> , 1879; <i>Postój Kozaków liniowych</i> , 1880; <i>Czwórka</i> 1881; <i>Błotnista droga</i> 1882; <i>Droga w lesie</i> 1887; <i>Noc gwiazdzista</i> , 1888; <i>Polna droga</i> , 1889; <i>Czajki</i> , 1890; <i>Koncert żab</i> , 1890; <i>Kuropatwy na śniegu</i> 1891; <i>Orka</i> , 1896; <i>Przed burzą</i> , 1896; <i>Bociany</i> , 1900; <i>Dniestr w nocy</i> , 1906; <i>Kaczeńce</i> , 1907; <i>Krzyż w zadymce</i> , 1907; <i>Powitanie słońca – Żurawie</i> , 1910). Ur. 7.11.1849. [175 rocznica śmierci]
1	8.04.2023	Zm. <b>Maciej Prus</b> , reżyser teatralny. Był związany m.in. z Teatrem Laboratorium Jerzego Grotowskiego, Teatrem Starym w Krakowie, warszawskimi teatrami: Narodowym, Dramatycznym i Ateneum. W l. 1980-1982 pełnił funkcję kierownika artystycznego Teatru Wybrzeże. Ur. 9.11.1937.
135	9.04.1889	Ur. <b>Marian Mokwa</b> , polski malarz marynista, podróżnik i działacz społeczny; w ciągu niemal 80 lat pracy twórczej namalował ok. 9 tysięcy obrazów olejnych i akwareli oraz tysiące rysunków. Od 1918 związany był z Sopotem. W latach 1925-1927 wydawał z własnych funduszy czasopismo „Fale”, miesięcznik artystyczno-literacki. Był współzałożycielem i pierwszym prezesem Związku Artystów Plastyków Nadmorskich oraz Galerii Morskiej w Gdyni. W 1959 jako jedyny Polak wziął udział w wystawie marynistycznej w Royal Society oraz Society of British Marina Painters.

		Zm. 15.06.1987.
125	10.04.1899	Ur. <b>Ewa Szelburg-Zarembina</b> , autorka książek dla dzieci i młodzieży. ( <i>Zakochany w miłości; Imię jej Klara; Polne grusze; Dzieci miasta; Królestwo Bajki; Najmilsii; Dzieci z Wysp Koraliowych; Oczami dziecka; Matka i syn</i> ). Zm. 28.09.1986.
20	10.04.2004	Zm. <b>Jacek Kaczmarski</b> , polski pieśniarz, poeta, prozaik. ( <i>Mury; Raj; Autoportret z kanałią; Tunel</i> ). Ur. 22.03.1957.
75	11.04.1949	Ur. <b>Stefan Chwin</b> , prozaik, eseista, historyk literatury, profesor, wykładowca uniwersytecki. Urodzony w Gdańsku. Ukończył Liceum Sztuk Plastycznych w Gdyni-Orłowie, zdając tam maturę (1968). Studiował filologię polską na Uniwersytecie Gdańskim. W 1973 z wyróżnieniem obronił na Uniwersytecie Gdańskim pracę magisterską pt. „Gombrowicz i Forma Polska”. W tym samym roku został zatrudniony w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego. W 1975 debiutował na łamach „Pamiętnika Literackiego” i „Ruchu Literackiego” tekstami historyczno-literackimi dotyczącymi związków współczesnej kultury polskiej z romantyzmem na przykładzie twórczości Witolda Gombrowicza. Należał do zespołu redagującego serię wydawniczą „Transgresje”. W 1982 doktoryzował się na podstawie rozprawy pt. „System romantyczny we współczesnej literaturze polskiej” (promotor profesor Maria Janion). W 1984 otrzymał nagrodę Fundacji Kościelskich. Jako prozaik debiutował w 1985 powieścią fantastyczną pt. <i>Ludzie – skorpiony : przygody Joachima El Toro na wyspach Archipelagu San Juan de la Cruz</i> , ogłoszoną pod pseudonimem Max Lars i opatrzoną własnymi ilustracjami. W 1994 uzyskał stopień doktora habilitowanego. W 1998 został profesorem UG. W 2013 otrzymał nominację profesorską. Jego twórczość literacka zyskała rozgłos dzięki wydanej w 1995 powieści <i>Hanemann</i> , wielokrotnie wznawianej i tłumaczonej na wiele języków. Swoje studia, artykuły, eseje i fragmenty prozy ogłaszał m.in. na łamach „Kwartalnika Artystycznego”, „Tygodnika Powszechnego”, „Tytułu”, a także „Gazety Wyborczej” i „Rzeczpospolitej”. Tłumaczony na angielski, czeski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski, rumuński, słowacki, szwedzki, ukraiński, węgierski. W latach 1996-2003 należał do jury Nagrody Literackiej Nike. Jest członkiem m.in. Stowarzyszenia Pisarzy Polskich i Polskiego PEN Clubu. Otrzymał m.in. „Pro Libro Legendo” (1994, 2009), międzynarodową nagrodę im. Andreea Gryphiusa (1999), Nagrodę Polskiego PEN Clubu w dziedzinie prozy (1998), Pomorską Nagrodę Artystyczną (2009), Nagrodę Literacką „Gdynia” w kategorii eseistyki (2011), Nagrodę Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury – „Splendor Gedanensis” (2013), Nagrodę Miast Partnerskich Torunia i Getyngi im. S. B. Lindego (2015), Pomorską Nagrodę Literacką „Wiatr od Morza” za całokształt twórczości (2018). Odznaczony Srebrnym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2008) oraz medalem ks. Mściwoja II (2010). ( <i>Bez autorytetu; Ludzie – skorpiony. Przygody Joachima El Toro na wyspach Archipelagu San Juan de la Cruz; Krótka historia pewnego żartu; Literatura i zdrada : od „Konrada Wallenroda” do „Matej Apokalipsy”; Hanemann; Kartki z dziennika; Dolina Radości; Samobójstwo jako doświadczenie wyobraźni; Panna Ferbelin; Oddać życie za Polskę : samobójstwo altruistyczne w kulturze</i>

		<i>polskiej XIX wieku; Wolność pisana po Jałcie).</i>
	12.04	<b>Międzynarodowy Dzień Dzieci Ulicy.</b>
	13.04	<b>Światowy Dzień Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej.</b> Obchodzony w rocznicę ujawnienia przez Niemców w 1943 informacji o odkryciu w Katyniu masowych grobów oficerów WP, zamordowanych przez NKWD w 1940 r. Sejm RP w dn. 14.11.2007 r. przyjął uchwałę o ustanowieniu tego dnia Dniem Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej.
115	13.04.1909	Zm. <b>Stanisław Ulam</b> , amerykański matematyk polsko-żydowskiego pochodzenia; przedstawiciel lwowskiej szkoły matematycznej, współtwórca amerykańskiej bomby termojądrowej, twórca pierwszych metod numerycznych; jeden z pierwszych naukowców, którzy wykorzystywali w swych pracach komputer. Zm. 13.05.1984. [40 rocznica śmierci]
85	13.04.1939	Ur. <b>Seamus Justin Heaney</b> , irlandzki poeta, eseista, krytyk literacki, dramaturg, tłumacz, laureat nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1995 r. ( <i>Światło elektryczne; Zawierzyć poezji; Znalezione-przywłaszczone; Kolejowe dzieci</i> ). Zm.30.08.2013.
45	13.04.1979	Zm. <b>Marian Załucki</b> , polski poeta, satyryk. (Zbiory wierszy: <i>Przejażdżki wierszem; Ojczyście kpiny; Niespokojna czaszka; Ananasy z naszej klasy</i> ). Ur. 5.05.1920.
95	15.04.1929	Ur. <b>Maciej Kuczyński</b> , polski prozaik, inżynier architekt, speleolog, taternik i alpinista. ( <i>Alarm pod Andami; Gwiazdy suchego stepu; Atlantyda, wyspa ognia; Katastrofa; Zwrotnik dinozaura; Podróż; Tatrzańskie dramaty; Wielcy zdobywcy; Życie spadło z nieba; Legendy o świętych</i> ). Zm. 5.08.2019.
180	16.04.1844	Ur. <b>Anatole France</b> , właśc. François A. Thibault, francuski pisarz; laureat literackiej Nagrody Nobla w 1921. ( <i>Zbrodnia Sylwestra Bonnard; Pamiętnik mego przyjaciela; Szkice literackie; Gospoda pod Królową Gęsią Nóżką</i> ; cykl powieściowy: <i>Historia współczesna; Bogowie łakną krwi; Bunt aniołów</i> ). Ur. 12.10.1924. [100 rocznica śmierci]
100	16.04.1924	Ur. <b>Henry Mancini</b> , amerykański kompozytor i aranżer pochodzenia włoskiego, autor muzyki filmowej, zdobywca 4 Oskarów, 20 nagród Grammy, nagrody Golden Glob. ( <i>Tarantula; Dotyk zła; Śniadanie u Tiffany'ego; Dni wina i róż; Różowa Pantera; Strzał w ciemności; Zemsta Różowej Pantery; Victor/Victoria</i> ). Zm. 14.07.1994 [30 rocznica śmierci]
90	16.04.1934	Ur. <b>Halina Snopkiewicz</b> , powieściopisarka, głównie autorka tzw. powieści dla dziewcząt. ( <i>Słoneczniki; Piękny statek; Tabliczka marzenia; Kołowrotek</i> ). Zm. 30.06.1980.
230	17.04.1794	<b>Wybuch insurekcji warszawskiej.</b> Przeciw garnizonowi rosyjskiemu liczącemu ok. 8000 żołnierzy wystąpiło ok. 4000 żołnierzy polskich wspartych przez lud Warszawy

		z szewcem Janem Kilińskim na czele. Zginęło lub trafiło do niewoli blisko 4 tysiące Rosjan.
35	17.04.1989	<b>Ponownie zarejestrowano NSZZ "Solidarność".</b>
	18.04	<b>Międzynarodowy Dzień Ochrony Zabytków.</b>
200	19.04.1824	Zm. <b>George Gordon Byron</b> , angielski poeta; wskutek ostracyzmu towarzyskiego zmuszony w 1816 r. do opuszczenia kraju; wywarł silny wpływ na ukształtowanie się stylu literatury romantycznej; nadał wzorcowy kształt powieści poetyckiej i poematowi dygresyjnemu, rozwinął formę dramatu poetyckiego; jego życie i twórczość stały się przedmiotem legendy; ( <i>Wędrówki Childe Harolda; Korsarz; Giaur; Melodie hebrajskie; Kain</i> ). Ur. 22.01.1788.
105	19.04.1919	<b>Wojska polskie zajęły Wilno i Baranowicze.</b>
90	19.04.1934	Ur. <b>Jan Kobuszewski</b> , aktor teatralny, filmowy i kabaretowy, specjalizował się w rolach komediowych. Występował m.in. w satyrycznej audycji telewizyjnej „Wielokropek”, w kabarecie „Dudek”, w telewizyjnym kabarecie Olgi Lipińskiej. Od 1976 w warszawskim teatrze „Kwadrat”. Zm. 28.09.2018.
35	19.04.1989	Zm. <b>Daphne du Maurier</b> , angielska powieściopisarka, autorka opowiadań, scenariuszy filmowych i biografii. ( <i>Oberża na pustkowiu; Rebeka; Generał w służbie króla; Moja kuzynka Rachel; Niebieskie soczewki; Nie oglądaj się teraz; Dom Nad Wodą; Makabreski; Zatoka Francuza; Moje młode lata</i> ). Ur. 13.05.1907.
75	19.04.1949	Ur. <b>Antoni Libera</b> , prozaik, tłumacz m.in. Samuela Becketta, Konstandinosa Kawafisa, Sofoklesa, Friedricha Hölderlina, krytyk literacki i teatralny. ( <i>Madame; Błogosławieństwo Becketta i inne wyznania literackie; Godot i jego cień</i> ).
	20.04	<b>Międzynarodowy Dzień Wolnej Prasy.</b>
70	20.04.1954	Ur. <b>Piotr Gliński</b> , socjolog kultury, w l. 2005-2011 przewodniczący Polskiego Towarzystwa Socjologicznego; minister kultury i dziedzictwa narodowego w rządzie Mateusza Morawieckiego.
325	21.04.1699	Zm. <b>Jean Baptiste Racine</b> , francuski poeta i dramatopisarz. ( <i>Fedra; Tebaide; Alexandre; Andromacha; Brytanik; Berenika; Mityrdat; Estera; Atalia</i> ). Ur. 21.12.1639.
30	21.04.1994	Zm. <b>Bogdan Wojdowski</b> , polski prozaik, krytyk literacki i teatralny. (Opowiadania: <i>Wakacje Hioba; Mały człowieczek, nieme ptaszę, klatka i świat; Krzywe drogi</i> ; powieści: <i>Konotop; Chleb rzucony umarłym; Tamta strona</i> ; szkice: <i>Próba bez kostiumu : szkice o teatrze; Mit Szigalewa; Judaizm jako los</i> ; dzienniki: <i>Chodź,</i>



		<i>chabeto, w kieracie! ; Zemsta koftuna</i> ). Ur. 16.11.1930.
	22.04	<b>Dzień Ziemi.</b>
85	22.04.1939	Ur. <b>Wojciech Witkowski</b> , polski poeta, prozaik, autor utworów dla dzieci m.in. twórca słynnej postaci pirata Rabarbara, dziennikarz. ( <i>Arrasy i dzień; Czekając na syna; Burzliwe dzieje pirata Rabarbara; Żegnanie przedmieścia</i> ). Zm. 7.03.2013.
70	22.04.1954	Zm. <b>Julian Rummel</b> , polski inżynier, pionier polskiej myśli morskiej, organizator i dyrektor Państwowego Przedsiębiorstwa „Żegluga Morska”, zwolennik i propagator budowy portu gdyńskiego. ( <i>Polska a morze; Gdynia – port polski; wspomnienia Narodziny żeglugi</i> ). Ur. 29.09.1878.
	23.04	<b>Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich</b> Ustanowiony przez UNESCO w 1997, na wniosek rządu Hiszpanii i Międzynarodowej Unii Wydawców.
230	23.04.1794	<b>Wybuchła insurekcja wileńska.</b> Powstańcy dowodzeni przez płk. Jakuba Jasińskiego, wsparci przez mieszkańców, w ciągu dwóch godzin pokonali żołnierzy garnizonu rosyjskiego.
100	23.04.1924	Ur. <b>Margit Sandemo</b> , norweska pisarka pisząca w języku szwedzkim. (Cykle: <i>Saga o Ludziach Lodu; Saga o Królestwie Światła</i> ). Zm. 1.09. 2018.
55	23.04.1969	Zm. <b>Krzysztof Komeda</b> , właśc. Krzysztof Trzciański, polski pianista, kompozytor, jazzman, twórca muzyki do filmów Romana Polańskiego, Andrzeja Wajdy, Jakuba Morgensterna, Jerzego Skolimowskiego. ( <i>Dwaj ludzie z szafą; Nóż w wodzie; Matnia; Dziecko Rosmary</i> ). Ur. 27.04.1931.
240	24.04.1784	Zm. <b>Franciszek Bohomolec</b> , polski komediopisarz, poeta, publicysta, tłumacz i wydawca. ( <i>Figlacki, polityk terażniejszej mody; Komedie; Pijacy; Paryżanin polski; Opisanie krótkie państwa tureckiego</i> ). Ur. 29.01.1720.
100	24.04.1924	<b>Bank Polski podjął emisję nowej waluty – złotego.</b> Złoty został zrównany z frankiem szwajcarskim. Marki polskie wymienione zostały na złote w relacji 1,8 mln marek za 1 złotego.
10	24.04.2014	Zm. <b>Tadeusz Różewicz</b> , poeta, dramaturg, prozaik; jeden z najwybitniejszych polskich pisarzy XX w. Ur. 9.10.1921.
230	25.04.1794	<b>W Wilnie osądzono i powieszono publicznie targowiczana, hetmana wielkiego litewskiego Szymona Kossakowskiego.</b>
15	25.04.2009	Zm. <b>Jadwiga Żylińska</b> , polska pisarka, eseistka, autorka słuchowisk, opowiadań i powieści. ( <i>Złota włócznia; Piastówny i żony Piastów; Młodość Achillesa; Opowieść o Heraklesie; Wyprawa po złote runo; Mistrz Dedal; Gwiazda spadająca; Spotkania po drugiej stronie lustra; wspomnienia Podróż w głąb czasu</i> ). Ur. 17.08.1910.

90	27.04.1934	Ur. <b>Teresa Ferenc</b> , poetka, malarka, od 1975 r. związana z Sopotem. ( <i>Moje ryżowe poletko; Wypalona dolina; Psalmi i inne wiersze dawne i nowe; Dzieci wody : wiersze z morzem; Stara jak świat : wiersze nowe</i> ). Zm. 1.08.2022.
35	27.04.1989	Zm. <b>Leopold Buczkowski</b> , prozaik, malarz, grafik i rzeźbiarz; zajmował się także grafiką książkową, malarstwem i rzeźbą. ( <i>Wertepy; Czarny potok; Dorycki krużganek; Młody poeta w zamku; Uroda na czasie; Kąpiele w Lucca; Oficer na nieszpiorach</i> ). Ur. 15.11.1905.
105	28.04.1919	Ur. <b>Leszek Prorok</b> , prozaik, eseista i dramatopisarz. ( <i>Dzień nad Motławą; powieści: Wyspiarze; Drabina Jakubowa; Lądy nieuniknione; opowiadania: Tamta jesień; Felix culpa; Zbiegowisko; Koniec motyla; szkice: Problematyka morska w polskiej twórczości artystycznej; Szkice bałtyckie i inne; Kepi wojska francuskiego; Inicjacje conradowskie; Dziennik 1949-1984; antologia: Poeci i morze</i> ). Zm. 8.12.1984. [40 rocznica śmierci]
100	28.04.1924	<b>W Warszawie rozpoczął działalność Bank Polski SA</b> , posiadający wyłączne prawo emisji biletów bankowych, będących prawnym środkiem płatniczym. Z obiegu wycofano wówczas markę polską i wprowadzono złotego. Dokonane zmiany były częścią przeprowadzanej przez rząd Władysława Grabskiego reformy walutowo-skarbowej.
125	29.04.1899	Ur. <b>Edward „Duke” Ellington</b> , amerykański pianista, kompozytor, muzyk jazzowy, twórca nowoczesnego swingu. ( <i>Sophisticated Lady; Caravan; Black, Brown and Beige; Harlem Suite</i> ). Zm. 24.05.1974. [50 rocznica śmierci]
55	29.04.1969	<b>Leonid Teliga</b> zakończył, jako pierwszy Polak, samotny rejs dookoła świata na jachcie „Opty”.
40	29.04.1984	Zm. <b>Karol Estreicher</b> , polski historyk sztuki i bibliograf; po II wojnie światowej prowadził, przygotowaną przez siebie w czasie wojny, akcję rewindykacji z Niemiec dzieł sztuki pochodzących z polskich zbiorów; m.in. ołtarz Mariacki Wita Stwosza. ( <i>Bibliografia polska; Załuscy : bibliografia...; Historia sztuki w zarysie; przetł. i oprac. Żywoty najślawniejszych malarzy, rzeźbiarzy i architektów G. Vasariego</i> ). Ur. 4.03.1906.
95	30.04.1929	Ur. <b>Zygmunt Kubiak</b> , polski tłumacz, eseista, krytyk literacki, historyk literatury, znawca kultury antycznej. ( <i>Wędrówki po stuleciach; Literatura Greków i Rzymian; Mitologia Greków i Rzymian; Uśmiech Kore</i> ). Zm.19.03.2004. [20 rocznica śmierci]
	<b>Maj</b>	
	1.05	<b>Święto Pracy.</b>
445	1.05.1579	<b>Król Stefan Batory powołał w Wilnie Uniwersytet Wileński.</b>

125	1.05.1899	Ur. <b>Witold Doroszewski</b> , językoznawca, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, zajmował się gramatyką opisową języka polskiego, dialektologią, słowotwórstwem, fonetyką, semantyką, leksykologią, dydaktyką języka polskiego; twórca warszawskiej szkoły dialektologicznej; autor ok. 800 publikacji; autor popularnych pogadarek językowych w Polskim Radio, red. naczelny <i>Słownika języka polskiego</i> , t. 1-11. ( <i>Z zagadnień fonetyki ogólnej; Podstawy gramatyki polskiej; Studium języka a studium literatury</i> ). Zm. 26.01.1976.
125	1.05.1899	Ur. <b>Stanisław Skarżyński</b> , podpułkownik, pilot, pierwszy Polak, który przeleciał Atlantyk (maj 1933), ustanawiając przy tym światowy rekord odległości. W czasie II wojny był pilotem w polskim 305 dywizjonie bombowym; zginął w czasie powrotu z nalotu na Bremę, lecąc jako pilot w składzie załogi bombowca Vickers Wellington, 26.06.1942.
95	1.05.1929	Ur. <b>Stanisław Mikulski</b> , aktor filmowy i teatralny. Wielką popularność zdobył jako oficer Abhwery Hans Kloss w serialu TV <i>Stawka większa niż życie</i> . Zm. 27.11.2014 [10 rocznica śmierci]
20	1.05.2004	<b>Przyjęcie Polski do Unii Europejskiej.</b>
1	1.05.2023	Zm. <b>Zbigniew Jakubek</b> , muzyk jazzowy, pianista, aranżer, kompozytor, pedagog, animator kultury, m.in. współtwórca i członek zespołu Walk Away. Ur. 18.04.1962.
	2.05	<b>Święto Flagi Państwowej.</b>
505	2.05.1519	Zm. <b>Leonardo da Vinci</b> , włoski malarz i rysownik, rzeźbiarz, architekt i urbanista, teoretyk sztuki i uczonek; zajmował się prądami wodnymi, zaprojektował urządzenie do mierzenia siły wiatru, badał lot ptaków, badał budowę anatomiczną człowieka i roślin, prawdopodobnie wiedział, że Ziemia krąży wokół Słońca. (Obrazy: <i>Dama z łasiczką; Ostatnia wieczerza; Mona Lisa; Św. Jan Chrzyciel; Św. Anna Samotrzec</i> ). Ur. 15.04.1452.
165	2.05.1859	Ur. <b>Jerome Klapka Jerome</b> , angielski prozaik, humorysta i dramaturg. ( <i>Trzech starszych panów w jednej łódce, nie licząc psa; Z rozmyślań próżniaka</i> ). Zm. 14.06.1927.
70	2.05.1954	<b>Pierwsza premiera Studenckiego Teatru Satyryków – „To idzie młodość”.</b>
25	2.05.1999	Zm. <b>Włodzimierz Sokorski</b> , prozaik i publicysta, działacz komunistyczny, dziennikarz. ( <i>Sztuka w walce o socjalizm; Współczesność i młodzież; Polacy pod Lenino; Czas, który nie mija; Wyznania zdrajcy; Adieu, burdel, czyli Notatnik intymny</i> ). Ur. 2.07.1908.
	3.05	<b>Święto Narodowe Trzeciego Maja.</b>

555	3.05.1469	Ur. <b>Niccolo Machiavelli</b> , florencki historyk, dyplomata i urzędnik, myśliciel polityczny; od jego nazwiska pochodzi termin „makiawelizm”, oznaczający przebiegłość, podstępność działania, hołdowanie zasadzie „cel uświęca środki”. Z jego osobą wiążą się początki nowożytnej doktryny racji stanu uznającej nadrzędność interesu państwa i dobra publicznego jako gwarancji porządku i bezpieczeństwa obywateli. ( <i>Książę; Historie florenckie; Mandragora czyli Napój zapładniający</i> ). Zm. 21.06.1527.
100	3.05.1924	W Paryżu rozpoczęły się <b>VIII Letnie Igrzyska Olimpijskie, pierwsze z udziałem reprezentacji Polski</b> . Olimpiada trwała do 27.07. Polacy zdobyli dwa medale: srebrny – w kolarstwie torowym, w drużynowym wyścigu na dochodzenie na dystansie 4000 m (Józef Lange, Jan Łazarski, Tomasz Stankiewicz, Franciszek Szymczyk), i brązowy – w jeździectwie, w indywidualnym konkursie skoków (Adam Królikiewicz). Polska ekipa liczyła 61 sportowców – w tym 1 kobieta, florecistka Wanda Dubieńska – startujących w 10 dyscyplinach. W igrzyskach wzięły udział 44 kraje. Nie było reprezentacji Niemiec, gdyż organizatorzy stwierdzili, że nie są w stanie zapewnić bezpieczeństwa niemieckim sportowcom. Najwięcej złotych medali zdobyli zawodnicy USA (45) i Finlandii (13). <b>Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Polskich Olimpijczyków</b> zob. Patroni roku 2024.
25	3.05.1999	Zm. <b>Władysław Lech Terlecki</b> , prozaik, dramaturg i scenarzysta. ( <i>Dwie głowy ptaka; Cień karta, cień olbrzyma; Odpocznij po biegu; Zwierzęta zostały opłacone; Wyspa kata; Pismak; Lament</i> ). Ur. 18.05.1933.
	4.05	<b>Dzień św. Floriana – Dzień Strażaka.</b>
100	4.05.1924	Zm. <b>Edith Nesbit</b> , angielska pisarka, autorka utworów dla dzieci. ( <i>Pięcioro dzieci i coś; Feniks i dywan; Przygody małych Bastablów; Historia amuletu</i> ). Ur. 15.08.1858.
85	4.05.1939	Ur. <b>Amos Oz</b> , właśc. A. Klausner, izraelski powieściopisarz, nowelista i eseista tworzący w języku hebrajskim. ( <i>Mój Michał; Czarna skrzynka; Poznać kobietę; Fima; Aż do śmierci; Na ziemi Izraela</i> ). Zm. 28.12.2018.
395	5.05.1629	Zm. <b>Szymon Szymonowicz</b> , polski poeta. ( <i>Sielanki</i> ). Ur. 24.10.1558.
	5.05	<b>Dzień Leśnika i Drzewiarza.</b>
205	5.05.1819	Ur. <b>Stanisław Moniuszko</b> , kompozytor, dyrygent, organista i pedagog muzyczny. ( <i>Śpiewnik domowy; Halka; Straszny dwór; Hrabina; Verbum nobile</i> ). Zm. 4.06.1872.
195	5.05.1829	<b>Otwarcie w Poznaniu Biblioteki Raczyńskich.</b>
85	5.05.1939	<b>Minister spraw zagranicznych RP Józef Beck wygłosił na posiedzeniu Sejmu exposé, w którym odrzucił żądania terytorialne i warunki polityczne stawiane Polsce przez Rzeszę Niemiecką.</b>

75	6.05.1949	Zm. <b>Maurice Maeterlinck</b> , belgijski dramatopisarz, poeta i eseista tworzący w języku francuskim, czołowy przedstawiciel symbolizmu; laureat literackiej Nagrody Nobla w 1911. ( <i>Księżniczka Malena; Intruz; Ślepcy; Błękitny ptak; Skarb ubogich; Mądrość i przeznaczenie; Wielka tajemnica; Życie pszczół; Inteligencja kwiatów; Życie termitów</i> ). Ur. 29.08.1862.
10	6.05.2014	Zm. <b>Farley Mowatt</b> , pisarz kanadyjski, działacz na rzecz ochrony przyrody. ( <i>Zagubieni w tundrze kanadyjskiej; Ginące plemię; Nie taki straszny wilk; Wyprawy Wikingów; Zwariowana łódka; Wirunga</i> ). Ur. 12.05.1921.
230	7.05.1794	<b>Ogłoszenie Uniwersału połanieckiego.</b> Dokument wydany przez Najwyższego Naczelnika Siły Zbrojnej Narodowej Tadeusza Kościuszkę m.in. przyznawał chłopom wolność osobistą, gwarantował nieusuwalność z ziemi, zmniejszyła pańszczyznę, a służących w wojsku zwalniał z pańszczyzny całkowicie, wprowadzał też państwowy urząd Dozorcy, który miał sprawować opiekę rządową nad chłopami, pośredniczyć w sporach między wsią a dworem i pilnować porządku na prowincji. Celem uniwersału była mobilizacja chłopów do walki z wojskami zaborczymi. Po raz pierwszy od czasu „potopu szwedzkiego” chłopcy, tworzący oddziały kosynierów, masowo wzięli udział w walce w obronie Rzeczypospolitej.
	8.05	<b>Ogólnopolski Dzień Bibliotekarza i Bibliotek. Początek Tygodnia Bibliotek.</b>
	8.05	<b>Międzynarodowy Dzień Czerwonego Krzyża.</b> Obchodzony w rocznicę urodzin Henriego Dunanta, szwajcarskiego filantropa, współtwórcy Czerwonego Krzyża.
	8.05	<b>Narodowy Dzień Zwycięstwa.</b>
230	8.05.1794	<b>Rada Zastępcza Tymczasowa osądziła i skazała na karę śmierci czterech targowiczów:</b> marszałka Rady Nieustającej Ankwicza, biskupa inflancko-pityńskiego Józefa Kossakowskiego, hetmana wielkiego koronnego Piotra Ożarówskiego i hetmana polnego litewskiego Pawła Zabiełłę.
35	8.05.1989	<b>Ukazał się pierwszy numer „Gazety Wyborczej”,</b> ogólnopolskiego dziennika społeczno-politycznego. Red. nac. został Adam Michnik. W założeniu miała to być gazeta szeroko rozumianego obozu solidarnościowego. Po początkowym okresie względnego pluralizmu stała się gazetą środowiska wywodzącego się z Unii Demokratycznej o poglądach liberalno-lewicowych.
25	8.05.1999	Zm. <b>Irena Szymańska</b> , polska tłumaczka, autorka powieści kryminalnych i wydawca. ( <i>Cicha śmierć; Miałam dar zachwyty : wspomnienia wydawcy</i> ). Ur. 17.02.1921.
	9.05	<b>Dzień Europy.</b> Ustanowiony w 1985 r. przez Radę Europy dla upamiętnienia ogłoszenia przez ministra spraw zagranicznych Francji Roberta Schumana „Deklaracji 9 maja” (1950) znanej jako „Plan Schumana”, który dał początek Wspólnocie Europejskiej.

100	9.05.1924	Ur. <b>Bułat Okudźawa</b> , rosyjski pisarz, pieśniarz, kompozytor i autor ballad, pieśni lirycznych i satyr. ( <i>Wiersze i ballady; Jeszcze pożyjesz; Mersi czyli Przypadki Szypowa; Dziewczyna moich marzeń</i> ). Zm. 12.06.1997.
120	10.05.1904	Zm. <b>Henry Morton Stanley</b> , właśc. John Rowlands, brytyjsko-amerykański dziennikarz, pisarz i podróżnik. W 1871 został wysłany na poszukiwanie zaginionego badacza Afryki Davida Livingstone'a; w następnych latach zbadał Jezioro Wiktorii, dotarł do źródeł rzeki Kongo, opracował mapę Jeziora Alberta. Ur. 28.01.1941.
120	11.05.1904	Ur. <b>Salvadore Dali</b> , hiszpański malarz, jeden z głównych przedstawicieli surrealizmu. (Obrazy: <i>Płonąca żyrafa; Kuszenie św. Antoniego; Połów tuńczyka; Dziewczyna wyglądająca przez okno</i> ). Zm. 22.01.1989. [35 rocznica śmierci]
95	11.05.1929	Ur. <b>Jerzy Jarocki</b> , reżyser teatralny, twórca spektakli <i>Matka, Szewcy St. I. Witkiewicza, Stara kobieta wysiaduje T. Różewicza, Ślub W. Gombrowicza, Rewizor N. Gogola</i> ; jeden z najważniejszych reżyserów teatralnych i telewizyjnych w polskim teatrze powojennym.
80	11.05.1944	<b>Żołnierze 2 Korpusu gen. Władysława Andersa rozpoczęli natarcie na Monte Cassino bronione przez oddziały niemieckich spadochroniarzy.</b>
	12.05	<b>Światowy Dzień Ptaków Wędrownych.</b>
660	12.05.1364	Podpisanie przez króla Kazimierza Wielkiego aktu erekcyjnego dla „studium generale” dało początek <b>Akademii Krakowskiej</b> , późniejszemu Uniwersytetowi Jagiellońskiemu.
190	12.05.1834	<b>Prapremiera Zemsty Aleksandra Fredry</b> we Lwowie.
90	13.05.1934	Ur. <b>Jan Goczoł</b> , polski poeta. ( <i>Manuskrypt; Znad Odry; Topografia intymna</i> ). Zm. 22.02.2018.
50	13.05.1974	Ur. <b>Daniel Odija</b> , polski prozaik, poeta, muzyk, dziennikarz, autor komiksów, publicysta i animator kultury. Jego powieść „Tartak” w 2004 znalazła się wśród finalistów Nagrody Literackiej Nike, a „Kronika umarłych” była nominowana do Nagrody Literackiej Nike w 2011. ( <i>Ulica; Tartak; Kronika umarłych; Niech to nie będzie sen; Pusty przelot</i> ).
40	13.05.1984	Zm. <b>Stanisław Ulam</b> , amerykański matematyk polsko-żydowskiego pochodzenia; przedstawiciel lwowskiej szkoły matematycznej, współtwórca amerykańskiej bomby termojądrowej, twórca pierwszych metod numerycznych; jeden z pierwszych naukowców, którzy wykorzystywali w swych pracach komputer. Ur. 13.04.1909 we Lwowie. [115 rocznica urodzin]
80	14.05.1944	Ur. <b>George Lucas</b> , amerykański reżyser, scenarzysta, producent filmowy; twórca sagi <i>Gwiezdne wojny</i> i serii filmów o przygodach Indiany Jonesa.

40	14.05.1984	Premiera filmu „Seksmisja” w reżyserii Juliusza Machulskiego.
40	14.05.1984	Zm. <b>Andrzej Babiński</b> , poeta. ( <i>Z całej siły; Wiersze; Znicze i inne wiersze</i> ). Ur. 5.01.1938.
175	15.05.1849	Ur. <b>Zofia Urbanowska</b> , powieściopisarka, autorka książek dla dzieci i młodzieży. ( <i>Gucio zaczarowany; Księżniczka; Róża bez kolców; Złoty pierścień</i> ). Zm. 1.01.1939. [85 rocznica śmierci]
70	15.05.1954	Ur. <b>Janusz Stokłosa</b> , kompozytor, autor muzyki teatralnej i filmowej, pianista, producent muzyczny. M.in. skomponował muzykę do musicalu <i>Metro</i> (1991).
85	15.05.1939	Ur. <b>Stanisław Dróżdź</b> , poeta, jeden z głównych twórców i teoretyków poezji konkretnej w Polsce; tworzył minimalistyczne teksty złożone z pojedynczych słów, krótkich sentencji lub pojedynczych liter. (Realizacja przestrzenna <i>Między; Eschatologia egzystencji</i> ; teksty: <i>Klepsydry; Algebra przyimków; Pojęciokształty: poezja konkretna</i> ). Zm. 29.03.2009. [15 rocznica śmierci]
230	16.05.1794	<b>Król pruski Fryderyk Wilhelm II ogłosił przystąpienie Prus do walki z powstaniem kościuszkowskim.</b>
100	16.05.1924	Ur. <b>Tadeusz Kubiak</b> , poeta, satyryk, autor utworów dla dzieci i młodzieży oraz audycji radiowych. ( <i>Gałązka rozmarynu; Słowo pod żaglem; Ikaryjskie morze; Wierzby morskie; Ta srebrna dziewczyna; Ballady i pieśni; Miłość prawdziwa</i> ; dla dzieci: <i>Piękna podróż; Wesoly deszcz; Moje marzenia; Niby na niby; Kocham ciebie, mamo</i> ). Zm. 3.06.1979. [45 rocznica śmierci]
70	16.05.1954	Ur. <b>Zdzisław Pidek</b> , polski artysta rzeźbiarz, prof. gdańskiej Akademii Sztuk Pięknych, kierownik Pracowni Rzeźby, autor pomnika Holocaustu w Bełżcu oraz współautor (razem z Andrzejem Sołtygą) założenia pomnikowych polskich cmentarzy wojennych w Katyniu, Charkowie i Miednoje. Zm. 11.04.2006.
40	16.05.1984	Zm. <b>Irwin Shaw</b> , właśc. Irwin Gilbert Shamforoft, amerykański powieściopisarz, autor opowiadań, dramaturg i scenarzysta. ( <i>Młode lwy; Lucy Crown; Pogoda dla bogaczy; Wieczór w Bizancjum</i> ). Ur. 27.02.1913.
15	16.05.2009	Zm. <b>Mieczysław Jahoda</b> , operator filmowy, reżyser, pedagog. (Operator filmów: <i>Pętla; Krzyżacy; Rękopis znaleziony w Saragossie; Ogniomistrz Kaleń; Nie lubię poniedziałku; Mazepa; Czterdziestolatek</i> , serial TV). Ur. 21.12.1924 [100 rocznica urodzin]
10	16.05.2014	Zm. <b>Marek Nowakowski</b> , prozaik. Po wprowadzeniu stanu wojennego w 1981 publikował w prasie i wydawnictwach podziemnych lub emigracyjnych. (Zbiory opowiadań: <i>Ten stary złodziej</i> , 1958; <i>Benek kwiaciarz</i> , 1961; <i>Silna gorączka</i> , 1963; <i>Zapis</i> , 1967; <i>Gonitwa</i> , 1967; <i>Mizerykordia</i> , 1971; <i>Układ zamknięty</i> , 1972; <i>Śmierć żółwia</i> , 1973; <i>Chłopak z gołębiem na głowie</i> , 1979; <i>Dwa dni z aniołem</i> , 1984; <i>Portret artysty z czasów dojrzałości</i> , 1987; <i>Karnawał i post</i> , 1988; powieści: <i>Trampolina</i> ,

		1964; <i>Wesele raz jeszcze!</i> , 1974; <i>Księżę Nocy</i> , 1978; miniatury: <i>Raport o stanie wojennym</i> , 1982-1983; <i>Zapiski na gorąco</i> , 1983; <i>Notatki z codzienności</i> ; <i>Rachunek</i> , 1984). Ur. 2.03.1935.
120	17.05.1904	Ur. <b>Jean Gabin</b> , francuski aktor filmowy; uważany za jednego z największych aktorów francuskich. ( <i>Ludzie za mgłą</i> ; <i>Zdarzyło się w Paryżu</i> ; <i>Paryski włóczęga</i> ; <i>Werdykt</i> ; <i>Nędznicy</i> ; <i>Rok święty</i> ; <i>Klan Sycylijszyków</i> ). Zm. 15.11.1976.
100	17.05.1924	<b>Powstała wytwórnia filmowa Metro-Goldwyn-Mayer.</b>
100	17.05.1924	Ur. <b>Kazimierz Dejmek</b> , reżyser, dyrektor teatrów, minister kultury i sztuki (1993-1996). Autor słynnej inscenizacji <i>Dziadów</i> A. Mickiewicza w Teatrze Narodowym w Warszawie w 1967. Zm. 31.12.2002.
60	17.05.1964	Ur. <b>Grzegorz Przemysk</b> , polski poeta, syn poetki Barbary Sadowskiej, maturzysta pobity w trakcie przesłuchania w komisariacie milicji na Starym Mieście w Warszawie; w jego pogrzebie, w dn. 19.05, uczestniczyło kilkadziesiąt tysięcy ludzi. Zm. 14.05.1983.
45	17.05.1979	Zm. <b>Ryszard Milczewski-Bruno</b> , poeta, prozaik. ( <i>Poboki</i> ; <i>Podwójna należność</i> ; <i>Dopokąd</i> ; <i>Nie ma zegarów</i> ; <i>Jak już, to już</i> ). Ur. 18.02.1940.
1	17.05.2023	Zm. <b>Kacper Tekieli</b> , taternik, alpinista, instruktor wspinaczki sportowej. Absolwent filozofii Uniwersytetu Gdańskiego. Brał udział w wyprawach na Makalu i Broad Peak Middle w Himalajach. Miał duże osiągnięcia wspinaczkowe w Tatrach, Alpach, Dolomitach, w Kolorado, Nevadzie i na Alasce. W 2020 wszedł nową drogą na Snovasskjerdingan w Norwegii (nominacja do nagrody Piolet d'Or). Specjalizował się w wyprawach, których celem jest zdobycie grupy szczytów w jak najkrótszym czasie. Zginął w lawinie podczas wspinaczki na szczyt Jungfrau w Szwajcarii. Był mężem Justyny Kowalczyk. Ur. 23.11.1984.
	18.05	<b>Międzynarodowy Dzień Muzeów</b> , ogłoszony w 1977 r. przez Międzynarodową Radę Muzeów (ICOM), działającą przy UNESCO.
125	18.05.1899	Rozpoczęła obrady <b>międzynarodowa konferencja pokojowa w Hadze</b> (trwała do 27.06) zwołana w celu wprowadzenia ograniczeń zbrojeń w Europie i wypracowania zasad pokojowego rozwiązywania konfliktów; powołano Sąd rozjemczy przekształcony później w Trybunał Haski.
80	18.05.1944	<b>2 Korpus Polski gen. Władysława Andersa po krwawych walkach zdobył klasztor na Monte Cassino</b> ; została otwarta droga na Rzym.
40	18.05.1984	<b>W Genewie podpisano międzynarodową konwencję o zakazie ingerencji w środowisko naturalne w celach wojennych.</b>
20	18.05.2004	Zm. <b>Stefan Świeżawski</b> , historyk filozofii, prof. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego. ( <i>Dzieje filozofii europejskiej XV wieku</i> ).



		Ur. 10.02.1907.
350	19.05.1674	<b>Elekcja Jana III Sobieskiego na króla Polski.</b>
10	19.05.2014	Zm. <b>Zbigniew Pietrzykowski</b> , bokser wagi lekkośredniej, średniej i półciężkiej, jedenastokrotny mistrz Polski, czterokrotny mistrz Europy, trzykrotny medalista igrzysk olimpijskich; na olimpiadzie w Rzymie (1960) wywalczył srebrny medal, po przegranej w finale na punkty z Cassiusem Clayem, późniejszym słynnym Muhammadem Ali, legendarnym mistrzem zawodowych ringów. W plebiscycie w 2003 został wybrany najlepszym polskim bokserem. Jego imię nosi hala widowiskowo-sportowa w Bielsku-Białej. Ur. 4.10.1934. [90 rocznica urodzin]
225	20.05.1799	Ur. <b>Honoré de Balzac</b> , francuski powieściopisarz; jeden z najważniejszych twórców współczesnej powieści europejskiej. ( <i>Ojciec Goriot</i> ; cykl powieści <i>Komedia ludzka</i> ). Zm. 18.08.1950.
180	20.05.1844	Ur. <b>Henri Rousseau (Celnik)</b> , malarz francuski, samouk, malował pejzaże, portrety, kompozycje fantastyczne. ( <i>Zaklinaczka węży</i> ; <i>Głodny lew</i> ; <i>Sen Jadwigi</i> ; <i>Burza w dżungli</i> ). Zm. 2.09.1910.
120	20.05.1904	Ur. <b>Margery Allingham</b> , brytyjska autorka powieści detektywistycznych, twórczyni postaci detektywa-amatora Alberta Championa. ( <i>Jak najwięcej grobów</i> ). Zm. 30.06.1966.
105	20.05.1919	Ur. <b>Gustaw Herling-Grudziński</b> , prozaik, krytyk literacki, eseista, publicysta; w 1940 aresztowany przez NKWD, zesłany do łagru; po zwolnieniu wstąpił do armii Andersa; brał udział w kampanii włoskiej i bitwie pod Monte Cassino; po zakończeniu wojny pozostał na emigracji (od 1955 w Neapolu); współzałożyciel paryskiej „Kultury”, współpracownik Radia Wolna Europa. ( <i>Inny świat</i> ; <i>Skrzydła ołtarza</i> ; <i>Drugie przyjście oraz inne opowiadania i szkice</i> ; <i>Goście oddechu pustyni</i> ; <i>Don Ildebrando</i> ; <i>Podzwonne dla dzwonnika</i> ; <i>Żywi i umarli</i> ; <i>Upiory rewolucji</i> ; <i>Sześć medalionów i Srebrna Szkatułka</i> ; <i>Dziennik pisany nocą</i> ). Zm. 4.06.2000.
80	20.05.1944	Ur. <b>Joe Cocker</b> , brytyjski piosenkarz rockowy i popowy, kompozytor i autor tekstów. ( <i>The Letter</i> ; <i>With the little help from my friends</i> ; <i>Sweet little women</i> ; <i>You can leave your hat on</i> ; <i>Unchain my heart</i> ; <i>Up where we belong</i> ; <i>You are so beautiful</i> ). Zm. 22.12.2014. [10 rocznica śmierci]
80	20.05.1944	<b>Patrol Armii Krajowej odnalazł nad Bugiem niewypał niemieckiej rakiety V-2, którą przekazano później w częściach do Londynu.</b>
45	20.05.1979	Zm. <b>Eugeniusz Paukšta</b> , prozaik, publicysta, autor książek dla młodzieży. ( <i>Znaki ogniste</i> ; <i>Straceńcy</i> ; <i>Buntownicy</i> ; <i>Zatoka Żarłocznego Szczupaka</i> ; <i>Znak żółwia</i> ; <i>Odzyskane gniazda</i> ; <i>Ich trzech i dziewczyna</i> ). Ur. 9.08.1916.

10	20.05.2014	Zm. <b>Sławomir Błaut</b> , tłumacz literatury z jęz. niemieckiego. Najbardziej znany jako tłumacz twórczości G. Grassa, m.in. przetłumaczył <i>Blaszany bębenek</i> . Ur. 17.12.1930.
	21.05	<b>Światowy Dzień Kosmosu.</b>
120	21.05.1904	<b>Utworzenie Międzynarodowej Federacji Piłki Nożnej (FIFA).</b>
165	22.05.1859	Ur. <b>Artur Conan Doyle</b> , angielski prozaik, nowelista, autor powieści sensacyjno-kryminalnych oraz fantastycznonaukowych, twórca postaci detektywa Sherlocka Holmesa. ( <i>Pies Baskerville'ów; Przygody Sherlocka Holmesa; Zaginiony świat</i> ). Zm. 7.07.1930.
100	22.05.1924	Ur. <b>Charles Aznavour</b> właśc. Barenagh Aznavourian, francuski piosenkarz, kompozytor i aktor filmowy pochodzenia ormiańskiego; czołowy przedstawiciel francuskiej piosenki literackiej. ( <i>Il faut savoir; Emmenez-Moi; La Mamma; La Bohème; Isabelle; She</i> ). Zm. 1.10.2018.
60	22.05.1964	Zm. <b>Michał Karaszewicz-Tokarzewski</b> „Torwid”, generał, organizator i pierwszy dowódca armii podziemnej – Służba Zwycięstwu Polski, utworzonej 26/27.09.1939, przemianowanej na Związek Walki Zbrojnej, a następnie 14.02.1942 na Armię Krajową; Po wojnie przebywał na emigracji w Wielkiej Brytanii. Zm. w Casablance. Ur. 5.01.1893 we Lwowie.
40	22.05.1984	Zm. <b>Kazimierz Iranek-Osmecki</b> , pułkownik, legionista, uczestnik wojny obronnej 1939, emisariusz na Polskę Naczelnego Wodza Władysława Sikorskiego, uczestnik powstania warszawskiego. 3.10.1944 podpisał wspólnie z ppłk. Zygmuntem Dobrowolskim układ o zaprzestaniu działań wojennych w Warszawie; autor prac z dziedziny wojskowości; od 1945 na emigracji w Wielkiej Brytanii. Ur. 5.09.1897.
65	23.05.1959	Ur. <b>Andrzej Marciniak</b> , himalaista. Zdobywca Mount Everestu w 1989; podczas tej wyprawy, w trakcie schodzenia do bazy, śmierć w lawinie poniosło 5 polskich wspinaczy, ocalał tylko Andrzej Marciniak dzięki akcji ratunkowej Artura Hajzara. W 1996 wszedł nową drogą na Annapurnę (8091 m). Zginął na Pośredniej Grani w Tatrach Słowackich. Zm. 7.08.2009. [15 rocznica śmierci]. Zob. też 27.05.1989.
	24.05	<b>Europejski Dzień Parków Narodowych.</b>
85	24.05.1939	Zm. <b>Aleksander Brückner</b> , polski filolog, historyk literatury, językoznawca, historyk kultury, odkrywca najstarszego polskiego tekstu ciągłego – <i>Kazań świętokrzyskich</i> . ( <i>Dzieje literatury polskiej w zarysie; Dzieje języka polskiego; Dzieje kultury polskiej; Słownik etymologiczny języka polskiego</i> ). Ur. 29.01.1856.
50	24.05.1974	Zm. <b>Edward „Duke” Ellington</b> , amerykański pianista, kompozytor, muzyk jazzowy, twórca nowoczesnego swingu. ( <i>Sophisticated Lady; Caravan; Black, Brown and</i>

		<i>Beige; Harlem Suite</i> ). Ur. 29.04.1899. [125 rocznica urodzin]
25	24.05.1999	Zm. <b>Józef Ratajczak</b> , poeta, prozaik, krytyk literacki i teatralny, autor książek dla dzieci. (Poezje: <i>Niepogoda; Miejsce z muru; Godziny widzeń; Światło z popiołu; powieści: Gniazdo na chmurze; O świecie, o zmierzchu; Z trumną w pochodzie; szkice: Zagasły "brzask epoki" : szkice z dziejów czasopisma „Zdrój”; Życie teatralne Poznania; Lekcje u Iłakowiczówny: szkice, wspomnienia, listy i wiersze; Romantyczni kochankowie : Zygmunt Krasiński, Fryderyk Chopin, Artur Grottger; Umrzeć z miłości : szkice o romansach młodopolskich; dla dzieci: Ziarenka maku; Mysia wieża Babel; Wycieczka do Zoo; Czołem, cześć i cicho sza; Miasteczko z plasteliny). Ur. 29.02.1932.</i>
1	24.05.2023	Zm. <b>Tina Turner</b> , właśc. Anna Mae Bullock, amerykańska wokalistka rockowa i popowa, tancerka i aktorka. Ur. 26.11.1939.
	25.05	<b>Dzień Afryki.</b>
95	25.05.1929	Ur. <b>Stanisław Goszczurny</b> , prozaik, publicysta, marynista, autor słuchowisk i scenariuszy, dziennikarz radiowy. ( <i>Mewy; Prom; Wiatr; Przyszedłem Pana zabić; Skrawek nieba; Mord w lesie kociewskim</i> ). Zm. 13.05.2013.
	26.05	<b>Dzień Matki.</b>
95	26.05.1929	Ur. <b>Janusz Wolniewicz</b> , prozaik, reportażysta i podróżnik. ( <i>Kursem srebrnych flot; Wachty z trzech oceanów; Archipelag pięciu kumulusów; Eskadra Delfinów; Kierunek wszędzie, czyli Wędrówki po ścieżkach Polaków</i> ). Zm. 27.04.2006.
80	26.05.1944	Ur. <b>Jarosław Kukulski</b> , kompozytor, aranżer, pianista, organista; ukończył PWSM w Poznaniu, grał w orkiestrze symfonicznej w Poznaniu i Zielonej Górze. Autor większości przebojów Anny Jantar; komponował także dla Ireny Jarockiej, Krzysztofa Krawczyka, Haliny Frąckowiak, Moniki Borys i in. Zm. 13.09.2010.
35	27.05.1989	<b>Największa tragedia w historii polskiego himalaizmu.</b> Podczas zejścia z Mount Everestu, po zdobyciu szczytu przez Eugeniusza Chrobaka i Andrzeja Marciniaka, pięciu polskich wspinaczy zginęło w lawinie: Mirosław Dąsał, Mirosław Gardzielewski, Andrzej Zygmunt Heinrich, Andrzej Otręba, Eugeniusz Chrobak (zmarł 28.05 w wyniku odniesionych obrażeń). Przeżył tylko Andrzej Marciniak, który jednak dotknięty śnieżną ślepotą został uwięziony na wysokości 6000 m. Ocalał dzięki brawurowej akcji ratunkowej zorganizowanej przez przebywającego w Himalajach Artura Hajzera.
95	28.05.1929	Ur. <b>Leszek Herdegen</b> , aktor, poeta, krytyk literacki. ( <i>Zadania domowe; Wiersze</i> ). Zm. 15.01.1980.

85	28.05.1939	Ur. <b>Wojciech Karolak</b> , muzyk jazzowy, pianista i kompozytor; wirtuoz organów Hammonda. Zm. 23.06.2021.
60	28.05.1964	<b>W Jerozolimie powołano Organizację Wyzwolenia Palestyny (OWP).</b>
50	28.05.1974	<b>Premiera „Nie ma mocnych”</b> – drugiego filmu trylogii Sylwestra Chęcińskiego o zwaśnionych kresowych rodzinach Karguli i Pawlaków.
25	28.05.1999	Zm. <b>Jan Lebenstein</b> , malarz, grafik. Studiował malarstwo w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie w pracowni Artura Nachta-Samborskiego. Debiutował w 1955 na wystawie „Przeciw wojnie, przeciw faszyzmowi” w Warszawie. W 1959 otrzymał prestiżową nagrodę – Grand Prix na I Międzynarodowym Biennale Młodych w Paryżu za cykl obrazów „Figury osiowe”. Od 1959 we Francji. Związany był ze środowiskiem polskiej emigracji, zwłaszcza paryskiej „Kultury”, ilustrował m.in. wydawane tam opowiadania Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. Był też autorem ilustracji do „Folwarku zwierzęcego” George'a Orwella, „Księgi Hioba”, „Apokalipsy” i „Księgi Rodzaju”. W 1976 otrzymał Nagrodę Fundacji im. A. Jurzykowskiego z Nowego Jorku. W 1998 odznaczony Krzyżem Wielkim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Jego prace znajdują się w zbiorach wielu muzeów na całym świecie, m.in. w Muzeum Narodowym w Warszawie, w muzeach w Krakowie i Poznaniu, w Museum of Modern Art w Nowym Jorku, Nationale d'Art Moderne w Paryżu. Ur. 5.01.1930.
	29.05	<b>Dzień Działacza Kultury i Drukarza.</b>
150	29.05.1874	Ur. <b>Gilbert Keith Chesterton</b> , angielski poeta, pisarz, eseista, dziennikarz, krytyk literacki; autor powieści detektywistycznych – twórca postaci detektywa – ojca Browna. Konserwatysta, przeciwnik socjalizmu, apologeta chrześcijaństwa, w 1922 przeszedł na katolicyzm. Był mistrz polemiki, paradoksu, absurdalnego humoru. ( <i>Człowiek, który był Czwartkiem; Kula i krzyż; Żywy człowiek; Obrona świata; Latająca gospoda; Ortodoksja; Charles Dickens</i> ). Zm. 14.06.1936.
65	29.05.1959	Ur. <b>Andrzej Sosnowski</b> , poeta, krytyk literacki, eseista, tłumacz. ( <i>Życie na Korei; Sezon na Helu; Po tęczy; Najrzykowniej</i> ).
25	29.05.1999	Zm. <b>Danuta Wawiłow</b> , poetka, prozaiczka, tłumaczka, autorka słuchowisk. ( <i>Rupaki; Strasznie ważna rzecz; Wędrownka; Wiersze dla niegrzecznych dzieci; Dzieci w lesie; Czupiradła; Ten dziwny Eryk</i> ; współautorka antologii: <i>Leci jabłko w chmury; Idzie rak nieborak; Czerwone jabłuszko; W zaklętym borze : od Puszkina do Jesienina; Piszczateczka</i> ). Ur. 14.04.1942.
115	30.05.1909	Ur. <b>Benny Goodman</b> , amerykański muzyk jazzowy, klarnecista, „król swingu”. Zm. 13.06.1986.
30	30.05.1994	Zm. <b>Juan Carlos Onetti</b> , pisarz urugwajski. Zaliczany przez krytyków do tzw. europejskich pisarzy Ameryki Południowej; wskazywano na związki jego twórczości z egzystencjalizmem. Od 1973 mieszkał w Madrycie. Laureat Nagrody Cervantesa

		(1980). ( <i>Krótkie życie</i> , 1950; <i>Martwy port</i> , 1961; <i>Kolekcjoner</i> , 1964; opowiadania: <i>Pożegnania</i> , 1954; <i>Historia kawalera z różą i ciężarnej dziewczyny z Liliputu</i> ). Ur. 1.07.1909. [115 rocznica urodzin]
	31.05	<b>Dzień Bociana Białego.</b>
35	31.05.1989	<b>Wznowiono wydawanie „Tygodnika Solidarność”</b> ; pismo nie ukazywało się od wprowadzenia stanu wojennego 13.12.1981 r.
20	31.05.2004	Zm. <b>Lech Budrecki</b> , krytyk literacki, eseista, tłumacz, autor utworów dramatycznych. ( <i>Władysław Reymont : zarys monograficzny; Jedenaście szkiców o prozie amerykańskiej; Piętnaście szkiców o nowej prozie amerykańskiej</i> ; współautor sztuk: <i>Drzwi; Dziś do ciebie przyjść nie mogę; Świt</i> ). Ur. 22.10.1930.
	<b>CZERWIEC</b>	
	1-30.06	<b>Święto Uwalniania Książek.</b>
	1.06	<b>Dzień Dziecka.</b>
	1.06-8.06	<b>Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom.</b>
590	1.06.1434	Zm. <b>Władysław Jagiełło</b> , król Polski.
75	1.06.1949	W Nowym Jorku powstał <b>Komitet Wolnej Europy</b> z planem utworzenia rozgłośni radiowych dla działaczy emigracyjnych z krajów Europy Środkowej i Wschodniej.
100	2.06.1924	<b>Sejm RP uchwalił tzw. ustawę radiową o poczcie, telegrafii i telefonii.</b> Ustawa regulowała w Polsce podstawowe kwestie dot. radiotelefonii i radiotelegrafii.
45	2.06.1979	<b>Papież Jan Paweł II rozpoczął pierwszą pielgrzymkę do Polski.</b> Spotkał się w Belwederze z Edwardem Gierkiem. Wygłosił historyczną homilię na Placu Zwycięstwa w Warszawie. Wizyta trwała do 10.06.
250	3.06.1769	<b>James Cook na statku „Endevaour” dotarł do Australii.</b>
100	3.06.1924	Zm. <b>Franz Kafka</b> , austriacki pisarz, pochodził z rodziny żydowskiej osiadłej w Czechach. Za życia opublikował niewiele – kilka opowiadań i fragment powieści <i>Ameryka</i> – i nie był szeroko znany jako pisarz. W testamencie polecił spalić niewydane rękopisy. Wykonawca testamentu, Max Brod, nie spełnił jednak woli autora i doprowadził do wydania jego utworów, dzięki którym Kafka został później uznany za jednego z najwybitniejszych pisarzy XX w. „Proces” należy do najściślejszego kanonu światowej literatury. ( <i>Ameryka</i> , 1927, wyd. pol. 1967;

		<i>Proces</i> , 1925, 1936; <i>Zamek</i> , 1926, 1958; poszczególne nowele i opowiadania: <i>Wyrok</i> ; <i>Przemiana</i> ; <i>Kolonia karna</i> ; <i>Lekarz wiejski</i> ; <i>Głodomór</i> ; inne: <i>List do ojca</i> ; <i>Dzienniki 1910-1923</i> , 1951, 1961; <i>Listy do Mileny</i> , 1952, 1959; <i>Listy do Felicji</i> 1967, 1976). Ur. 3.07.1883.
45	3.06.1979	Zm. <b>Tadeusz Kubiak</b> , poeta, satyryk, autor utworów dla dzieci i młodzieży oraz audycji radiowych. ( <i>Gałązka rozmarynu</i> ; <i>Słowo pod żaglem</i> ; <i>Ballady i pieśni</i> ; <i>Miłość prawdziwa</i> ; dla dzieci: <i>Piękna podróż</i> ; <i>Wesoły deszcz</i> ; <i>Moje marzenia</i> ; <i>Niby na niby</i> ; <i>Kocham ciebie, mamo</i> ). Ur. 16.05.1924. [100 rocznica urodzin]
100	4.06.1924	Ur. <b>Marek Sart</b> właśc. Jan Szczerbiński, kompozytor, aranżer, pianista; członek zespołu „Melomani”. Autor muzyki do operetek, m.in. <i>Jurandota</i> , <i>Kofty</i> , <i>Młynarskiego</i> ; muzyki filmowej ( <i>Mąż swojej żony</i> ; <i>Zbrodniarz i panna</i> ; <i>Przygoda z piosenką</i> ); muzyki koncertowej ( <i>Sonata na fortepian</i> ; <i>Kwartet smyczkowy</i> ); piosenek ( <i>Woziwoda</i> ; <i>Odejdź smutku</i> ; <i>Znad białych wydm</i> ; <i>Mimozami jesień się zaczyna</i> ; <i>Piosenka prawdę ci powie</i> ; <i>Bezdomna muzyczka</i> ; <i>Bal u Posejdona</i> ; <i>Bossa nova dla zakochanych</i> ). Zm. 6.11.2010.
85	4.06.1939	Ur. <b>Ireneusz Iredeński</b> , dramaturg, prozaik, poeta, autor monodramów, słuchowisk radiowych, scenariuszy filmowych, tekstów piosenek (poezja: <i>Wszystko jest obok</i> , 1957; <i>Moment bitwy</i> ; <i>Muzyka konkretna</i> , 1971; proza: <i>Ryba płynie za mordercą</i> , 1959; <i>Dzień oszusta</i> , 1962 [uznany przez część krytyki za „manifest anarchicznego cynizmu i nihilizmu”]; <i>Ukryty w słońcu</i> ; <i>Człowiek epoki</i> , 1971; <i>Manipulacja</i> , 1974; dramaty: <i>Zeście do piekła</i> ; <i>Jasełka-moderne</i> , 1962; <i>Trzecia pierś</i> ; <i>Żegnaj Judaszu</i> , 1965; <i>Dobroczyńca</i> ; <i>Sama słodycz</i> ; <i>Dacza</i> , 1981; <i>Głosy umarłych</i> , 1984; <i>Ołtarz wzniesiony sobie</i> , 1985; słuchowiska i monodramy: <i>Rytuał</i> ; <i>Czysta miłość</i> ; <i>Maria</i> , 1974; <i>Kwadrofonja</i> ; <i>Skąd ta wrażliwość</i> ). Zm. 9.12.1985.
80	4.06.1944	Zm. w Oświęcimiu <b>Bronisław Czech</b> , najwybitniejszy obok Stanisława Marusarza narciarz polski okresu międzywojennego; taternik, ratownik górski, kurier tatrzański podczas II wojny światowej. Ur. 25.07.1908 w Zakopanem.
35	4.06.1989	<b>Pierwsza tura wyborów do tzw. Sejmu kontraktowego</b> ; zwyciężyli kandydaci Komitetu Obywatelskiego przy przewodniczącym NSZZ Solidarność Lechu Wałęsie.
	5.06	<b>Światowy Dzień Ochrony Środowiska.</b>
80	5.06.1944	Zm. <b>Józef Beck</b> , pułkownik, polityk, dyplomata; podczas I wojny światowej w Legionach Polskich, współorganizator przewrotu majowego, współpracownik Józefa Piłsudskiego, w l. 1926-1930 szef jego kancelarii jako minister spraw wojskowych, w l. 1932-1939 minister spraw zagranicznych II Rzeczypospolitej; na forum Ligi Narodów bronił praw polskich w Wolnym Mieście Gdańsku oraz odrzucał wysuwane od jesieni 1938 r. przez Niemcy żądanie włączenia Gdańska do Rzeszy i wyznaczenie eksterytorialnych linii komunikacyjnych przez polskie Pomorze do Prus Wschodnich. ( <i>Przemówienia, deklaracje, wywiady 1931-1939</i> ; <i>Ostatni raport</i> ). Zm. 4.10.1894. [130 rocznica urodzin]

75	5.06.1949	Ur. <b>Ken Follett</b> , angielski pisarz, autor powieści sensacyjnych. ( <i>Igła; Człowiek z Sankt Petersburga; Zabójcza Pamięć; Uciekinier; Filary ziemi; Upadek gigantów; Zima świata</i> ).
45	5.06.1979	<b>Konferencja Episkopatu Polski na Jasnej Górze z udziałem papieża Jana Pawła II.</b>
25	5-17.06.1999	<b>VIII pielgrzymka papieża Jana Pawła II do Polski.</b>
20	5.06.2004	Zm. <b>Ronald Reagan</b> , amerykański polityk, republikanin, 40 prezydent Stanów Zjednoczonych (20.01.1981-20.01.1988), 33 gubernator Kalifornii, aktor filmowy. Przyczynił się do upadku radzieckiego systemu. Wspomagał Solidarność i antykomunistyczną opozycję w Polsce. W przemówieniu 8.03.1983 nazwał ZSRR „imperium zła”. Był twórcą tzw. programu „gwiazdnych wojen”. Ur. 6.02.1911.
230	6.06.1794	<b>Bitwa pod Szczekocinami</b> (woj. śląskie). Przegrana bitwa piętnastotysięcznych wojsk polskich pod dowództwem Tadeusza Kościuszki z niemal dwukrotnie liczniejszą i posiadającą czterokrotną przewagę artyleryjską armią rosyjsko-pruską dowodzoną przez króla Prus Fryderyka Wilhelma II i gen. mjr. Fiodora Denisowa. Wobec przewagi wojsk państw zaborczych, Tadeusz Kościuszko zdecydował – mimo bohaterskiej walki swoich żołnierzy – o wycofaniu wojsk powstańczych. W bitwie zginął bohater bitwy pod Maciejowicami Bartosz Głowacki.
225	6.06.1799	Ur. <b>Aleksander Puszkina</b> , rosyjski poeta okresu romantyzmu. ( <i>Ruslan i Ludmiła; Borys Godunow; Eugeniusz Oniegin</i> ). Zm. 10.02.1837.
80	6.06.1944	W nocy z 5 na 6 wojska aliantów rozpoczęły operację <b>Overlord</b> . Zwrotny punkt wojny w Europie. Wielki desant aliantów w Normandii i otwarcie w Europie drugiego frontu. W operacji uczestniczyło ponad 1200 okrętów wojennych, 4 tysiące barek desantowych, ponad 800 transportowców i kilkaset jednostek pomocniczych. Do północy 6 czerwca na przyczółku znalazło się 60 tysięcy żołnierzy amerykańskich i 75 tysięcy Brytyjczyków i Kanadyjczyków. Podczas desantu zginęło ok. 2,5 tysiąca żołnierzy sprzymierzonych, a ok. 8,5 tysiąca zostało rannych.
80	6.06.1944	<b>Wojska amerykańskie weszły bez walki do Rzymu.</b>
75	6.06.1949	<b>Pierwsze wydanie powieści George’a Orwella pt. 1984.</b>
45	6.06.1979	<b>Spotkanie papieża Jana Pawła II z przedstawicielami KUL-u na Jasnej Górze</b> podczas I pielgrzymki do Polski.
30	7.06.1994	Zm. <b>Tadeusz Siejak</b> , prozaik, inżynier elektryk. ( <i>Oficer; Próba; Pustynia; Księżę czasu; Dezenter; Głód sensu; Tam dołem płynie rzeka</i> ). Ur. 22.09.1949. [75 rocznica urodzin]
150	8.06.1874	Zm. <b>Cochise</b> , wódz Apaczów Chiricahua, przywódca zbrojnego oporu Indian przeciw ekspansji białych. Ur. ok. 1810.

85	8.06.1939	Ur. <b>Norman Davies</b> , brytyjski historyk i publicysta; autor książek o historii Polski ( <i>Boże igrzysko; Biały orzeł, czerwona gwiazda; Europa; Powstanie 44 – Bitwa o Warszawę</i> ).
45	8.06.1979	<b>Spotkanie papieża Jana Pawła II z profesorami wyższych uczelni Krakowa na Skatce podczas I pielgrzymki do Polski</b>
25	8.06.1999	Zm. <b>Zofia Kuratowska</b> , lekarz, naukowiec, polityk, wicemarszałek senatu 1989-1991, 1993-1995, współzałożycielka Unii Wolności.
10	8.06.2014	Zm. <b>Lech Niekrasz</b> , dziennikarz, pisarz, autor publikacji dotyczących spraw morskich. ( <i>Półmiskiem przez Atlantyki; Pilot tańczy na redzie; Wraki na wielkim holu; Czerwone i brunatne</i> ). Ur. 1933.
50	9.06.1974	Zm. <b>Miguel Asturias</b> , gwatemalski pisarz, przedstawiciel nurtu „realizmu magicznego”; laureat Nagrody Nobla (1967). ( <i>Bananowa trylogia; Stworzenie nowego życia; Ludzie z kukurydzy</i> ). Ur. 19.10.1899. [125 rocznica urodzin]
110	10.06.1914	Ur. <b>Henryk Tomaszewski</b> , grafik, jeden z twórców nowoczesnego plakatu polskiego. Zm. 11.09.2005.
80	10.06.1944	<b>W lasach Janowskich, Lipskich i w Puszczy Solskiej toczyła się do 24.06 największa na ziemiach polskich bitwa partyzancka.</b>
45	10.06.1979	<b>Homilia papieża Jana Pawła II w czasie mszy na Błoniach Krakowskich na zakończenie I pielgrzymki do Polski.</b>
20	10.06.2004	Zm. <b>Ray Charles</b> , niewidomy amerykański piosenkarz i muzyk. (Przeboje: <i>Georgia on My Mind; Hit the Road Jack; I Got a Woman</i> ). Ur. 23.09.1930.
160	11.06.1864	Ur. <b>Richard Strauss</b> , niemiecki kompozytor, przedstawiciel stylu romantycznego. (Opery: <i>Salome; Elektra; Kawaler srebrnej róży</i> ; poematy symfoniczne: <i>Don Juan; Ucieszne figle Dyla Sowizdrzała; Tako rzecze Zaratustra</i> ). Zm. 8.09.1949. [75 rocznica śmierci]
70	11.06.1954	Ur. <b>Władysław Zawistowski</b> , poeta, dramatopisarz, powieściopisarz, krytyk literacki i teatralny, tłumacz, wydawca, redaktor; dyrektor Departamentu Kultury Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. ( <i>Płonące biblioteki; Wieloryb; Geografia; Podróż do krańca mapy; Stąd do Ameryki; Bardzo długi czerwiec; Baśń o Raduniu, Ostrzycu i Sumie; Gwiazdy spadają w sierpniu; Ciemna niedziela; Sztandar z ortalionu; Radio Romans; Ulica Kwietna; Kto jest kim w Trylogii</i> ).
50	11.06.1974	Zm. <b>Franciszek Niepokólczycki</b> , pułkownik WP, (przed II wojną dyplomowany major saperów), uczestnik wojny polsko-bolszewickiej i kampanii wrześniowej w 1939. W czasie okupacji oficer ZWZ-AK; szef Związku Odwetu. Pomysłodawca nieudanego zamachu na Hitlera w Warszawie w październiku 1939. Od 1943 zastępca komendanta Kierownictwa Dywersji KG AK. M.in. koordynował akcję pomocy powstańcom w warszawskim getcie. W powstaniu warszawskim był szefem Wydziału Saperów Oddziału III KG AK, kierował produkcją materiałów



		wybuchowych i granatów. Po powrocie z oflagu w lutym 1945 zaangażował się w działalność Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj, a następnie podziemnej polityczno-wojskowej organizacji antykomunistycznej Zrzeszenie Wolność i Niezawistość (WiN), której został prezesem. Aresztowany w jesieni 1947 był jednym z głównych oskarżonych w krakowskim pokazowym procesie działaczy WiN i PSL Stanisława Mikołajczyka. W czasie procesu bronił swoich podwładnych i zdejmował z nich odpowiedzialność, twierdząc, że wszystkie działania podejmowali na jego rozkaz. Skazany na karę śmierci zamienioną w drodze łaski przez Bolesława Bieruta na dożywocie, wyszedł z więzienia w 1957. Pracował w spółdzielczości. Nigdy nie wystąpił do władz PRL o rehabilitację. Odznaczenia: Krzyż Walecznych (czterokrotnie), Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari (1944), Order Orła Białego (2008). Ur. 27.10.1900 w Żytomierzu.
45	11.06.1979	Zm. <b>John Wayne</b> , amerykański aktor filmowy; światową sławę zdobył jako odtwórca ról w westernach. ( <i>Dyliżans; El Dorado; Rio Grande; Rio Bravo</i> ).
45	12.06.1979	<b>Henryk Jaskuła</b> rozpoczął samotny rejs dookoła świata bez zawijania do portów; ukończył rejs 20.05.1980.
70	13.06.1954	Ur. <b>Antonina Krzysztoń</b> , pieśniarka, kompozytorka, autorka tekstów.
50	13.06-7.07.1974	<b>Mistrzostwa świata w piłce nożnej w Monachium. Polscy piłkarze, prowadzeni przez trenera Kazimierza Górskiego, doszli do półfinału i znaleźli się w czwórce najlepszych drużyn świata.</b> W walce o finał przegrali po dramatycznym meczu w strugach deszczu („mecz na wodzie”) z drużyną Niemiec 0:1 (3.07). W meczu o 3 miejsce (srebrny medal), pokonali Brazylię 0:1 (6.07). Wcześniej Polacy zwyciężyli Argentynę 3:2 (15.06), Haiti 7:0 (19.06), Włochy 2:1 (23.06), Szwecję 1:0 (26.06), Jugosławię 2:1 (30.06). Królem strzelców Mundialu został Grzegorz Lato (7 bramek). Mistrzostwo zdobyli Niemcy, którzy w finale wygrali z Holandią 2:1.
85	14.06.1939	Ur. <b>Marek Gaszyński</b> , dziennikarz muzyczny, prezenter radiowy, autor tekstów piosenek i książek poświęconych muzyce. Od 1958 współpracował z Rozgłośnią Harcerską PR, później z PR III i PR I. Napisał teksty do ponad 150 utworów, m.in. dla Czerwonych Gitar, Czesława Niemena, Haliny Frąckowiak, Wojciecha Gąssowskiego. (Teksty piosenek, m.in.: <i>Nie zadzieraj nosa; Przed pierwszym balem; Barwy jesieni; Posłuchaj, co ci powiem dziś; Stracić kogoś; Jesień idzie przez park; Śledztwo zakochanego; Szukam tamtej wiosny; Sen o Warszawie; Jeszcze swój egzamin zdasz; Klęcząc przed tobą; Za mną nie oglądaj się; Wołanie przez Dunajec; Gdzie się podziały tamte prywatki</i> ; książki: <i>Czas jak rzeka; Czerwone Gitary : nie spoczniemy; Fruwa twoja marynara; Mocne uderzenie : Czerwono-Czarni, Niebiesko-Czarni; Cudowne lata : moja historia rock and rolla w Polsce</i> ). Zm. 15.01.2023. [1 rocznica śmierci]
55	14.06.1969	Zm. w Wiesbaden <b>Marek Hłasko</b> , prozaik; legendarna postać powojennej literatury polskiej, symbol buntu i nonkonformizmu dla części ówczesnego młodego pokolenia. Od 1958 przebywał za granicą, m.in. w Francji, Niemczech, Izraelu, USA.

		<p>Publikował w paryskiej „Kulturze”. (<i>Pierwszy krok w chmurach; Następny do raję; Wszyscy byli odwróćeni; Pięćni dwudzięstoletni; Nawrócony w Jaffie; Sowa córka piekarza; Palcie ryż każdego dnia</i>). Na podstawie kilku opowiadań nakręćono przy końcu l. 50. filmy: <i>Pęćla; Ósmy dzień tygodnia; Baza ludzi umarćych</i>. Zm. w Wiesbaden. Ur. 14.01.1934. [90 rocznica urodzin]</p> <p><b>Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Marka Hfaski</b>. Zob. Patroni roku 2024.</p>
1	15.06.2023	<p>Zm. <b>Bogdan Urbankowski</b>, poeta, dramaturg, literaturoznawca, przed 1980 związany z opozycyjnym nurtem niepodległóćciowym, później z Solidarnośćcią. (<i>Czerwona msza albo uśmiech Stalina; Józef Piłsudski – marzyciel i strateg; Krew nie wysycha nigdy; Gniazdo Polskie : wspólna pamięć narodu; Bohaterowie i zdrajcy; Romantyzm polski</i>). Ur. 19.05.1943.</p>
100	16.06.1924	<p>Ur. <b>Adam Hanuszkiewicz</b>, reżyser teatralny, aktor; zasłynął z nowatorskich inscenizacji arcydzieł polskiej dramaturgii, m.in. utworów Mickiewicza, Słowackiego, Norwida, Wyspiańskiego, a także klasyków światowych. Zm. 4.12.2011.</p>
85	17.06.1939	<p>Ur. <b>Krzysztof Zanussi</b>, reżyser i scenarzysta filmowy, wykładowca akademicki. (Filmy: <i>Struktura kryształu; Życie rodzinne; Iluminacja; Barwy ochronne; Rok spokojnego słońca; Cwał; Obce ciało; Eter; Liczba doskonała</i>).</p>
20	17.06.2004	<p>Zm. <b>Jacek Kuroń</b>, historyk z wykształćenia, lewicowy polityk, jeden z czołowych przywódców opozycji demokratycznej w PRL, wielokrotnie zatrzymywany i więziony; współzałożyciel Komitetu Obrony Robotników. Po 1989 działacz Unii Demokratycznej, następnie Unii Wolności. W l. 1989-1990 i 1992-1993 minister pracy i opieki społecznej. (Artykuły programowe [publikowane poza cenzurą]: <i>Polityczna opozycja w Polsce, 1974; Myśli o programie działania, 1977; Zasady ideowe, 1978; Tezy o wyjściu z sytuacji bez wyjścia, 1982; Krajobraz po bitwie, 1987</i>; książki: <i>Polityka i odpowiedzialność; Wiara i wina; Do i od komunizmu; Jeśli nie panujemy nad swoim życiem, ono panuje nad nami</i>). Ur. 3.03.1934. [90 rocznica urodzin]</p>
75	18.06.1949	<p>Ur. <b>Lech Kaczyński</b>, bliźniaczy brat Jarosława Kaczyńskiego, prawnik, dr hab. prawa pracy, profesor Uniwersytetu Gdańskiego i Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W l. siedemdziesiątych XX w. współpracownik KOR, doradca Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego w Stoczni Gdańskiej w sierpniu 1980. Po ogłoszeniu stanu wojennego internowany; członek Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie; uczestnik obrad „okrągłego stołu”; współzałożyciel partii „Prawo i Sprawiedliwość”; senator I kadencji oraz poseł na Sejm I i IV kadencji; prezes Najwyższej Izby Kontroli; minister sprawiedliwości i prokurator generalny w rządzie Jerzego Buzka; prezydent miasta stołecznego Warszawy. W l. 2005-2010 Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Zginął w katastrofie samolotu rządowego pod Smoleńskiem 10.04.2010.</p>
55	18.06.1969	<p>Zm. <b>Jerzy Zawieyski</b>, dramaturg, prozaik, publicysta działacz polityczny. (<i>Daleko do rana; Droga do domu; Noc Huberta</i>). Ur. 2.10.1902.</p>

70	19-20.06.1954	Na Stadionie Wojska Polskiego w Warszawie odbył się pierwszy <b>Memoriał Janusza Kusocińskiego</b> , mityng lekkoatletyczny, który stał się jedną z najpopularniejszych imprez sportowych rozgrywanych w Polsce.
70	20.06.1954	Ur. <b>Jan Wołek</b> – poeta, pieśniarz, malarz, autor tekstów piosenek.
30	20.06.1994	<b>Ostatnia audycja Radia Wolna Europa.</b>
35	21.06.1989	Zm. <b>Halina Mikołajska</b> , aktorka, głównie role teatralne m.in. w sztukach <i>Maria Stuart</i> ; <i>Trzy siostry</i> ; <i>Wesele</i> ; współzałożycielka KOR-u. Ur. 22.03.1925.
110	22.06.1904	Ur. <b>Michał Choromański</b> , pisarz. ( <i>Miłosny atlas anatomiczny</i> ; <i>Schodami w górę, schodami w dół</i> ; <i>W rzecz wstąpić</i> ). Zm. 24.05.1972.
10	23.06.2014	Zm. <b>Małgorzata Braunek</b> , aktorka filmowa. ( <i>Żywot Mateusza</i> ; <i>Skok</i> ; <i>Ruchome piaski</i> ; <i>Polowanie na muchy</i> ; <i>Trzecia część nocy</i> ; <i>Diabeł</i> ; <i>Potop</i> ; <i>Lalka</i> ; <i>Tulipany</i> ; <i>Dom nad rozlewiskiem</i> ). Ur. 30.01.1947.
110	24.06.1914	Ur. <b>Jan Karski</b> , kurier Polskiego Państwa Podziemnego; w 1942 udał się do Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych z misją dostarczenia przywódcom tych państw materiałów informujących i alarmujących o zagładzie ludności żydowskiej dokonywanej przez Niemców na terenie okupowanej Polski. Zm. 13.07.2000 w USA.
	27.06	<b>Światowy Dzień Rybołówstwa.</b>
155	27.06.1869	Ur. <b>Wacław Gąsiorowski</b> , działacz niepodległościowy, powieściopisarz i publicysta. ( <i>Pigularz</i> ; <i>Huragan</i> ; <i>Rok 1809</i> ; <i>Pani Walewska</i> ; <i>Szwależerowie gwardii</i> ; <i>Księżna Łowicka</i> ; <i>Ortografia polska</i> ; <i>Nowa Kolchida</i> ; <i>1915-1916 : historia armii polskiej we Francji</i> ). Zm. 30.10.1939. [85 rocznica śmierci]
60	27.06.1964	Ur. <b>Wojciech Cejrowski</b> , polski podróżnik, dziennikarz, publicysta, autor filmów dokumentalnych (cykl <i>Boso przez świat</i> ), programów telewizyjnych ( <i>WC kwadrans</i> ), muzycznych audycji radiowych, występów stand-up comedy oraz książek sprzedawanych w setkach tysięcy egzemplarzy. Mieszka w Arizonie i na Kociewiu. (Książki: <i>Kołtun się jeży</i> ; <i>Podróżnik WC</i> ; <i>WC na końcu Orinoko</i> ; <i>Gringo wśród dzikich plemion</i> ; <i>Rio Anaconda</i> ; <i>Wyspa na prerii</i> ; <i>Piechotę do źródeł Orinoko</i> ).
45	27.06.1979	Zm. <b>Antoni Gołubiew</b> , pisarz, współzałożyciel pisma „Żagary”. (Powieści: <i>Bolesław Chrobry</i> ; <i>Puszcza</i> ; <i>Rozdroża</i> ; <i>Złe dni</i> ). Ur. 25.02.1907.
455	28.06.1569	<b>Na sejmie lubelskim uchwalono unię polsko-litewską</b> , której najważniejszym postanowieniem było utworzenie z Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego jednego państwa – Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
230	28.06.1794	<b>Podburzony przez jakobinów tłum w Warszawie powiesił bez sądu osiem osób podejrzanych o sprzyjanie Targowicy</b> , m.in. biskupa wileńskiego Ignacego

		Massalskiego i kasztelana przemyskiego Antoniego Czetwertyńskiego.
110	28.06.1914	<b>Zamach w Sarajewie na arcyksięcia Franciszka Ferdynanda</b> , austriackiego następcę tronu; spowodował wybuch I wojny światowej.
105	28.06.1919	<b>Podpisano wersalski traktat pokojowy, kończący I wojnę światową</b> ; postanowienia weszły w życie 10.01.1920. Postanowiono powołanie Ligi Narodów i utworzenie Wolnego Miasta Gdańska. Określone zostały granice i zobowiązania Niemiec, które uznały niepodległość Polski i Czechosłowacji oraz niezawisłość Austrii. Zdecydowano o przeprowadzeniu plebiscytów na Warmii, Mazurach i Powiślu, na Górnym Śląsku oraz w Szlezwiku.
100	28.06.1924	<b>Powołano przedsiębiorstwo Polskie Lasy Państwowe.</b>
	29.06	<b>Dzień Rybaka</b>
95	29.06.1929	Ur. <b>Oriana Fallaci</b> , włoska dziennikarka, publicystka i pisarka. Od 1956 r jako korespondentka relacjonowała niemal wszystkie światowe konflikty zbrojne. Publikowała m.in. w: "Spectatorze", "Corriere della Sera", "New York Times", "Time", "Wall Street Journal" i "Washington Post". Otrzymała nagrodę dziennikarską im. św. Wincentego w 1971 i 1979, literacką Uniwersytetu Columbia w Chicago w 1993 oraz Orła Jana Karskiego w 2006 za „niezłomną pasję i odwagę mówienia prawdy o czasach, którym daje świadectwo”. ( <i>Niepotrzebna płęć; Penelopa na wojnie; Wywiad z historią; List do nienarodzonego dziecka; Człowiek; Inszallah; Wściekłość i duma; Siła rozumu; Wywiad z sobą samą</i> ). Zm. 15.09.2006.
30	29.06.1994	Zm. <b>Helena Grossówna</b> , aktorka, tancerka, choreografka, śpiewaczka; podczas powstania warszawskiego komendantka grupy łączniczek i i sanitariuszek w batalionie „Sokół”. W I. 30. XX w. występowała w warszawskich teatrach rewiowych i kabaretach, m.in. w teatrzyku „Qui Pro Quo”. Była jedną z najbardziej znanych polskich aktorek okresu międzywojennego, „gwiazdą wodewilu i farsy filmowej”. (Role w filmach: <i>Dodek na froncie; Piętro wyżej; Królowa Przedmieścia; Florian; Paweł i Gaweł; Zapomniana melodia</i> ; po wojnie: <i>Kolorowe pończochy; O dwóch takich, co ukradli księżyc; Zbrodniarz i panna</i> ). Ur. 25.11.1904 [120 rocznica urodzin]
	30.06	<b>Święto Marynarki Wojennej.</b>
	<b>LIPIEC</b>	
	1.07	<b>Światowy Dzień Architektury.</b>
120	1.07.1904	Ur. <b>Karol Byszewski</b> , pisarz, felietonista, dziennikarz, przed wojną współpracownik czasopisma „Prosto z mostu”. Od 1945 na emigracji w Londynie. ( <i>Z Marszałkowskiej</i>

		<i>na Picadilly; Polacy w Anglii; Wczoraj na wrywki</i> ). Zm. 16.11.1990.
115	1.07.1909	Ur. <b>Juan Carlos Onetti</b> , pisarz urugwajski. Zaliczany przez krytyków do tzw. europejskich pisarzy Ameryki Południowej; wskazywano na związki jego twórczości z egzystencjalizmem. Od 1973 mieszkał w Madrycie. Laureat Nagrody Cervantesa (1980). ( <i>Krótkie życie</i> , 1950; <i>Martwy port</i> , 1961; <i>Kolekcjoner</i> , 1964; opowiadania: <i>Pożegnania</i> , 1954; <i>Historia kawalera z różą i ciężarnej dziewczycy z Liliputu</i> ). Zm. 30.05.1994. [30 rocznica śmierci]
100	1.07.1924	Marka polska przestała być prawnym środkiem płatniczym w kraju; wprowadzono – <b>złoty polski</b> .
90	1.07.1934	Ur. <b>Sydney Pollack</b> , amerykański reżyser filmowy. ( <i>Tootsie</i> ; <i>Czyż nie dobija się koni?</i> ; <i>Oczy szeroko zamknięte</i> ; <i>Gracz</i> ; <i>Trzy dni kondora</i> ; <i>Pożegnanie z Afryką</i> ). Zm. 26.05.2008.
45	1.07.1979	Zm. <b>Jan Edward Kucharski</b> , pisarz, autor utworów dla dzieci i młodzieży oraz słuchowisk i widowisk telewizyjnych; tematem lub scenerią wielu jego utworów jest przyroda. (Powieści: <i>Zielone serce</i> ; <i>Zeszyt z brzozonej kory</i> ; <i>Wędrówki z dziadkiem Romanem</i> ; <i>Befsztyk z bawołu</i> ; opowiadania: <i>Leśne godziny</i> ; <i>Bunkier Cygana</i> ; <i>Co komu z lasu</i> ; <i>Przyniesione z lasu</i> ). Ur.26.12.1914 [110 rocznica urodzin]
25	1.07.1999	Zm. <b>Edward Dmytryk</b> , amerykański reżyser filmowy. ( <i>Żegnaj laleczko</i> ; <i>Krzyżowy ogień</i> ; <i>Koniec romansu</i> ; <i>Żołnierz fortuny</i> ). Ur. 4.09.1908.
20	1.07.2004	Zm. <b>Marlon Brando</b> , jeden z najwybitniejszych aktorów amerykańskich, gwiazda kina, siedmiokrotnie nominowany do Oscara, w l. 50. XX w. uosabiał pokoleniową postawę buntu i nonkonformizmu. ( <i>Pokłosie wojny</i> , 1950; <i>Tramwaj zwany pożądaniem</i> , 1951; <i>Viva Zapata!</i> , 1952; <i>Juliusz Cezar</i> , 1953; <i>Dziki</i> , 1953; <i>Na nabrzeżach</i> , 1954; <i>Młode lwy</i> , 1958; <i>Dwa oblicza zemsty</i> , 1961; <i>Obława</i> , 1965; <i>Ojciec chrestny</i> , 1971; <i>Ostatnie tango w Paryżu</i> , 1972; <i>Przełomy Missouri</i> , 1976; <i>Czas Apokalipsy</i> , 1979; <i>Tylko dla białych</i> , 1989; <i>Kolumb odkrywca</i> , 1992; <i>Odważny</i> , 1997). Ur. 3.04.1924. [100 rocznica urodzin]
	2.07	<b>Dzień Dziennikarza Sportowego.</b>
85	2.07.1939	Ur. <b>Iga Cembrzyńska</b> , aktorka, piosenkarka, reżyserka. (Role w filmach: <i>Rękopis znaleziony w Saragossie</i> ; <i>Jowita</i> ; <i>Gwiazdny pył</i> ; <i>Wrzeczono czasu</i> ; piosenki: <i>W siną dal</i> ; <i>Intymny świat</i> ; <i>Mówiłem żartem</i> ; <i>Żelazna Brama</i> ).
25	2.07.1999	Zm. <b>Mario Puzo</b> , amerykański pisarz włoskiego pochodzenia, zdobył rozgłos przede wszystkim jako autor książek opisujących sycylijską mafię. ( <i>Sycylijczyk</i> ; <i>Omerta</i> ; <i>Ojciec chrestny</i> , 1969). Ur. 15.10.1920.
120	3.07.1904	Ur. <b>Halina Auderska</b> , pisarka. ( <i>Poczwarki Wielkiej Parady</i> ; <i>Ptasi gościniec</i> ; <i>Babie lato</i> ). Zm. 21.02.2000.

100	3.07.1924	W Warszawie rozpoczął się <b>I Zlot Narodowy Harcerstwa Polskiego</b> ; trwał do 9.07. W Zlocie uczestniczyło kilka tysięcy harcerzy i harcerek stacjonujących w odrębnych obozach w Świdrze.
80	3.07.1944	Zm. <b>Adolf Nowaczyński</b> , eseista, satyryk pamflecista, dramaturg, poeta; czołowy publicysta obozu narodowo-demokratycznego w okresie międzywojennym. ( <i>Małpie zwierciadło</i> , 1902; powieści dramatyczne: <i>Car Samozwaniec, czyli Polskie na Moskwie gody</i> , 1908; <i>Wielki Fryderyk</i> , 1910; <i>Cyganeria Warszawska</i> , 1912 [wystawiona w Gdańsku w 1974]; <i>Komendant w Paryżu</i> , 1926; <i>O żonach złych i dobrych</i> , 1931; studia i szkice: <i>Góry z piasku</i> , 1922; <i>Pamflety</i> , 1930; <i>Plewy i perty</i> , 1934; <i>Słowa, słowa, słowa</i> , 1938). Ur. 9.01.1876.
60	3.07.1964	<b>Zwołanie przez papieża Jana XXIII drugiego Soboru Watykańskiego</b> . Papież ogłosił nowe idee społecznej doktryny kościoła w encyklikach „ <i>Mater et Magistra</i> ” oraz „ <i>Pacem in Terris</i> ”.
	4.07	<b>Święto Narodowe Stanów Zjednoczonych</b> . Rocznica ogłoszenia Deklaracji Niepodległości w 1776 r.
95	4.07.1929	Ur. <b>Konrad Swinarski</b> , reżyser i scenograf; stworzył wybitne inscenizacje dramatu romantycznego i neoromantycznego. ( <i>Nie-Boska komedia</i> Krasińskiego; <i>Sędziowie i Klątwa</i> ; <i>Wyzwolenie</i> Wyspiańskiego; <i>Dziady</i> Mickiewicza; <i>Sen nocy letniej</i> ; <i>Ryszard III</i> Szekspira). Zm. 19.08.1975.
90	4.07.1934	Zm. <b>Maria Skłodowska-Curie</b> , chemik, fizyk, współtwórczyni nauki o promieniotwórczości; wraz z mężem Piotrem Curie odkryła nowe pierwiastki rad i polon; jako pierwsza kobieta w historii otrzymała stopień doktora fizyki; dwukrotna laureatka Nagrody Nobla w 1903 i 1911. W 1932 z pomocą Prezydenta RP Ignacego Mościckiego założyła w Warszawie jeden z pierwszych instytutów leczenia chorób nowotworowych. W 1995 jako pierwsza kobieta spoczęła w paryskim Panteonie. Ur. 7.11.1867.
70	4.07.1954	Ur. <b>Andrzej Poniedziałki</b> , satyryk, artysta kabaretowy, autor tekstów piosenek.
15	4.07.2009	Zm. <b>Marta Tomaszewska</b> , polska powieściopisarka i poetka. ( <i>Gdzie ten skarb?</i> ; <i>Tapatiki</i> ; <i>Zamach na wyspę</i> ; <i>Pan Tu i Pan Tam</i> ). Ur. 10.04.1933.
	5.07	<b>Dzień Słowiańskich Apostołów Cyryla i Metodego</b> .
135	5.07.1889	Ur. <b>Jean Cocteau</b> , francuski poeta, dramaturg, scenarzysta, krytyk literacki, reżyser, malarz, grafik, ilustrator książek. (Filmy: <i>Piękna i bestia</i> ; <i>Orfeusz</i> ; <i>Wieczny powrót</i> ). Zm. 11.10.1963.
10	5.07.2014	Zm. <b>Kazimierz Winkler</b> , poeta, rysownik, autor tekstów piosenek. (Piosenki: <i>Czerwony autobus</i> ; <i>Gdy mi ciebie zabraknie</i> ; <i>Pierwszy siwy włos</i> ; <i>Przyjdzie na to czas</i> ; <i>Tych lat nie odda nikt</i> ; <i>O mnie się nie martw</i> ; <i>Dozwolone od lat osiemnastu</i> ;

		Wędrownie gitary). Ur. 23.11.1918.
215	6.07.1809	Zakończyła się <b>bitwa pod Wagram</b> , jedna z największych bitew kampanii napoleońskiej. Wojska francuskie pod dowództwem cesarza Napoleona pokonały wojska austriackie dowodzone przez arcyksięcia Karola Ludwika.
100	6.07.1924	Ur. <b>Louie Bellson</b> , amerykański perkusista big-bandowy, kompozytor i aranżer; występował z większością najślawniejszych jazzmanów, m.in. z Dukiem Ellingtonem, Louisem Armstrongiem, Bennym Goodmanem, Dizzym Gillespiem, Tommym Dorseyem; uważany za jednego z najbogiejszych technicznie perkusistów w historii jazzu. Zm. 14.02.2009. [15 rocznica śmierci]
70	6.07.1954	Ur. <b>Grzegorz Skawiński</b> , muzyk rockowy, gitarzysta, piosenkarz, kompozytor. Największą popularność zdobył jako wokalista i gitarzysta zespołu Kombi, którego był współzałożycielem; później lider grupy Skywalker, a następnie O.N.A. i Kombii. W Radiu Gdańsk prowadził audycję „Gitarmania”.
120	7.07.1904	Ur. <b>Wojciech Natanson</b> , pisarz, krytyk teatralny, tłumacz literatury francuskiej. (Szkice: <i>Godzina dramatu; Do trzech razy sztuka; Szaniawski; Moje przygody literackie</i> ). Zm. 2.08.1996.
80	7.07.1944	<b>W ramach akcji Ostra Brama oddziały AK okręgu wileńskiego rozpoczęły walki o wyzwolenie Wilna.</b> Wsparte przez wojska radzieckie wyzwoliły Wilno 13.07; po zdobyciu miasta Rosjanie rozbroili żołnierzy AK, a następnie większość z nich uwięzili.
40	7.07.1984	Zm. <b>Stanisław Pagaczewski</b> , pisarz, autor książek dla dzieci i młodzieży. ( <i>Raj na kółkach; Gospoda pod Upiorkiem; Anna z mórz południowych; Bzdurki dla córki</i> ; cykl przygód profesora Baltazara Gąbki: <i>Porwanie Baltazara Gąbki; Misja profesora Gąbki; Gąbka i latające talerze</i> ). Ur. 9.07.1916.
220	8.07.1804	Ur. <b>Włodzimierz Bonawentura Krzyżanowski</b> , polski i amerykański generał, uczestnik wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych, brał udział w negocjacjach dot. zakupu Alaski. Zm. 31.01.1887.
70	8.07.1954	<b>W Instytucie Matematycznym PAN w Warszawie skonstruowano pierwszy w Polsce elektronowy mózg matematyczny.</b>
35	8.07.1989	Zm. <b>Jerzy Pertek</b> , pisarz, publicysta; autor ponad 50 książek i broszur o tematyce marynistycznej, popularyzator polskiej Marynarki Wojennej. ( <i>Wielkie dni małej floty; Polacy na szlakach morskich świata; Marynarze generała Kleberga</i> ). Ur. 26.03.1920.
80	9-26.07.1944	<b>Bitwa pod Studziankami</b> stoczona przez I Brygadę Pancerną im. Bohaterów Westerplatte z wojskiem niemieckim o utrzymanie przyczółka warecko-magnuszewskiego.

95	9.07.1929	Zm. <b>Julian Fałat</b> , malarz, malował m.in. obrazy o tematyce myśliwskiej i pejzaże zimowe. ( <i>Modlący się starzec; Oszczepnicy; Powrót z niedźwiedziem; Łoś; Krajobraz zimowy z rzeką</i> ). Ur. 30.07.1853.
100	9.07.1924	Ur. <b>Jerzy Procner</b> , dyrygent i kompozytor, prowadził orkiestry w Katowicach, Warszawie i Gdańsku. Był kierownikiem Studia Wokalno-Aktorskiego Teatru Muzycznego w Gdyni (od 1968) oraz kierownikiem artystycznym i dyrygentem Opery Bałtyckiej (1969-1971). Zm. 16.04.1980.
230	10.07.1794	<b>Wojska powstańcze pod dowództwem Tadeusza Kościuszki zadały dotkliwe straty wojskom pruskim i rosyjskim pod Raszynem na przedpolach Warszawy.</b>
85	10.07.1939	<b>Brytyjski premier Arthur N. Chamberlain, przemawiając w Izbie Gmin, wyraził gotowość Wielkiej Brytanii do udzieleni pomocy Polsce w wypadku zagrożenia jej niepodległości przez Niemcy.</b>
55	10.07.1969	Zm. <b>Bogumił Kobiela</b> , aktor teatralny i filmowy. W l. 1953-1955 i 1958-1960 występował w Teatrze Wybrzeże. Współtwórca teatryku studenckiego Bim-Bom, gdzie grał, reżyserował i pisał scenariusze. W 1960 przeniósł się do Warszawy, grał m.in. w Teatrze Ateneum i Teatrze Komedia, występował w kabaretach „Wagabunda” i „Dudek”, także w teatrze TV (m.in. <i>Mieszczanin szlachcicem</i> ) i telewizyjnych programach estradowych z cyklu <i>Poznajmy się i Małżeństwo doskonałe</i> . (Role filmowe: <i>Popiół i diament</i> , 1958; <i>Do widzenia do jutra</i> (także współscenarzysta), 1960; <i>Zezowate szczęście</i> , 1960; <i>Rękopis znaleziony w Saragossie</i> , 1964; <i>Małżeństwo z rozsądku</i> , 1966; <i>Ręce do góry</i> , 1967; <i>Człowiek z M-3</i> , 1968; <i>Przekładaniec</i> , 1968; <i>Wszystko na sprzedaż</i> , 1969). Ur. 31.05.1931.
70	11.07.1954	Ur. <b>Ilona Łepkowska</b> , scenarzystka, autorka scenariuszy m.in. do filmów <i>Och, Karol; Galimatias, czyli kogel mogel II; Klan; M jak miłość; Na dobre i na złe; Nigdy w życiu</i> .
65	11.07.1959	Ur. <b>Suzanne Vega</b> , amerykańska wokalistka folkowa i folk rockowa, kompozytorka i autorka tekstów piosenek.
50	11.07.1974	Zm. <b>Pär Lagerkvist</b> , szwedzki poeta, prozaik i dramaturg; laureat literackiej Nagrody Nobla w 1951. ( <i>Zło; Karzeł; Barabasz; Sybilla; Śmierć Ahaswera; Pielgrzym</i> ). Ur. 23.05.1891.
35	11.07.1989	Zm. <b>Sylwester Zych</b> , polski ksiądz katolicki, działacz i duszpasterz środowisk opozycyjnych w PRL; w 1982 r. skazany na 6 lat pozbawienia wolności za pomoc udzieloną młodym ludziom, uczestniczącym w zabójstwie sierżanta MO Zdzisława Karosa, do którego doszło w trakcie odbierania mu służbowej broni; ułaskawiony w 1986 r.; został zamordowany w niewyjaśnionych okolicznościach w Krynicy Morskiej. Ur. 19.05.1950.
15	11.07.2009	Zm. <b>Andrzej Tylczyński</b> , autor tekstów piosenek, dziennikarz, pisarz, satyryk. Napisał ponad 200 piosenek, z których wiele weszło do klasyki polskiej piosenki; współpracował z kompozytorami Andrzejem Korzyńskim, Wojciechem Piętowskim, Jerzym Abratowskim; utwory z jego tekstami śpiewali m.in. Maria Koterbska, Hanna



		Rek, Irena Santor, Anna German, Ludmiła Jakubczak, Piotr Szczepanik, Bogdan Łazuka, Irena Jarocka. Pod koniec lat 70. wyjechał do Holandii. (Piosenki: <i>Augustowskie noce; Klip klip, klap klap; Najtrudniejsze są chwile pożegnań; Kochać; Goniąc kormorany; Nigdy więcej; Dzień niepodobny do dnia; W zielonym zoo; Dzisiaj, jutro, zawsze; Znad białych wydm; Czekał na miłość; Domek bez adresu; Motylem jestem</i> ; powieść: <i>Kryptonim – jeździec polski</i> ). Ur. 1.01.1925 w Poznaniu
1	11.07.2023	Zm. <b>Milan Kundera</b> , czeski i francuski powieściopisarz, eseista. ( <i>Żart; Śmieszne miłości; Życie jest gdzie indziej; Księga śmiechu i zapomnienia; Nieznośna lekkość bytu; Sztuka powieści; Nieśmiertelność; Tożsamość; Zastłona</i> ). Ur. 1.04.1929. [95 rocznica urodzin]
120	12.07.1904	Ur. <b>Pablo Neruda</b> (właśc. Ricardo Eliécer Neftalí Reyes Basualto), chilijski poeta, dramaturg. Laureat literackiej Nagrody Nobla w 1971. ( <i>Pieśń powszechna; Rzecz o zmierniku; Odas elementales; Cien Sonetos de Amor</i> ; dramat: <i>Sława i śmierć Joachima Muriety</i> ; wspomnienia: <i>Wyznaję, że żyłem</i> ). Zm. 23.09.1973.
100	12.07.1924	Ur. <b>Maria Koterbska</b> , piosenkarka; nagrała ok. 400 piosenek. Debiutowała w 1950. (Największe przeboje: <i>Brzydula i rudzielec; Mój chłopiec piłkę kopie; Nie o mnie; Parasolki; Augustowskie noce; Chłopcy z obcych mórz; Tak w Polskę iść; Serduszko puka w rytmie cza-cza; Karuzela; Do grającej szafy grosik wrzucić; Odejdź smutku</i> ). Zm. 18.01.2021.
95	12.07.1929	Ur. <b>Jan Długosz</b> , taternik, alpinista; legendarna postać polskiego taternictwa, autor wielu ekstremalnych dróg wspinaczkowych i pierwszych przejść w Tatrach, inicjator wspinaczek zimowych. W 1961 uczestniczył, m.in. z Chrisem Boningtonem, słynnym angielskim alpinistą, w pierwszym przejściu Filara Freney Mont Blanc. Zginął na Zadnim Kościelcu w Tatrach Wysokich 2.07.1962. (Opowiadania: <i>Komin Pokutników</i> , 1964).
230	13.07.1794	<b>Początek trwającego dwa miesiące oblężenia Warszawy przez wojska prusko-rosyjskie</b> dowodzone przez króla Prus Fryderyka Wilhelma II. Wojska zaborców nie zdołały zdobyć Warszawy, której obroną dowodził Tadeusz Kościuszko, i odeszły spod stolicy 6.09.
90	13.07.1934	Ur. <b>Wole Soyinka</b> , właśc. Akinwande Oluwole Soyinka, nigeryjski dramaturg, prozaik, poeta, tworzący w języku angielskim, aktor i reżyser; laureat literackiej Nagrody Nobla w 1986. ( <i>Plon Kongiego; Interpretatorzy; wybór: Kuranty ciszy i inne wiersze</i> ).
	14.07	<b>Święto narodowe Francji.</b> Rocznica zdobycia przez lud Paryża Bastylia w 1789 r.
235	14.07.1789	<b>Zdobycie Bastylia przez lud Paryża.</b>
170	14.07.1854	Ur. <b>Jacek Malczewski</b> , malarz, symbolista, jeden z głównych przedstawicieli Młodej Polski. (Obrazy: <i>Moja dusza; Śmierć Ellenai; W tumanie; Wigilia na Syberii</i> ;

		<i>Thanatos; Śmierć; Aniele, pójde za tobą; Idź nad strumienie; Zatruta studnia; Wiara, nadzieja, miłość; Błędne koło; Melancholia; Polonia; Tobiasz z aniołami; Rzeczywistość</i> ). Zm. 8.10.1929. [95 rocznica śmierci]
150	14.07.1874	Ur. <b>Jerzy Żuławski</b> , pisarz, poeta, dramaturg okresu Młodej Polski, jeden z prekursorów polskiej literatury fantastycznonaukowej. ( <i>Na srebrnym globie; Stara Ziemia; Zwycięzca</i> ). Zm. 9.08.1915.
120	14.07.1904	Ur. <b>Isaac Bashevis Singer</b> , amerykański pisarz pochodzenia żydowskiego urodzony w Polsce, piszący w języku jidysz; laureat literackiej Nagrody Nobla w 1978. ( <i>Krótki piątek; Namiętności; Seans; Moc światła; Sztukmistrz z Lublina</i> ). Zm. 24.07.1991.
30	14.07.1994	Zm. <b>Henry Mancini</b> , amerykański kompozytor i aranżer pochodzenia włoskiego, autor muzyki filmowej, zdobywca 4 Oskarów, 20 nagród Grammy, nagrody Golden Glob. ( <i>Tarantula; Dotyk zła; Śniadanie u Tiffanny'ego; Dni wina i róż; Różowa Pantera; Strzał w ciemności; Zemsta Różowej Pantery; Victor/Victoria</i> ). Ur. 16.04.1924 [100 rocznica urodzin]
25	14.07.1999	Zm. <b>Władysław Hasiór</b> , rzeźbiarz, malarz, scenograf związany z Podhalem. Autor pomników i rzeźb plenerowych. ( <i>Słoneczny rydwan; Ratownikom górskim; Ogniste ptaki; Płonąca Pieta</i> ). Ur. 14.05.1928.
15	14.07.2009	Zm. <b>Zbigniew Zapasiewicz</b> , aktor teatralny i filmowy, reżyser, pedagog; związany z warszawskimi teatrami – Dramatycznym, Polskim i Powszechnym. (Role filmowe: <i>Barwy ochronne; Bez znieczulenia; Ziemia obiecana; Mazepa; Lalka; Korczak</i> ). Ur. 14.07.2009. [90 rocznica urodzin]
120	15.07.1904	Zm. <b>Antoni Czechow</b> , rosyjski dramatopisarz i nowelista. Klasyk światowej literatury. (Dramaty: <i>Mewa; Wujaszek Wania; Trzy siostry; Wiśniowy sad; Płatonow</i> ). Ur. 17.01.1860.
35	15.07.1989	Zm. <b>Maria Kuncewiczowa</b> , pisarka, eseistka, tłumaczka literatury angielskiej, francuskiej i skandynawskiej. ( <i>Cudzoziemka; Zmowa nieobecnych; Klucze; Tristan 1846; Dni powszednie państwa Kowalskich</i> [pierwsza w Polsce powieść radiowa]). Ur. 30.10.1899. [120 rocznica urodzin]
35	15.07.1989	Zm. <b>Artur Sandauer</b> , krytyk i historyk literatury, pisarz, eseista, tłumacz literatury rosyjskiej i greckiej klasyki, bibliista; propagator twórczości Gombrowicza i Schulza. ( <i>Śmierć liberała; Teoria i historia; Zapiski z martwego miasta; Poeci czterech pokoleń; Matecznik literacki</i> ). Ur. 14.12.1913.
100	16.07.1924	Ur. <b>Stanisław Różewicz</b> , scenarzysta i reżyser filmów fabularnych i dokumentalnych. ( <i>Wolne miasto; Miejsce na ziemi; Westerplatte; Samotność we dwoje; Pasja; Kobieta w kapeluszu; Nocny gość</i> ). Zm. 9.11.2008.
35	16.07.1989	Zm. <b>Herbert von Karajan</b> , austriacki dyrygent, dyrektor opery w Ulm, Berlinie, Wiedniu; dyrektor orkiestry symfonicznej Berliner Philharmoniker; jeden z

		najwybitniejszych dyrygentów operowych i symfonicznych XX w. Ur. 5.04.1908.
1	16.07.2023	Zm. <b>Jane Mallory Birkin</b> , aktorka i piosenkarka brytyjska, mieszkająca we Francji, szczególnie popularna w l. 60. i 70. XX w. W 1969 wykonała razem z Sergem Gainsbourgiem skandalizującą, jak na owe czasy, piosenkę „Je t’aime... moi non plus”, zakazaną w wielu krajach. Wydała kilkanaście albumów, zagrała w kilkudziesięciu filmach. (Filmy: <i>Powiększenie</i> ; <i>Gdyby Don Juan był kobietą</i> ; <i>Kobieta mego życia</i> ; <i>Piękna złoźnica</i> ). Ur. 14.12.1946.
625	17.07.1399	Zm. <b>Jadwiga Andegaweńska</b> , królowa Polski od 1384; żona Władysława Jagiełły; fundatorka kościołów; opiekunka szpitali; inicjatorka utworzenia fakultetu teologii na Akademii Krakowskiej; kanonizowana przez Jana Pawła II w 1997 r.
125	17.07.1899	Ur. <b>James Cagney</b> , amerykański aktor filmowy, gwiazdor filmów gangsterskich, w których grał role „twardych facetów”. ( <i>Wróg publiczny</i> ; <i>Agenci policji śledczej</i> ; <i>Aniołowie o brudnych twarzach</i> ; <i>Burzliwe lata dwudzieste</i> ; <i>Yankie, Doodle, Dandy</i> ; <i>Biały żar</i> ; <i>Człowiek o tysiącu twarzy</i> ; <i>Raz, dwa, trzy</i> ; <i>Ragtime</i> ). Zm. 30.03.1986.
90	17.07.1934	Ur. <b>Ryszard Filipiński</b> , aktor i reżyser. (Role w filmach: <i>Południk zero</i> ; <i>Hubal</i> ; <i>Zbrodniarz, który ukradł zbrodnię</i> ; <i>Jowita</i> ; <i>Potop</i> ; <i>Stara baśń</i> ; <i>Zaginiona</i> ; <i>Pitbull</i> ; <i>Zamach stanu</i> ; reżyserował: <i>Wysokie loty</i> ; <i>Orzeł i reszka</i> ; <i>Zamach stanu</i> ). Zm. 22.10.2021.
80	17.07.1944	<b>Bitwa o Ankonę</b> . 2 Korpus Polski prowadził od 15 czerwca działania pościgowe za cofającymi się wzdłuż włoskiego wybrzeża adriatyckiego dywizjami niemieckimi. !7-18.06 stoczył z nimi zwycięską bitwę i wkroczył do strategicznie ważnego dla aliantów portu w Ankonie, w środkowych Włoszech.
80	17.07.1944	We wsi Bogusze <b>NKWD podstępnie rozbroiło i aresztowało zaproszonych na rozmowy dowódców AK okręgu wileńskiego</b> .
65	17.07.1959	Zm. <b>Billie Holiday</b> , właśc. Eleonora Fagan, amerykańska wokalistka jazzowa, wykonawczyni bluesa. Ur. 7.04.1915.
15	17.07.2009	Zm. <b>Leszek Kołakowski</b> , polski filozof, historyk filozofii i myśli religijnej, eseista, publicysta, prozaik. ( <i>Szkice o filozofii katolickiej</i> ; <i>Czym jest socjalizm?</i> ; <i>Główne nurty marksizmu : powstanie - rozwój - rozkład</i> ; <i>Filozofia pozytywistyczna : od Hume’a do Koła Wiedeńskiego</i> ; <i>Obecność mitu</i> ; <i>Czy diabeł może być zbawiony i 27 innych kazań</i> ; <i>Cywilizacja na ławie oskarżonych</i> ; <i>Moje słuszne poglądy na wszystko</i> ; <i>13 bajek z królestwa Lailonii dla dużych i małych</i> ; <i>Światopogląd i życie codzienne</i> ; <i>Mini-wykłady o maxi-sprawach</i> ). Ur. 23.10.1927.
1960	18.07.64	<b>Wielki pożar Rzymu</b> . Wbrew legendzie Neron nie grał podczas pożaru na lirze, tylko recytował wiersze. Po pożarze rozpoczął prześladowania chrześcijan, których oskarżył o zniszczenie miasta.

100	18.07.1924	<b>Sejm RP uchwalił ustawę wprowadzającą obowiązkowe wspieranie robotników na wypadek bezrobocia.</b>
50	18.07.1974	<b>Otwarcie Portu Północnego w Gdańsku.</b>
650	19.07.1374	Zm. <b>Francesco Petrarca</b> , włoski poeta i humanista otwierający okres humanizmu europejskiego. ( <i>Afryka; Pieśni; Sonety do Laury; Sielanki</i> ). Ur. 20.07.1304. [720 rocznica urodzin]
190	19.07.1834	Ur. <b>Edgar Degas</b> , malarz francuski, impresjonista. ( <i>Tancerki na scenie; Różowe tancerki; Lekcja tańca</i> ). Zm. 27.09.1917.
90	19.07.1934	Ur. <b>Janusz Wincenty Christa</b> , polski autor komiksów, rysownik i scenarzysta. Stworzył jedną z najpopularniejszych polskich serii komiksów pt. „Kajko i Kokosz”. Laureat Nagrody Prezydenta Miasta Gdańska w Dziedzinie Kultury oraz Srebrnego Medalu „Zasłużony Kulturze – Gloria Artis”. Zm. 15.11. 2008.
35	19.07.1989	Podczas inauguracyjnego posiedzenia Zgromadzenia Narodowego posłowie wybrali w tajnym głosowaniu (270 do 233 głosów) na prezydenta Polski gen. <b>Wojciecha Jaruzelskiego</b> , twórcę stanu wojennego 13.12.1981 i delegatora Solidarności.
720	20.07.1304	Ur. <b>Francesco Petrarca</b> , włoski poeta i humanista. ( <i>Afryka; Pieśni; Sonety do Laury; Sielanki</i> ). Zm. 19.07.1374. [650 rocznica śmierci]
490	20.07.1534	Oficyna <b>Cambridge University Press</b> otrzymała królewski patent Henryka VIII na druk i sprzedaż książek – jest to najstarsze, działające nieprzerwanie wydawnictwo na świecie, wydaje książki naukowe i edukacyjne.
120	20.07.1904	Ur. <b>Hanna Ożogowska</b> , pisarka, tłumaczka, autorka utworów dla dzieci i młodzieży ( <i>Złota kula; Ucho od śledzia; Głowa na tranzystorach; Chłopak na opak; Dziewczyzna i chłopak</i> ). Zm. 26.04.1995.
80	20.07.1944	<b>Nieudany zamach na Hitlera</b> w Kwaterze Głównej Wehrmachtu pod Kętrzynem.
80	20.07.1944	W Moskwie z inicjatywy Józefa Stalina <b>utworzono Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego</b> . Przewodniczącym został Edward Osóbka-Morawski, a jego zastępcami Wanda Wasilewska i Andrzej Witos.
125	21.07.1899	Ur. <b>Ernest Hemingway</b> , amerykański pisarz; laureat literackiej nagrody Nobla w 1954. ( <i>Słońce też wschodzi; Pożegnanie z bronią; Komu bije dzwon; 49 opowiadań; Stary człowiek i morze</i> ). Zm. 2.07.1961.
100	21.07.1924	Ur. <b>Alojz Rebula</b> , słoweński pisarz, dramaturg, eseista i tłumacz. ( <i>Nokturno za Primorsko; V Sibilinem vetru</i> ). Zm. 23.10.2018.
80	21.07.1944	<b>Wkroczenie Armii Czerwonej do Chełma Lubelskiego.</b>

	21.07.1944	<b>Scalenie armii polskiej utworzonej w ZSRR z oddziałami Armii Ludowej w kraju w Ludowe Wojsko Polskie.</b>
80	21.07-10.08.1944	<b>Zdobycie przez Amerykanów wyspy Guam</b> bronionej przez 20 tysięcy Japończyków. W walkach zginęło ponad tysiąc żołnierzy amerykańskich, a kilka tysięcy zostało rannych. Baza na Guam umożliwiła lotnictwu amerykańskiemu prowadzenie zmasowanych nalotów bombowych na Japonię.
70	21.07.1954	<b>W Nowej Hucie rozpoczął produkcję pierwszy wielki piec</b> , priorytetowa inwestycja planu sześcioletniego.
55	21.07.1969	<b>Kosmonauta amerykański Neil A. Armstrong, dowódca statku kosmicznego Apollo 11 jako pierwszy człowiek stanął na powierzchni Księżyca.</b>
80	22.07.1944	<b>Początek akcji Burza we Lwowie:</b> oddziały AK wspierając zmotoryzowane jednostki Armii Czerwonej przyczyniły się do wyzwolenia Lwowa. Po zakończeniu walk 28.07 oddziały AK zostały rozbrojone, dowódcy wezwani przez sowietów na naradę – aresztowani i uwięzieni.
80	22.07.1944	<b>Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego wydał manifest „Do Narodu Polskiego”.</b>
75	22.07.1949	<b>W Warszawie otwarto Trasę W-Z i most Śląsko-Dąbrowski</b> , odsłonięto odbudowaną Kolumnę Zygmunta i pomnik Kopernika.
75	22.07.1949	Ur. <b>Wojciech Trzciński</b> , kompozytor, pianista, aranżer, autor muzyki filmowej i piosenek. (Piosenki: <i>Odplywają kawiarenki; Staruszek świat; Żegnaj lato na rok; Byle było tak; Jak minął dzień</i> ).
50	22.07.1974	<b>Uroczyste otwarcie Trasy Łazienkowskiej i Wisłostrady w Warszawie.</b>
195	23.07.1829	Zm. <b>Wojciech Bogusławski</b> , polski aktor, reżyser i dyrektor teatru, dramatopisarz, twórca sceny narodowej. ( <i>Cud mniemany, czyli Krakowiaczy i Górale; Dzieje Teatru Narodowego</i> ). Ur. 9.04.1757.
80	23.07.1944	<b>Wyzwolenie obozu koncentracyjnego na Majdanku.</b> W ciągu kilku dni poprzedzających wejście do obozu Armii Czerwonej Niemcy zamordowali w obozie ok. 800 więźniów.
105	24.07.1919	<b>Utworzono na mocy ustawy sejmowej Policję Państwową.</b> Od 1995 r. dzień 24 lipca jest obchodzony jako <b>Święto Policji</b> .
75	24.07.1949	Ur. <b>Stasys Eidrigevicius</b> , grafik pochodzenia litewskiego, od 1980 mieszka w Polsce.
45	24.07.1979	Zm. <b>Edward Stachura</b> , polski poeta, prozaik, tłumacz, wykonawca piosenek do własnych tekstów i muzyki. (Tomy poetyckie: <i>Dużo ognia</i> , 1963; <i>Po ogrodzie niech hula szarańcza</i> , 1968; <i>Przystępuję do ciebie</i> , 1968; <i>Piosenki</i> , 1973; opowiadania: <i>Jeden dzień</i> , 1962; <i>Falując na wietrze</i> , 1966; <i>Opowiadania</i> , 1977; powieści: <i>Cała</i>

		<i>jaskrawość</i> , 1969; <i>Siekierzada albo Zima leśnych ludzi</i> , 1971; <i>Się</i> , 1977; inne: <i>Wszystko jest poezja</i> , 1975; <i>Fabula rasa : rzecz o egoizmie</i> , 1979). Ur. 18.08.1937.
1	24.07.2023	Zm. <b>Roman Dyląg</b> , muzyk jazzowy, kontrabasista, kompozytor. Grał z wybitnymi polskimi i zagranicznymi jazzmanami. Debiutował w 1957 na II Festiwalu Jazzowym w Sopocie w słynnym zespole Melomani. Od lat mieszkał na Zachodzie: w Szwecji, Berlinie Zach. i Szwajcarii. Ur. 22.02.1938.
95	25.07.1929	Ur. <b>Wasilij Szukszyn</b> , rosyjski pisarz, scenarzysta, reżyser, aktor. ( <i>Rodzina Lubawinów</i> ; <i>Przyszedłem dać wam wolność</i> ; <i>Rozmowy o jasnym księżycu</i> ; filmy: <i>Kalina czerwona</i> ; <i>Jest taki chopak</i> ; <i>Wasz syn i brat</i> ). Zm. 2.10.1974. [50 rocznica śmierci]
90	25.07.1934	Ur. <b>Adam Boniecki</b> , ksiądz katolicki, następca Jerzego Turowicza na stanowisku redaktora naczelnego „Tygodnika Powszechnego”; publicysta „Gazety Wyborczej”. ( <i>Rozmowy niedokończone</i> ; <i>Notes rzymski</i> ; <i>Kalendarium życia Karola Wojtyły</i> ).
55	25.07.1969	Zm. <b>Witold Gombrowicz</b> , prozaik, dramatopisarz, eseista. W sierpniu 1939 wyjechał do Argentyny, gdzie zastała go wojna. Przyjechał do Europy Zachodniej w 1963, a od 1964 mieszkał we Francji. Wydawał głównie w paryskiej „Kulturze”. Jego utwory były tłumaczone na wiele języków. ( <i>Pamiętnik z okresu dojrzewania</i> , 1933; <i>Ferdydurke</i> , 1937; <i>Iwona, księżniczka Burgunda</i> , 1938; <i>Opętani</i> , 1939; <i>Trans-Atlantyk</i> , 1953; <i>Ślub</i> , 1953; <i>Dziennik</i> , t. 1-3, 1957-1966; <i>Bakakaj</i> , 1957; <i>Pornografia</i> , 1960; <i>Kosmos</i> , 1965; <i>Operetka</i> ; <i>Testament</i> ; <i>Wspomnienia polskie</i> ; <i>Wędrowki po Argentynie</i> ). Ur. 4.08.1904. [120 rocznica urodzin]
20	25.07.2004	Zm. <b>Leszek Mech</b> , scenarzysta filmów animowanych, m.in. serii o Bolku i Lolku.
90	26.07.1934	Ur. <b>Andrzej Zgorzelski</b> , profesor anglistyki. Urodził się w Wilnie. Mieszkał po wojnie w Toruniu oraz w Lublinie, gdzie rozpoczął studia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, na kierunku filologii angielskiej; objął stanowisko starszego asystenta na anglistyce Uniwersytetu im. Marii Skłodowskiej-Curie, a pięć lat później uzyskał stopień doktora. W 1974 podjął pracę w Zakładzie Anglistyki na Uniwersytecie Gdańskim, by sześć lat potem otrzymać stopień doktora habilitowanego w zakresie historii literatury angielskiej i amerykańskiej oraz teorii literatury. Dziesięć lat później otrzymał tytuł profesora. Pełnił m.in. funkcję kierownika Zakładu Badań Literackich UG. Obszarami zainteresowań badawczych prof. Zgorzelskiego były: problemy teorii literatury, literatura fantastyczna, twórczość Josepha Conrada. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Conradowskiego, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego i Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, a w latach 1994-1996 Komitetu Neofilologicznego PAN. Wykształcił kilka pokoleń literaturoznawców. Był także autorem tomiku poetyckiego pt. „Doświadczenia”. ( <i>Fantastyka. Utopia. Science Fiction. Ze studiów nad rozwojem gatunków</i> ; <i>O nowelach Conrada. Interpretacje; System i funkcja. Ustalenia metodologiczne i propozycje teoretycznoliterackie</i> ). Zm. 22.04. 2017.

130	26.07.1894	Ur. <b>Aldous Huxley</b> , angielski pisarz, eseista i poeta. Najgłośniejsza jego powieść <i>Nowy wspaniały świat</i> ostrzega przed totalitaryzmem. ( <i>Niewidomy w Ghazie; Kontrapunkt; Po wielu latach; Małpa i duch</i> ). Zm. 22.11.1963.
130	26.07.1894	Ur. <b>Magdalena Samozwaniec</b> , pisarka, humorystka, siostra Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej. ( <i>Zalotnica niebieska; Na ustach grzechu; Maria i Magdalena; Tylko dla kobiet</i> ). Zm. 20.10.1972.
50	26.07.1974	Premiera pierwszego odcinka serialu telewizyjnego „ <b>Janosik</b> ” w reżyserii Jerzego Passendorfera z Markiem Perepeczką i Boguszem Bilewskim.
50	26.07.1974	Zm. <b>Jan Żabiński</b> , długoletni dyrektor Ogrodu Zoologicznego w Warszawie, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, wraz z żoną Antoniną ukrywał na terenie ZOO Żydów z warszawskiego getta.
45	26.07.1979	Zm. <b>Stefan Wiechecki</b> , pseud. Wiech, polski felietonista, humorysta, satyryk i dziennikarz. ( <i>Znakiem tego; W ząbek czesany; Ja panu pokażę!; Wiadomo - stolica!; Śmieć się pan z tego; Helena w stroju niedbałem...; Ksiuty z Melpomeną; Piąte przez dziesiąte</i> ). Ur. 10.08.1896.
200	27.07.1824	Ur. <b>Alexandre Dumas (syn)</b> , francuski pisarz. ( <i>Dama Kameliowa; Księżna Jerzowa; Pojęcia pani Aubrey; Dochodzenie ojcostwa</i> ). Zm. 27.11.1895.
145	27.07.1879	Ur. <b>Stanisław Ligoń</b> , autor ludowych gawęd i tekstów satyrycznych oraz audycji radiowych, malarz. ( <i>Wesele na Górnym Śląsku; Bery i bojki śląskie; Dożynki w Jerozolimie</i> ). Zm. 17.03.1954.
115	27.07.1909	Zm. <b>Kajetan Abgarowicz</b> , powieściopisarz, nowelista dziennikarz, autor popularnej beletrystyki z życia szlachty podolskiej. ( <i>Klub nietoperzy; Polubowna ugoda; Z wiejskiego dworu; Z carskiej Imperii</i> ). Ur. 7.08.1856.
230	28.07.1794	Zm. <b>Maximilien Marie de Robespierre</b> , francuski adwokat, jeden z głównych przywódców Rewolucji Francuskiej, przywódca klubu jakobinów, członek Komitetu Ocalenia Publicznego, odpowiedzialny za masowy terror. Po przewrocie termidoriańskim aresztowany i stracony. Ur. 6.05.1758.
210	28.07.1804	Ur. <b>Ludwig Feuerbach</b> , niemiecki filozof, jeden z głównych przedstawicieli materialistycznego antropologizmu i ateizmu. Jego poglądy miały duży wpływ na Marksa i Engelsa. Zm. 13.09.1972.
115	28.07.1909	Ur. <b>Eric Ambler</b> , pisarz, autor powieści szpiegowskich. ( <i>Ciemna granica; Maska Dimitrios; Podróż w głąb strachu</i> ). Zm. 22.10.1998.
85	28.07.1939	Ur. <b>Wiktor Pepliński</b> , historyk i prasoznawca, badacz prasy pomorskiej, prof. dr hab. Uniwersytetu Gdańskiego. ( <i>Oblicze społeczno-polityczne „Słowa Pomorskiego” w latach 1920-1939; Prasa pomorska w Drugiej Rzeczypospolitej 1920-1939; Czasopiśmiennictwo kaszubskie w latach zaboru pruskiego</i> ).

1	28.07.2023	Zm. <b>Martin Walser</b> , niemiecki pisarz, dramaturg i redaktor. ( <i>Półmetek; Jednorożec; Opis formy : studium o Kafce; Bez wzajemności; Śmierć krytyka</i> ). Ur. 24.03.1927.
50	29.07.1974	Zm. <b>Erich Kästner</b> , niemiecki pisarz, satyryk, krytyk literacki, autor książek dla dzieci i młodzieży. ( <i>Fabian; Szkoła dyktatorów; Emil i detektywi; Latająca klasa; Mania czy Ania</i> ). Ur. 23.02.1899.
60	29.07.1964	Zm. <b>Wanda Wasilewska</b> , polska i radziecka komunistka, współorganizatorka Związku Patriotów Polskich w ZSRR i 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, wiceprzewodnicząca PKWN, pułkownik Armii Czerwonej. Ur. 21.01.1905.
45	29.07.1979	Powstała niezależna organizacja <b>Ruch Młodej Polski</b> obejmująca środowiska Gdańska, Szczecina, Chorzowa, Łodzi, Poznania, Bydgoszczy. Jako ideowe podstawy ruchu przyjęto działania na rzecz niepodległości państwa polskiego, umacniania więzi narodowej Polaków, respektowania praw osoby ludzkiej, przestrzegania chrześcijańskich norm etycznych, zachowania tożsamości kultury narodowej. Deklarację ideową podpisali m.in.: Jacek Bartyzel, Izabela Dulkiwicz, Zbigniew Dulkiwicz, Grzegorz Grzelak, Maciej Grzywaczewski, Aleksander Hall, Marek Jurek, Dariusz Kobzdej, Magdalena Modzelewska, Wiesław Parachimowicz, Bożena Rybicka, Arkadiusz Rybicki, Jan Samsonowicz, Andrzej Słomiński, Wiesław Walendziak. Ruch był związany z niezależnym pismem „Bratniak”.
45	29.07.1979	Zm. <b>Herbert Marcuse</b> , niemiecko-amerykański filozof i socjolog żydowskiego pochodzenia; duchowy patron rewolty studenckiej i kontrkultury lat 60. XX w. ( <i>Eros i cywilizacja; Człowiek jednowymiarowy; Tolerancja represyjna</i> ). Ur. 19.07.1898.
50	30.07.1974	Ur. <b>Jacek Dukaj</b> , pisarz science fiction i fantasty; sześciokrotnie uhonorowany nagrodą im. Janusza A. Zajdla. (Powieści: <i>Inne pieśni; Perfekcyjna niedoskonałość; Łód</i> ).
30	30.07.1994	Zm. <b>Ryszard Riedel</b> , wokalista i autor tekstów piosenek zespołu rockowego Dżem. W niektórych środowiskach kultowa postać polskiego rocka. (Piosenki: <i>Czerwony jak cegła; List do M; Whisky; Naiwne pytania</i> ). Ur. 7.09.1956.
30	30.07.1994	<b>Polska sekcja Radia Wolna Europa nadała ostatnią audycję</b> ; sekcja działała od sierpnia 1950, stałą emisję rozpoczęła 3.05.1952.
240	31.07.1784	Zm. <b>Denis Diderot</b> , francuski filozof i pisarz epoki oświecenia; główny redaktor Wielkiej Encyklopedii Francuskiej. ( <i>Myśli filozoficzne; Kubuś Fatalista i jego pan; Zakonnica; To nie bajka</i> ). Ur. 5.10.1713.
175	31.07.1849	Zm. <b>Sandor Petőfi</b> , najwybitniejszy węgierski poeta romantyczny, uczestnik powstania niepodległościowego na Węgrzech w 1848; adiutant gen. Józefa Bema, zginął w bitwie pod Segesvárem. Ur. 1.11.1823.
120	31.07.1904	Ur. <b>Roman Wodzicki</b> , polski dyplomata, publicysta; w l. 1928-1934 pracował w Komisariacie Generalnym RP w Wolnym Mieście Gdańsku. ( <i>Wspomnienia : Gdańsk –</i>



		Warszawa – Berlin 1928-1939). Zm. 9.12.1978.
110	31.07.1914	Ur. <b>Louis de Funès</b> , francuski aktor komediowy. ( <i>Żandarm się żeni</i> ; <i>Żandarm w Nowym Jorku</i> ; <i>Skrzydółko czy nóżka</i> ; <i>Wielka włóczęga</i> ). Zm. 27.01.1983.
80	31.07.1944	<b>Rozkaz Stalina o rozbrojeniu oddziałów AK</b> na polskich terenach zajmowanych przez Armię Radziecką, internowaniu oficerów i wcielaniu żołnierzy do armii Berlinga.
80	31.07.1944	Zginął w wypadku samolotowym <b>Antoine de Saint-Exupery</b> , francuski pisarz i lotnik. ( <i>Mały księżę</i> ; <i>Nocny lot</i> ; <i>Ziemia, planeta ludzi</i> ; <i>Zapiski z czasów wojny</i> ; <i>Aforyzmy</i> ). Ur. 29.06.1900.
20	31.07.2004	Otwarcie <b>Muzeum Powstania Warszawskiego</b> .
	<b>SIERPIEŃ</b>	
	1.08	<b>Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego</b> .
205	1.08.1819	Ur. <b>Herman Melville</b> , amerykański pisarz, poeta i eseista, autor słynnej powieści <i>Moby Dick</i> czyli <i>biały wieloryb</i> . ( <i>Biały kubrak</i> ; <i>Oszust</i> ). Zm. 18.09.1891.
190	1.08.1834	Ur. <b>Deotyma</b> , właśc. Jadwiga Łuszczewska, poetka i pisarka. W l. 70. XIX w. prowadziła w Warszawie znany salon literacki. ( <i>Improwizacje i poezje</i> ; <i>Polska w pieśni</i> ; <i>Branki w jasyrze</i> ; <i>Panienska z okienka</i> ). Zm. 23.09.1908.
190	1.08.1834	<b>W Wielkiej Brytanii weszła w życie ustawa znosząca niewolnictwo</b> na terenie całego imperium. Wolność odzyskało 750 tysięcy ludzi.
115	1.08.1909	Ur. <b>Henryk Worcell</b> , właśc. Tadeusz Kurtyka, pisarz, autor powieści <i>Zakłęte rewiry</i> . ( <i>Grzech Antoniego Grudy</i> ; <i>Widzę stąd Sudety</i> ). Zm. 1.06.1982.
80	1.08.1944	<b>Wybuch powstania warszawskiego</b> .
80	1.08.1944	<b>Lądowanie we Francji polskiej 1 Dywizji Panczernej pod dowództwem gen. Stanisława Maczka</b> .
225	2.08.1799	Zm. <b>Jacques Etienne Montgolfier</b> , francuski wynalazca; wraz z bratem skonstruował balon na ogrzane powietrze. Ur. 6.01.1745.
125	2.08.1899	Ur. <b>Stanisław Baliński</b> , poeta, prozaik, tłumacz, dyplomata; przed II wojną związany z grupą poetycką Skamander. Od 1940 mieszkał w Londynie (Opowiadania: <i>Miasto księżyców</i> ; <i>Talizmany i wróżby</i> ; zbiory poezji: <i>Wieczór na Wschodzie</i> ; <i>Wielka podróż</i> ; <i>Tamten brzeg nocy</i> ; <i>Trzy poematy o Warszawie</i> ; <i>Rzecz sumienia</i> ; <i>Peregrynacje : poezje wybrane 1928-1981</i> ). Zm. 12.11.1984. [40 rocznica śmierci].

100	2.08.1924	Ur. <b>James Baldwin</b> , afroamerykański pisarz i eseista. (Powieści: <i>Głoś to na górze mój Giovanni; Inny kraj</i> ). Zm. 1.12.1987.
80	2.08.1944	Zm. <b>Krystyna Kraheńska</b> , poetka, harcerka, żołnierz Armii Krajowej, uczestniczka powstania warszawskiego, ciężko ranna w pierwszym dniu powstania, autorka piosenki <i>Hej, chłopcy bagnet na broń</i> , napisanej dla żołnierzy batalionu Baszta. W 1936 rzeźbiarka L. Nitschowa utrwaliła jej twarz w pomniku Syreny warszawskiej. (Zbiory wierszy: <i>Smutna rzeka; Wiersze</i> ). Ur. 24.03.1914. [110 rocznica urodzin]
70	2.08.1954	<b>Władze komunistyczne zlikwidowały wydziały teologii katolickiej na Uniwersytecie Warszawskim i Uniwersytecie Jagiellońskim.</b>
40	2.08.1984	Zm. <b>Leszek Bogdanowicz</b> , kompozytor, aranżer, muzyk. Założyciel i kierownik muzyczny Zespołu Gdańskiego Jazz Club, następnie zespołu Rhythm & Blues. Był wielokrotnym kierownikiem muzycznym Krajowego Festiwalu Polskiej Piosenki w Opolu. (Piosenki: <i>Może już jutro; Ostatnie tango naszej miłości; Gwiazda miłości; Taki dzień się zdarza raz; Dziewczyny tańczą jedno lato; Nie ma drogi dalekiej; Zapijemy naszą miłość; Nie wrócą te lata</i> ). Ur. 25.02.1934. [90 rocznica urodzin]
60	2.06.1964	<b>Początek wojny amerykańsko-wietnamskiej</b> , zakończonej w styczniu 1973.
70	3.08.1954	<b>Milicja przeprowadziła Akcję „X-2”</b> , w wyniku której wysiedlono do obozów pracy ponad 1500 zakonnic i zlikwidowano 323 domy zakonne.
115	3.08.1909	Ur. <b>Stanisław Piętak</b> , poeta, prozaik; czołowy przedstawiciel tzw. Drugiej Awangardy w poezji polskiej. ( <i>Alfabet oczu</i> , 1935; <i>Legendy dnia i nocy</i> , 1935; <i>Dom rodzinny</i> , 1947; <i>Szczęście i cierpienie</i> , 1958; <i>Zaklinania</i> , 1963); powieści: <i>Młodość Jasia Kunefąta</i> , 1938; <i>Ucieczka z miejsc ukochanych</i> , 1948; <i>Plama</i> , 1963; <i>Odmieniec</i> , 1964). ( <i>Młodość Jasia Kunefąta; Plama; Odmieniec</i> ). Zm. 27.01.1964. [60 rocznica śmierci]
100	3.08.1924	Zm. <b>Joseph Conrad</b> , właśc. Józef Teodor Konrad Korzeniowski, pisarz angielski polskiego pochodzenia. ( <i>Murzyn z załogi "Narcyza"; Zwycięstwo; Jądro ciemności; Ocalenie; Nostromo; Korsarz; Tajfun; Smuga cienia; Lord Jim; Zwycięstwo; Tajny agent; W oczach Zachodu; Zbrodnia rozbiorów; Listy</i> ). Ur. 3.12.1857.
95	3.08.1929	Ur. <b>Zdzisław Krzyszkowiak</b> , lekkoatleta, olimpijczyk i złoty medalista w biegu na 3000 m z przeszkodami w Rzymie w 1960; 13-krotny mistrz Polski w biegach na długich dystansach i w biegach przełajowych. Zm. 24.03.2003.
40	3.08.1984	Zm. <b>Janusz Groszkowski</b> , inżynier elektronik, profesor Politechniki Warszawskiej, specjalista w zakresie radiotechniki i techniki próżniowej, twórca pierwszego w świecie magnetofonu metalowego, zastosowanego w alianckich radarach w czasie II wojny światowej; autor pierwszej w świecie monografii o lampach elektronowych <i>Lampy katodowe oraz ich zastosowanie w radiotechnice</i> . Ur. 21.03.1898.

165	4.08.1859	Ur. <b>Knut Hamsun</b> , właśc. Knut Pedersen, norweski pisarz; laureat literackiej Nagrody Nobla w 1920. ( <i>Głód; Pan; Wiktorja; Błogosławieństwo ziemi; Kobiety u studni; Ostatni rozdział; Włóczęgi; August Powsinoga; A życie toczy się dalej; Na zarośniętych ścieżkach</i> ). Zm. 10.02.1952.
120	4.08.1904	Ur. <b>Witold Gombrowicz</b> , prozaik, dramatopisarz, eseista. W sierpniu 1939 wyjechał do Argentyny, gdzie zastała go wojna. Przyjechał do Europy Zachodniej w 1963, a od 1964 mieszkał we Francji. Wydawał głównie w paryskiej „Kulturze”. Jego utwory były tłumaczone na wiele języków. ( <i>Pamiętnik z okresu dojrzewania, 1933; Ferdynurke, 1937; Iwona, księżniczka Burgunda, 1938; Opętani, 1939; Trans-Atlantyk, 1953; Ślub, 1953; Dziennik, t. 1-3, 1957-1966; Bakakaj, 1957; Pornografia, 1960; Kosmos, 1965; Operetka; Testament; Wspomnienia polskie; Wędrowki po Argentynie</i> ). Zm. 25.07.1969. [55 rocznica śmierci]
80	4.08.1944	Zm. <b>Krzysztof Kamil Baczyński</b> , poeta, uczestnik powstania warszawskiego, zginął czwartego dnia powstania. Uznany za najwybitniejszego polskiego twórcę pokolenia wojennego. ( <i>Zamknięty echem; Wiersze wybrane, 1942; Arkusz poetycki, 1944; Śpiew z pożogi, 1947; Utwory zebrane, 1961; Utwory wybrane, 1976</i> ). Ur. 22.01.1921.
160	5.08.1864	Zm. <b>Romuald Traugutt</b> , ostatni dyktator powstania styczniowego, w powstaniu dowodził oddziałem na Polesiu; pełnomocnik Rządu Narodowego na Galicję; zreorganizował siły powstańcze siły zbrojne; stracony na stokach warszawskiej Cytadeli. Ur. 16.01.1826. <b>Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Romualda Traugutta.</b> Zob. Patroni roku 2024.
40	5.08.1984	Zm. <b>Jerzy Zagórski</b> , poeta, eseista, autor utworów dramatycznych, krytyk literacki i teatralny, tłumacz. ( <i>Ostrze mostu; Wyprawy; Wieczór w Wieliszewie; Męska pieśń; Krawędź; Królestwo ryb; Białe bzy; Święto Winkelrida; Szkice z podróży w przestrzeni i czasie; Tam, gdzie diabeł pisze listy</i> ). Ur. 26.12.1907.
110	6.08.1914	<b>I Kompania Kadrowa</b> (144 żołnierzy Strzelca i Polskich Drużyn Strzeleckich) wyruszyła na rozkaz Józefa Piłsudskiego z krakowskich Oleandrów w kierunku granicy Królestwa Polskiego, kierując się na Kielce „jako czołowa kolumna wojska polskiego idącego walczyć za oswobodzenie ojczyzny”. I Kompania Kadrowa stała się zalążkiem Legionów Polskich – pierwszej polskiej formacji wojskowej XX w. W czasie I wojny światowej w Legionach służyło ok. 35-40 tysięcy żołnierzy. Poległo ok. 3 tysięcy. 1358 żołnierzy Legionów otrzymało order Virtuti Militari.
15	7.08.1989	Zm. <b>Andrzej Marciniak</b> , himalaista, ur. w Kolbudach. Zdobywca Mount Everestu w 1989; wówczas podczas zejścia śmierć w lawinie poniosło 5 polskich wspinaczy, ocalał tylko Andrzej Marciniak dzięki akcji ratunkowej Artura Hajzara. W 1996 wszedł nową drogą na Annapurnę (8091 m). Zginął na Pośredniej Grani w Tatrach Słowackich. Ur. 23.05.1959. [65 rocznica urodzin]

80	8-22.08.1944	<b>Bitwa pod Falaise</b> w Normandii w pn. Francji. Wojska alianckie zamknęły w okrążeniu i częściowo rozbiły 7 armię niemiecką. W składzie 2 korpusu 1 armii kanadyjskiej walczyła polska 1 Dywizja Pancerna pod dowództwem gen. Maczka. 19 sierpnia, walcząca w odosobnieniu, a wcześniej omyłkowo zbombardowana przez alianckie lotnictwo, polska dywizja zamknęła okrążenie pod Chambois i Mont-Ormel i mimo ciężkich ataków wojsk niemieckich utrzymała pozycje do wieczora 21 sierpnia, kiedy z odsieczą nadeszła dywizja kanadyjska. W toku walk 1 Dywizja Pancerna zniszczyła 70 czołgów niemieckich, 500 samochodów i ponad 100 dział; wzięła do niewoli 5,5 tys. żołnierzy niemieckich. Straciła 325 zabitych, 1002 rannych i 114 zaginionych żołnierzy. Z „kotła” pod Falaise Niemcom udało się wprawdzie wyprowadzić dywizje pancerne i ok. 20 tys. wojska (z ogólnej liczby ok. 80 tys.), ale straty, jakie ponieśli sprawiły, że droga wojsk sprzymierzonych w głąb Francji była otwarta.
80	8.08.1944	Zm. <b>Juliusz Kaden-Bandrowski</b> , prozaik i publicysta. ( <i>Generał Barcz; Miasto mojej matki; W cieniu zapomnianej olszyny; Mateusz Bigda; Wspomnienia i nadzieje</i> ); ur. 14.02.1885.
45	8.08.1979	Zm. w Krakowie <b>Witold Taszycki</b> , językoznawca, historyk języka polskiego, wykładowca uniwersytetów w Krakowie, Wilnie, Lwowie i Toruniu. ( <i>Zasady pisowni polskiej i interpunkcji ze słownikiem ortograficznym</i> , wraz ze Stanisławem Jodłowskim). Ur. 20.06.1898.
160	9.08.1864	Ur. <b>Roman Dmowski</b> , polityk, minister spraw zagranicznych RP, poseł na Sejm RP, współzałożyciel i główny ideolog Narodowej Demokracji; delegat polski na konferencję paryską w 1919 r., sygnatariusz traktatu pokojowego w Wersalu, publicysta polityczny. ( <i>Myśli nowoczesnego Polaka; Nasz patriotyzm; Nowe czasy i nowe zagadnienia</i> ). Zm. 2.01.1939. [85 rocznica śmierci]
130	9.08.1894	Ur. <b>Michał Zoszczenko</b> , rosyjski pisarz; najwybitniejszy humorysta Rosji sowieckiej; ( <i>Opowiadania Nazara Iljicza, pana Siniebriuchowa; Niebieska księga; Opowieści sentymentalne; Talisman; Przygody małpy</i> ). Zm. 22.07.1958.
55	9.08.1969	W posiadłości Romana Polańskiego w Hollywood sekta Charlesa Mansona zamordowała będącą w ciąży żonę reżysera <b>Sharon Tate</b> i kilka przebywających w willi osób, m.in. Wojciecha Frykowskiego.
50	9.08.1974	Prezydent USA <b>Richard Nixon</b> w wyniku oskarżeń związanych z aferą Watergate zrzekł się urzędu. Dotychczasowy wiceprezydent Gerald Ford został zaprzysiężony na 38. prezydenta.
1	9.08.2023	Zm. <b>Robbie Robertson</b> , kanadyjski muzyk, gitarzysta, lider zespołu The Band współpracującego z Bobem Dylanem, autor tekstów, poeta, kompozytor muzyki filmowej, m.in. do filmów Martina Scorsese. Ur. 5.07.1943.
50	10.08.1974	Zm. <b>Maria Ossowska</b> , filozof, socjolog moralności, prof. uniwersytetów w Łodzi i Warszawie. ( <i>Podstawy nauki o moralności</i> ). Ur. 16.01.1896.

10	11.08.2014	Zm. <b>Robin Williams</b> , aktor amerykański. Laureat m.n. Oscara i Złotego Globu. ( <i>Good Morning, Vietnam; Stowarzyszenie Umarłych Poetów; Przebudzenia; Fischer King; Hook; Buntownik z wyboru</i> ). Ur. 21.07.1951.
	12.08	<b>Międzynarodowy Dzień Młodzieży</b> – obchodzony także 10.11.
160	12.08.1864	<b>Powstały organizacyjne formy Czerwonego Krzyża</b> (Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca), organizacji społecznej o charakterze międzynarodowym i narodowym, powstałej z inicjatywy Szwajcara J.-H. Dunanta w celu niesienia pomocy rannym żołnierzom. Czerwony Krzyż stopniowo rozszerzył swoją działalność o pomoc ofiarom klęsk żywiołowych, losowych i prześladowań politycznych.
60	12.08.1964	Zm. <b>Ian Fleming</b> , angielski pisarz, twórca postaci Jamesa Bonda. ( <i>Sam chciałeś te karty, czyli Casino Royal; Żyj i pozwól umrzeć; Goldfinger</i> ). Ur. 28.05.1908.
125	13.09.1899	Ur. <b>Alfred Hitchcock</b> , angielski reżyser i scenarzysta filmowy, „mistrz suspensu”. ( <i>Starsza pani znika; Nieznajomi z pociągu; Okno na podwórze; Zawrót głowy; Północ, północny zachód; Psychoza; Ptaki; Rozdarta kurtyna; Szał</i> ). Zm. 29.04.1980.
25	13.08.1999	Zm. <b>Maria Krüger</b> , pisarka, autorka książek dla dzieci i młodzieży. ( <i>Karolcia; Godzina pąsowej róży; Klimek i Klementynka</i> ). Ur. 6.09.1904. [120 rocznica urodzin]
30	14.08.1994	Zm. <b>Elias Canetti</b> , austriacki pisarz, eseista, dramaturg, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1981. ( <i>Auto da fé; Ocalony język; Pochodnia w uchu; Gra oczu; Masa i władza; Wesele; Komedia próżności</i> ). Ur. 25.07.1905.
20	14.08.2004	Zm. <b>Czesław Miłosz</b> , poeta, prozaik, eseista, tłumacz, laureat literackiej Nagrody Nobla w 1980. ( <i>Trzy zimy; Zniewolony umysł; Traktat poetycki; Dolina Issy; Rodzinna Europa; Gdzie wschodzi słońce i kędy zapada; Ziemia Ulro; Rok myśliwego; Nieobjęta ziemia; Kroniki</i> ). Ur. 30.06.1911.
	15.08	<b>Święto Wojska Polskiego.</b>
95	15.08.1929	Ur. <b>Anna Walentynowicz</b> , polska działaczka społeczna, opozycjonistka w PRL, działaczka Wolnych Związków Zawodowych, współzałożycielka NSZZ „Solidarność”. Urodziła się w Równem. Ukończyła cztery klasy szkoły podstawowej. We wrześniu 1939 straciła rodziców. W 1941 przedostała się pod Warszawę. Od 1945 pracownik gospodarstwa rolnego pod Gdańskiem, następnie piekarni, w l. 1950-1991 (z przerwami) spawaczka, od 1966 roku suwnicowa w Stoczni Gdańskiej im. Lenina. Działaczka na rzecz praw pracowniczych. W grudniu 1970 uczestniczka demonstracji pod KW PZPR i siedzibą Polskiego Radia w Gdańsku i strajku w Stoczni Gdańskiej, Od 1978 członek WZZ Wybrzeża, udostępniała mieszkanie na punkt kontaktowy, redaktor niezależnego pisma „Robotnik Wybrzeża”, kolporterka, współorganizatorka obchodów rocznic Grudnia '70; wielokrotnie zatrzymywana na 48 godz., poddawana rewizjom. 7 sierpnia 1980 zwolniona z pracy. Żądanie jej

		przywrócenia stało się 1. postulatem strajku w SG, który wybuchł 14.08.1980; 16.08.1980 przywrócona. 14-31.08.1980 uczestniczka strajku w SG, 16.08.1980 (po zakończeniu przez Lecha Wałęsę strajku) z Aliną Pieńkowską zatrzymywała przy bramie nr 3 wychodzących ze stoczni robotników i wzywała do kontynuacji strajku. Następnie członek Prezydium MKS, sygnatariuszka Porozumień Sierpniowych. Od września 1980 w „Solidarności”, członek Prezydium Komitetu Założycielskiego w Stoczni Gdańskiej, członek Prezydium MKZ w Gdańsku. W dniach 14-16.12.1981 współorganizatorka strajku w Stoczni Gdańskiej, po pacyfikacji zatrzymana, 18.12.1981 internowana w Ośrodku Odosobnienia w Bydgoszczy-Fordonie i Gołdapi, w sierpniu 1982 zwolniona. Skazana wyrokiem Sądu Rejonowego w Grudziądzu i zwolniona z pracy. Inicjatorka i uczestniczka głódówki rotacyjnej w kościele Narodzenia NMP w Krakowie-Bieżanowie. Od 1988 organizatorka sympozjów „W trosce o Dom Ojczysty”. W 1989 przeciwniczka obrad Okrągłego Stołu. Współzałożycielka Fundacji Promocji Sztuki Sakralnej. W l. 1989-1997 współpracowniczką pisma „Poza Układem”. Od 1991 na emeryturze. Odznaczona Orderem Orła Białego. Zginęła w katastrofie lotniczej koło Smoleńska 10.04.2010.
55	15.08.1969	Pod hasłem „Peace, Love and Happiness” (pokój, miłość i szczęście) rozpoczął się trwający 4 dni rockowy <b>festiwal w Woodstock</b> , w stanie Nowy Jork. Zgromadził ponad 400 tys. młodych ludzi epoki „dzieci kwiatów” i przeszedł do historii jako ikoniczne wydarzenie tamtych czasów. Podczas festiwalu wystąpili m.in. Jimi Hendrix, Janis Joplin, Joe Cocker, Carlos Santana, Johnny Winter, Ten Years After, The Who, Jefferson Airplane, Canned Heat, Creedence Clearwater Revival, Grateful Dead, Blood, Sweat and Tears, Crosby, Stills, Nash & Young.
110	16.08.1914	<b>Powołanie przez Naczelnny Komitet Narodowy Legionów Polskich – pierwszej polskiej formacji wojskowej w XX w.</b>
105	16/17.08.1919	<b>Wybuchło pierwsze powstanie śląskie; zakończone 26.08.</b>
100	16.08.1924	Ur. <b>Stanisław Różewicz</b> , polski reżyser filmowy i teatralny, scenarzysta, brat Tadeusza. ( <i>Świadectwo urodzenia; Wolne Miasto; Westerplatte; Samotność we dwoje; Głos z tamtego świata; Kobieta w kapeluszu; Anioł w szafie</i> ). Zm. 9.11.2008.
80	16.08.1944	Zm. <b>Tadeusz Gajcy</b> , polski poeta i prozaik. (Poezje: <i>Widma; Grom powszedni; Do potomnego</i> ; dramat: <i>Homer i Orchidea</i> ; powieść: <i>Trzy śmierci</i> ). Zginął jako żołnierz Armii Krajowej w powstaniu warszawskim. Ur. 8.02.1922.
75	16.08.1949	Zm. <b>Margaret Mitchell</b> , amerykańska pisarka, autorka powieści <i>Przeminęło z wiatrem</i> . Ur. 8.11.1900.
45	16.08.1979	Zm. <b>Jerzy Jurandot</b> , polski satyryk i komediopisarz. ( <i>Rodzinka; Takie czasy; Dzieje śmiechu; Dziewiąty sprawiedliwy; Moja tfurczość; Prawo pierwszej nocy</i> ). Ur. 19.03.1911.

395	17.08.1629	Ur. <b>Jan III Sobieski</b> , król polski od 1674, jeden z najwybitniejszych polskich wodzów, m.in. odniósł zwycięstwa w bitwach pod Chocimiem i Wiedniem; mecenas sztuki i nauki, m.in. wspierał finansowo Jana Heweliusza i Wespazjana Kochowskiego. ( <i>Listy do Marysiewiki</i> ). Zm. 7.06.1696.
60	17.08.1964	Zm. <b>Antoni Garnuszewski</b> , kmdr. ppor. inż. budowy okrętów, twórca szkolnictwa morskiego w Polsce, pierwszy dyrektor Państwowej Szkoły Morskiej w Tczewie. Absolwent Wydziału Nawigacji Szkoły Morskiej w Odessie i Wydziału Budowy Okrętów Politechniki w Petersburgu (1912). Od 1912 służył w rosyjskiej marynarce wojennej. W 1918 wrócił do kraju i został dyrektorem wydziału ruchu polskiej Żeglugi Państwowej na Wiśle. Od 1920 w Marynarce Wojennej. Zorganizował pierwszą w Polsce szkołę morską w Tczewie (1920), został jej dyrektorem i wykładowcą. W l. 1929-1939 pracował m.in. jako naczelnik wydziału administracji morskiej i marynarki handlowej w Urzędzie Morskim w Gdyni. W czasie II wojny przymusowo wysiedlony z Gdyni przez Niemców. Przebywał m.in. w Warszawie. W kwietniu 1945 przyjechał wraz z grupą operacyjną do Gdańska w celu zorganizowania gospodarki morskiej. Został mianowany naczelnikiem wydziału żeglugi Głównego Urzędu Morskiego w Gdańsku (do 1947). Organizował Polski Rejestr Statków. W l. 1947-1949 był dyrektorem Państwowej Szkoły Morskiej, następnie powrócił do pracy w Urzędzie Morskim. W 1958 przeszedł na emeryturę. Opublikował wiele artykułów m.in. w czasopismach „Budownictwo Okrętowe” i „Technika i Gospodarka Morska”. Odznaczony m.in. Złotym Krzyżem Zasługi (nadany przez Prezydenta II RP), Krzyżem Oficerskim i Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W 1974 jego imię, m.s. „Antoni Garnuszewski”, otrzymał statek szkolno-towarowy PLO użytkowany przez Wyższą Szkołę Morską. Ur. 27.03.1886 w Warszawie.
115	19.08.1909	Ur. <b>Jerzy Andrzejewski</b> , polski prozaik i publicysta. ( <i>Ład serca; Wielki Tydzień; Popiół i diament; Bramy raj; Ciemności kryją ziemię; Idzie skacząc po górach; Apelacja; Miazga</i> ). Zm. 19.04.1983.
70	18.08.1954	Ur. <b>Janusz Leon Wiśniewski</b> , pisarz, magister fizyki i ekonomii, doktor informatyki, doktor habilitowany chemii. ( <i>Samotność w sieci; Los powtórzony; Molekuły emocji; Bikini; Grand; Koniec samotności</i> ).
50	19.08.1974	Zm. <b>Aleksander Janta-Połczyński</b> , poeta, prozaik, korespondent wojenny, reporter, tłumacz i bibliofil; po II wojnie światowej pozostał w Europie Zachodniej, a od 1949 mieszkał w Nowym Jorku; w 1975 jego prochy zostały sprowadzone do Polski. (Wiersze: <i>Śmierć białego słonia; Krzyk w cyrku; Młyn w Nadolniku : pamiętnik pomorski; Przestroga dla wnuków</i> ; reportaże: <i>Made in Japan; Ziemia jest okrągła; Odkrycie Ameryki; Patrzą na Moskwę, W głąb ZSRR; Wracam z Polski</i> ; wspomnienia: <i>Kłamałem, aby żyć; Losy i ludzie</i> ). Ur. 11.12.1908.
	20.08	<b>Dzień św. Stefana</b> , założyciela państwa węgierskiego, święto narodowe na Węgrzech.

80	20.08.1944	<b>W Paryżu wybuchło powstanie.</b> Po 4 dniach do miasta przedostała się 2 dywizja francuska – wchodząca w skład 3 armii amerykańskiej – dowodzona przez gen. Leclerca i wraz z oddziałami ruchu oporu zmusiła Niemców do kapitulacji 25 sierpnia. Następnego dnia gen. de Gaulle dokonał triumfalnego wjazdu do miasta.
230	21.08.1794	Podczas insurekcji kościuszkowskiej <b>wybuchło w Wielkopolsce powstanie przeciw Prusakom.</b>
25	21.08.1999	Zm. <b>Jerzy Harasymowicz</b> , poeta. ( <i>Powrót do kraju łagodności; Pastorałki polskie; Madonny polskie; Lichtarz ruski; Ubrana w trawy połonin</i> ). Ur. 24.07.1933.
440	22.08.1584	Zm. <b>Jan Kochanowski</b> , poeta epoki renesansu. ( <i>Pieśni; Treny; Odprawa posłów greckich; Psalterz Dawidów</i> ). Ur. 1530.
110	22.08.1914	Ur. <b>Bronisław Zieliński</b> , tłumacz literatury amerykańskiej, krytyk literacki, eseista. Tłumaczył m.in. Ernesta Hemingwaya, Trumana Capote'a, Josepha Conrada. Zm. 12.03.1985.
80	22.08.1944	Zm. <b>Włodzimierz Pietrzak</b> , krytyk literacki, poeta, prozaik; publikował programowe artykuły w „Młodej Polsce”, był stałym publicystą „Prosto z Mostu”; inspirował powstanie pisma literackiego „Sztuka i Naród”. Zginął jako żołnierz w powstaniu warszawskim. ( <i>Prawo drapieżne; Rachunek z dwudziestolecia; Lot jaskółek; Między Wschodem i Zachodem; Miscellanea krytyczne; Myśli</i> ). Ur. 7.07.1913.
80	22.08.1944	Zm. <b>Lucjan Szenwald</b> , poeta i tłumacz. Był związany z grupą literacką Kwadryga, kronikarz I Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, z którą uczestniczył w bitwie pod Lenino. ( <i>Scena przy strumieniu; Z ziemi gościnnej do Polski; Wiersze żołnierskie; Pisma wybrane</i> ). Ur. 13.03.1909.
50	22.08.1974	Zm. <b>Eugeniusz Kwiatkowski</b> , inżynier chemik, minister przemysłu i handlu, wicepremier i minister skarbu II RP, współtwórca Centralnego Okręgu Przemysłowego, autor koncepcji rozwoju polskiego handlu morskiego, inicjator rozwoju polskiej floty handlowej, budowniczy portu w Gdyni. W l. 1945-1948 delegat rządu ds. odbudowy Wybrzeża, wykładowca Wyższej Szkoły Handlu Morskiego w Sopocie. Honorowy Obywatel Gdyni (1928), doktor honoris causa UG (1974). Jego imię nosi m.in. Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu w Gdyni oraz trasa szybkiego ruchu w Gdyni. ( <i>Rzecz o Polsce przeszłej i obecnej; Zarys gospodarczych dziejów świata; O przyszłość Polski nad morzem; Zarys technologii węgla kamiennego; Nowoczesna chemia przemysłowa; Dzieje chemii i przemysłu chemicznego</i> ). Ur. 30.12.1888.
85	23.08.1939	Zawarty został niemiecko-radziecki pakt o nieagresji, tzw. <b>pakt Ribbentrop-Mołotow</b> . Ujawniono protokół, w którym Niemcy i ZSRR dokonały podziału Europy Wschodniej na „strefy interesów”. Polska na mocy tajnej klauzuli miała być podzielona wzdłuż rzek: Narwi, Wisły i Sanu. Ustalenia uległy zmianie w zawartym 28.09. traktacie o granicach i przyjaźni.



125	24.08.1899	Ur. <b>Jorge Luis Borges</b> , argentyński pisarz. ( <i>Powszechna historia nikczemności; Fikcje; Alef; Dalsze dociekania; Antologia osobista</i> ). Zm. 14.06.1986.
35	24.08.1989	Zm. <b>Feliks Topolski</b> , malarz ekspresjonista, rysownik i grafik. Od 1935 przebywał w Anglii. Podczas II wojny światowej oficjalny brytyjski „rysunkowy korespondent wojenny”. Ur. 14.08.1907.
85	25.08.1939	<b>Do portu w Gdańsku zawinął niemiecki pancernik „Schleswig-Holstein”</b> . Okręt potajemnie wwiózł pod pokładem Kompanię Szturmową Marynarki – Mariensturmkompanie, mającą wzmacnić niemieckie uderzenie, zaplanowane pierwotnie na 26.08.1939.
40	25.08.1984	Zm. <b>Truman Capote</b> , właśc. Truman Streckfus Persons, amerykański pisarz. ( <i>Zatrzaśnij ostatnie drzwi; Inne głosy, inne ściany; Harfa traw; Śniadanie u Tiffany’ego; Z zimną krwią</i> ). Ur. 30.09.1924. [100 rocznica urodzin]
30	25.08.1994	Zm. <b>Edmund Kosiarz</b> , polski komandor porucznik, dziennikarz, historyk, dokumentalista i pisarz. ( <i>Polacy na morzach; Obrona Helu; Obrona Kępy Oksywskiej; Od pierwszej do ostatniej salwy; Obrona Gdyni 1939; Bitwy na Bałtyku; Wojny na Bałtyku X-XIX w.; Bałtyk w ogniu; Flota Białego Orła; Działania flot w drugiej wojnie światowej</i> ). Ur. 16.09.1929. [95 rocznica urodzin]
110	26.08.1914	Ur. <b>Julio Cortázar</b> , argentyński pisarz. ( <i>Gra w klasy; Książka dla Manuela; Opowieści o kronopkach i famach; Ostatnia runda; Tajemna broń</i> ). Zm. 12.02.1984. [40 rocznica śmierci]
130	27.08.1894	Ur. <b>Kazimierz Wierzyński</b> , poeta, eseista; współtwórca grupy poetyckiej „Skamander”. Od 1939 za granicą. (Tomy poetyckie: <i>Wiosna i wino</i> , 1919; <i>Wróble na dachu; Wielka Niedźwiedzica</i> , 1923; <i>Pamiętnik miłości; Laur olimpijski</i> , 1927; <i>Rozmowa z puszcza; Pieśni fanatyczne; Gorzki urodzaj</i> , 1933; <i>Wolność tragiczna</i> , 1936; <i>Kurhany; Ziemia-Wilczyca</i> , 1941; <i>Krzyże i miecze</i> , 1946; <i>Korzec maku</i> , 1951; <i>Siedem podków</i> , 1954; <i>Tkanka ziemi</i> , 1960; <i>Kufer na plecach</i> , 1964; <i>Sen mara; Czarny polonez</i> , 1969; opowiadania: <i>Granice świata</i> , 1933; inne: <i>W garderobie duchów</i> , 1938; <i>The Life and Death of Chopin</i> , 1949; <i>Życie Chopina</i> , 1953). Zm. w Londynie 13.02.1969. [55 rocznica śmierci] <b>Sejm Rzeczypospolitej ustanowił roku 2024 Rokiem Kazimierza Wierzyńskiego.</b> Zob. Patroni roku 2024.
275	28.08.1749	Ur. <b>Johann Wolfgang Goethe</b> , najwybitniejszy niemiecki poeta epoki romantyzmu. Zm. 22.03.1832.
	31.08	<b>Dzień Wolności i Solidarności</b> – uchwalony w 2005 przez Sejm RP oraz Parlament Europejski.
	<b>WRZESIEŃ</b>	
	1.09	<b>Światowy Dzień Pokoju.</b>

	1.09	<b>Dzień Weterana Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej.</b>
	1.09	<b>Święto Wojsk Obrony Przeciwlotniczej.</b>
85	1.09.1939	<b>Salwą ogniową pancernika "Schleswig-Holstein", skierowaną na Westerplatte o godzinie 4.45, rozpoczęła się II wojna światowa.</b> Placówka pod dowództwem mjr. Henryka Sucharskiego i kpt. Franciszka Dąbrowskiego broniła się do 7 września.
85	1.09.1939	<b>Obrona Poczty Polskiej w Gdańsku.</b> Zginęło 12 osób, 38 rozstrzelano, 23 wywieziono do obozów koncentracyjnych.
60	1.09.1964	Ur. <b>Wojciech Kass</b> , poeta, eseista, przez wiele lat związany z Sopotem, dyrektor Muzeum Gałczyńskiego w Ieńniczówce Pranie. ( <i>Jesień Thorwaldsena; Pęknięte struny pełni; Wiry i sny; Przewstwór. Godziny</i> ).
45	1.09.1979	<b>W Warszawie powstała Konfederacja Polski Niepodległej</b> – pierwsza partia opozycyjna w krajach demokracji ludowej działająca jawnie. Wśród założycieli byli m.in. Leszek Moczulski i Romuald Szeremietiew.
35	1.09.1989	Prezydent Republiki Federalnej Niemiec Richard von Weizsäcker przekazał władzom polskim pismo, stwierdzające, że <b>RFN, zgodnie z układem polsko-niemieckim z 1970 r., nie wysuwa wobec polski roszczeń terytorialnych i nie będzie tego czynić w przyszłości.</b>
35	1.09.1989	Zm. <b>Kazimierz Deyna</b> , jeden z najwybitniejszych polskich piłkarzy, kapitan reprezentacji Polski, król strzelców na igrzyskach olimpijskich w Monachium. Zginął w wypadku samochodowym w USA. Ur. 23.10.1947.
25	1.09.1999	<b>W Olsztynie powstał Uniwersytet Warmińsko-Mazurski.</b>
110	2.09.1914	Ur. <b>Stefania Grodzieńska</b> , poetka, pisarka, autorka tekstów satyrycznych dla teatrów, kabaretów, radia i TV. ( <i>Rozmówki; Dzionek satyryka; Brzydki ogród; Kieszonkowe tragedie; Kłania się PRL; Wspomnienia chałturzystki</i> ). Zm. 28.04.2010.
85	2.09.1939	<b>Do obozu koncentracyjnego Stutthof przybył pierwszy transport więźniów</b> , ok. 200 osób aresztowanych w Gdańsku. Obóz Stutthof był pierwszym i najdłużej działającym obozem hitlerowskim na ziemiach polskich; istniał do 9.05.1945.
80	2.09.1944	<b>Ostatnie oddziały powstańców warszawskich wycofały się kanałami ze Starówki.</b>
50	2.09.1974	<b>Odbyła się premiera filmu Jerzego Hoffmana „Potop”.</b>
85	3.09.1939	<b>Anglia i Francja wypowiedziały Niemcom wojnę.</b>

215	4.09.1809	Ur. <b>Juliusz Słowacki</b> , poeta epoki romantyzmu. ( <i>Król-Duch; Lambro; Duma o Waclawie Rzewuskim; Godzina myśli; Kordian; Balladyna; Mazepa; Lilla Weneda; Podróż do Ziemi Świętej z Neapolu; Anelli; Ojciec zadżumionych w El-Arish; Mazepa; Lilla Weneda; Beniowski</i> ). Zm. 3.04.1849. [175 rocznica śmierci]
100	4.09.1924	Ur. <b>Barbara Bittnerówna</b> , tancerka, primabalerina opery w Poznaniu, Bytomiu, Krakowie i Warszawie. (Wspomnienia: <i>Nie tylko o tańcu</i> ). Zm. 4.04.2018.
100	4.09.1924	Ur. <b>Jerzy Ficowski</b> , poeta, prozaik, eseista, badacz twórczości Brunona Schulza, kultury żydowskiej i romskiej, edytor i tłumacz; żołnierz AK, uczestnik powstania warszawskiego; członek KOR-u. (Monografie: <i>Cyganie na polskich drogach; Regiony wielkiej herezji</i> ; wiersze: <i>Odczytanie popiołów; Rodzynki z migdałami; Zawczas z ponieważsem</i> ). Zm. 9.05.2006.
85	4.09.1939	<b>Kłeska obrońców wieży spadochronowej w Katowicach</b> , zakończona egzekucją 80 byłych powstańców śląskich i harcerzy.
40	4.09.1984	Zm. <b>Henryk Łowmiański</b> , historyk, prof. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, badacz wczesnych dziejów Słowiańszczyzny, Polski i Litwy. ( <i>Początki Polski</i> , t. 1-6; <i>Religia Słowian i jej upadek; Polityka Jagiellonów</i> ). Ur. 22.08.1898.
80	6.09.1944	<b>1 Dywizja Pancerna</b> pod dowództwem gen. Maczka przekroczyła granicę francusko-belgijską i <b>wyzwoliła Ypres</b> .
125	6.09.1909	Ur. <b>Edward Hartwig</b> , artysta fotografik, jeden z założycieli ZPAF, opublikował ponad 30 albumów, uważany za jednego z najbardziej znanych na świecie fotografików polskich. Zm. 28.10.2003.
120	6.09.1904	Ur. <b>Maria Krüger</b> , pisarka, autorka książek dla dzieci i młodzieży ( <i>Karolcia; Godzina pąsowej róży; Klimek i Klementynka</i> ). Zm. 13.08.1999. [25 rocznica śmierci]
80	6.09.1944	<b>Dekret PKWN o reformie rolnej w Polsce</b> , nacjonalizacja majątków większych niż 50 ha.
115	7.09.1909	Ur. <b>Elia Kazan</b> , reżyser amerykański uznawany za jednego z najważniejszych reżyserów w historii kina. ( <i>Tramwaj zwany pożądaniem; Viva! Zapata; Układ; Na wschód od Edenu; Wiosenna bujność traw</i> ). Zm. 28.09.2003.
85	7.09.1939	<b>Kapitulacja polskich żołnierzy broniących od 1.09 Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte</b> .
75	7.09.1949	Z trzech stref okupacyjnych mocarstw zachodnich na terenie byłych Niemiec <b>powstała Republika Federalna Niemiec</b> ze stolicą w Bonn.
30	7.09.1994	Zm. <b>James Clavell</b> , brytyjski pisarz, scenarzysta i producent filmowy. (Powieści: <i>Król szczurów; Szogun</i> ; filmy: <i>Mucha; Wielka ucieczka</i> ). Ur. 10.10.1924. [100 rocznica urodzin]

	8.09	<b>Światowy Dzień Umiejętności Czytania.</b>
550	8.09.1474	Ur. <b>Ludovico Ariosto</b> , włoski pisarz i poeta epoki renesansu, autor epickiego poematu sławiącego rycerstwo „Orland szalony”. Zm. 6.07.1533.
85	8.09.1939	<b>Początek naziemnej obrony Warszawy przed atakami wojsk niemieckich.</b> Obroną kierowali: gen. Walerian Czuma, gen. Juliusz Rómmel, gen. Tadeusz Kutrzeba i prezydent miasta Stefan Starzyński. Warszawa skapitulowała 28.09.
80	8.09.1944	<b>Rozpoczęła nadawania powstańcza radiostacja „Błyskawica”.</b>
80	8.09.1944	Ur. <b>Mira Kubasińska</b> , wokalistka rockowych zespołów Blackout i Breakout. Śpiewała piosenki skomponowane przez Tadeusza Nalepę do tekstów Bogdana Loebła. Oprócz utworów nagranych na płytach Blackoutów i Breakoutów, ukazały się dwie płyty Breakoutów z piosenkami tylko w jej wykonaniu: <i>Mira Kubasińska &amp; Breakout: Mira</i> (1971) i <i>Mira Kubasińska &amp; Breakout: Ogień</i> (1973). (Piosenki: <i>Wyspa; Popatrz to przecież ja; Nie przechodź obok mnie; Gdybyś kochał, hej; Poszłabym za tobą; Nie ukrywaj – wszystko wiem; Masz na to czas; Wołanie przez Dunajec; Gdzie chcesz iść; Powiedzieliśmy już wszystko; Do kogo idziesz; W co mam wierzyć; Tysiąc razy kocham; Zapytam ptaków; Kwiaty nam powiędły; A miałeś przyjść; Byłeś we śnie tylko; Luiza; Miałam cały świat; Nie zapalaj światła; Liście zabrał wiatr; Wielki ogień; Na dnie mych oczu; Masz to dziś; Czarno-czarny film</i> ). Zm. 25.10.2005.
80	8.09.1944	Ur. <b>Adrianna Rusowicz</b> , wokalistka rockowego zespołu Niebiesko-Czarni. (Piosenki: <i>Hej dziewczyno, hej; Hallo, jak się masz; Nie lubię kłamać; Za daleko mieszkasz miły; Nie pukaj do moich drzwi; Mogło być inaczej; Po to przyszedłeś na świat; Gdzie niesiesz swe dwadzieścia lat; To nic, że mnie okłamał; Nie ma szans</i> ). Zm. 1.01.1991.
75	8.09.1949	Zm. <b>Richard Strauss</b> , niemiecki kompozytor, przedstawiciel stylu romantycznego. (Opery: <i>Salome; Elektra; Kawaler srebrnej róży</i> ; poematy symfoniczne: <i>Don Juan; Ucieszne figle Dyla Sowizdrzała; Tako rzeczce Zaratustra</i> ). Ur. 11.06.1864. [160 rocznica urodzin]
85	9.09.1939	Rozpoczęła się największa bitwa kampanii wrześniowej – <b>bitwa nad Bzurą</b> ; trwała do 22.09; zakończyła się rozbiciem przez wojska niemieckie armii „Poznań” i „Pomorze”.
85	9.09.1939	Zm. <b>Józef Czechowicz</b> , poeta; ( <i>Kamień; Prowincja noc; Z kroniki bibliofilów lubelskich; Stanąłem na ziemi w Lublinie; Sny szczęśliwe; Koń rydzy; Przez kresy : wybór wierszy i przekładów; Kołysanki i inne wiersze</i> ). Ur. 15.03.1903.
85	9.09.1939	Ur. <b>Zbigniew Namysłowski</b> , saksofonista, kompozytor i aranżer, organizator zespołów jazzowych; współpracował m.in. z Krzysztofem Komedą, Michałem Urbaniakiem, Czesławem Niemenem, Leszkiem Możdżerem. Zm. 7.02.2022.

230	10.09.1794	<b>Początek wyprawy do Wielkopolski</b> – w celu wsparcia powstania w czasie insurekcji kościuszkowskiej – <b>gen. mjr. Jana Henryka Dąbrowskiego</b> . Gen. Dąbrowski odniósł w Wielkopolsce kilka sukcesów, m.in. zajął Gniezno, zwyciężył Prusaków pod Łabiszynem (28.09).
85	10.09.1939	Zm. <b>Władysław Raginis</b> , kapitan Korpusu Ochrony Pogranicza, dowódca oddziałów polskich w bitwie pod Wizną; dowodząc 720 żołnierzami, bronił powierzonego mu odcinka przed nacierającym XIX korpusem pancernym pod komendą gen. Heinza Guderiana liczącym 42 200 żołnierzy. Po heroicznej walce kapitan Raginis nie poddał się, zginął bohaterską śmiercią. Obrona Wizny nazywana jest „polskimi Termopilami”. Ur. 3.07.1908.
50	10.09.1974	Zm. <b>Melchior Wańkowicz</b> , prozaik i publicysta. Mistrz i klasyk reportażu i gawędy szlacheckiej. ( <i>Szczeniące lata; Na tropach Smętka; Bitwa o Monte Cassino; Wrzesień żagwiący; Hubalczycy; Ziele na kraterze; Walczący gryf; W ślady Kolumba; Zupa na gwoździu</i> ). Ur. 10.01.1892. <b>Sejm ustanowił rok 2024 Rokiem Melchiora Wańkowicza</b> . Zob. Patroni roku 2024.
115	10.09.1909	Ur. <b>Witold Paryski</b> , taternik, przewodnik tatrzański, ratownik TOPR, działacz ochrony przyrody, autor artykułów i książek dot. tematyki górskiej, m.in. przewodników. ( <i>Wysokie Tatry; Wielka Encyklopedia Tatrzańska</i> ). Zm. 16.12.2000.
80	11-14.09.1944	<b>1 Dywizja Pancerna pod dowództwem gen. Maczka brała udział w walkach o wyzwolenie Gandawy.</b>
500	11.09.1524	Ur. <b>Pierre de Ronsard</b> , francuski pisarz, poeta dworu Karola IX, przywódca grupy „Plejady”, najwybitniejszy przedstawiciel poezji francuskiego odrodzenia. ( <i>Szesnaście sonetów miłosnych; Wybór poezji</i> ). Zm. 27.12.1585.
130	11.09.1894	Ur. <b>Maria Kownacka</b> , pisarka, autorka książek dla dzieci i młodzieży, autorka sztuk scenicznych, tłumaczka z jęz. rosyjskiego. ( <i>Plastusiowy pamiętnik; Rogąś z Doliny Roztoki; Kajtkowe przygody; Entliczek pentliczek; O Rochu i jego grochu</i> ). Zm. 27.02.1982.
120	11.09.1904	Ur. <b>Jacek Woszczerowicz</b> , aktor, reżyser, pedagog, związany z teatrami warszawskimi. Odtwórca m.in. roli Papkina w „Zemście” Fredry. Zm. 19.10.1970.
20	11.09.2004	Zm. <b>Jerzy Lisowski</b> , krytyk literacki, eseista, tłumacz literatury francuskiej, redaktor naczelny „Twórczości”; oprac. 4-tomową, 2-języczną <i>Antologię poezji francuskiej</i> . Ur. 10.04.1928.
	12.09	<b>Święto Wojsk Lądowych.</b> Obchodzone w rocznicę zwycięstwa Jana III Sobieskiego pod Wiedniem, ustanowione 9.09.1996 r. rozkazem szefa sztabu generalnego WP.
210	12.09.1814	Ur. <b>August Cieszkowski</b> , polski filozof mesjanistyczny, jeden z twórców tzw. polskiej filozofii narodowej; jego filozofia wywarła duży wpływ m.in. na twórczość pisarską Zygmunta Krasińskiego i Cypriana Kamila Norwida; działacz i myśliciel społeczno-

		polityczny, współzałożyciel Ligi Narodowej Polskiej, współtwórca i prezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. ( <i>Ojciec nasz; Prolegomena zur Historiosophie; Gott und Palingenesie; Uwagi nad obecnym stanem finansów angielskich; O kredycie i obiegu</i> ). Zm. 12.03.1894. [130 rocznica śmierci]
85	12.09.1939	<b>Wojska niemieckie zaatakowały Lwów.</b> Obrona trwała do 22.09.
60	12.09.1964	Zm. <b>Sergiusz Piasecki</b> , pisarz, od 1945 poza krajem. ( <i>Człowiek przemieniony w wilka; Kochanek Wielkiej Niedźwiedzicy; Zapiski oficera Armii Czerwonej; Bogom nocy równi</i> ). Ur. 1.04.1901.
35	12.09.1989	<b>Utworzono pierwszy po 1945 r. niekomunistyczny rząd w Polsce.</b>
285	13.09.1739	Ur. <b>Jan Krzysztof Kluk</b> , przyrodnik, ksiądz, autor pierwszego polskiego podręcznika geologii i mineralogii <i>Rzeczy kopalnych osobliwie zdatniejszych szukanie, poznanie i zażycie</i> oraz podręcznika <i>Botanika dla szkół narodowych</i> . Badania i publikacje ks. Kluka stanowiły przełom w polskich naukach przyrodniczych i rolniczych. Zm. 2.07.1796.
130	13.09.1894	Ur. <b>Julian Tuwim</b> , poeta, tłumacz, współzałożyciel grupy „Skamander” i kabaretu „Pikador”, kierownik literackich scen „Qui pro Quo”, „Banda”, „Cyrulik Warszawski”; czołowy przedstawiciel polskiej poezji XX w. ( <i>Czyhanie na Boga; Kwiaty Polskie; Sokrates tańczący</i> ; wiersze dla dzieci: <i>Lokomotywa; Stoń Trąbalski</i> ). Zm. 27.12.1953.
90	13.09.1934	Ur. <b>Zbigniew Zapasiewicz</b> , aktor teatralny i filmowy, reżyser, pedagog; związany z warszawskimi teatrami – Dramatycznym, Polskim i Powszechnym. (Role filmowe: <i>Barwy ochronne; Bez znieczulenia; Ziemia obiecana; Mazepa; Lalka; Korczak</i> ). Zm. 14.07.2009. [15 rocznica śmierci]
60	13.09.1964	Ur. <b>Rafał Ziemkiewicz</b> , prozaik, publicysta, komentator polityczny. ( <i>Walc stulecia; Pieprzony los kataryniarza; Żywina; Zgred; Polactwo; Michnikowszczyzna : zapis choroby; Myśli nowoczesnego endeka; Strollowana rewolucja; Cham niezbundetowany; Wielka Polska</i> ).
20	13.09.2004	Zm. <b>Andrzej Kłopotowski</b> , polski komandor, ostatni dowódca okrętu Rzeczypospolitej w II wojnie światowej; w czasie wojny oficer ORP "Błyskawica" i ORP "Wilk", zastępca dowódcy ORP "Sokół" i dowódca ORP "Dzik"; bohater ataku na Navarino; wykładowca broni podwodnej w Szkole Podchorążych MW w Anglii; po wojnie konsultant rządu Malty ds. stosunków handlowych z Polską; od 1991 r. w Polsce. ( <i>Moja wojna</i> ). Ur. 8.09.1917.
85	14.09.1939	<b>Wojska niemieckie wkroczyły do Gdyni.</b>
20	14.09.2004	Zm. <b>Janina Jarzynówna-Sobczak</b> , tancerka, choreograf, pedagog; w l. 1938-39 i 1945-46 prowadziła własną Szkołę Tańca Artystycznego w Krakowie; od 1946 w Gdańsku, gdzie również otworzyła szkołę tańca. W 1949 założyła Zespół Baletowy

		przy Studiu Operowym (późniejsza Opera i Filharmonia Bałtycka w Gdańsku), którym kierowała do 1976; była też współtwórczynią i długoletnim kierownikiem artystycznym szkoły baletowej w Gdańsku (1950-74). (Prace choreograficzne, m.in. <i>Cudowny mandaryn B. Bartoka; Romeo i Julia S. Prokofjewa; Tytania i osioł Z. Turskiego; Niobe J. Łuciuka</i> ). Ur. 28.01.1915.
	15.09	<b>Międzynarodowy Dzień Pokoju.</b>
685	15.09.1339	<b>Trybunał obradujący w Warszawie pod przewodnictwem nuncjusza papieskiego skazał Krzyżaków na zwrot Polsce zagarniętych ziem wraz z Pomorzem oraz na zapłacenie odszkodowania; Krzyżacy nie uznali tego wyroku.</b>
235	15.09.1789	Ur. <b>James Fenimore Cooper</b> , amerykański powieściopisarz. ( <i>Szpieg; Pilot; pięcioksiąg Opowieści Skórzanej Pończochy; Pionierzy; Ostatni Mohikanin; Preria; Tropiciel Śladów; Pogromca Zwierząt</i> ; monografia <i>The History of the Navy in the United States of America</i> ). Zm. 14.09.1851.
80	15.09.1944	Zm. <b>Andrzej Romocki</b> ps. Morro, harcmistrz, żołnierz Szarych Szeregów, porucznik Armii Krajowej; w powstaniu warszawskim dowódca 2 kompanii „Rudy” batalionu „Zośka”. Odznaczony m.in. Krzyżem Walecznych (marzec i wrzesień 1944), Srebrnym Krzyżem Virtuti Militari (sierpień 1944), pośmiertnie awansowany na kapitana; patron kilkunastu drużyn harcerskich. Ur. 16.04.1923.
150	16.09.1874	Zm. <b>Maksymilian Gierymski</b> , malarz, autor obrazów o tematyce powstańczej, pejzaży i scen rodzajowych. (Obrazy: <i>Pochód Kozaków; Patrol powstańczy; Pikieta; Zwiad Kozaków kubańskich; Wyjazd na polowanie</i> ). Ur. 9.10.1846.
150	16.09.1874	Ur. <b>Edward Puchalski</b> , reżyser teatralny i filmowy, jeden z pionierów kinematografii polskiej. (Filmy: <i>Bartek zwycięzca; Ordynat Michorowski; Rycerze mroku; trędowata; O czym się nie mówi; Ludzie dzisiejsi</i> ). Zm. 8.11.1942.
95	16.09.1929	Ur. <b>Edmund Kosiarz</b> , polski komandor porucznik, dziennikarz, historyk, dokumentalista i pisarz. ( <i>Polacy na morzach; Obrona Helu; Obrona Kępy Oksywskiej; Od pierwszej do ostatniej salwy; Obrona Gdyni 1939; Bitwy na Bałtyku; Wojny na Bałtyku X-XIX w.; Bałtyk w ogniu; Flota Białego Orła; Działania flot w drugiej wojnie światowej</i> ). Zm. 25.08.1994 w Gdańsku. [30 rocznica śmierci]
75	16.09.1949	<b>Odbył się pierwszy po wojnie Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina.</b>
75	16.09.1949	Ur. <b>Janusz Rewiński</b> , aktor, artysta kabaretowy, satyryk. Występował m.in. w kabarecie „Tey”, w Kabarecie Olgi Lipińskiej, w telewizyjnych audycjach satyrycznych z Krzysztofem Piaseckim. ( <i>Ale plama; Szkoda gadać</i> ). (Role w filmach: <i>Podróże pana Kleksa; Zmiennicy; Urowadzenie Agaty; Kiler; Gulczas, a jak myślisz; Tygrysy Europy; Ryś</i> ).

	17.09	<b>Dzień Sybiraka.</b>
650	17.09.1374	<b>Przywilej w Koszycach.</b> Ludwik Węgierski w zamian za uznanie prawa do korony polskiej jednej ze swych córek, wydał dla szlachty przywileje znacznie osłabiające władzę królewską na korzyść szlachty.
85	17.09.1939	<b>Wkroczenie Armii Czerwonej na wschodnie terytorium Polski</b> na mocy układu radziecko-niemieckiego Ribbentrop – Mołotow.
80	17.09.1944	<b>Początek operacji wojsk sprzymierzonych „Market-Garden”</b> , której celem było opanowanie przepraw w Holandii. W operacji brała udział 1 Samodzielna Brygada Spadochronowa pod dowództwem gen. Stanisława Sosabowskiego, wchodząca w skład 1 brytyjskiej dywizji powietrzno-desantowej. Polska brygada walczyła w bitwie pod Arnhem (17-26.09), gdzie poniosła duże straty.
30	17.09.1994	Zm. <b>Karl Popper</b> , austriacki filozof, rozwinął m.in. koncepcję społeczeństwa otwartego. Ur. 28.07.1902.
85	18.09.1939	<b>Oddziały Armii Czerwonej zajęły Wilno.</b>
85	18.09.1939	Zm. <b>Stanisław Ignacy Witkiewicz</b> , pisarz, dramaturg, malarz, filozof, teoretyk sztuki, twórca teorii „czystej formy”. (Dramaty: <i>W małym dworku; Tumor Mózgowicz; Matka; Szewcy</i> ; powieści: <i>622 upadki Bunga; Pożegnanie jesieni; Nienasycenie</i> ). Ur. 24.02.1885.
15	18.09.2009	Zm. <b>Barbara Skarga</b> , filozof, etyk, profesor PAN, łączniczka AK, więźniarka łagrów. ( <i>Przeszłość i interpretacje. Z warsztatu historyka filozofii; Granice historyczności, red. nauk.; Przewodnik po literaturze filozoficznej XX wieku; Kwintet metafizyczny; Tercet metafizyczny; Tożsamość i różnica; Człowiek to nie jest piękne zwierzę; Po wyzwoleniu (1944-1956); Narodziny pozytywizmu polskiego: 1831-1864; Czas i trwanie. Studia o Bergsonie</i> ). Ur. 25.10.1919. [105 rocznica urodzin]
	19.09	<b>Dzień Dzikiej Flory Fauny i Naturalnych Siedlisk.</b>
95	19.09.1929	<b>Powrót żubra do Puszczy Białowieskiej</b> , wytrzebionego w czasie I wojny światowej.
80	19.09.1944	<b>1 Dywizja Pancerna pod dowództwem gen. Maczka wyzwoliła miasta Terneuzen i Axel w Belgii.</b>
75	19.09.1949	Ur. <b>Twiggy</b> , właśc. Lesley Hornby, angielska modelka, aktorka i piosenkarka, kanon kobiecej urody w l. 60. XX w.
30	19.09.1994	<b>Wojewódzka Biblioteka Publiczna (obecnie Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna) w Gdańsku przyjęła imię Josepha Conrada Korzeniowskiego.</b>



85	20.09.1939	Zm. <b>Tadeusz Dołęga-Mostowicz</b> , pisarz, dziennikarz. ( <i>Kariera Nikodema Dyzmy; Pamiętnik pani Hanki; Znachor; Doktor Murek</i> ). Ur. 10.08.1898.
	22.09	<b>Dzień bez samochodu.</b>
75	22.09.1949	Ur. <b>Tadeusz Siejak</b> , polski prozaik, inżynier elektryk. ( <i>Oficer; Próba; Pustynia; Księżę czasu; Dezerter; Głód sensu; Tam dołem płynie rzeka</i> ). Zm. 7.06.1994. [30 rocznica śmierci]
15	22.09.2009	Zm. <b>Zygmunt Chychła</b> , jeden z najwybitniejszych bokserów w historii polskiego boksu, zdobywca złotych medali w wadze półśredniej na Olimpiadzie w Helsinkach w 1952 i na Mistrzostwach Europy w Mediolanie (1951) i w Warszawie (1953); czterokrotny mistrz Polski, dwukrotnie zwyciężył w plebiscycie „Przeglądu Sportowego” na najlepszego sportowca Polski. Urodził się w Gdańsku w 1926. W 1944 został przymusowo wcielony do Wehrmachtu. Zdezerterował we Francji i dostał się do 2 Korpusu Polskiego gen. Andersa. Po wojnie wrócił do Polski. Karierę zakończył w 1953 z powodu choroby płuc. W 1972 wyjechał na stałe do Niemiec. Ur. 5.11.1926.
85	23.09.1939	Zm. <b>Zygmunt Freud</b> , austriacki neurolog i psychiatra, twórca psychoanalizy; jego teoria wywarła wielki wpływ na współczesną psychologię oraz całą humanistykę. ( <i>Wstęp do psychoanalizy; Kultura jako źródło cierpienia; Poza zasadą przyjemności; Psychopatologia życia codziennego</i> ). Ur. 6.05.1856.
85	23.09.1939	Ur. <b>Janusz Gajos</b> , aktor teatralny, filmowy, kabaretowy. (Role w filmach: <i>Czterej pancerni i pies; Czterdziestolatek; Milioner; Co mi zrobisz, jak mnie złapiesz; Człowiek z żelaza; Wahadełko; Przesłuchanie; Dekalog 4; Piłkarski poker; Ucieczka z kina „Wolność”; Psy; Żółty szalik; Weiser; Zemsta; Układ zamknięty; Body/Ciało; Kler; Kamerdyner</i> ).
30	23.09.1994	Zm. <b>Zbigniew Nienacki</b> , polski powieściopisarz, dramaturg i autor książek dla młodzieży. (Cykl przygód Pana Samochodzika; <i>Raz do roku w Skiroławkach; Dagome Iudex</i> ). Ur. 1.01.1929. [95 rocznica urodzin]
75	24.09.1949	Ur. <b>Pedro Almodóvar</b> , hiszpański reżyser filmowy. ( <i>Porozmawiaj z nią; Kwiat mego sekretu; Drżące ciało; Wszystko o mojej matce złe wychowanie; Wysokie obcasy</i> ).
20	24.09.2004	Zm. <b>Françoise Sagan</b> , właśc. Françoise Quoirez, francuska pisarka i autorka sztuk teatralnych. ( <i>Witaj smutku; Zamek w Szwecji; Sara Bernhardt: śmiech szalony; Zbłąkane odbicie</i> ). Ur. 21.06.1935.
85	25.09.1939	Pierwszy tzw. <b>dywanowy nalot na Warszawę</b> podczas II wojny światowej – uczestniczyło w nim 400 bombowców Luftwaffe. Było to największe bombardowanie podczas kampanii wrześniowej.
60	25.09.1964	Ur. <b>Ruiz Zafon</b> , hiszpański pisarz, dziennikarz i scenarzysta. ( <i>Księżę mgły; Marina; Gra aniołów; Cień wiatru</i> ).

135	26.09.1889	Ur. <b>Martin Heidegger</b> , niemiecki filozof, jeden z najwybitniejszych przedstawicieli egzystencjalizmu. ( <i>Bycie i czas; Kant a problem metafizyki; Budować, mieszkać, myśleć</i> ). Zm. 26.05.1976.
	27.09	<b>Dzień Podziemnego Państwa Polskiego.</b>
	27.09	<b>Międzynarodowy Dzień Turystyki.</b>
85	27.09.1939	Utworzenie w Warszawie konspiracyjnej organizacji harcerskiej <b>Szare Szeregi</b> .
	28.09	<b>Światowy Dzień Morza.</b> Wcześniej był obchodzony 17.03.
100	28.09.1924	Ur. <b>Marcelo Mastroianni</b> , jeden z najwybitniejszych włoskich aktorów; ulubiony aktor Felliniego, grał także w filmach Monicelliego, Viscontiego, Antonioniego, De Siki, Scoli i innych czołowych włoskich reżyserów. Laureat wielu nagród filmowych. ( <i>Sierpniowa niedziela, 1950; Ulica ubogich kochanków, 1953; Dni miłości, 1954; Szkoda, że to kanalia, 1955; Białe noce, 1957; Sprawcy nieznani, 1958; Słodkie życie, 1959; Noc, 1960; Rozwód po włosku, 1961; Osiem i pół, 1962; Małżeństwo po włosku, 1964; Cassanova '70, 1965; Obcy, 1967; Słoneczniki, 1969; Dramat zazdrości, 1970; Wielkie żarcie, 1973; Byliśmy tacy zakochani, 1974; Szczególny dzień, 1976; Żegnaj, małpko, 1976; Miasto kobiet, 1980; Noc w Varrenes, 1982; Ginger i Fred, 1985; Oczy czarne, 1987; Wywiad, 1987; Wszyscy mają się dobrze, 1990; Po tamtej stronie chmur, 1995</i> ). Zm. 19.12.1996.
90	28.09.1934	Ur. <b>Brigitte Bardot</b> , francuska aktorka filmowa, jedna z najsłynniejszych gwiazd ekranu lat 50. i 60. XX w. ( <i>Bóg stworzył kobietę; Prawda; Pogarda</i> ).
85	28.09.1939	Po dwudziestodniowej obronie stolicy zastępca dowódcy Armii „Warszawa” gen. Tadeusz Kutrzeba podpisał <b>akt kapitulacji Warszawy</b> . Zginęło ponad 6 tysięcy żołnierzy i ponad 10 tysięcy ochotników cywilnych, zniszczone zostało 12% zabudowy miejskiej i znaczna część zbiorów kultury i archiwaliów.
70	28.09.1954	Radio Wolna Europa rozpoczęło nadawanie audycji pt. „Za kulisami bezpieki i partii”, której autorem był zbiegły z kraju wysoki urzędnik Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, <b>płk. Józef Światło</b> .
30	28.09.1994	<b>Katastrofa estońskiego promu „Estonia”</b> w pobliżu fińskiej wyspy Uto na Bałtyku; zginęło 900 osób.
	29.09	<b>Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania.</b>
160	29.09.1864	Ur. <b>Miquel Unamuno</b> , hiszpański pisarz i filozof pochodzenia baskijskiego, prof. uniwersytetu w Salamance; jeden z prekursorów chrześcijańskiego egzystencjalizmu i personalizmu. Wywarł głęboki wpływ na życie umysłowe Hiszpanii. ( <i>O poczuciu</i>

		<i>tragiczności życia wśród ludzi i wśród narodów; proza: Pokój wśród wojny; Miłość i pedagogika; Mgła; Abel Sánchez; Trzy nowele przykładowe i prolog). Zm. 31.12.1936.</i>
85	29.09.1939	<b>Kapitulacja twierdzy Modlin.</b>
40	29.09.1984	Zm. <b>Jerzy Wasowski</b> , kompozytor, aktor, dziennikarz, reżyser radiowy. Absolwent Wydziału Elektromechanicznego Politechniki Warszawskiej. Przed wojną zatrudniony w Polskim Radio jako inżynier. Po wojnie – spiker, pracownik działów technicznych, reżyser dźwięku, główny inżynier akustyk. Autor ilustracji muzycznych do sztuk teatralnych, słuchowisk radiowych, widowisk telewizyjnych, filmów animowanych. Autor muzyki do ok. 700 piosenek. Wspólnie z Jeremim Przyborą twórca programu telewizyjnego „Kabaret Starszych Panów”. (Piosenki: <i>Piosenka jest dobra na wszystko; Na lwy by; Dobranoc; Taka gmina; Jak dobrze jest wiosną podumać nad Prosną; Herbatka; O Romeo; Nie budźcie mnie; Do ciebie szłam; Jesienna dziewczyna; Ciepła wdówka na zimę; Już kąpiesz się nie dla mnie; My jesteśmy tanie dranie; Jeżeli kochać to nie indywidualnie; Adio pomidory; Spinoza; Upiorny twist; Przeklnę cię; To było tak; W czasie deszczu dzieci się nudzą; Kaziu, zakochaj się; Dąb, zupa, ząb; Jeszcze poczekajmy; Złoty pierścionek; Blues to zawsze blues jest; Przyjdzie walec i wyrówna; W Polskę idziemy; Warszawa da się lubić). Ur. 13.05.1913.</i>
100	30.09.1924	Ur. <b>Truman Capote</b> , właśc. Truman Streckfus Persons, amerykański pisarz. ( <i>Zatrzaśnij ostatnie drzwi; Inne głosy, inne ściany; Harfa traw; Śniadanie u Tiffany’ego; Z zimną krwią</i> ). Zm. 25.08.1984. [40 rocznica śmierci]
85	30.09.1939	<b>Internowany w Rumunii prezydent Mościcki zrzekł się urzędu</b> i desygnował na to stanowisko Władysława Raczkiewicza. Misję utworzenia rządu otrzymał gen. Władysław Sikorski.
40	30.09.1984	Zm. <b>Anna Świrszczyńska</b> , poetka i dramatopisarka, autorka utworów dla dzieci i młodzieży; sanitariuszka w powstaniu warszawskim. ( <i>Rok polskiego dziecka; Orfeusz; Arkona, gród Świętowita; Gdańska panienska; Odezwa na murze; Z dawnej Polski; Paż królowej Barbary; Budowałam barykadę; Wiatr; Jestem baba; Szczęśliwa jak psi ogon</i> ). Ur. 7.02.1909. [115 rocznica urodzin]
20	30.09.2004	Zm. <b>Zygmunt Kałużyński</b> , krytyk filmowy, publicysta. ( <i>Bilet wstępu do nowego wieku; Nowa fala zalewo kino; Paszkwil na siebie samego; Diabelskie zwierciadło; cykl telewizyjny Perty z lamusa</i> ). Ur. 11.12.1918.
10	30.09.2014	Zm. <b>Julian Kawalec</b> , pisarz, prozaik, reportażysta, poeta. ( <i>Ziemi przypisany; W słońcu; Tańczący jastrząb; Wezwanie; Przepłyniesz rzekę; Szara aureola</i> ). Ur. 11.10.1916.
	<b>PAŹDZIERNIK</b>	

	1-31.10	<b>Międzynarodowy Miesiąc Bibliotek Szkolnych.</b>
	1.10	<b>Międzynarodowy Dzień Muzyki.</b>
35	1.10.1989	Zm. <b>Witold Rowicki</b> , dyrygent; zorganizował Wielką Orkiestrę Symfoniczną Polskiego Radia w Katowicach, był kierownikiem artystycznym Filharmonii Narodowej w Warszawie; podczas licznych występów zagranicznych popularyzował muzykę polską. Ur. 26.02.1914. [110 rocznica urodzin]
230	2.10.1794	<b>Wojska gen. mjr. Jana Henryka Dąbrowskiego zdobyły Bydgoszcz.</b> W bitwie poległ dowódca obrony miasta i oddziałów pacyfikujących powstanie wielkopolskie płk. Johann Székely.
120	2.10.1904	Ur. <b>Graham Green</b> , brytyjski pisarz. ( <i>Sedno sprawy; Tajny agent; Moc i chwała; Spokojny Amerykanin; Nasz człowiek w Hawanie</i> ). Zm. 3.04.1991.
110	2.10.1914	Ur. <b>Jan Nowak-Jeziorański</b> , właśc. Zdzisław Jeziorański, polityk, działacz niepodległościowy, publicysta; żołnierz Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej; brał udział w dywersyjnej „Akcji N”; w l. 1943-1945 był kurierem i emisariuszem między Warszawą i Sztokholmem, później między Warszawą i Londynem. Po upadku powstania warszawskiego przedostał się do Londynu. W l. 1948-1951 pracował w sekcji polskiej BBC, od 1952 do 1976 był dyrektorem Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa w Monachium. Następnie osiedlił się w Waszyngtonie; był członkiem władz Kongresu Polonii Amerykańskiej i doradcą ds. Europy Wschodniej w Departamencie Stanu. W 2002 powrócił na stałe do Polski. Odznaczony m.in. Orderem Orła Białego, Krzyżem Kawalerskim Orderu Wojennego Virtuti Militari, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Walecznych, amerykańskim Prezydenckim Medalem Wolności. ( <i>Polska droga ku wolności</i> , 1974; <i>Kurier z Warszawy</i> , 1978; <i>Polska pozostała sobą</i> , 1980; <i>Wojna w eterze</i> , 1986; <i>Polska z oddali</i> , 1988; <i>W poszukiwaniu nadziei</i> , 1993; <i>Rozmowy o Polsce</i> , 1995). Zm. 20.01.2005.
90	2.10.1934	Ur. <b>Wojciech Pokora</b> , aktor teatralny, filmowy, telewizyjny, kabaretowy, pedagog, reżyser; związany z warszawskimi teatrami: Dramatycznym, Nowym i Kwadratem oraz z kabaretami „Owca” i „Dudek”; występował także w kabarecie telewizyjnym Olgi Lipińskiej i w satyrycznych audycjach radiowych, m.in. w skeczach Marii Czubaszek. (Role w filmach: <i>Mąż swojej żony; Gdzie jest trzeci król; Matżeństwo z rozsądku; Poszukiwany, poszukiwana; Człowiek z M-3; Kariera Nikodema Dyzmy</i> (serial TV); <i>Alternatywy-4</i> (serial TV); <i>Brunet wieczorową porą; Złoto dezertarów; Lalka</i> (serial TV); <i>Czterdziestolatek</i> (serial TV). Zm. 4.02.2018.
85	2.10.1939	<b>Kapitulacja Helu.</b> Hel bronił się od 1.09.1939, był ostrzeliwany z morza przez niemieckie pancerniki i atakowany przez piechotę od strony Władysławowa. Dowodzący obroną kontradmirał Józef Unrug uznał, że wojsko wypełniło swoje zadanie, a kontynuacja oporu byłaby nieracjonalna w sytuacji podboju reszty Polski przez wojska niemieckie i sowieckie. Do niewoli dostało się ok. 3 tysięcy żołnierzy.

80	2.10.1944	<b>Kapitulacja powstania warszawskiego.</b> Po 63 dniach walki powstanie upadło. Zginęło ok. 18 tysięcy powstańców i ok. 200 tysięcy ludności cywilnej. Niemcy zagwarantowali ocalałym powstańcom prawa jenieckie; po przymusowym opuszczeniu miasta przez ludność cywilną Warszawa miała zostać, dom po domu, zrównana z ziemią.
50	2.10.1974	Zm. <b>Wasilij Szukszyn</b> , rosyjski pisarz, scenarzysta, reżyser, aktor. ( <i>Rodzina Lubawinów; Przyszedłem dać wam wolność; Rozmowy o jasnym księżycu; filmy: Kalina czerwona; Jest taki chopak; Wasz syn i brat</i> ). Ur. 25.07.1929. [95 rocznica urodzin]
15	2.10.2009	Zm. <b>Marek Edelman</b> , działacz polityczny i społeczny, lekarz, uczestnik i jeden z przywódców powstania w getcie warszawskim; bohater książki Hanny Krall pt. <i>Zdążyć przed Panem Bogiem. (Getto walczy)</i> . Ur. 1.01.1922; niektóre źródła podają rok ur. 1919.
100	3.10.1924	Zm. <b>Władysław Zamoyski</b> , działacz społeczny. W 1889 kupił na licytacji część Tatr, dzięki jego staraniom, wyrokiem sądu międzynarodowego w Grazu, Morskie Oko znalazło się w granicach polskich. Majątek, m.in. Bibliotekę Kórnicką, przekazał narodowi polskiemu (Fundacja Kórnicka). Ur. 18.11.1853.
	4.10	<b>Światowy Dzień Zwierząt.</b> Dzień św. Franciszka – patrona ekologów.
455	4.10.1569	Zm. <b>Mikołaj Rej</b> z Nagłowic, poeta epoki renesansu, „ojciec literatury polskiej”. ( <i>Rozmowa między panem, wójtem i plebanem; Zwierzyniec; Żywot człowieka poczciwego</i> ). Ur. 4.02.1505.
130	4.10.1894	Ur. <b>Józef Beck</b> , pułkownik, polski polityk, dyplomata; podczas I wojny światowej w Legionach Polskich, współorganizator przewrotu majowego, współpracownik Józefa Piłsudskiego, w l. 1926-1930 szef jego kancelarii jako minister spraw wojskowych, w l. 1932-1939 minister spraw zagranicznych II Rzeczypospolitej; na forum Ligi Narodów bronił praw polskich w Wolnym Mieście Gdańsku oraz odrzucał wysuwane od jesieni 1938 r. przez Niemcy żądanie włączenia Gdańska do Rzeszy i wyznaczenie eksterytorialnych linii komunikacyjnych przez polskie Pomorze do Prus Wschodnich. ( <i>Przemówienia, deklaracje, wywiady 1931-1939; Ostatni raport</i> ). Zm. 5.06.1944. [80 rocznica śmierci]
90	4.10.1934	Ur. <b>Zbigniew Pietrzykowski</b> , bokser wagi lekkośredniej, średniej i półciężkiej, jedenastokrotny mistrz Polski, czterokrotny mistrz Europy, trzykrotny medalista igrzysk olimpijskich; na olimpiadzie w Rzymie (1960) wywalczył srebrny medal, po przegranej w finale na punkty z Cassusem Clayem, późniejszym słynnym Muhammadem Ali, legendarnym mistrzem zawodowych ringów. W plebiscycie w 2003 został wybrany najlepszym polskim bokserem. Jego imię nosi hala widowiskowo-sportowa w Bielsku-Białej. Zm. 19.05.2014. [10 rocznica śmierci]

55	4.10.1969	Zm. w Bernie <b>Jerzy Stempowski</b> , pseud. Paweł Hostowiec, eseista, krytyk, epistolograf, tłumacz. Od 1940 mieszkał w Szwajcarii. ( <i>Chimera jako zwierzę pociągowe; Eseje dla Kassandry; Od Berdyczowa do Rzymu;; Listy z ziemi berneńskiej; Szkice literackie; Listy do Jerzego Giedroycia</i> ). Ur.10.12.1893 w Krakowie.
	5.10	<b>Światowy Dzień Nauczyciela.</b>
100	5.10.1924	Ur. <b>Jose Donoso</b> , pisarz chilijski; jego powieść <i>Plugawy ptak nocy</i> jest zaliczana do klasyki iberoamerykańskiego „realizmu magicznego”. Zm. 7.12.1996.
80	5.10.1944	Ur. <b>Andrzej Zieliński</b> , muzyk, kompozytor, pianista, wokalista, współtwórca i lider krakowskiego zespołu rockowego Skaldowie, utworzonego w 1965. Autor niezliczonych przebojów, zwłaszcza w l. 60 i 70 XX w. Teksty do jego kompozycji pisali Leszek Andrzej Moczulski, Agnieszka Osiecka, Wojciech Młynarski, Andrzej Jastrzębiec Kozłowski. W 1981 koncertował z zespołem w USA, a po wprowadzeniu w Polsce stanu wojennego pozostał w Ameryce, gdzie mieszkał na stałe do połowy l. 90. (Piosenki: <i>Uciekaj, uciekaj; Nocne tramwaje; 26 marzenie; Nie całuj mnie pierwsza; Śpiewam, bo muszę; Wszystko mi mówi, że mnie ktoś pokochał; Zawieja; Jeszcze przed chwilą byłeś przy mnie; Prześliczna wiolonczelistka; Dopóki jesteś; Krywaniu, Krywaniu; W żółtych płomieniach liści; Medytacje wiejskiego listonosza; Wieczór na dworcu w Kansas City; Cała jesteś w skowronkach; Mateusz IV; Od wschodu do zachodu słońca; Katastrofa; Czasem kochać chcesz; Kulig; Nie ma szatana; Czarodzieje; Piosenka o Zielińskiej; Kłopoty dojeżdżającego; Króliczek; Cisza krzyczy; Na wszystkich dworcach świata; Życzenia z całego serca; Wierniejsza od marzeń; Szanujmy wspomnienia</i> ).
45	5.10.1979	Zm. w Paryżu <b>Zygmunt Hertz</b> , pisarz, publicysta, redaktor, współzałożyciel i pracownik Instytutu Literackiego. ( <i>Listy do Czesława Miłosza 1952-1979</i> ). Ur. 18.01.1908.
15	5.10.2009	Zm. <b>Mira Jaworczakowa</b> , polska autorka utworów dla dzieci i młodzieży. ( <i>Jacek, Wacek i Pankracek; Przyjaciel na zawsze; Oto jest Kasia; Majka z Siwego Brzegu; Gdy odbijamy od portu; Wszystkim swoje książki daję</i> ). Ur. 21.04.1917.
10	5.10.2014	Zm. <b>Anna Przybylska</b> , aktorka, fotomodelka. ( <i>Ciemna strona Wenus; Złotopolscy; Sezon na leszcza; Daleko od naszy</i> ). Ur. 26.12.1978.
135	6.10.1889	Ur. <b>Maria Dąbrowska</b> , pisarka, publicystka. ( <i>Uśmiech dzieciństwa; Noce i dnie; Ludzie stamtąd; Gwiazda zaranna; Szkice o Conradzie; Dzienniki</i> ). Zm. 19.05.1965.
85	6.10.1939	<b>Bitwa pod Kockiem</b> – ostatnia bitwa w wojnie obronnej Polski w 1939. 2.10 Samodzielna Grupa Operacyjna „Polesie”, dowodzona przez gen. Franciszka Kleeberga, startła się z XIV Dywizją Armijną pod dowództwem gen. Gustava von Wietersheima. Mimo sukcesów w walkach, 6.10 wojsko polskie musiało skapitulować z powodu braku amunicji.

175	7.10.1849	Zm. <b>Edgar Allan Poe</b> , amerykański poeta pochodzenia angielsko-irlandzkiego, nowelista, krytyk i teoretyk literatury; zdobył rozgłos jako autor opowiadań grozy i nowel detektywistycznych; jego twórczość poetycka miała wpływ na rozwój francuskiego symbolizmu, a proza przyczyniła się do rozwoju XX-wiecznej literatury fantastycznej i kryminalnej. W 1831, będąc jeszcze początkującym pisarzem, planował wyjazd do Polski, by ochotniczo walczyć w powstaniu listopadowym. Ur.19.01.1809 [215 rocznica urodzin]
	8.10	<b>Światowy Dzień Poczty.</b>
95	8.10.1929	Zm. <b>Jacek Malczewski</b> , malarz, symbolista, jeden z głównych przedstawicieli Młodej Polski. (Obrazy: <i>Moja dusza; Śmierć Ellenai; W tumanie; Wigilia na Syberii; Thanatos; Śmierć; Aniele, pójde za tobą; Idź nad strumienie; Zatruta studnia; Wiara, nadzieja, miłość; Błędne koło; Melancholia; Polonia; Tobiasz z aniołami; Rzeczywistość</i> ). Ur. 14.07.1854. [170 rocznica urodzin]
85	8.10.1939	<b>Adolf Hitler podpisał dekret o włączeniu do Rzeszy polskich ziem zachodnich i północnych.</b> Do III Rzeszy Niemieckiej wcielone zostały województwa: pomorskie, poznańskie, śląskie, większa część łódzkiego, zachodnia część krakowskiego, część kieleckiego i warszawskiego. Wymienione obszary zostały włączone do istniejących prowincji niemieckich oraz do dwóch nowych okręgów: Wartheland (Kraj Warty) oraz Gdańsk-Prusy Zachodnie. Łącznie Niemcy zaanektowali ok. 92 tys. km kw., na których mieszkało ponad 9 milionów osób.
70	8.10.1954	Zm. <b>Marian Falski</b> , polski pedagog, działacz oświatowy, autor elementarza. ( <i>Atlas szkolnictwa średniego ogólnokształcącego; Walczymy o szkołę; Dydaktyka nauki czytania i pisanie; Reforma nauczania w klasach I-IV; Fragmenty prac z zakresu oświaty</i> ). Ur. 7.12.1881.
20	8.10.2004	Zm. <b>Jacques Derrida</b> , francuski filozof, uważany za przedstawiciela dekonstrukcjonizmu i postmodernizmu. ( <i>Pismo i różnica; Głos i fenomen; O gramatologii</i> ). Ur. 15.07.1930.

75	9.10.1949	Ur. <b>Magda Umer</b> , piosenkarka wywodząca się z ruchu studenckiego, autorka i reżyserka koncertów i programów telewizyjnych poświęconych piosence i jej twórcom, dziennikarka. (Płyty: <i>Magda Umer; Noce i sny; Wciąż się na coś czeka</i> ).
	10.10	<b>Światowy Dzień Drzewa.</b>
230	10.10.1794	W <b>bitwie pod Maciejowicami</b> (woj. mazowieckie) wojska polskie dowodzone przez gen. Tadeusza Kościuszkę zostały całkowicie rozbite, wraz z walczącą do końca piechotą i artylerią, przez wojska rosyjskie gen. Fiodora Denisowa. Na polu bitwy – podczas próby zorganizowania szarzy kawaleryjskiej – został ciężko ranny i wzięty

		do niewoli naczelnik insurekcji Tadeusz Kościuszko. Do niewoli trafili także generałowie Sierakowski, Kniaziewicz i Kamieński. Klęska pod Maciejowicami przesądziła o upadku powstania i Rzeczypospolitej.
100	10.10.1924	Ur. <b>James Clavell</b> , brytyjski pisarz, scenarzysta i producent filmowy. (Powieści: <i>Król szczurów</i> ; <i>Szogun</i> ; filmy: <i>Mucha</i> ; <i>Wielka ucieczka</i> ). Zm. 7.09.1994. [30 rocznica śmierci]
245	11.10.1779	Zm. <b>Kazimierz Pułaski</b> , polski generał, jeden z najwybitniejszych dowódców konfederacji barskiej, uczestnik wielu bitew z wojskiem rosyjskim. Przystąpił do spisku, którego celem było porwanie króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Z tego powodu skazano go zaocznie na karę śmierci. Po upadku konfederacji, emigrował z Polski, jednak państwa europejskie odmawiały mu pobytu. Wyjechał do Ameryki, zaproszony przez francuskiego generała La Fayette'a, walczyć o niepodległość Stanów Zjednoczonych z Anglikami. Jest uważany za twórcę amerykańskiej kawalerii; został generałem armii amerykańskiej i dowódcą kawalerii, później stworzył wzorowy własny legion kawalerii. Zginął w wyniku ran odniesionych w bitwie pod Savannah. Został bohaterem Stanów Zjednoczonych, w Waszyngtonie odsłonięto jego najbardziej znany pomnik (pomniki Pułaskiego znajdują się też w kilku innych miastach), dzień 11 października jest obchodzony (od 1929) jako <b>Dzień Pułaskiego</b> . W Nowym Jorku organizowana jest Parada Pułaskiego, jego imię noszą szkoły, ulice, mosty, parki, statki itp. Postać Pułaskiego i jego zasługi w walce o wolność Stanów Zjednoczonych stały się symbolem polsko-amerykańskich związków i przyjaźni obu narodów. Ur. 4.03.1745.
175	11.10.1849	Ur. <b>Alfred Wierusz-Kowalski</b> , malarz, ur. w Suwałkach, od 1873 mieszkał w Monachium, malował sceny rodzajowe z życia wsi polskiej i małych miasteczek, także motywy myśliwskie. ( <i>Po białym mazurze</i> ; <i>Kulig</i> ; <i>Na pasterkę zimą w Polsce</i> ; <i>Zapręg chłopski</i> ; <i>Wesele krakowskie</i> ; <i>Wyprawa na niedźwiedzie</i> ; <i>Huculi na polowaniu</i> ; <i>Łoś w stawie</i> ; <i>Napad wilków</i> ). Zm. 16.02.1915 w Monachium.
100	12.10.1924	Zm. <b>Anatole France</b> , właśc. François A. Thibault, francuski pisarz; laureat literackiej Nagrody Nobla w 1921. ( <i>Zbrodnia Sylwestra Bonnard</i> ; <i>Pamiętnik mego przyjaciela</i> ; <i>Szkice literackie</i> ; <i>Gospoda pod Królową Gęsią Nóżką</i> ; cykl powieściowy: <i>Historia współczesna</i> ; <i>Bogowie łakną krwi</i> ; <i>Bunt aniołów</i> ). Ur. 16.04.1844. [180 rocznica urodzin]
	14.10	<b>Dzień Edukacji Narodowej.</b>
160	14.10.1864	Ur. <b>Stefan Żeromski</b> , pisarz, publicysta, dramaturg; pierwszy prezes polskiego PEN Clubu. ( <i>Szyfrowe prace</i> ; <i>Ludzie bezdomni</i> ; <i>Popioły</i> ; <i>Wierna rzeka</i> ; <i>Dzieje grzechu</i> ; <i>Przedwiośnie</i> ; <i>Turoń</i> ; <i>Uciekła mi przepióreczka...</i> ; <i>Wiatr od morza</i> ; <i>Snobizm i postęp</i> ; <i>Na probostwie w Wyszkowie</i> ). Zm. 20.11.1925.
180	15.10.1844	Ur. <b>Friedrich Nietzsche</b> , niemiecki filozof, filolog klasyczny, prozaik, poeta. Jego poglądy wywarły ogromny wpływ na XX w. ( <i>Tako rzecze Zaratustra</i> ; <i>Poza dobrem i</i>



		<i>złem; Z genealogii moralności; Zmierzch bożyszcz; Antychryst; Dytyramby dionizyjskie; Ecce Homo; Wola mocy</i> ). Zm. 25.08.1900.
100	15.10.1924	Ur. <b>Douglas Reeman</b> , brytyjski pisarz, autor powieści marynistycznych. ( <i>Żelazny pirat; Ostatni krążownik</i> ). Zm. 23.01.2017.
	16.10	<b>Dzień Papieża Jana Pawła II</b> – uchwalony przez Sejm RP w 2005.
640	16.10.1384	<b>Koronacja na Wawelu węgierskiej królowy, Jadwigi Andegaweńskiej, na królową Polski</b> . W 1386 jej mężem został Władysław Jagiełło, książę litewski, koronowany na króla Polski. Królowa Jadwiga wspomagała chorych i ubogich, opiekowała się kościołami, wyposażyła klasztor jasnogórski, odnowiła Uniwersytet Krakowski. W 1997 papież Jan Paweł II ogłosił błogosławioną Jadwigę świętą.
80	23-26.10.1944	<b>Bitwa w Zatoce Leyte</b> (Filipiny). Największa bitwa morska II wojny światowej, stoczona między flotą amerykańską i japońską, zakończona klęską Japończyków. Po stronie amerykańskiej uczestniczyło 35 lotniskowców, 12 pancerników, 25 krążowników, 144 niszczyciele, 29 okrętów podwodnych, 39 kutrów torpedowych, 1350 samolotów stacjonujących na lotniskowcach i 400 samolotów z baz lądowych. Siły japońskie posiadały 4 lotniskowce, 9 pancerników, 21 krążowników, 35 niszczycieli, 17 okrętów podwodnych. W czasie tej bitwy Japończycy po raz pierwszy użyli pilotów samobójców „kamikaze”. Na wyspie Leyte wojska japońskie broniły się jeszcze dwa miesiące, a w górach do marca 1945 (Japonia straciła 80 000 żołnierzy; Amerykanie – 15 000, w tym 3500 poległo).
50	17.10.1974	<b>W Psarach koło Kielc otwarta została pierwsza w kraju naziemna stacja łączności satelitarnej.</b>
175	17.10.1849	Zm. <b>Fryderyk Chopin</b> , kompozytor, pianista. Ur. 1.03.1810.
95	17.10.1929	Ur. <b>Kazimierz „Kuba” Jaworski</b> , żeglarz i konstruktor jachtów, zdobywca 3 miejsca w 1976 w transatlantyckich regatach samotników na jachcie „Spaniel”. Zm. 8.07.2005.
80	17.10.1944	Zm. <b>Zenon Przesmycki</b> , ps. Miriam, poeta, krytyk literacki, tłumacz okresu Młodej Polski; wydawca pisma literackiego „Chimera”, propagator symbolizmu, odkrywca, wydawca i popularyzator twórczości Norwida. Ur. 22.12.1861.
	18.10	<b>Dzień Poczty Polskiej.</b>
165	18.10.1859	Ur. <b>Henri Bergson</b> , francuski filozof; laureat literackiej Nagrody Nobla w 1927. ( <i>O bezpośrednich danych świadomości; Materia i pamięć; Śmiech : studium o komizmie; Wstęp do metafizyki; Ewolucja twórcza; Dwa źródła moralności i religii; Pamięć i życie</i> ). Zm. 4.01.1941.

120	19.10.1904	Ur. <b>Czesław Centkiewicz</b> , pisarz, podróżnik, uczestnik wypraw polarnych. ( <i>Biała foka; Odarpi syn Egigwy; Kierunek Antarktyda</i> ). Zm. 10.07.1996.
125	19.10.1899	Ur. <b>Miguel Asturias</b> , gwatemalski pisarz, przedstawiciel nurtu „realizmu magicznego”; laureat Nagrody Nobla (1967). ( <i>Bananowa trylogia; Stworzenie nowego życia; Ludzie z kukurydzy</i> ). Zm. 9.06.1974. [50 rocznica śmierci]
40	19.10.1984	Zm. <b>Jerzy Popiełuszko</b> , polski ksiądz katolicki, kapelan ludzi pracy warszawskiej „Solidarności”, organizator Mszy św. za Ojczyznę odprawianych w kościele św. Stanisława Kostki na Żoliborzu w Warszawie. Uprowadzony, męczony i bestialsko zamordowany przez funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa – IV Departamentu MSW zajmującego się zwalczaniem kościoła katolickiego. Jego pogrzeb 3.11 w Warszawie, zgromadził 800 tys. osób i stał się ogromną patriotyczną manifestacją. W dniu 6 czerwca 2010 ks. Popiełuszko został ogłoszony błogosławionym kościoła katolickiego. Święto bł. ks. Jerzego jest obchodzone 19.10. ( <i>Cena miłości ojczyzny; Kazania; Homilie; Zapiski 1980-1984; Zapiski, listy i wywiady ks. Jerzego Popiełuszki 1967-1984</i> ). Ur. 14.09.1947.
170	20.10.1854	Ur. <b>Artur Rimbaud</b> , poeta francuski, jeden z najwybitniejszych przedstawicieli symbolizmu; wywarł duży wpływ na poezję XX w. ( <i>Statek pijany; Sezon w piekle; Iluminacje</i> ). Zm. 10.11.1891.
30	20.10.1994	Zm. <b>Burt Lancaster</b> , aktor amerykański, laureat Oscara. ( <i>Karmazynowy pirat; Stąd do wieczności; Vera Cruz; Ostatnia walka Apacza; Elmer Gantry; Nie do przebaczenia; Ptasznik z Alcatraz; Lampart; Zawodowcy; Łowcy skalpów; Pociąg; Port lotniczy; Valdez przybywa; Szeryf; Portret rodzinny we wnętrzu; Atlantic City; Przed sklepem jubilera</i> ). Ur. 2.11.1913.
95	21.10.1929	Ur. <b>Ursula Kroeber Le Guin</b> , amerykańska pisarka SF i fantasty. ( <i>Czarnoksiężnik z Archipelagu; Opowieści z Ziemiomorza; Lewa ręka ciemności</i> ). Zm. 22.01.2018.
55	21.10.1969	Zm. <b>Jack Kerouac</b> , pisarz amerykański; duchowy przywódca „Beat Generation”. Swoją naj słynniejszą powieść – manifest beatników – „W drodze” pisał według zasady pisarstwa automatycznego, wykluczającego redakcję tekstu, która niszczy spontaniczność i autentyczność pierwotnego zapisu. ( <i>W drodze</i> , wyd. oryg. 1951, wyd. pol. 1993; <i>Podziemni</i> , 1958, 1995; <i>Włóczędzy Dharmy</i> , 1958, 1994; <i>Maggie Cassidy</i> , 1959, 2012; <i>Big Sur</i> , 1963, 2011; <i>Mój brat ocean</i> , 2010, 2013). Ur. 12.03.1922.
75	21.10.1949	Przekazano do eksploatacji pierwszy zbudowany po wojnie w Polsce pełnomorski statek parowy <b>s/s Sotdek</b> . Ostatni rejs odbył w grudniu 1980; od 1985 pełni funkcję statku-muzeum w Gdańsku.
25	22.10.1999	<b>Premiera filmu „Pan Tadeusz” w reżyserii Andrzeja Wajdy.</b>

125	24.10.1899	Ur. <b>Anatol Stern</b> , polski poeta i prozaik, dramaturg, krytyk literacki i filmowy. ( <i>Futuryzje; Alarm nocny; Bieg do bieguna; Poezja zbuntowana</i> ). Zm. 19.10.1968.
100	24.10.1924	<b>Ze Szwajcarii sprowadzono do Polski trumnę ze zwłokami Henryka Sienkiewicza i złożono w katedrze św. Jana w Warszawie.</b>
35	24.10.1989	Zm. <b>Jerzy Kukuczka</b> , najwybitniejszy polski himalaista i jeden z najwybitniejszych himalaistów XX w. Drugi na świecie, po Reinholdzie Messnerze, zdobył wszystkie (14) ośmiotysięczniki Himalajów i Karakorum. Wytyczył jedenaście nowych dróg. Na trzy ośmiotysięczniki dokonał pierwszych w historii zimowych wejść. Zginął podczas wspinaczki z Ryszardem Pawłowskim na Lhotse (8516 m), południową, niezdobytą wówczas ścianą, będąc już blisko wierzchołka. Ur. 24.03.1948.
105	25.10.1919	Ur. <b>Barbara Skarga</b> , filozof, etyk, profesor PAN, łączniczka AK, więźniarka łagrów. ( <i>Przeszłość i interpretacje. Z warsztatu historyka filozofii; Granice historyczności, red. nauk.; Przewodnik po literaturze filozoficznej XX wieku; Kwintet metafizyczny; Tercet metafizyczny; Tożsamość i różnica; Człowiek to nie jest piękne zwierzę; Po wyzwoleniu (1944-1956); Narodziny pozytywizmu polskiego: 1831-1864; Czas i trwanie. Studia o Bergsonie</i> ). Zm. 18.09.2009. [15 rocznica śmierci]
95	26.10.1929	Ur. <b>Wanda Maria Chotomska</b> , polska pisarka, autorka wierszy i opowiadań dla dzieci i młodzieży. ( <i>Czarna krowa w kropki bordo; Tadek Niejadek; Dlaczego cielę ogonem miele; Dzieci pana Astronoma</i> ). Zm. 2.08.2017.
85	26.10.1939	Z części okupowanych ziem polskich, nie włączonych do III Rzeszy, <b>utworzono na mocy dekretu Adolfa Hitlera z 12.10. Generalne Gubernatorstwo (Generalgouvernement).</b>
50	28.10.1974	<b>Polscy siatkarze, trenowani przez Huberta Wagnera, zdobyli złoty medal na mistrzostwach świata rozgrywanych w Meksyku.</b> Polacy zwyciężyli we wszystkich (11) spotkaniach. Był to pierwszy tytuł polskiej drużyny w grze zespołowej na mistrzostwach świata.
100	29.10.1924	Zm. <b>Frances Hodgson Burnett</b> , angielska pisarka, autorka powieści dla dzieci i młodzieży. ( <i>Mały lord</i> , 1886, wyd. pol. 1889; <i>Mała księżniczka</i> , 1888, wyd. pol. 1931; <i>Tajemniczy ogród</i> , 1911, wyd. pol. 1917). Ur. 24.11.1849. [175 rocznica urodzin]
100	29.10.1924	Ur. <b>Zbigniew Herbert</b> , poeta, eseista, dramaturg, autorytet artystyczny i moralny, uznawany za jednego z najwybitniejszych poetów XX w. ( <i>Struna światła; Pan Cogito; Raport z oblężonego miasta; Barbarzyńca w ogrodzie; Martwa natura z wędzidłem; Labirynt nad morzem; Elegia na odejście; Jaskinia filozofów</i> ). Zm. 28.07.1998.
80	29.10.1944	<b>1 Dywizja Pancerna pod dowództwem gen. Maczka po ciężkich walkach wyzwoliła Bredę w Holandii.</b>

80	29.10.1944	Ur. <b>Magdalena Zawadzka</b> , aktorka teatralna i filmowa. (Filmy: <i>Pieczone gołąbki; Mocne uderzenie; Pan Wołodyjowski; Przygody Pana Michała; Barwy ochronne; Noce i dnie; Rozwódów nie będzie; Sublokator; Mazepa; Łabędzi śpiew</i> ).
70	30.10.1954	<b>Utworzono trzy parki narodowe: Babiogórski, Pieniński i Tatrzański.</b>
175	30.10.1849	<b>Pogrzeb Fryderyka Chopina.</b>
125	30.10.1899	Ur. <b>Maria Kuncewiczowa</b> , pisarka, eseistka, tłumaczka literatury angielskiej, francuskiej i skandynawskiej. ( <i>Cudzoziemka; Zmowa nieobecnych; Klucze; Tristan 1846; Dni powszednie państwa Kowalskich</i> [pierwsza w Polsce powieść radiowa]). Zm. 15.07.1989. [35 rocznica śmierci]
85	30.10.1939	Zm. <b>Wacław Gąsiorowski</b> , działacz niepodległościowy, powieściopisarz i publicysta. ( <i>Pigularz; Huragan; Rok 1809; Pani Walewska; Szwoleżerowie gwardii; Księżna Łowicka; Ortografia polska; Nowa Kolchida; 1915-1916 : historia armii polskiej we Francji</i> ). Ur. 27.06.1869. [155 rocznica śmierci]
75	30.10.1949	Ur. <b>Andrzej Rybiński</b> , piosenkarz, gitarzysta, kompozytor; w l. 70. XX w. występował w popularnym zespole „Andrzej i Eliza”. (Piosenki: <i>Nie liczę godzin i lat; Czas relaksu</i> ).
	<b>LISTOPAD</b>	
145	2.11.1879	Ur. <b>Walery Sławek</b> , pułkownik, polityk II Rzeczypospolitej, trzykrotny premier RP, współpracownik Józefa Piłsudskiego, lider obozu sanacyjnego, twórca i prezes Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem, współtwórca konstytucji kwietniowej. Zm. 3.04.1939. [85 rocznica śmierci]
85	2.11.1939	<b>Dekret Prezydium Rady Najwyższej ZSRR o włączeniu do Związku Radzieckiego ziem polskich:</b> woj. białostockiego, poleskiego, nowogródzkiego i części wileńskiego.
85	2.11.1939	<b>Do obozu koncentracyjnego w Ravensbrück przybyła pierwsza grupa kobiet z Polski.</b> W obozie zginęło 92 tysiące kobiet i dzieci różnych narodowości.
85	2.11.1939	Zm. <b>Witold Noskowski</b> , publicysta krytyk literacki, teatralny i muzyczny, redaktor krakowskiego pisma „Czas”, współtwórca i autor kabaretu Zielony Balonik (m.in. <i>Szopki</i> ); autor reportażu (m.in. <i>Ludzie i armaty</i> , 1918). Aresztowany przez gestapo i rozstrzelany. Ur. 10.03.1874. [150 rocznica urodzin]
80	2.11.1944	Zm. <b>Karol Irzykowski</b> , pisarz, krytyk literacki i teatralny, publicysta. ( <i>Pałuba; Wiersze i dramaty; Czyn i słowo; Spod ciemnej gwiazdy; Notatki z życia, obserwacje i motywy; Aforyzmy</i> ). Ur. 23.01.1873.

	3.11	<b>Dzień św. Huberta – Święto Myśliwych.</b>
110	3.11.1914	Ur. <b>Juliusz Bardach</b> , historyk ustroju i prawa, prof. Uniwersytetu Warszawskiego, członek Polskiej Akademii Nauk, autor prac z zakresu ustroju i prawa dawnej Litwy, parlamentaryzmu polskiego, historii porównawczej prawa. ( <i>Historia państwa i prawa polskiego; Dzieje Sejmu Polskiego; O Rzeczpospolitą Obojga Narodów</i> ). Zm. 26.01.2010.
95	3.11.1929	Zm. <b>Jan Ignacy Baudouin de Courtenay</b> , polski językoznawca, twórca tzw. szkoły kazańskiej w językoznawstwie; autor ponad 300 publikacji naukowych z teorii języka, historii i dialektologii języków słowiańskich. W 1922 jego kandydaturę na prezydenta Polski wysunęli przedstawiciele mniejszości narodowych. ( <i>Zarys historii języka polskiego</i> ). Ur. 13.03.1845.
70	3.11.1954	Zm. <b>Henri Matisse</b> , francuski malarz, grafik i rzeźbiarz, inicjator i reprezentant fowizmu. (Obrazy: <i>Taniec; Lekcja muzyki; Otwarte okno; Żółte rybki; Żółta firanka; Różowy akt; Ikar</i> ). Ur. 31.12.1869. [155 rocznica śmierci]
230	4.11.1794	<b>Rzeź Pragi podczas insurekcji kościuszkowskiej.</b> Wojska rosyjskie pod dowództwem gen. Aleksandra Suworowa przełamały obronę Polaków, dowodzonych przez gen. Józefa Zajączka, i szturmem zajęły Pragę; zginęło kilkanaście tysięcy powstańców i mieszkańców Pragi. Warszawa skapitulowała 5.11. Insurekcja dobiegała końca.
230	4.11.1794	Zm. <b>Jakub Jasiński</b> (Jasieński), działacz polityczny, generał, inżynier, poeta; w kampanii 1792 dowodził Korpusem Inżynierów Wielkiego Księstwa Litewskiego; jako poeta był czołowym przedstawicielem nurtu jakobińskiego w literaturze polskiej. Zginął w obronie Pragi. Ur. 24.07.1761.
135	4.11.1889	Zm. <b>Tytus Chałubiński</b> , lekarz, przyrodnik, pionier klimatycznego leczenia gruźlicy; miłośnik i propagator Podhala, Tatr i Zakopanego, twórca Towarzystwa Tatrzańskiego. Ur. 29.12.1820.
	5.11	<b>Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek.</b>
85	5.11.1939	Ur. <b>Jan Nowicki</b> , aktor teatralny i filmowy, reżyser, pedagog, pisarz. Od 1964 był związany z Teatrem Starym w Krakowie, grał m.in. w inscenizacjach Jerzego Jarockiego i Andrzeja Wajdy. (Role w filmach: <i>Sanatorium pod Klepsydrą; Wielki Szu; Magnat; Pajęczarki; Krab i Joanna; Spirala; 11 minut; Liczba doskonała</i> ). Zm. 7.12.2022.
15	5.11.2004	Zm. <b>Jerzy Duda-Gracz</b> , malarz, rysownik, scenograf, wykładowca akademicki. (Cykle: <i>Motywy i Portrety Polskie; Motywy, Tańce, Dialogi Polskie; Obrazy Arystokratyczno-Historyczne; Pejzaże Polskie i Obrazy Prowincjonalno-Gminne; Golgota Jasnogórska</i> ). Ur. 20.03.1941.

85	6.11.1939	„ <b>Sonderaktion Krakau</b> ” – hitlerowcy aresztowali i wywieźli do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen 144 profesorów Uniwersytetu Jagiellońskiego, 21 pracowników Akademii Górniczej i 3 wykładowców Akademii Handlowej. Po interwencjach międzynarodowych, m.in. Włoch i państw neutralnych, a także Kościoła katolickiego, zwolniono 100 uczonych w wieku powyżej 40 lat.
80	6.11.1944	Zm. <b>Maria Rodziewiczówna</b> , pisarka. ( <i>Straszny dziadunio; Między ustami a brzegiem pucharu; Anima vilis; Dewajtis; Pożary i zgliszcza; Wrzos; Lato leśnych ludzi; Florian z Wielkiej Hłuszy</i> ; nowele: <i>Nowele; Obrazki; Z głuszy; Światła; Rupiecie; Czarny chleb; Niedobitowski z granicznego bastionu</i> ). Ur. 2.02.1864. [160 rocznica urodzin]
175	7.11.1849	Ur. <b>Józef Chełmoński</b> , malarz, jeden z najwybitniejszych polskich twórców malarstwa realistycznego, autor scen rodzajowych o tematyce wiejskiej oraz pejzaży oddających nastrój polskiej wsi i przyrody. ( <i>Odlot żurawi, 1871; Przed deszczem 1872; Sprawa u wójta, 1873; Zjazd na polowanie, 1874; Babie lato, 1875; Na folwarku, 1875; Noc księżycowa, 1876; Przed karczmą, 1877; Jarmark na konie w Bałcie, 1879; Powrót z balu, 1879; Postój Kozaków liniowych, 1880; Czwórka 1881; Błotnista droga 1882; Droga w lesie 1887; Noc gwiazdzista, 1888; Polna droga, 1889; Czajki, 1890; Koncert żab, 1890; Kuropatwy na śniegu 1891; Orka, 1896; Przed burzą, 1896; Bociany, 1900; Dniestr w nocy, 1906; Kaczeńce, 1907; Krzyż w zadymce, 1907; Powitanie słońca – Żurawie, 1910</i> ). Zm. 6.04.1914. [110 rocznica śmierci]
125	7.11.1899	Ur. <b>Stanisław Swianiewicz</b> , ekonomista, prawnik, profesor Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, zajmował się badaniami gospodarek systemów totalitarnych: ZSRR i III Rzeszy; po wojnie wykładał m.in. w Londynie, Manchesterze, Saint Mary’s University w Halifaxie; w l. 1939-1942 w niewoli sowieckiej, więzień m.in. Łubianki; jedyny świadek transportów jenieckich na trasie Kozielsk – Katyń. ( <i>W cieniu Katynia; Dzieciństwo i młodość</i> ). Zm. w Londynie 22.05.1997.
350	8.11.1674	Zm. <b>John Milton</b> , angielski poeta. ( <i>Raj utracony; Raj odzyskany</i> ; tragedia: <i>Samson</i> ). Ur. 9.12.1608.
10	8.11.2014	Zm. <b>Zbigniew Puchalski</b> , żeglarz, uczestnik regat oceanicznych, odbył rejs wokółziemski na jachcie Miranda (1976-1980). Od 1981 mieszkał w Australii. Ur. 28.03.1933.
	9.11	<b>Światowy Dzień Jakości.</b>
	9.11	<b>Międzynarodowy Dzień Walki z Faszyzmem i Antysemityzmem.</b>
85	9.11.1939	<b>W Lublinie Niemcy po raz pierwszy zorganizowali w Generalnej Guberni łapankę uliczną.</b>
60	9.11.1964	Sąd Wojewódzki w Warszawie ogłosił <b>wyrok w sprawie Melchiora Wańkowicza: 1,5</b>

		roku więzienia za „propagowanie materiałów oczerniających i poniżających PRL”.
55	9.11.1969	Zm. <b>Tadeusz Peiper</b> , poeta awangardowy, powieściopisarz, eseista. (Wiersze: „A”; <i>Żywe linie; Raz</i> ; powieści: <i>Ma lat 22; Krzysztof Kolumb odkrywca</i> ). Ur. 3.05.1891.
	10.11	<b>Międzynarodowy Dzień Młodzieży</b> – obchodzony także 12.08.
140	10.11.1884	Ur. <b>Zofia Nałkowska</b> , pisarka. (Powieści: <i>Granica; Romans Teresy Hennert</i> ; opowiadania: <i>Medaliony</i> ; dramaty: <i>Dom kobiet; Dzień jego powrotu</i> ). Zm. 17.12.1954. [70 rocznica śmierci]
115	10.11.1909	Ur. <b>Paweł Jasienica</b> (właśc. Leon Lech Beynar), publicysta, historyk, eseista, reportażysta. ( <i>Polska Piastów; Polska Jagiellonów; Rzeczpospolita Obojga Narodów</i> ). Zm. 19.08.1970.
	11.11	<b>Narodowe Święto Niepodległości.</b>
100	11.11.1924	Ur. <b>Andrzej Łapicki</b> , aktor, reżyser teatralny, pedagog. (Role filmowe: <i>Powrót; Dziś w nocy umrze miasto; Naprawdę wczoraj; Życie raz jeszcze; Sposób bycia; Salto; Lekarstwo na miłość; Gdzie jest trzeci król; Lalka; Wszystko na sprzedaż; Przygody Pana Michała; Jak daleko stąd, jak blisko; Wesele; Zazdrość i medycyna; Ziemia obiecana; Panny z Wilka; W zawieszaniu; Lawa</i> ). Zm. 21.07.2012.
90	11.11.1934	Ur. <b>Elżbieta Duńska-Krzesińska</b> , lekkoatletka, rekordzistka świata w skoku w dal, złota medalistka olimpiady w Melbourne (1956) i srebrna medalistka olimpiady w Rzymie (1960), dziesięciokrotna mistrzyni Polski. Zm. 29.12.2015.
50	11.11.1974	Ur. <b>Leonardo di Caprio</b> , w Los Angeles, amerykański aktor, laureat Oscara ( <i>Zjawa</i> ). (Filmy: <i>Całkowite zaćmienie; Co gryzie Gilberta Grape'a; Romeo i Julia; Titanic; Gangi Nowego Jorku; Złap mnie, jeśli potrafisz; Awiator; Django; Wilk z Wall Street; Zjawa; Pewnego razu... w Hollywood; Nie patrz w górę; Czas krwawego księżyca</i> ).
40	12.11.1984	Zm. <b>Stanisław Baliński</b> , poeta, prozaik, tłumacz, dyplomata; przed II wojną związany z grupą poetycką Skamander. Od 1940 mieszkał w Londynie (Opowiadania: <i>Miasto księżyców; Talizmany i wróżby</i> ; zbiory poezji: <i>Wieczór na Wschodzie; Wielka podróż; Tamten brzeg nocy; Trzy poematy o Warszawie; Rzecz sumienia; Peregrynacje : poezje wybrane 1928-1981</i> ). Ur. 2.08.1899 [125 rocznica urodzin]
20	12.11.2004	Zm. <b>Stanisław Skalski</b> , polski pilot myśliwski, w czasie II wojny światowej walczył w kampanii wrześniowej, od 1940 w Anglii, m.in. brał udział w bitwie o Anglię, miał najwięcej zestrzeleń wśród polskich pilotów. W 1947 wrócił do kraju. Ur. 27 (?).11.1915.
50	13.11.1974	Zm. <b>Vittorio de Sica</b> , włoski reżyser, scenarzysta, aktor; czołowy przedstawiciel neorealizmu włoskiego. ( <i>Dzieci ulicy; Złodzieje rowerów; Cud w Mediolanie; Więźniowie z Altony; Umberto D.; Wczoraj, dziś i jutro; Matka i córka; Małżeństwo</i>

		<i>po włosku; Podróż</i> ). Ur. 7.07.1901.
	14.11	<b>Światowy Dzień walki z Cukrzycą.</b>
	15.11	<b>Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków Drogowych.</b>
230	16.11.1794	Po przegranej bitwie pod Radoszycami i faktycznym rozpadzie polskiej armii powstańczej <b>ostatni naczelnik Siły Zbrojnej Narodowej insurekcji kościuszkowskiej gen. lejtnant Tomasz Wawrzecki podjął decyzję o kapitulacji.</b>
	17.11	<b>Światowy Dzień Studenta.</b>
155	17.11.1869	<b>Oficjalne otwarcie Kanału Sueskiego</b> , łączącego Morze Śródziemne z Morzem Czerwonym. Budowę rozpoczęto w 1859.
85	18.11.1939	<b>Rząd RP na uchodźstwie kierowany przez gen. Władysława Sikorskiego zawarł umowę z władzami brytyjskimi o utworzeniu polskiej Marynarki Wojennej w Wielkiej Brytanii.</b>
80	18.11.1944	Ur. <b>Eustachy Ryłski</b> , pisarz. ( <i>Dziewczynka z hotelu Excelsior; Tylko chłód; Stankiewicz</i> ).
60	18.11.1964	<b>Zm. Jan Bystroń</b> , etnolog, socjolog, historyk kultury, pisarz; prof. uniwersytetów w Poznaniu, Warszawie, Krakowie. ( <i>Wstęp do ludoznawstwa polskiego; Bibliografia etnografii polskiej; Przysłowia polskie; Nazwiska polskie; Księga imion w Polsce używanych; Dzieje obyczajów w dawnej Polsce : wiek XVI–XVIII, 1933; Polacy w Ziemi Świętej, Syrii i Egipcie 1141–1914 ; Komizm; Etnografia Polski</i> ). Ur. 20.10.1892.
115	19.11.1909	Ur. <b>Wanda Modlibowska</b> , pilotka, pionierka lotnictwa sportowego i szybownictwa, w 1937 ustanowiła kobiecy szybowcowy rekord świata w długostrwałości lotu – 24 godziny i 14 minut. Zm. 11.07.2001.
90	19.11.1934	We włoskiej stoczni zwodowano polski transatlantyk <b>m/s Piłsudski</b> .
75	19.11.1949	<b>Otwarcie odbudowanego po wojnie Teatru Narodowego w Warszawie.</b>
	20.11	<b>Powszechny Dzień Dziecka.</b> Obchodzony dla upamiętnienia przyjęcia Deklaracji Praw Dziecka przez zgromadzenie Ogólne ONZ.
70	20.11.1954	<b>W Warszawie utworzono Akademię Teologii Katolickiej, obecnie Uniwersytet im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego.</b>



60	20.11.1964	<b>Przed Sądem Wojewódzkim w Warszawie rozpoczął się proces przeciwko uczestnikom tzw. afery mięsnej;</b> główny oskarżony Stanisław Wawrzecki, dyrektor Stołecznego Przedsiębiorstwa Miejskiego Handlu Mięsem, skazany został w lutym 1965 r. na karę śmierci – wyrok wykonano.	
25	20.11.1999	Zm. <b>Gwidon Miklaszewski</b> , rysownik, satyryk, ilustrator książek i podręczników szkolnych. Ur. 24.08.1912.	
	21.11	<b>Światowy Dzień Filozofii.</b>	
	21.11	<b>Światowy Dzień Rybołówstwa.</b> Obchodzony także 27.06.	
	21.11	<b>Światowy Dzień Telewizji.</b>	
	21.11	<b>Światowy Dzień Życzliwości i Pozdrowień.</b>	
35	22.11.1989	Miss Polonia <b>Aneta Kręglicka została wybrana Miss World.</b>	
110	23.11.1914	Ur. <b>Mira Michałowska</b> (ps. Maria Zientarowa), autorka książek dla dzieci i młodzieży, tłumaczka literatury amerykańskiej i angielskiej, dziennikarka, autorka scenariusza do serialu telewizyjnego „Wojna domowa” (1965-1966) w reż. Jerzego Gruzy. ( <i>Wojna domowa</i> , 1964; <i>Wojna domowa trwa</i> ; <i>Mistrz Pędzel</i> ; <i>Drobne ustroje</i> ; <i>Gertruda Stein</i> ; <i>Ernest Hemingway : do zobaczenia stary wilku</i> ). Zm. 19.08.2007.	
100	23.11.1924	Ur. <b>Aleksander Małachowski</b> , publicysta, związany z „Solidarnością” i opozycją, w stanie wojennym internowany i aresztowany; polityk, współzałożyciel partii: Solidarność Pracy i Unia Pracy (przewodniczący), poseł na Sejm, wicemarszałek i marszałek senior Sejmu (1998-2003), prezes Polskiego Czerwonego Krzyża. Autor artykułów o tematyce społecznej i kulturalnej (m.in. artykuły i cykle felietonów we „Współczesności”, „Kulturze”, „Przeglądzie Kulturalnym”, „Przeglądzie”), redaktor w Dziale Literackim Polskiego Radia (1961-1981), autor filmów dokumentalnych i audycji telewizyjnych („Telewizja nocą”, „Rozmowy o cierpieniu”). Odznaczony Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski. (Książki: <i>Rzeczniepospolita</i> , 1964; <i>Diaspora</i> , 1967; <i>Iliada półinteligentów</i> , 1972; <i>O ćwiartowaniu smoka</i> , 1991; <i>Żyłem szczęśliwie</i> , 1993, <i>Zapiski z domu pod Ptakami</i> , 1999). Zm. 26.01.2004. [20 rocznica śmierci]	
130	24.11.1894	Ur. <b>Maria Pawlikowska-Jasnorzewska</b> , córka Wojciecha Kossaka, wnuczka Juliusza, siostra Magdaleny Samozwaniec, poetka, dramatopisarka. (Tomy poetyckie: <i>Niebieskie migdały</i> , 1922; <i>Różowa magia</i> ; <i>Pocałunki</i> ; <i>Dancing</i> ; <i>Wachlarz</i> ; <i>Cisza leśna</i> , 1928; <i>Paryż</i> ; <i>Surowy jedwab</i> ; <i>Śpiąca załoga</i> ; <i>Profil białej damy</i> ; <i>Egipska pszenica</i> ; <i>Balet powojów</i> ; <i>Kryształizacje</i> ; <i>Szkicownik poetycki</i> , 1939; <i>Róża i lasy płonące</i> ; <i>Gołąb ofiarny</i> ; dramaty: <i>Szofer Archibald</i> ; <i>Kochanek Sybilli Thompson</i> ; <i>Zalotnicy niebiescy</i> ; <i>Dowód osobisty</i> ; <i>Mrówki</i> ; <i>Baba-Dziwo</i> ). Zm. 9.07.1945 w	

		Manchesterze.
175	24.11.1849	<b>Ur. Frances Hodgson Burnett</b> , angielska pisarka, autorka powieści dla dzieci i młodzieży. ( <i>Mały lord</i> , 1886, wyd. pol. 1889; <i>Mała księżniczka</i> , 1888, wyd. pol. 1931; <i>Tajemniczy ogród</i> , 1911, wyd. pol. 1917). Zm. 29.10.1924. [100 rocznica śmierci]
70	24.11.1954	<b>Ur. Emir Kusturica</b> , serbski reżyser filmowy, scenarzysta, muzyk, aktor; laureat wielu nagród, m.in. dwukrotnie otrzymał Złotą Palmę. ( <i>Ojciec w podróży służbowej</i> ; <i>Czas Cyganów</i> ; <i>Arizona dream</i> ; <i>Undrground</i> ; <i>Czarny kot, biały kot</i> ; <i>Życie jest cudem</i> ; <i>Na mlecznej drodze</i> ).
	25.11	<b>Dzień Kolejarza.</b>
	25.11	<b>Światowy Dzień Pluszowego Misia.</b>
	25.11	<b>Światowy dzień bez Futra.</b>
120	25.11.1904	<b>Ur. Helena Grossówna</b> , aktorka, tancerka, choreografka, śpiewaczka; podczas powstania warszawskiego komendantka grupy łączniczek i i sanitariuszek w batalionie „Sokół”. W I. 30. XX w. występowała w warszawskich teatrach rewiowych i kabaretach, m.in. w teatryku „Qui Pro Quo”. Była jedną z najbardziej znanych polskich aktorek okresu międzywojennego, „gwiazdą wodewilu i farsy filmowej”. (Role w filmach: <i>Dodek na froncie</i> ; <i>Piętro wyżej</i> ; <i>Królowa Przedmieścia</i> ; <i>Florian</i> ; <i>Paweł i Gawęł</i> ; <i>Zapomniana melodia</i> ; po wojnie: <i>Kolorowe pończochy</i> ; <i>O dwóch takich, co ukradli księżyc</i> ; <i>Zbrodniarz i panna</i> ). Ur. 29.06.1994 [30 rocznica śmierci]
115	25.11.1909	Zm. <b>Cyprian Godebski</b> , rzeźbiarz, m.in. autor pomnika Adama Mickiewicza w Warszawie, Mikołaja Kopernika i Aleksandra Fredry w Krakowie. Ur. 30.10.1835.
	26.11	<b>Dzień Dziękczynienia.</b> Obchodzony w Stanach Zjednoczonych od 1621 r. dla upamiętnienia przetrwania przez osadników pierwszej zimy w Ameryce.
155	26.11.1869	<b>Ur. Stanisław Estreicher</b> , historyk prawa, bibliograf, profesor i rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kontynuował dzieło ojca, Karola Estreichera – <i>Bibliografię Polską</i> , opracował t. XXIII-XXXIII. W badaniach naukowych zajmował się m.in. historią prawa niemieckiego. Aresztowany podstępnie przez Niemców 6.11.1939 w ramach akcji przeciwko profesorom uniwersyteckim (Sonderaktion Krakau) zmarł w obozie Sachsenhausen. Zm. 28.12.1939 [85 rocznica śmierci]
75	26.11.1949	<b>Indie stały się suwerennym państwem.</b>

85	26.11.1939	Zm. <b>Mamert Aleksander Stankiewicz</b> , kapitan żeglugi wielkiej Polskiej Marynarki Handlowej, komandor podporucznik Marynarki Wojennej II RP, dowódca statków „Lwów”, „Polonia” i „Piłsudski”, bohater powieści Karola Olgierda Borchardta <i>Znaczy Kapitan</i> . Ur. 22.01.1889. [135 rocznica urodzin]
175	27.11.1849	Ur. <b>Józef Kotarbiński</b> , aktor, reżyser teatralny, krytyk; Wystawił m.in. <i>Kordiana</i> Słowackiego, <i>Dziady</i> Mickiewicza, <i>Wesele</i> i <i>Wyzwolenie</i> Wyspiańskiego. Zm. 20.10.1928.
80	27.11.1944	Zm. <b>Teodor Bujnicki</b> , poeta, satyryk, współzałożyciel, wraz z Czesławem Miłoszem i Jerzym Zagórskim, czasopisma i grupy poetyckiej Żagary (1931). Występował z Konstantym Ildefonsem Gałczyńskim w satyrycznym programie radia wileńskiego „Kukułka wileńska”. Był zastępcą red. nac. <i>Gazety Codziennej</i> wydawanej przez Józefa Mackiwicza. W l. 1940-1941 po opanowaniu Wilna przez wojska radzieckie był związany z kolaboracyjną <i>Prawdą Wileńską</i> , w której publikował wiersze wychwalające ZSRR i ideologię bolszewicką. Został skazany za kolaborację na karę śmierci przez Trybunał Armii Krajowej – Wojskowy Sąd Specjalny RP. Wyroku jednak wówczas nie wykonano. Po wkroczeniu do Wilna Armii Radzieckiej w 1944 wstąpił do utworzonego w Moskwie przez polskich komunistów Związku Patriotów Polskich. Został zastrzelony przez żołnierza AK, który po 2 latach wykonał wyrok z 1942. Wyrok wydany na Teodora Bujnickiego budził przez lata wiele kontrowersji. (Tomy poetyckie: <i>Po omacku</i> , 1933; <i>W połowie drogi</i> , 1937; <i>Wiersze wybrane</i> , 1967; <i>Wiersze zebrane</i> , 1997). Ur. 13.12.1907.
10	27.11.2014	Zm. <b>Stanisław Mikulski</b> , aktor filmowy i teatralny. Wielką popularność zdobył jako oficer Abhwery Hans Kloss w serialu TV <i>Stawka większa niż życie</i> . Ur. 1.05.1929. [95 rocznica urodzin]
130	28.11.1894	Ur. <b>Arkady Fiedler</b> , pisarz, podróżnik, przyrodnik, najstynniejszy polski podróżnik reportażysta okresu przedwojennego, aktywny i popularny także po wojnie. ( <i>Ryby śpiewają w Ukajali : opowiadania z podróży</i> , 1935; <i>Zwierzęta z lasu dziewiczego</i> , 1936; <i>Kanada pachnąca żywicą : reportaże z podróży</i> , 1937; <i>Zdobywamy Amazonkę</i> , 1937; <i>Jutro na Madagaskar</i> , 1939; <i>Dywizjon 303</i> , 1942; <i>Dziękuję ci, kapitanie</i> , 1944; <i>Żarliwa wyspa Beniowskiego</i> , 1944; <i>Rio de Oro : na ścieżkach Indian brazylijskich</i> , 1950; <i>Gorąca wieś Ambinanelo</i> , 1953; <i>Wyspa kochających lemurów</i> , 1957; <i>Dzikie banany</i> , 1960; <i>Nowa przygoda Gwinea</i> , 1962; <i>I znowu kusząca Kanada</i> , 1965; <i>Spotkałem szczęśliwych Indian</i> , 1968; <i>Madagaskar, okrutny czarodziej</i> , 1969; <i>Piękna, straszna Amazonia</i> , 1971; powieści dla młodzieży: <i>Mały Bizon</i> , 1952; <i>Wyspa Robinsona</i> , 1954; <i>Orinoko</i> , 1957; <i>Biały Jaguar</i> , 1980; <i>Indiański Napoleon Gór Skalistych</i> , 1982; wspomnienia: <i>Mój ojciec i dęby</i> , 1973; <i>Wiek męski – zwycięski</i> , 1976). Zm. 7.03.1985.
	29.11	<b>Dzień Podchorążego.</b>

125	29.11.1899	W Hiszpanii powstał klub piłkarski <b>CF Barcelona</b> .
100	29.11.1924	Zm. <b>Giacomo Puccini</b> , włoski kompozytor muzyki operowej. (Opery: <i>Cyganeria</i> , 1896; <i>Tosca</i> , 1900; <i>Madame Butterfly</i> , 1904; <i>Turandot</i> ). Ur. 22.12.1858.
30	29.11.1994	<b>Nalotem na Groznyj Rosja rozpoczęła pierwszą wojnę z Czeczenią.</b>
150	30.11.1874	Ur. <b>Sir Winston Leonard Spencer Churchill</b> , brytyjski mąż stanu, premier w l. 1940-1945 i 1951-1955, laureat literackiej Nagrody Nobla (1953). Zm. 24.01.1965.
150	30.11.1874	Ur. <b>Lucy Maud Montgomery</b> , kanadyjska pisarka, autorka powieści dla dzieci ( <i>Ania z Zielonego Wzgórza</i> i inne (7) z tego cyklu; <i>Emilka ze Srebrnego Nowiu</i> i inne z tego cyklu; <i>Pat ze Srebrnego Gaju</i> ; <i>Jana ze Wzgórza Latarni</i> ). Zm. 24.06.1942.
120	30.11.1904	Ur. <b>Andrzej Kuśniewicz</b> , prozaik, poeta, pracownik dyplomacji; członek Akademii Goncourtów, 1989. (Powieści: <i>Korupcja</i> , 1961; <i>W drodze do Koryntu</i> , 1964; <i>Eroica</i> , 1969; <i>Król Obojga Sycylii</i> , 1970; <i>Strefy</i> , 1971; <i>Stan nieważkości</i> , 1973; <i>Trzecie królestwo</i> , 1975; <i>Lekcja martwego języka</i> , 1977; <i>Witraż</i> , 1989; <i>Mieszaniny obyczajowe</i> , 1985; <i>Nawrócenie</i> , 1987; wiersze: <i>Słowa o nienawiści</i> , 1955; <i>Diabłu ogarek</i> , 1959; eseje: <i>Moja historia literatury</i> , 1980). Zm. 14.05.1993.
	<b>GRUDZIEŃ</b>	
	1.12	<b>Światowy Dzień Walki z AIDS.</b>
	1-7.12	<b>Europejski Tydzień Pomocy Dzieciom i Osobom Autystycznym.</b>
85	1.12.1939	<b>Dowódca SS Heinrich Himmler, jako komisarz Rzeszy do spraw umacniania niemieckich wartości narodowych, zarządził deportację z anektowanych przez Rzeszę terenów wszystkich Polaków i Żydów na terytorium Generalnego Gubernatorstwa.</b>
80	1.12.1944	<b>Ukazało się pierwsze wydanie Polskiej Kroniki Filmowej.</b>
	2.12	<b>Światowy Dzień Walki z Uciskiem.</b>
220	2.12.1804	<b>Napoleon Bonaparte</b> został koronowany na cesarza Francuzów.
165	2.12.1859	Ur. <b>Georges Seurat</b> , malarz francuski, przedstawiciel neoimpresjonizmu, twórca pointylizmu, techniki malarskiej wywodzącej się z dylwizjonizmu, polegającej na pokrywaniu powierzchni obrazu drobnymi plamkami o czystych, nasyconych barwach, dających w odbiorze świetlisty kolor, niemożliwy do osiągnięcia przez

		mieszanie farb. Seurat wykorzystywał w swoim malarstwie ściśle naukowe badania dotyczące barw, analizy światła, fizjologii postrzegania przez oko ludzkie itp. (Obrazy: <i>Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte</i> , 1886; <i>Cyrk</i> ; <i>Modelki</i> ; <i>Pudrująca się kobieta</i> ). Zm. 29.03.1891.
115	2.12.1909	Ur. <b>Marion Dönhoff</b> , niemiecka dziennikarka, działaczka na rzecz pojednania Niemiec z krajami Europy Wschodniej. Założycielka fundacji wspierającej porozumienie między Niemcami i sąsiednimi krajami poprzez stypendia, dotacje oraz nagrodę im. Marion Gräfin Dönhoff; autorka ponad 20 książek. (Wspomnienia: <i>Dzieciństwo w Prusach Wschodnich</i> ). Zm. 11.03.2002.
100	2.12.1924	Ur. <b>Sjöman Vigot</b> , szwedzki reżyser, także pisarz; w l. 60 XX w. autor prowokacyjnych i skandalizujących filmów poruszających m.in. sprawy obyczajowego tabu; niektóre jego filmy nie były dopuszczone do rozpowszechniania, np. w Norwegii, ze względu na przypisywany im pornograficzny charakter. ( <i>Kochanka</i> , 1962; <i>491</i> , 1964; <i>Moja siostra, moja miłość</i> , 1966; <i>Jestem ciekawa w kolorze żółtym</i> , 1967; <i>Jestem ciekawa w kolorze niebieskim</i> , 1968; <i>Journey with father</i> , 1968). Zm. 8.04.2006.
40	2.12.1984	Zm. <b>Marian Eile</b> , dziennikarz, satyryk, malarz, scenograf, prawnik; przed II wojną współpracownik i etatowy pracownik „Wiadomości Literackich”; po wojnie twórca tygodnika „Przekrój” i jego redaktor naczelny w l. 1945–1969. Ur. 7.01.1910 we Lwowie.
30	2.12.1994	Zm. <b>Tadeusz Śliwiak</b> , poeta, tłumacz, autor tekstów piosenek, publicysta, aktor; związany z Krakowem. ( <i>Żywica</i> ; <i>Poemat o miejskiej rzeźni</i> ; <i>Ruchoma przystań</i> ; <i>Rajskie wrony</i> ; <i>Znaki wyobraźni</i> ; <i>Dłużnicy nadziei</i> ; <i>Słownik wyrazów światłoczułych</i> ; <i>Kolczuga</i> ; autor słynnej pieśni Piwnicy pod Baranami <i>Ta nasza młodość</i> ). Ur. 29.01.1928 we Lwowie.
15	2.12.2009	Zm. <b>Andrzej Jastrzębiec-Kozłowski</b> , poeta, autor tekstów piosenek. (tomy wierszy: <i>Niewyrażenia</i> ; <i>Nieprzemilczenia</i> ; <i>Niepokój zbiorowy</i> ; <i>Rymy świętokrzyskie</i> ; piosenki: <i>Napisz proszę</i> ; <i>Nie zapomnisz nigdy</i> ; <i>Szanujmy wspomnienia</i> ; <i>Wierniejsza od marzenia</i> ; <i>Zakochani czekają na maj</i> ; <i>Życzenia z całego serca</i> ). Ur. 19.10.1935.
	3.12	<b>Międzynarodowy Dzień Osób Niepełnosprawnych.</b>
130	3.12.1894	Zm. <b>Robert Louis Stevenson</b> , szkocki pisarz, autor powieści przygodowych. (Powieści: <i>Wyspa skarbów</i> ; <i>Porwany za młodu</i> ; nowela: <i>Dziwna historia doktora Jekylla i pana Hyde'a</i> ). Ur. 13.11.1850.
105	3.12.1919	Zm. <b>Auguste Renoir</b> , francuski malarz, rysownik i grafik, współtwórca impresjonizmu. Namalował ok. 6000 obrazów. ( <i>Filizanka czekolady</i> ; <i>Przejażdżka łódką do Chatou</i> ; <i>Droga pnąca się wśród traw</i> ; <i>Parasole</i> ; <i>Huśtawka</i> ; <i>Śniadanie wioślarzy</i> ; <i>Kąpiąca się</i> ; <i>Dziewczyna z kotem</i> ; <i>Taniec w Bougival</i> ; <i>Plac De Clichy</i> ; <i>Sąd Parysa</i> ). Ur. 25.02.1841.

55	3.12.1969	Zm. <b>Stanisław Czernik</b> , poeta, prozaik, krytyk, badacz folkloru; był inicjatorem i głównym teoretykiem „autentyzmu” – kierunku poetyckiego ukształtowanego w polskiej literaturze w I. 30. XX w., postulującego „jedność prawdy artystycznej i życiowej”. (Zbiory wierszy: <i>O polskim płocie</i> , 1933; <i>Przyjaźń z ziemią</i> , 1934; <i>Siedem nocy</i> , 1948, <i>Stary pług</i> ; <i>Autentyki</i> , 1967; <i>Wiatr od ziemi</i> , 1970; <i>Zadymka</i> , 1972; powieści: <i>Gorycz</i> , 1934; <i>Wierne kosy</i> ; <i>Wichura</i> , <i>Trzewiczek</i> , 1967). Ur. 16.01.1899 [125 rocznica urodzin]
	4.12	<b>Barbórka – Dzień Gornika, Naftowca i Gazownika.</b>
	5.12	<b>Dzień Pomocy Cierpiącym – Dzień Wolontariusza.</b>
110	5.12.1914	Ur. <b>Stanisław Dygat</b> , prozaik, felietonista, dramaturg, scenarzysta filmowy. ( <i>Disneyland</i> ; <i>Dworzec w Monachium</i> ; <i>Jezioro Bodeńskie</i> ; felietony: <i>Kołonotatnik</i> ; <i>Rozmyślenia przy goleniu</i> ). Zm. 29.01.1978.
110	5.12.1914	Ur. <b>Hans Helmut Kirst</b> , niemiecki pisarz. ( <i>08/15</i> ; <i>Fabryka oficerów</i> ; <i>Bunt żołnierzy</i> ; <i>Noc generałów</i> ). Zm. 23.02.1989. [35 rocznica śmierci]
100	5.12.1924	Ur. <b>Józef Nyka</b> , taternik, alpinista, popularyzator alpinizmu i turystyki górskiej; wieloletni redaktor naczelny czasopisma „Taternik”, autor przewodników turystycznych. Zm. 4.09.2021.
95	5.12.1929	Ur. <b>Stanisław Bareja</b> , reżyser i scenarzysta filmowy; nieco lekceważony przez współczesnych mu krytyków i środowisko filmowe, po latach stał się twórcą „kultowym” dzięki komediom, które ukazywały absurdalność peerelowskich realiów. ( <i>Mąż swojej żony</i> ; <i>Małżeństwo z rozsądku</i> ; <i>Poszukiwany, poszukiwana</i> ; <i>Nie ma róży bez ognia</i> ; <i>Brunet wieczorową porą</i> ; <i>Co mi zrobisz, jak mnie złapiesz</i> ; <i>Miś</i> ; seriale telewizyjne: <i>Alternatywy 4</i> ; <i>Zmiennicy</i> ). Zm. 14.06.1987.
45	5.12.1979	Zm. <b>Józef Chałasiński</b> , socjolog, językoznawca, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, rektor Uniwersytetu Łódzkiego. W badaniach socjologicznych wykorzystywał również pamiętniki, inicjował konkursy na pamiętniki robotników i chłopów. ( <i>Młode pokolenie chłopów</i> ; <i>Kultura i naród</i> ; <i>przeszłość i przyszłość inteligencji polskiej</i> ). Ur. 17.02.1904. [120 rocznica urodzin]
195	6.12.1829	Zm. <b>Jan Paweł Woronicz</b> , arcybiskup warszawski, prymas Królestwa Polskiego, poeta. ( <i>Hymn do Boga</i> ; <i>Świątynia Sybilli</i> ). Ur. 3.07.1757.
120	6.12.1904	Ur. <b>Eve Curie-Labouisse</b> , francuska pisarka i dziennikarka, córka Marii Skłodowskiej-Curie i Pierre’a Curie. ( <i>Maria Curie</i> ). Zm. 22.10.2007.
110	6.12.1914	Utworzenie w Warszawie z inicjatywy Jarosława Iwaszkiewicza, Jana Lechonia, Antoniego Słonimskiego i Kazimierza Wierzyńskiego Grupy Literackiej <b>Skamander</b> .

110	6.10.1914	Ur. <b>Thor Heyerdahl</b> , norweski zoolog, geograf i podróżnik. Aby udowodnić, że starożytni mieszkańcy ziemi mogli przemieszczać się między kontynentami drogą morską, odbywał oceaniczne wyprawy na prymitywnych łodziach, zbudowanych według archaicznych wzorów. W 1947 na tratwie z drewna balsa „Kon-Tiki” przepłynął Ocean Spokojny ze wschodu na zachód, w późniejszych latach odbywał wyprawy na trzciniowych łodziach „Ra”. Prowadził także międzynarodową działalność pokojową oraz działalność na rzecz ochrony środowiska, zwłaszcza czystości oceanów. ( <i>Wyprawa Kon-Tiki; Aku-Aku</i> ). Zm. 18.04.2002.
	7.12	<b>Międzynarodowy Dzień Lotnictwa Cywilnego.</b>
75	7.12.1949	Ur. <b>Tom Waits</b> , amerykański wokalista, kompozytor, instrumentalista, poeta, dramaturg i aktor. ( <i>Swordfishtrombones; Bone machine; Mule variations</i> ).
70	7.12.1954	<b>Rozwiązano Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego</b> , na jego miejsce utworzono Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.
40	7.12.1984	Ur. <b>Robert Kubica</b> , kierowca rajdowy, jedyny w historii Polak startujący w wyścigach Formuły 1. Świetnie rozwijającą się karierę (m.in. zwycięstwo w jednym z wyścigów Grand Prix) przerwał ciężki wypadek, któremu uległ Kubica podczas amatorskiego rajdu samochodowego we Włoszech. Po operacjach, leczeniu i rehabilitacji zdołał wrócić do Formuły 1, jednak dysponując praktycznie tylko jedną sprawną ręką nie odnosił już sukcesów. Starował także w rajdach i wyścigach samochodowych.
30	8.12.1994	Zm. <b>Antonio Carlos Jobim</b> , brazylijski muzyk, kompozytor, aranżer, wokalista; jeden z twórców stylu bossa nova. Ur. 25.01.1927.
200	9.12.1824	<b>Bitwa pod Ayacucho (Peru).</b> Kolonie hiszpańskie (Wenezuela, Kolumbia, Argentyna, Peru i Chile) wystąpiły przeciwko wojskom hiszpańskim. Bitwa zakończyła się pogromem wojsk hiszpańskich, zadecydowała o zwycięstwie dążących do niepodległości republik hispanoamerykańskich i ostatecznie załamała kolonialne panowanie Hiszpanów w Ameryce Południowej.
90	9.12.1934	Ur. <b>Irena Santor</b> , piosenkarka, w l. 50. solistka zespołu „Mazowsze”; laureatka wielu nagród, m.in. I nagrody Międzynarodowego Festiwalu Piosenki w Sopocie w 1961 i I nagrody na festiwalu w Tokio w 1971. ( <i>Małe mieszkanko na Mariensztacie; Powróćisz tu; Walc Embarras; Trochę wiosny jesienią; Maleńki znak; Walczyk na cztery ręce; Najtrudniejsze są chwile pożegnań; Kamienne schodki; Tych lat nie odda nikt; Każda miłość jest pierwsza; Może już jutro; Nalej mi wina; Idzie miłość; Zakochani czekają na maj; Już nie ma dzikich plaż</i> ).
85	9.12.1939	<b>We Lwowie NKWD aresztowała i osadziła w więzieniu w Brygidkach 800 oficerów Wojska Polskiego</b> , wśród nich gen. Mariusza Zaruskiego.
40	9.12.1984	Zm. <b>Leszek Prorok</b> , prozaik, eseista i dramaturg. ( <i>Dzień nad Motławą; powieści: Wyspiarze; Drabina Jakubowa; Lądy nieuniknione; opowiadania: Tamta jesień; Felix culpa; Zbiegowisko; Koniec motyla; szkice: Problematyka morska w polskiej</i>

		<i>twórczości artystycznej; Szkice bałtyckie i inne; Kepi wojska francuskiego; Inicjacje conradowskie; Dziennik 1949-1984; antologia: Poeci i morze). Ur. 28.04.1919. [105 rocznica śmierci]</i>
35	9.12.1989	Zm. <b>Marian Piechal</b> , poeta, eseista, satyryk, autor książek dla dzieci. (Tomy wierszy: <i>Nowa wiosna; Garść popiołu; Ognie; Punkt oparcia; Być; Miara ostateczna; szkice: Mit Pigmaliona; Żywe źródła; Propozycje poetyckie; Poezja i coś więcej</i> ). Ur. 24.08.1905.
	10.12	<b>Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka.</b>
55	11.12.1969	Zm. w Warszawie <b>Izabela Czajka-Stachowicz</b> , pisarka, autorka reportaży i wspomnień, współpracowniczka „Przekroju”. ( <i>Córka czarownicy na huśtawce; Lecę w świat; Król węży i salamandra; Płynę w świat; Małżeństwo po raz pierwszy; Nigdy nie wyjdę za mąż; Dubo... Dubon... Dubonnet</i> ). Ur. 5.11.1897 w Sosnowcu.
30	11.12.1994	Zm. <b>gen. Stanisław Maczek</b> , generał, uczestnik wojny polsko-radzieckiej w 1920 r. i kampanii wrześniowej, dowódca 1 polskiej Dywizji Pancernej walczącej na froncie zachodnim podczas II wojny światowej. Po wojnie na emigracji w Anglii. ( <i>Od podwody do czołgu</i> ). Ur. 31.03.1892.
100	12.12.1924	Ur. <b>Mieczysława Buczkówna</b> , poetka, prozaiiczka, tłumaczka. ( <i>Tajemnica białego kamienia; Najwyższa góra</i> ). Zm. 3.05.2015.
25	12.12.1999	Zm. <b>Joseph Heller</b> , amerykański pisarz. ( <i>Paragraf 22; Coś się stało; Bóg wie; Namaluj to</i> ). Ur. 1.05.1923.
	13.12	<b>Dzień Księgarza.</b>
120	13.12.1904	Ur. <b>Jean Marcel Fabre</b> , francuski historyk literatury, polonista, profesor uniwersytetów w Warszawie, Strasburgu i Paryżu. ( <i>Mickiewicz a romantyzm europejski; Stanislas Auguste Poniatowski</i> ). Zm. 21.08.1975.
80	13.12.1944	Zm. <b>Wassily Kandinsky</b> , rosyjski malarz, grafik i teoretyk sztuki; przedstawiciel abstrakcjonizmu; od 1921 tworzył w Niemczech i we Francji. (Rozprawy: <i>O duchowości w sztuce; Punkt i linia a płaszczyzna : przyczynek do analizy elementów malarskich</i> ). Ur. 16.12.1866.
225	14.12.1799	Zm. <b>Jerzy Waszyngton</b> , amerykański generał i polityk, wódz naczelny Armii Kontynentalnej (1775-1784), pierwszy prezydent Stanów Zjednoczonych (1789-1797), uważany za ojca narodu amerykańskiego. Ur. 22.02.1732.
125	14.12.1899	Ur. <b>Adam Bień</b> , działacz ruchu ludowego, prawnik, współzałożyciel Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici”, w czasie okupacji niemieckiej jeden z przywódców Stronnictwa Ludowego „Roch” oraz zastępca Delegata Rządu na Kraj; w 1945 aresztowany przez NKWD, skazany w moskiewskim procesie „szesnastu” na 5 lat



		więzienia. ( <i>Bóg wysoko – dom daleko; Listy z Łubianki</i> ). Zm. 4.03.1998.
85	14.12.1939	<b>W Palmirach k. Warszawy Niemcy dokonali pierwszej masowej egzekucji więźniów</b> przywiezionych z Warszawy; stracono wówczas 80 osób. Ostatnia egzekucja odbyła się 17.07.1941.
85	14.12.1939	Zm. <b>Wojciech Sikora</b> , działacz społeczny, polityk ruchu ludowego, uczestnik powstania wielkopolskiego i akcji plebiscytowej na Górnym Śląsku, poseł na Sejm RP; rozstrzelany przez Niemców w Lesie Winiarskim k. Kalisza wraz z kilkudziesięcioma przedstawicielami inteligencji Ostrowa Wielkopolskiego, uczestnikami powstania wielkopolskiego. Ur. 1.04.1874 [150 rocznica urodzin]
35	14.12.1989	Zm. <b>Andriej Sacharow</b> , rosyjski fizyk, opozycjonista, działacz na rzecz obrony praw człowieka, laureat Pokojowej Nagrody Nobla w 1975 r. Ur. 21.05.1921.
165	15.12.1859	Ur. <b>Ludwik Zamenhoff</b> , polski lekarz okulista żydowskiego pochodzenia, twórca międzynarodowego języka esperanto. Zm. 14.04.1917.
80	15.12.1944	Zm. <b>Glenn Miller</b> , amerykański muzyk, puzonista, kompozytor, założyciel słynnej orkiestry Glenna Millera. Zginął w katastrofie lotniczej. Ur. 1.03.1904. [120 rocznica urodzin]
165	16.12.1859	Zm. <b>Wilhelm Grimm</b> , niemiecki filolog, badacz folkloru, wydał wraz z bratem Jacobem zbiór bajek – <i>Baśnie dla dzieci i młodzieży</i> , a wśród nich m.in. <i>Kopciuszek; Czerwony Kapturek; Tomcio Paluch; Królowna Śnieżka</i> . W Polsce wydane po raz pierwszy w 1895 r.
100	16.12.1924	Ur. <b>Jerzy Skarżyński</b> , malarz, scenograf, autor ilustracji książkowych, pedagog, profesor ASP w Krakowie. (Scenografie teatralne: <i>Proces F. Kafki; Hamlet W. Szekspira</i> ; scenografie filmowe: <i>Historia żółtej cizemki; Lalka; Rękopis znaleziony w Saragossie; sanatorium pod Klepsydrą</i> ). Zm. 7.01.2004 [20 rocznica urodzin]
	17.12	<b>Dzień bez Przekleństw.</b>
90	17.12.1934	Ur. <b>Ewa Nowacka</b> , powieściopisarka, eseistka, autorka książek dla dzieci i młodzieży. (Opowiadania: <i>Jeden dzień żaczka; W czepku urodzony; Duży żółty brzydki pies; Burza w zlewozmywaku</i> ; powieści: <i>Rok trzech cesarów; Tysiąc soboli i jedna dziewczyna; Szubad żąda ofiary; Kilka miesięcy, całe życie; Małgosia contra Małgosia; Miłość, psiakrew; Może nie, może tak; On i reszta; Słońce w kałuży; Biały koń bogów; Śliczna Tamit; Maria z tamtych lat; W cieniu malwy; Bożęta i my</i> ). Zm. 29.03.2011.
70	17.12.1954	Zm. <b>Zofia Nałkowska</b> , pisarka. (Powieści: <i>Granica; Romans Teresy Hennert</i> ; opowiadania: <i>Medaliony</i> ; dramaty: <i>Dom kobiet; Dzień jego powrotu</i> ). Ur. 10.11.1884. [140 rocznica urodzin]

50	17.12.1974	Zm. <b>Stanisław Latało</b> , operator filmowy, aktor, reżyser. Odtwórca głównej roli w filmie Krzysztofa Zanussiego „Iluminacja”. Zginął podczas wyprawy na Lhotse w Himalajach, w której uczestniczył jako operator film dokumentalnego realizowanego przez Jerzego Surdela. Ur. 30.01.1945.
	18.12	<b>Międzynarodowy Dzień Emigrantów.</b>
145	18.12.1879	Ur. <b>Paul Klee</b> , szwajcarsko-niemiecki malarz związany z ekspresjonizmem, kubizmem i surrealizmem. Zm. 8.03.1940.
95	18.12.1929	Ur. <b>Józef Glemp</b> , kardynał, prymas Polski (1981-2009). Zm. 23.01.2013.
30	18.12.1994	Zm. <b>Jadwiga Korczakowska</b> , autorka książek, słuchowisk, sztuk scenicznych oraz piosenek dla dzieci i młodzieży. ( <i>Dzieci podwórka</i> , 1938; <i>Pałac pod gruszą</i> , 1948; <i>Buteczka</i> , 1957; <i>Spotkanie nad morzem</i> , 1962; <i>Żuczek i Marsjanie</i> , 1964; <i>Przygody Joanny</i> , 1967; <i>Filipek</i> , 1977; <i>Wakacje w Borkach</i> , 1980; poezje: <i>Krokusy</i> , 1936). Ur. 6.02.1906.
25	18.12.1999	Zm. <b>Robert Bresson</b> , francuski reżyser i scenarzysta filmowy, uznawany za jednego z najwybitniejszych twórców w historii kina, otrzymał wiele prestiżowych nagród, m.in. Złotą Palmę (dwukrotnie), Srebrnego Niedźwiedzia, Złotego Lwa. ( <i>Dziennik wiejskiego proboszcza</i> , 1951; <i>Ucieczka skazańca</i> , 1956; <i>Kieszonkowiec</i> , 1959; <i>Proces Joanny d’Arc</i> , 1962; <i>Na los szczęścia</i> , <i>Baltazarze</i> , 1966; <i>Mouchette</i> , 1967; <i>Łagodna</i> , 1969; <i>Cztery noce marzeń</i> , 1971; <i>Lancelot du Lac</i> , 1974; <i>Prawdopodobnie diabeł</i> , 1977; <i>Pieniądz</i> , 1983). Ur. 25.09.1901.
160	19.12.1864	<b>Aleksander Waszkowski</b> , ostatni dyktator powstania styczniowego został aresztowany przez władze carskie.
110	19.12.1914	<b>Władze austriackie oficjalnie powołały I Brygadę Legionów Polskich, którą dowodził Józef Piłsudski.</b>
70	19.12.1954	Zm. <b>Ludwik Solski</b> (właśc. Sosnowski), aktor, reżyser, dyrektor teatru; jeden z najwybitniejszych polskich aktorów teatralnych. Ur. 20.01.1855.
190	20.12.1834	Zm. <b>Maurycy Mochnacki</b> , krytyk literacki romantyzmu, publicysta, działacz polityczny. ( <i>O literaturze polskiej w wieku XIX</i> , 1830; <i>Powstanie narodu polskiego w r. 1830-1831</i> , 1834). Ur. 13.09.1903.
90	20.12.1934	Ur. <b>Adam Czerniawski</b> , poeta, prozaik, tłumacz; od 1941 poza krajem, a od 1947 w Londynie; wykładowca filozofii, estetyki i literatury na uczelniach angielskich; popularyzator polskiej kultury; tłumaczył na jęz. angielski m.in. Kochanowskiego, Szaniawskiego, Różewicza, Herberta, Wojaczka, Ingardena, Tatarkiewicza, Kołakowskiego. (Poezje: <i>Polowanie na jednoroźca</i> ; <i>Topografia wnętrza</i> ).

150	21.12.1874	Ur. <b>Tadeusz Boy-Żeleński</b> , krytyk literacki i teatralny, tłumacz, publicysta, felietonista, satyryk. Przetłumaczył na polski kilkadziesiąt wybitnych utworów literatury francuskiej (Biblioteka Boya). Był czołowym przedstawicielem liberalno-racjonalistycznego nurtu w polskiej kulturze okresu międzywojennego. W swojej publicystyce występował przeciwko tradycyjnej obyczajowości i klerykalizmowi. Zasłynął także jako „odbrązawiacz” biografii polskich pisarzy. (Szkice literackie: <i>Mózg i płeć</i> , 1926-1928 <i>Ludzie żywi</i> , 1929; <i>Brązownicy</i> , 1930; <i>Reflektorem w mrok</i> ; recenzje teatralne: <i>Flirt z Melpomeną</i> , 1920-1932; felietony: <i>Brewerie</i> , 1926; <i>Dziewice konsystorskie</i> , 1929; <i>Piekło kobiet</i> , 1930; <i>Marzenie i pysk</i> , 1930; <i>Nasi okupanci</i> , 1932; <i>Zmysły, zmysły...</i> , 1932; <i>Śmiech, uśmiech i zgroza</i> , 1933; wiersze satyryczne: <i>Słówka</i> , 1913; wspomnienia: <i>Znasz li ten kraj?</i> , 1931). Po zajęciu Lwowa przez wojska niemieckie został aresztowany i rozstrzelany z innymi przedstawicielami lwowskiej inteligencji 3.07.1941.
200	21.12.1824	Zm. <b>James Parkinson</b> , angielski lekarz, geolog i paleontolog; w 1817 po raz pierwszy opisał schorzenie zwyrodnieniowe mózgu, zwane później chorobą Parkinsona.
100	21.12.1924	Ur. <b>Mieczysław Jahoda</b> , operator filmowy, reżyser, pedagog. (Operator filmów: <i>Pętla</i> ; <i>Krzyżacy</i> ; <i>Rękopis znaleziony w Saragossie</i> ; <i>Ogniomistrz Kaleń</i> ; <i>Nie lubię poniedziałku</i> ; <i>Mazepa</i> ; <i>Czterdziestolatek</i> , serial TV). Zm. 16.05.2009 [15 rocznica śmierci]
35	22.12.1989	Zm. <b>Samuel Beckett</b> , irlandzko-francuski pisarz, dramaturg, prozaik i eseista, piszący w języku angielskim i francuskim; jeden z głównych twórców teatru absurdu i jeden z najważniejszych i najśłynniejszych pisarzy XX w.; laureat Nagrody Nobla (1969). W swojej twórczości, bliskiej egzystencjalizmowi, wyraża skrajny pesymizm, bezsens i absurd istnienia. (Dramaty: <i>Czekając na Godota</i> , 1952; <i>Końcówka</i> , 1957; <i>Ostatnia taśma Krappa</i> , 1959; <i>Radosne dni</i> , 1961; <i>Komedia</i> , 1964; <i>Oddech</i> , 1970; <i>Nie ja</i> , 1973; <i>Kroki</i> , 1976; powieści: <i>Molloy</i> , 1951; <i>Malone umiera</i> , 1951; <i>Nienazywalne</i> , 1953; <i>Jak to jest</i> , 1961). Ur. 13.04.1906.
10	22.12.2014	Zm. <b>Joe Cocker</b> , brytyjski piosenkarz rockowy i popowy, kompozytor i autor tekstów. ( <i>The Letter</i> ; <i>With the little help from my friends</i> ; <i>Sweet little women</i> ; <i>You can leave your hat on</i> ; <i>Unchain my heart</i> ; <i>Up where we belong</i> ; <i>You are so beautiful</i> ). Ur. 20.05.1944. [80 rocznica urodzin]
500	24.12.1524	Zm. <b>Vasco da Gama</b> , portugalski żeglarz, podróżnik i odkrywca, jako pierwszy dotarł drogą morską z Europy do Indii, opływając Afrykę (1497-1498). Zakończona powodzeniem wyprawa miała duży wpływ na rozwój handlu Europy z Azją Południową. Ur. ok. 1460.
150	24.12.1874	Ur. <b>Adam Didur</b> , śpiewak operowy, jeden z najznakomitszych basów przełomu XIX i XX w. W 1914 został solistą Metropolitan Opera. Do Polski wrócił w 1932. Był twórcą Państwowej Opery Śląskiej w Bytomiu. Od 1979 odbywa się w bytomskiej operze Międzynarodowy Konkurs Wokalistyki Operowej im. Adama Didura. Zm. 7.01.1946.

125	25.12.1899	Ur. <b>Humphrey Bogart</b> , amerykański aktor; jedna z największych ikon dwudziestowiecznego kina amerykańskiego i dwudziestowiecznej popkultury. Sławę zdobył jako odtwórca postaci detektywów i gangsterów w filmach nurtu tzw. czarnego kryminału. Stworzył typ „bogartowskiego bohatera” – samotnego outsidera, skazanego często na klęskę, mężczyzny twardego, niejednoznacznego moralnie, ale kierującego się swoistym romantycznym kodeksem honoru; egzystencjalisty zachowującego ironię wobec życia i śmierci. Amerykański Instytut Filmu umieścił go na pierwszym miejscu listy „Największych aktorów wszech czasów”. ( <i>Ślepy zaułek</i> , 1937; <i>Aniołowie o brudnych twarzach</i> , 1938; <i>High Sierra</i> , 1941; <i>Sokół maltański</i> , 1941; <i>Casablanca</i> , 1942; <i>Konwój</i> , 1943; <i>Sahara</i> , 1943; <i>Mieć i nie mieć</i> , 1944; <i>Wielki sen</i> , 1946; <i>Koralowa wyspa</i> , 1948; <i>Skarb Sierra Madre</i> , 1948; <i>Key Largo</i> , 1948; <i>Pukać do każdych drzwi</i> , 1949; <i>Pustka</i> , 1950; <i>Afrykańska królowa</i> , 1951; <i>Bunt na okręcie</i> , 1954; <i>Sabrina</i> , 1954). Zm. 14.01.1957.
95	25.12.1929	Ur. <b>Jerzy Antczak</b> , reżyser teatralny i filmowy. ( <i>Noce i dnie</i> ; <i>Hrabina Cosel</i> ).
15	25.12.2009	Zm. <b>Tytus Karpowicz</b> , pisarz, autor utworów o tematyce przyrodniczej. (Cykl: <i>Księga puszczy: Szlakiem czarnego zwierza; Bałabuszka – Złoty Lis; Tytan – byk nad byki; Saga o niedźwiedziu; Piewca kniei</i> ; ponadto powieści: <i>Żelazny wilk; Władca Doliny Morskiego Oka; Lato po indiańsku</i> ; opowiadania: <i>Ryba bierze</i> ; wspomnienia: <i>Quo vadis homo</i> ). Ur. 4.01.1915 w Wilnie.
120	26.12.1904	Ur. <b>Alejo Carpentier</b> , pisarz kubański, przedstawiciel realizmu magicznego. ( <i>Eksploracja w katedrze; Królestwo z tego Świata; Podróż do źródeł czasu; Koncert barokowy</i> ). Zm. 24.04.1980.
110	26.12.1914	Ur. <b>Jan Edward Kucharski</b> , pisarz, autor utworów dla dzieci i młodzieży oraz słuchowisk i widowisk telewizyjnych; tematem lub scenerią wielu jego utworów jest przyroda. (Powieści: <i>Zielone serce; Zeszyt z brzoźowej kory; Wędrówki z dziadkiem Romanem; Befszyk z bawołu</i> ; opowiadania: <i>Leśne godziny; Bunkier Cygana; Co komu z lasu; Przyniesione z lasu</i> ). Zm. 1.07.1979 [ 45 rocznica śmierci]
95	26.12.1929	Ze stoczni Saint Nazaire we Francji wypłynął w pierwszy rejs pod polską banderą żaglowiec „Pomorze”, przemianowany później na „ <b>Dar Pomorza</b> ”.
75	26.12.1949	<b>Albert Einstein</b> , niemiecko-amerykański fizyk pochodzenia żydowskiego ogłosił „uogólnioną teorię grawitacji”.
10	26.12.2014	Zm. <b>Stanisław Barańczak</b> , poeta, eseista, krytyk literacki, historyk literatury, wykładowca akademicki, tłumacz, działacz opozycji w PRL, członek Komitetu Obrony Robotników. Jeden z twórców Nowej Fali w poezji polskiej. W 1981 wyjechał do Stanów Zjednoczonych, pracował na Uniwersytecie Harvarda. ( <i>Korekta twarzy; Jednym tchem; Dziennik poranny; Sztuczne oddychanie; Widokówka z tego świata i inne rymy z lat 1986-1988</i> ; szkice i rozprawy: <i>Nieufni i zadufani; Ironia i harmonia; Język poetycki Mirona Białoszewskiego; Knebel i słowo; Uciekinier z utopii : o poezji Zbigniewa Herberta</i> ). Ur. 13.11.1946 w Poznaniu.

130	27.12.1894	Ur. <b>Mieczysław Jerzy Grydzewski</b> , pisarz, krytyk literacki, publicysta, redaktor i wydawca „Skamandra” i „Wiadomości Literackich” (1924-1939). Od 1939 przebywał na emigracji, najpierw w Paryżu, następnie w Londynie, gdzie wydawał „Wiadomości”. (Szkice, 1994; <i>Silva rerum</i> , 1994). Zm. 9.01.1970.
20	27.12.2004	Zm. <b>Janusz Popławski</b> , gitarzysta, kompozytor, publicysta muzyczny, autor podręczników do nauki gry na gitarze, wydawca; uznawany za jednego z najlepszych gitarzystów w historii polskiego rocka; w l. 60. I 70. grał w zespole Niebiesko-Czarni. (Utwory: <i>Czy będziesz sama dziś wieczorem; Nad potokiem baby piorą; Nie ma szans; Bądź ty mi dziewczyno; Adagio Cantabile</i> ; podręczniki: <i>Szkoła na gitarę basową; Riffy gitarowe: heavy metal; Studium gitary basowej; Chwyty gitarowe : dla gitarzystów akompaniujących, piosenkarzy; Szkoła na bas</i> ; inne: <i>Byłem Niebiesko-Czarny czyli pół wieku z gitara</i> ). Ur. 20.10.1938.
130	28.12.1894	Zm. <b>Henryk Rodakowski</b> , malarz romantyczny, jeden z najwybitniejszych polskich portrecistów. (Obrazy: <i>Portret generała Henryka Dembińskiego; Portret ojca; Portret matki; Portret Babetty Singer; Portret Rogera Raczyńskiego; Portret Leonii Blühdorn; Posłowie u Sobieskiego; Wojna kokosza; Stróż</i> ). Ur. 9.07.1823.
125	28.12.1899	Ur. <b>Eugeniusz Bodo</b> (właśc. Bogdan Junod), aktor, reżyser, scenarzysta, producent; jeden z najpopularniejszych polskich aktorów przedwojennych. ( <i>Jego ekscelencja subiekt; Czarna perła; Paweł i Gaweł; Czy Lucyna to dziewczyna; Jaśnie pan szofer</i> ). Zm. w łagrze w ZSRR 7.10.1943.
85	28.12.1939	Zm. <b>Stanisław Estreicher</b> , historyk prawa, bibliograf, profesor i rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kontynuował dzieło ojca, Karola Estreichera – <i>Bibliografię Polską</i> , opracował t. XXIII-XXXIII. W badaniach naukowych zajmował się m.in. historią prawa niemieckiego. Aresztowany podstępnie przez Niemców 6.11.1939 w ramach akcji przeciwko profesorom uniwersyteckim (Sonderaktion Krakau) zmarł w obozie Sachsenhausen. Ur. 26.11.1869. [155 rocznica urodzin]
40	28.12.1984	Zm. <b>Sam Peckinpah</b> , amerykański reżyser filmowy, scenarzysta i producent; czołowy przedstawiciel antywesternu; krytykowany przez współczesnych za nadmierne eksponowanie brutalności i okrucieństwa; jeden z najciekawszych reżyserów amerykańskich l. 60. I 70. XX w. ( <i>Strzały o zmierzchu, 1962; Major Dundee 1965; Dzika banda, 1969; Ballada o Cable’u Huouge, 1970; Pat Garet i Billy Kid, 1973; Nędzne psy, 1971; Ucieczka gangstera, 1972; Junior Bonner, 1972; Dajcie mi głowę Alfreda Garcii, 1974; Elita zabójców, 1975; Żelazny Krzyż, 1977; Konwój, 1978; Weekend Ostermana, 1983</i> ). Ur. 21.02.1925.
20	28.12.2004	Zm. <b>Susan Sontag</b> , amerykańska pisarka, eseistka, zaangażowana politycznie po stronie lewicy. (Powieści: <i>W Ameryce; Miłośnik wulkanów</i> ; eseje: <i>Przeciw interpretacji; O fotografii; Choroba jako metafora</i> ). Ur. 16.01.1933.
80	29.12.1944	Zm. <b>Juliusz Gardan</b> (właśc. Gradstein), reżyser i scenarzysta okresu międzywojennego. We wrześniu 1939 należał do ekipy filmowej dokumentującej

		obronę Warszawy. Od 1941 reżyser Kijowskiej Wytwórni Filmowej, następnie twórca i przewodniczący oddziału Związku Patriotów Polskich w Aszchabadzie. ( <i>Uroda życia; Śluby utońskie; Czy Lucyna to dziewczyna; Dwie Joasie; Trędownata; Pani minister tańczy; Halka; Wrzos; Doktor Murek</i> ). Ur. 12.11.1901.
25	29.12.1999	Zm. <b>Jerzy Waldorff</b> , krytyk muzyczny, publicysta, felietonista, prozaik; inicjator i organizator wielu akcji związanych z życiem muzycznym; założyciel Komitetu Ochrony Starych Powązek. ( <i>Sekrety Polihymnii; Zbuntowane uszy; Diabły i anioły; Ciach go smykiem!; Muzyka łagodzi obyczaje</i> ; szkice wspomnieniowe: <i>Harfy leciały na północ; Taniec życia ze śmiercią; Moje cienie; Czarne owce dla Apolla; Dolina szarej rzeki; Fidrek; Moje lampki oliwne</i> ). Ur. 4.05.1910.
35	29.12.1989	<b>Sejm uchwalił nowelizację konstytucji</b> , m.in. przywrócono Polsce nazwę Rzeczpospolita Polska oraz godło narodowe z Orłem Białym w koronie, określenie "państwo socjalistyczne" zostało zastąpione sformułowaniem „państwo demokratyczne”, wykreślony został zapis o kierowniczej roli PZPR i przyjaźni polsko-radzieckiej oraz dokonane zostały zmiany w ustroju gospodarczym poprzez zapis o swobodzie działalności gospodarczej.
80	30.12.1944	Zm. <b>Romain Rolland</b> , francuski pisarz i intelektualista lewicowy, działacz publiczny; laureat Nagrody Nobla w 1915. ( <i>Colas Brugnon; Jan Krzysztof; Beethoven; Mahatma Gandhi</i> ). Ur. 29.01.1866.
130	31.12.1894	Ur. <b>Polka Negri</b> (właśc. Apolonia Chałupiec), aktorka, międzynarodowa gwiazda niemego kina. Debiutowała w polskich teatrach, później wyjechała do Berlina, a w 1923 do Hollywood; grała m.in. w filmach Ernsta Lubitscha. Była bohaterką głośnych romansów, m.in. z Charliem Chaplinem i Rudolfem Valentino. ( <i>Niewolnica zmysłów, 1914; Carmen; Madame Dubarry; Dzika kotka; Hotel Imperial; Bella Donna; Zakazany raj; Księżycowe prządky, 1963; wspomnienia: Pamiętnik gwiazdy</i> ). Zm. 1.08.1987.
155	31.12.1869	Ur. <b>Henri Matisse</b> , francuski malarz, grafik i rzeźbiarz, inicjator i reprezentant fowizmu. (Obrazy: <i>Taniec; Lekcja muzyki; Otwarte okno; Złote rybki; Żółta firanka; Różowy akt; Ikar</i> ). Zm. 3.11.1954. [70 rocznica urodzin]
80	31.12.1944	<b>Krajowa Rada Narodowa powołała w Lublinie Rząd Tymczasowy RP</b> z premierem Edwardem Osóbką-Morawski, wicepremierem – Władysławem Gomułką; prezydentem Krajowej Rady Narodowej został Bolesław Bierut.
70	31.12.1954	Zm. <b>Władysław Umiński</b> , pisarz, autor książek dla dzieci i młodzieży, popularyzator nauki, publicysta; jeden z prekursorów polskiej fantastyki naukowej; bywa nazywany „polskim Verne’em”. ( <i>Zwycięzcy oceanu; Balonem do biegun; Podróż bez pieniędzy; Na falach Atlantyku; W głębinach oceanu</i> ). Ur. 10.11.1865.
25	31.12.1999	<b>Borys Jelcyń złożył dymisję ze stanowiska prezydenta Rosji; obowiązki prezydenta przejął premier Władimir Putin.</b>

Wybrane źródła:

- Kalendaria oprac. w Bibliotecznym Ośrodku Informacji WiMBP w Gdańsku w poprzednich latach (oprac. Andrzej Fac)
- Informator Terminowy PAP
- Wikipedia
- bazy internetowe o charakterze kalendarium
- Dzieje.pl
- Wielka Encyklopedia PWN. T. 1–31. – Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 2001–2005
- Współcześni polscy pisarze i badacze literatury : słownik biobibliograficzny. T. 1–9. – Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1994–2004
- Literatura polska XX wieku : przewodnik encyklopedyczny. – Warszawa : PWN, 2000
- Literatura świata : encyklopedia PWN, 2007
- Słownik literatury dziecięcej i młodzieżowej. – Wrocław : Ossolineum, 2002
- Słownik biograficzny teatru polskiego 1910–2000. – Warszawa : Instytut Sztuki PAN, 2017
- Fik Marta. Kultura polska po Jałcie : kronika lat 1944-1981. – London : Polonia Book Fund., 1989
- Ilustrowana historia XX wieku : dzień po dniu, rok po roku. – Warszawa : Bellona, 2000
- II wojna światowa 1939-1945 / red. nauk. Piotr Matusak. – Warszawa : Bellona, 2005
- Kalendarz Niepodległości : na XX-lecie Odrodzenia Polski : kronika 3.900 wydarzeń w okresie lat 1914–1939 w układzie chronologicznym na każdy dzień kalendarza. – Warszawa, 1939
- Encyklopedia kina / pod red. Tadeusza Lubelskiego. – Kraków : Biały Kruk, 2003
- Hendrykowska Małgorzata. Kronika kinematografii polskiej 1895-1997. – Poznań : Ars Nova, 1999
- Adrjański Zbigniew. Kalejdoskop estradowy 1944-1989. – Warszawa : Bellona, 2002

Oprac. Leszek Rybicki

7.09.2023 r.